NORW
5-19

SEATTLE PUBLIC LIBRARY
P.O. BOX 94985
SEATTLE, WASHINGTON 98124

NAHA
DUPLICATE

SEATTLE GENEALOGICAL SOCIETY
P. O. BOX 549
SEATTLE, WASH. 981
98111

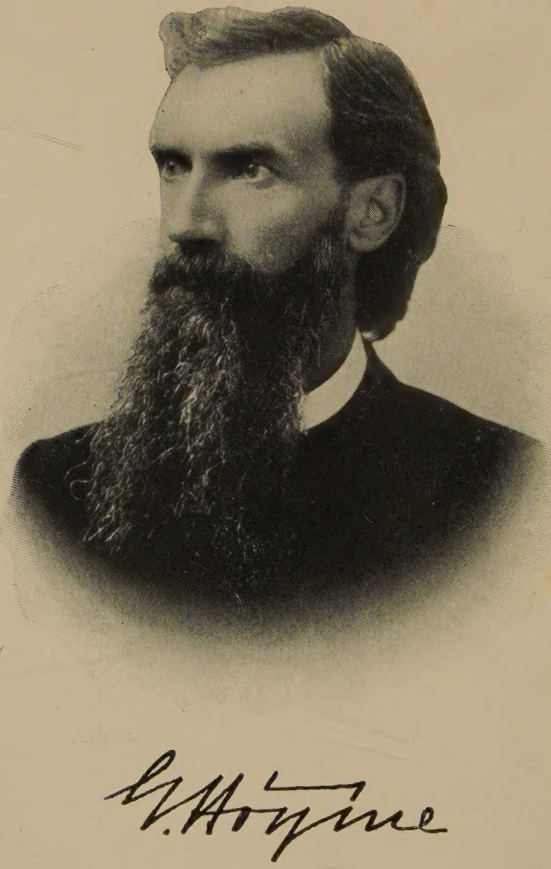

NORW
5-19

G. Hoyme.

Prest og Formand

i Den Forenede norsk-lutherske Kirke
i Amerika.

Efterladte Papirer.

Samlede ved

Prof. E. Kr. Johnsen.

NO INDEX. IN NORWEGIAN

Minneapolis.
Augsburg Publishing House.
1904.

Forord.

Efter Formand Hohmes Død blev jeg anmodet om at samle og sørge for at faa udgivet, hvad der maatte foreligge fra hans Haand, i en saadan Form, at det var skikket til Udgivelse.

Jeg har forsøgt at udføre dette Hverv saa godt, jeg har formaaet, og fremlægger herved for vort Folk, hvad jeg har været istand til at samle. Alt, hvad der foreligger i denne Bog, hidrører fra den Tid, han var Den Forenede Kirkes Formand. Da stod han paa sin Aandsudviklings høieste og viste sin rige Begavelse i fuld Virksomhed. — Desværre levnedes der ham i disse Aar kun liden tid til at skrive. Af Prædikener, f. Eks., har han efterladt sig yderst faa, noget, som vist alle meget beklager, thi hans hjertevarme, gribende og enfoldige Taler vandt alles Hjerter. Derimod forelaa der en hel Del Prædikener fra tidligere Dage, som vistnok viser hans Udvikling Aarene nedigjennem, men som han neppe selv vilde ønsket trykt, da de ikke som de senere Prædikener er prægede af den fulde Mandsmodenhed.

De Leilighedstaler, som her er medtagne, har omtrent samtlige foreligget i trykt Form fra hans egen Haand.

Hans Indberetninger til Aarsmøderne er tagne med, da de baade har historisk Betydning og kaster Lys over Manden som Formand i Samfundet.

Af de talrige Bladartikler og Breve, som han Aarene nedigjennem har skrevet, er kun et Faatal medtaget; det maatte indskrænkes til det, der rummede noget af særegen Interesse, som viser hans Karakter og Arbeidsmaade.

Det kunde være, at noget af det, som her er medtaget, kanske burde være udeladt og andre Stykker kommet ind, som ikke er medtagne; saadant vil vel være Tilfælde med enhver Samling af efterladte Papirer, men Udgiveren har søgt at gjøre sit bedste.

I denne Forbindelse vil jeg faa Lov til at takke alle dem, som har hjulpet mig med Raad og Bidrag til dette Arbeide; særlig skylder jeg at bringe min forbindtlige Tak til Formand Hohmes mangeaarige Ven, Pastor Gerh. Rasmussen, der har været mig til megen Hjælp under Gjennemgaaelsen af den Mængde Papirer, som forelaa.

Saa er det mit Ønske, at denne Bog maatte være et værdigt Minde om den afdøde Formand og hjælpe til, at Mindet om den norsk-amerikanske Kirkes største Søn kan bevares gjennem de kommende Slegter.

St. Anthony Park, Minn., i Februar 1904.

E. Kr. Johnsen.

Prædikener.

Første Søndag i Advent.

Joh. 18, 33—37.

Lad dit Ansigt lyse over os, Herre, vor Gud!

Idag begynder vi et nyt Kirkeaar. Og saa begynder vi igjen at tale om Jesus, og vi vil holde paa at tale om ham hele Aaret igjennem.

Ja, for vi ved ikke noget bedre at tale om, vi kristne; for det er Jesus, som gjør Aaret til et velsignet Kirkeaar. Idag vil vi tale om Jesus som

Sandhedens Konge.

I det rent verdslige og timelige kan der være mange Riger og mangeslags Riger; men i det aandelige er der to — bare to — ikke fler. Det ene er Løgnens Rige; der er Djævelen Konge. Det andet er Sandhedens Rige; der er Jesus Konge.

De er saa ulige som Løgn og Sandhed, Lys og Mørke, disse Riger og disse Konger; derfor er de mod hinanden.

Da Jesus kom til Verden som sand Gud og sandt Menneske, kastede Løgnens Rige sig over ham.

„Denne er Arvingen," sa de; „kom, lad os slaa ham ihjel og tilvende os hans Arv."

De stod ham efter Livet fra hans Fødsel. De forfulgte ham. De løi paa ham. Og de gav sig ikke, før de fik ham for Retten — anklaget blandt andet for, at han sagde sig selv at være

„Kristus — en Konge".

Jesus negter ikke dette. Naar Pilatus i Forhøret siger til ham: „Saa er du dog en Konge?“ saa svarer Jesus: „Du siger det;

jeg er en Konge.“

Men den usande og kjødelige Tanke, at han vilde være Konge i et verdsligt Rige, den viser han fra sig greit og bestemt.

„Mit Rige er ikke af denne Verden,“ sa han. Den Slags Ære og Magt havde han vist fra sig før.

Da Djævelen i Fristelsen tog ham med paa et høit Bjerg og viste ham „alle Verdens Riger og deres Herlighed“ og sa til ham: „Alt dette vil jeg give dig, om du vil falde ned og tilbede mig,“ da svarede Jesus:

„Vig bort, Satan!“

Og da Folket efter Bespisningen i Ørken med Magt vilde gjøre ham til Konge, „veg han op paa Bjerget, han alene.“ Jesus var kommen for at gjøre Mennesket stort og lykkeligt.

Men det er bare Sandheden, som kan gjøre stor og lykkelig.

Den kjødelige Storhedstanke er Løgn. Derfor vidner han igjen for Pontius Pilatus:

„Jeg er dertil født og dertil kommen til Verden, at jeg skal vidne om Sandheden.“

Og det kunde han som ingen anden, for han er „fuld af Naade og Sandhed“.

„Sandheden er bleven ved ham.“

Han er Sandheden.

Og saa slog de ham ihjel; og det saa ud til, at Løgnen havde seiret.

Men da, netop da seirede Sandheden over Løgnen, for

Jesus stod op af døde.

Og saa grundede han sit Rige — paa Sandheden, paa sig selv.

„Hver den, som er af Sandheden, hører min Røst," vidnede han for Pilatus.

Her har vi Rigets Grundvold, som bestemmer Borgerskabet og Borgerpligten.

Den, som vil være Borger i dette Rige, maa være —

af Sandheden

og — høre og lyde Sandheden.

Men saa maa han forenes med Jesus, som er Sandheden, for udenfor ham er der ikke Sandhed — bare Løgn.

Ja, derfor døber vi Smaabørnene vore, for at sætte dem ind i Sandheden, ind i Kristus Jesus, ind i hans Rige; for i Daaben bliver de „iført Kristus".

Og Jesus vil det, for han siger: Lad de smaa Børn komme til mig, og forhindrer dem ikke; thi Himmeriges Rige hører dem til."

Og forat vore Børn kan blive i dette Sandhedens Rige, saa lærer vi dem „at holde alt det, Jesus har befalet".

Vi undervifer dem i Guds Ord — hjemme og i Skolen og til Konfirmationen — for Jesus siger om dette Ord, at det er —

Sandhed.

Dersom de gjør det, som Jesus befaler i dette Ord, saa opfylder de sine Borgerpligter i Sandhedsriget — og saa „helliges de i Guds Sandhed".

Men dersom der er nogen, som ikke hører Jesu Røst i Sandhedsordet, men er ulydig mod det og foragter

det, saa krænker han sine Borgerpligter og mister sin Borgerret, for da er han ikke længer

„af Sandheden",

naar han ikke hører og lyder Sandhedens Ord.

Men den, der ikke er — af „Sandheden" er — af Løgnen; for En kan ikke staa midt imellem Sandhed og Løgn.

Er En ikke i Sandhedens Rige og har Jesus til Konge, saa er han i Løgnens og Syndens Rige og har Djævelen til Konge.

En kan ikke være Borger i begge Riger paa en Gang, for En kan ikke være baade i Løgn og i Sandhed paa en og samme Tid. Det er umuligt!

Men gudskelov, det gaar an at komme ind i Guds Rige igjen for den, som ved „Syndens Vedrag" er kommen ind i Djævelens Rige!

En behøver ikke døbes op igjen, for det er ikke Gud, som har løiet. Det er den døbte, som er kommen ud for Løgnen. Han har ikke holdt det, Jesus har befalet. Han har ikke —

forsaget og troet.

Men hvorledes skal da slig en Stakkar, som har vævet sig ind i Synd og Løgn, komme ud af den igjen og komme ind igjen i Sandhedens Rige? — Jo, det har Jesus sagt:

„Erkjend Sandheden, og Sandheden skal frigjøre dig."

Vil En tilbage til Guds Rige og Jesus, saa maa han tilbage til Ordet, for der er Sandheden, og der er Jesus.

Men det er ikke saa greit at finde sig frem i Ordet for dem, som er blindet af Løgnen. Nei, nei, men — „Sandhedens Aand skal veilede eder til al Sandheden", siger Jesus.

Bed om Sandhedens Aand, og hør Ordet, og læs Ordet, og bed, og hør, og læs, — du, som er kommen bort fra Sandheden, og du skal faa se den Sandhed:

at du er en Synder,

at Jesus er en Frelser, og —

at Gud er dig naadig for Jesu Skyld.

Naar Sandhedens Aand faar hjælpe dig til at erkjende og tro denne Sandhed i Kristus Jesus, da frigjøres du fra Synden og Løgnen, da er Jesus igjen din Konge, og du en Borger i

Sandhedens Rige.

Men du da, som kjender dig igjen i dette, for du har erfaret det, — du er lykkelig.

Jesus er din Konge!

Ja, saa er du vel ogsaa en tro og lydig Undersaat, glad i Ordet, saa du hører og læser og — lever efter det? Ja, — for „hver den, som er af Sandheden, hører min Røst," siger Jesus.

Du søger vel flittig Audiens hos Kongen i Bøn og Paakaldelse, og sidder vel ofte i ren Dragt til Taffels i Nadverstunden? —

Du staar da vel trolig paa Vagt og er færdig til Krig, naar Løgn i Lære og Løgn i Liv vil trænge ind i Hjerte, Hjem eller Menighed? Og naar Rigsskatten skal kræves ind til at opholde Ord og Sakrament og til at udvide Rigets Grænser ved indre og ydre Mission, saa knurrer du vel ikke eller stikker dig undaf?

Og saa hjælper du vel med Forbøn og Daad din Konges Gesandt — Presten i Menigheden — og opmuntrer flittig dine Medborgere til Troskab i al Borgerpligt, og til Flid i al kristelig Dyd?

Du kjendes vel ved din Konge, om han spottes og

tornekrones og korsfæstes paany i sine Tjenere, der lider for hans Skyld?

Du holder vel ikke gode Miner med slet Spil, naar hans Menighed, hans Ord, hans Daab, hans Nadver og Forordninger lastes og spottes? —

Lad os bede Rigets Talsmand — den Helligaand — om mer Visdom, Kjærlighed, Troskab og Kraft, saa vi kan bli bedre Borgere i

Sandhedens Rige.

Vi har en elskelig Konge!

Det er godt, at vi ikke har det saa i dette Rige som i de Forenede Stater, at vi maa vælge Regent hvert fjerde Aar; for Jesus er en Konge over Jakobs Hus evindelig, og der er ikke Ende paa hans Kongerige.

Og saa er vi saa trygge paa ham! Han styrer alt til det bedste!

Lad os ikke være ræd!

„Han regjerer midt iblandt sine Fiender."

„Med Magt skal han værge sit Rige."

Hans er Riget, Magten og Æren og Herligheden!

Han er Sandhedens Konge!

Derfor er han ogsaa Naadens og Ærens Konge.

Og vi skal leve og regjere med ham, ligesom han selv lever og regjerer i al Evighed. Det er altsammen baade vist og sandt i alle Maader! Amen.

Fjerde Søndag i Advent.

Johs. 3, 22.

Johannes, Døberen, var en stor Mand. Men det var ikke verdslig Storhed, han havde. Den søgte han ikke. Han bar ikke bløde Klæder, men grov Kappe. Han

smigrede ikke, men talte Sandhed — uforfærdet selv i Kongens Huse.

Han var ikke Sivet, som bøier sig for hver Vind. Fast og urokkelig stod han som den staute Eg. Verden tilbød ham Storhed, men han vilde ikke ha den.

Johannes var den største i Profetrækken — den sidste i den gamle og den første i den nye Pakt. Men heller ikke dette var hans egentlige Storhed. Hans Ydmyghed gjør ham stor, og denne finder vi udtalt i disse Ord:

Ham bør at vokse,
men mig at forringes.

Jesus var fremtraadt. Ogsaa hans Disciple døbte. En Tvist kom op mellem Johannes' Disciple og nogle Jøder om Renselsen. Der var vel dem, som lod sig forlyde med, at Jesu Disciples Daab var kraftigere end Johannes' Daab. De døbte jo ogsaa flere end Johannes paa den Tid.

Dette syntes Johannes Disciple var nedsættende for deres Mester — og de klagede dette for ham. Men de faar ikke Medhold. Det var ikke ham om at gjøre at være den største. Han vilde kun være Tjener for en Mester, som var større end ham selv. Han følte sig ikke krænket og tilsidesat, naar det blev sagt om Jesus: „Alle gaar til ham."

Johannes ønskede ikke nogen anden Stilling end den, som var given ham af Himmelen. Han vilde ikke være Brudgom, men „Brudgommens Ven". Derfor glædede han sig over Brudgommens Røst. Denne Røst hørte han nu. Derfor var hans Glæde fuldkommen.

Johannes havde samlet store Skarer omkring sig, og de havde beundret ham. Men han blev ikke drukken af Folkets Pris. Han træder villigt tilside, naar Jesus afløser ham.

Johannes havde været en lysende Stjerne paa Naadens Himmel, men naar nu Retfærdighedens Sol var oprunden, saa var han tilfreds med at forsvinde i dens Glans.

Ja, saadan vilde han ha det — den ydmyge Johannes. Derfor sa han: „Ham bør at vokse, men mig at forringes." Derfor var han nu ogsaa tilfreds med at gaa i Fængsel og lægge sit Hoved paa Blokken for Jesu Skyld.

Lykkelige Johannes! Han havde fundet Veien til Herligheden og den sande Storhed. Gjennem Ydmyghed og Forringelse gaar Veien til Herligheden.

Vil du bli stor, saa søg ikke Storheden hos Verden — det fører kun til evig Ydmygelse og Skam — men søg den paa Ydmyghedens snævre Sti.

Har du lært at kjende dig selv i din egen Fordærvelse? Har du i Bod og Tro søgt Lægedom for din Skade — Klædebon for din Nøgenhed — Hjælp i din Nød — har du søgt Jesus og fundet ham — o — da — er du et Guds Barn — en Himlens Arving, da er du paa Vei til Herligheden.

Men vogt dig, at du ikke hovmoder dig af din Barneret — din høie Stilling i Guds Rige.

Søg ikke at hæve dig til indbildt Værdighed paa Bekostning af det, som du kun har af Naade — og kun af Naade kan beholde.

Giv Gud Æren! Af Naade er du det, du er — for Jesu Skyld. Ham bør at vokse, men du at forringes. Maatte det ske, saa blir du stor — som Johannes — herlig som Guds Søn — han, som er „Herlighedens Afglands og Guds Væsens udtrykte Billede". Amen.

Tredje Søndag i Faste.

Luk. 11, 23.

Hvo, der ikke er med mig, er imod mig.

Vi faar holde os bare til disse Ord af vor Evangelietekst idag — og saa vil jeg spørge dig: Er du *med* Jesus, eller: Er du *mod* Jesus?

Dette Spørgsmaal kan ingen komme bort ifra. Du kan nok slaa det fra dig nu, for du kan gi dig til at tænke paa noget andet. Men det kommer igjen, og det gir sig ikke, før det svares paa. Det kommer igjen næste Gang, du hører Guds Ord — og næste Gang — og hver Gang, Gudsordet lyder. Og saa kommer det igjen, naar du blir syg, eller naar du har Sorg — eller du hører om nogen, som gik braat ind i Døden. O ja, du blir — som sagt — aldrig kvit det. Allersidst kommer det igjen paa Dommedag, for da skal Højesteret dømme efter det, enten du er *med* Jesus eller *mod* ham. Er du *med* Jesus, saa gaar du med ham ind i Himmelen. Er du *mod* Jesus, saa gaar du bort fra ham — for evigt.

Der er mange, som er mod Jesus. „Ja," siger du, „Hedningerne er vel mod ham." O ja, men de, stakkers Folk, er nu det, de er, fordi de ikke ved noget om ham, for de har ikke Guds Ord. Men der er dem i Kristenheden, som ogsaa er imod Jesus, og de er i Grunden værre end Hedningerne, fordi de har hørt saameget om Jesus, og endda er imod ham. Gudsfornegterne — Fritænkerne — de er imod Jesus. De blir bare sint og lei, naar de hører om ham, for de siger, at Guds Ord er ikke sandt, og at alt dette om Jesus er bare Opspind. De synes, at de er for kloge til at tro noget sligt.

Og saa er der nogen, som ikke vil være Gudsforneg-

tere. De siger, at de tror, at der er en Gud, som har skabt alle Ting og opholder alle Ting. Og de negter ikke, at der har været et Menneske paa Jorden engang, som hed Jesus, og han var et godt og dydigt Menneske, og han var ogsaa en stor Lærer — og de synes svært godt om hans Bjerprædiken, siger de, men han var ikke Guds Søn — bare et godt Menneske, som godt kunde være et Eksempel for andre. Og saa vil de ikke høre om, at han ved sin Død har sonet for Synden, og hellerikke tror de, at han opstod fra de døde. De er imod Jesus Kristus som Gud og Menneske i en Person. — Men derfor er det ogsaa sikkert, at disse Folk er imod Jesus, for dersom man negter Jesu Guddom, saa er man imod Jesus.

Men saa er der nogen, som ikke er Hedninger, og ikke Gudsfornegtere, og som hellerikke negter Kristi Guddom, og endda er de mod Jesus.

Det er slige, som lever i aabenbar Synd og Last. Mordere, Horkarle, Horkvinder, Drukkenbolte, Gjerrige, Bedragere, Bandere, Sværgere, Løgnere, Tyve, Røvere, Skjændegjeste, Partimagere, Oprørere, Fredsforstyrrere, Forførere, Falsklærende, Spottere, Prestehadere og saadanne. Disse er mod Jesus, for sligt gjør ikke de, som er med Jesus.

„Ja," siger nogen, „det er sikkert og vist, at alle slige er mod Jesus. Hvor forfærdeligt at være en af dem, som er mod Jesus!" — Ja, deri har du ret. Det er det forfærdeligste af alt forfærdeligt at være mod Jesus, for den, som er mod Jesus, er mod Gud, for Jesus er Gud. Det kan endda paa en Maade gaa an at være mod Gud og hans Søn nu en Stund, for en kan faa sig til at glemme det forfærdelige — og saa kan en paa en Maade flygte og gjemme sig for ham bag Træerne, om-

end med en ond Samvittighed og Ufred i Sjælen; men naar det kommer dertil, at en skal møde Gud, f. Eks. i Døden og Dommen, da er det fælt at være mod Gud. Det er forfærdeligt at falde i den levende Guds Hænder.

Sæt nu, at ogsaa du er en af dem, som er mod Jesus — Gud.

„Men, kjære dig," siger du, „jeg er da ingen Hedning eller Gudsfornegter, og hellerikke negter jeg Jesus som Gud. Jeg tror mine Trosartikler, som jeg kan udenad og tilstemmer, og ingen skal kunne sige om mig, at jeg ligger i aabenbar Synd og Last."

Nei, nei, det kan saamen gjerne være, at du ikke godt kan regnes med blandt dem, vi har nævnt.

Men der er fler end dem, vi har nævnt, som er mod Jesus. Vi var ikke færdige endnu med at opregne dem, som er mod Jesus.

Du mener altsaa, at du ikke er mod Jesus. Men er du da med Jesus?

Naa, naa, noget omvendt og troende Menneske er jeg just ikke — men mod Jesus — nei, det maa jeg bede Gud bevare mig for."

Saa, du er en af dem, der hverken er mod eller med Jesus — en af de neutrale.

Men gaar det an at være hverken mod eller med Jesus? Nei, Vennen min, ligesaalidt som det gaar an at være baade mod og med Jesus — ligesaalidt gaar det an at være saadan midt imellem — hverken mod eller med. Du maa regnes med til et af disse to Partier, enten det, som er mod Jesus — eller det, som er med ham. Ja, for det er ikke med dette som i Politiken. Her er ikke et tredje eller jerde Parti — eller noget sligt.

Jesus siger bestemt: **Hvo, der ikke er med mig, er**

imod mig, saa at det er nok sikkert, at du, som ikke er m e d ham, er m o d ham.

Men her har vi da en, som endog mener, at han er m e d Jesus, og gjør Fordring paa det — hører ham:

„Jeg er med i det kristne Folk.
Jeg er med i Menigheden.
Jeg er med og bidrager.
Jeg er med i Kirken ved Gudstjenesterne."
Nu vel — videre: Hvad saa?

„Hvad saa?" „Viser ikke dette, at jeg er med?" Jo, at du er med i Navnet, at du er med i Protokollen, at du er med med Pengene, og at du er med med din legemlige Nærværelse.

Dette er paa en Maade bra nok saa langt, som det gaar, men er dette alt, du har som Bevis for, at du er m e d Jesus, saa er du vist en af dem, som er m o d Jesus. —

„Ak ja!" hører jeg en sukke: „Alt dette, som er nævnt, er nok bare Verdens Børn. En kan da høre, at dette er bare Verden — og Verden, den ligger i det onde." O nei, der vil noget andet til, for den, som skal være med Jesus. En saar nok findes blandt den lille Flok, den, som skal være med Jesus. Det er nok ikke Hedningeflokken og Fritænkerflokken og Unitarflokken og Ugudelighedsflokken og Massemenighedsflokken, men ene og alene den lille Flok, som er med Jesus, for det er, som der staar i Salmen: „Hvor salig er den l i l l e Flok." —

Hør nu, du, som sidder i „Juryen" og dømmer alle de andre, vi har nævnt, er du m e d Jesus? End om ogsaa du er m o d Jesus?

„Jeg? Jeg?" Jeg er jo med den lille Flok." Ja, hvad mener du med det?

„Ja, jeg er med og bekjender. Jeg er med i Bønnemøderne — i Broderkredsen."

Det kan du saamen godt være, og endda ikke være m e d Jesus, for det kan være, at du er med — med Munden. Der er mange, som er med Jesus bare med Munden, og de er m o d Jesus — bent kav imod Jesus. Ja, for der staar ikke bare: „Hvor salig er den lille Flok" — akkurat som om Flokken er salig, fordi den er liden, — men der staar: „Hvor salig er den lille Flok, **som Jesus kjendes ved.**"

Det er dem, som **Jesus kjendes ved,** som er med ham og er salige, for han siger: „Jeg kjender mine, og jeg kjendes af mine." Og hvorfor kjendes han ved dem? Jo, fordi, som der staar i Salmen: „I ham, sin Frelser, har de n o k, nu og i Evighed."

Du, som har n o k i det, at du er med iblandt en liden Flok, som har Bønnemøder — og har n o k i det, at ogsaa du kan bede med — du har ikke nok i Jesus — du er ikke m e d Jesus — du er m o d Jesus — det er du.

Jesus „kjendes ikke ved" dem, som har n o k i det, at de troende kjendes ved dem.

Men nu kan vi ikke holde paa længere med dem, som er m o d Jesus; vi maa tale lidt med dem, som virkelig er m e d Jesus.

Gudskelov! Der er ogsaa dem, som er m e d Jesus. Hvor mange — eller hvor faa de er — ved ikke jeg. Det ved Gud. „Herren kjender sine," staar der. Det kan være flere, end vi tror — og det kan være dem, som vi mindst tror, fordi de bærer det saa stille, for de er saa ræd, at det ikke skal være ret med dem.

En Ting er vis, og det er det, at de, som er m e d Jesus, det er dem, „som Jesus kjendes ved". Men dem, „som Jesus kjendes ved", det er dem, som kjendes ved

ham, og de, som kjendes ved Jesus, det er dem, som har „nok" i Jesus.

Det er slet ikke sagt, at disse altid er saa skraasikre paa, at de er med Jesus. De er ialfald ikke selvsikre. Den brede Selvsikkerhed hører hjemme hos dem, som mener, at de er med Jesus, men som i Virkeligheden er imod Jesus — dem, som har „nok" i sig selv og sit eget — eller kanske rettere: „nok" i sig selv — og sit eget — og Jesus.

De staar ofte med Spørgsmaal, de, som er med Jesus. Ikke mindst da, naar der holdes Eksamen over de Ord: „Hvo, der ikke er med mig, er mod mig" — for da blir de bange — bange for, at de er mod Jesus.

„Min Jesus, er jeg en af dem?
Vil du mig kalde din?"

Ja, det er „Turtelduens Røst i vort Land". Slig synger det i Sjælen paa dem, som er med Jesus. Ikke saa, at de aldrig kan bli visse paa sin Salighed — for det kan de ogsaa være — om ikke altid; men de vil saa inderlig gjerne være vis paa sin Salighed, at de synes aldrig, at de kan bli visse nok.

For dem er det saa meget om at gjøre, at Jesus skal „kjendes ved dem", at de gaar og spørger ham op og op igjen, om han vil kalde dem sine.

De husker Peter, hvorledes han stod Eksamen for Jesus, og hvorledes han blev spurgt tre Gange, om han elskede, og saa ved de, at det kommer bare an paa Kjærlighed — og saa synes de, at de har saa liden Kjærlighed.

Naar de saa skal til at svare Jesus, saa blir de saa blyg, at de ikke ved, hvad de skal sige, fordi de synes, de har ikke stelt sig stort bedre end Peter, da han blev spurgt. Men de maa ud med det alligevel, for det lig-

ger dybest nede i Sjælen: „Du ved alle Ting. Du ved, at jeg elsker dig" — og saa bær det i Graaden med dem.

„Og maatte det med Graad end ske,
At saadant Svar jeg gav,
Saa vil du naadig til mig se
Og tørre Taaren af!
Ja, naar kun du, som alting ved,
Hos mig kan finde Kjærlighed,
Og kjende mig iblandt din Flok,
Som din, saa har jeg nok."

Ja, saadan har du det, som er med Jesus. Naar bare Jesus vil kjende dig som sin — **„saa har du nok"**.

„Ak ja," siger du, „men jeg synes ikke, han kan kjende mig som sin, jeg, som er saa ussel, saa lunken, saa dorsk. Jeg synes plent, han maa støde mig fra sig, for jeg har saa liden Kjærlighed."

Nu, hvad synes du saa om det? Er du kanske lige glad, om han skiller sig ved dig?

„Nei, for al den Del jeg vidste
Jeg min Jesus ei vil miste."

Ja, var det ikke det, jeg vidste, at han er dig umistelig. Dit Hjerte hænger ved ham. Og det er netop det, som afgjør, om du er med Jesus eller mod Jesus — Hjertet! Hjertet!

Er Hjerteretningen hen til Jesus, saa er du alligevel med ham.

Det er med Hjertet dit, som det er med Kompasnaalen. Som den altid peger mod Polerne, fordi den har den Egenskab, at den drages i den Retning, saa drages ogsaa Hjertet dit til Jesus.

Du kan faa Kompasnaalen til at dreie sig til Siden, naar du plager den med et Stykke Staal, men ikke før

har den sluppet fri, før den springer tilbage og ligger og skjælver i Retning mod Polerne — som før.

Dit Hjerte kan drages i en Sideretning nu og da, naar Fristelsen kommer over dig — og du glemmer dig — men saa besinder du dig, saa vaagner du, saa beder du, saa maa Fristelsen bort, og saa vender Hjertet straks tilbage til Jesus og lægger sig skjælvende op til hans Hjerte. Da er du med Jesus — ja, da er du med Jesus, da elsker du Jesus og siger det — om det end sker med Graad. Da ser han naadig til dig hen, og tørrer Taaren af.

Ja, da er du med Jesus.

Der kunde være meget at sige om dem, som er m e d Jesus. Men det faar være nok med dette, for det Emne kommer vi igjen og igjen tilbage til.

Bare et Ord til. Jeg tør ikke slutte, før jeg har sagt det.

Der staar noget i dette Evangelium om dem, som falder fra. Det er dem, som har været m e d Jesus, og som forlader ham og blir m o d Jesus igjen.

Med dem blir det værre, end det var, før de blev m e d ham.

Jeg vilde bare minde om det, saa du ikke skulde bli tryg og selvsikker og bli m o d Jesus, du, som nu er m e d Jesus.

Og saa vil vi bede:

„O, lær mig nøie eftertænke,
At være din, hvad dette er,
Mig i din Kjærlighed at sænke,
Ei følge mit, men dit Begjær,
Fornegte alt og vælge dig,
Dig elske — og forglemme mig."

Første Paaskedag.

Mark. 16, 1—7.

Han er opstanden!

Det var mørkt over Verden. Død i Synder og Overtrædelser laa den i det onde. Jesus, som var kommen for at befri den, var selv korsfæstet, død og begraven. Graven var forseglet, og bevæbnet Vagt bevogtede den. Mørkets Magter frydede sig over vunden Seir. Herrens Disciple græd hver i sin Vraa. Det var den mørkeste Tid i Menneskeslegtens Historie.

Var det Evighedens Mulm og Mørke, som var brudt ind over Slegten? Ja, vaagnede han ikke, som slumrede i Josefs nye Grav, saa var det ude med alt Haab — da var Slegten uigjenkaldelig fortabt og fordømt til den evige Død.

Der var mørkt over Graven. Langfredagsnatten indhyllede den. Alt var stille. Seglet ubrudt, og Skildvagten vaager. Sabbaten kom og gik, og Mørket vældede atter ud over Forderige — over Jerusalem — over Graven. Tunge Suk steg frem af Getsemane. De tre Kors paa Golgatá stod og strak Armene ud i Mørket. Den brustne Judasstrikke hang som en Slange med knust Hoved ned fra Grenen.

Det lider med Natten. Kvinderne er alt oppe og paa Vei til Graven — Maria Magdalena langt foran de andre. Vil de ensomme Vandrere derud for at vække „Løven af Juda"? — Ak nei, de vil derud for at græde og salve det kolde Støv. Hvo skal vælte dem Stenen fra Døren paa Graven? Den er meget, meget stor.

„Vægter, hvad er Klokkens Slag?
Er det ei nu den lovede Tid?
Vandrer, se, som klaren Dag
Tindrer Morgenstjernen blid.

Vægter, er det Stjernen vel,
Som forkynder Herrens Dag
Vandrer, ja, det er den Dag,
Længst forjættet Israel."

Det gryr ad Dag i Østen. Det er „Dagen, som Herren gjorde" — den nye Sabbat — Søndag — Herrens Dag. Det lysner over Graven. Nu ser de vandrende Kvinder frem for sig. „Men der de saa hen, blev de var, at Stenen var fravæltet." — Den var meget, meget stor. Aaben er Graven — Vagten borte — de træder ind.

„Nu rinder Solen op af Østerlide,"
„Snart er det ved Højmesse tide."

Engle møder dem med Budskabet om, at han, de søger, er ikke der — han er ikke død — han lever —

han er opstanden!

Forfærdet og som drømmende lytter Kvinderne til Englenes sælsomme Forkyndelse. Kan det være sandt, at han er opstanden? — Er det ikke dog blot en Drøm? — Men her er jo Englene — her er Ligklædet — her er Sveddugen — her er Stedet, hvor de lagde ham, men han, han er ikke her! Jo, det maatte være sandt. O, hvilken glædelig Sandhed! Dette maa de andre Disciple — de maa alle — dette maa hele Verden vide! — Englene siger til dem: „Gaar bort, siger hans Disciple og Peter, at han gaar i Forveien for eder til Galilæa. Der skal I se ham, som han har sagt eder."

Han er opstanden! Haner opstanden! **Han er opstanden!**

I.

„Store Bud!"

Et større Budskab har ingen baaret end det, hvormed Englene sender disse Kvinder fra Graven til Jeru-

salem. Dette er Evangeliet — det glade Budskab — „en Guds Kraft til Salighed for hver den, som tror". Kristus, Guds Lam, som bar Verdens Synd, er ofret paa Retfærdighedens Alter. Gud har seet med Velbehag til det Offer, Kristus bragte. Syndens Straf er udstaaet i alle Menneskers Sted. Lovens Krav er opfyldt — Synden borttagen — Gud forsonet — Himlen aaben. Forjættelserne og Spaadommene er opfyldte. Den gamle Pakts Skygger er vegne. Lys, Liv og Ufordrænkelighed er bragt for Dagen. En ny Tid er oprunden, og en ny Pakt skal besegles med Aandens Udgydelse over alt Kjød.

„Englehære Budskab bære,
Budskab bære med Lovsang ny.
Bødt er Brøden, død er Døden,
Død er Døden som Syndens Sold."

Moses fik i Opdrag at bære Bud til det trællebundne Israel i Ægypten, at Gud havde seet sit Folks Elendighed. Slavepisken skulde ikke mere svinges over deres Ryg. Trælleaaget skulde afkastes, Suk og Graad ophøre. Dette gjaldt dog kun et Folk. Budskabet om Kristi Opstandelse gjaldt alle Folkeslag og havde til Hensigt at frigjøre dem baade fra legemligt og aandeligt Tyranni ved at overføre dem fra Mørket til Lyset, fra Satans Magt til Gud.

Speiderne vendte tilbage fra Jericho med Bud: „Herren har givet hele Landet i vor Haand!" Det var dog kun et jordisk Kanaan. Opstandelsens Budskab, som Kvinderne bar, betyder intet mindre end dette: Herren har givet alle Lande i vor Haand! Herren har givet Himlenes Himle — det nye Jerusalem — den nye Himmel og den nye Jord, i vor Haand! Hele Verden hører de troende til. „Alting er eders," siger Herren. „De

sagtmodige skal arve Jorden." Alt i Kraft af Jesu Opstandelse fra de døde.

Kvinderne i Israel sang efter Davids Seir over Filisterne: „Slaget har Saul sine tusende og David sine titusende." — „Han er opstanden! Han er opstanden!" jublede Kvinderne paa Paaskemorgen. Det var en Sang om Davids Søn, der paa Golgata kjæmpede med Djævelen om hele Verden, knuste hans Hoved og jagede hele Helvedeshæren paa Flugt.

„Helvede græder, Himlen sig glæder,
Himlen sig glæder med Lovsang ny."

Bær saa det store Bud videre, I velsignede Budbærere! Bring det til Jesu Moder og Johannes! Il med det til Peter — han trænger det saa vel! Opsøg Thomas! Lad alle Disciplene vide, at Jesus er opstanden! Bring det saa videre ud i Verden!

Der bliver nyt Liv blandt Disciplene, da Budet naar dem. Suk og Graad forvandles til Jubel. De gaar frem som af en mørk Grav. En ny Verden aabner sig for dem. Kristus og al hans Tale og Gjerning staar for dem i et nyt Lys. Mesteren selv aabenbarer sig for dem og stadfæster Budskabet. Paa Pintsedag forstaar de det endnu bedre. Da samler den missionerende Menighed sig, og i alle Retninger spredes Budskabet, og allevegne besegles det ved Aandens Meddelelse. Budet om Kristi Opstandelse har en aandelig Opstandelse til Følge. De døde Ben i Dalen begynder at røre paa sig, naar Opstandelsens Ord lyder henover dem. Den lille Skare af frygtsomme Disciple vokser til en stor Hær, og alle bærer de Budet videre. Overalt, hvor det kommer, vækker det op af aandelig Død til nyt Liv i Kristo og til en Vandring i et nyt Levnet. Overalt, hvor der prædikes:

Han er opstanden! — der reiser aandelig døde sig op og gjentager: Han er opstanden!

Nu har dette store Budskab lydt i snart nitten hundrede Aar. Hele den kristne Kirke er opstanden ved dets Kraft. Bring det videre! „Hvadsomhelst der er sandt, hvad der er ærbart, hvad der er retfærdigt, hvad der er rent, hvad der er elskeligt, hvad der tales vel om, enhver Dyd og alt, hvad priseligt er" (Fil. 4, 8). Alt dette er opstaaet i denne Forkyndelses Spor og fremkaldes ved dette livskabende Budskab. Bring det videre!

„Stig op paa et høit Bjerg, du Sions Glædesbud! Opløft med Kraft din Røst, du Jerusalems Glædesbud!" (Es. 40, 9). Raab det, syng det, ring det udover Verden, du Guds Menighed! Du er selv en Opstandelsens Frugt. Bring det videre! Asien, Afrika, Australien, Verne gjemmer endnu Millioner, som ikke har hørt det. Bring det videre! Den Slegt, som lever, siger det til den, som kommer: Han er opstanden! Bring det videre!

Hvad Engle forkyndte i Jesu Grav,
Det lyde i Verden vide!
Sønnen, som Gud os i Julen gav,
Gik hen for vor Synd at lide.
Døden ham tog i Favnetag,
Livet fik Seier paa Paaskedag.
Opstanden er Jesus vist og sandt;
Aaben blev Graven funden;
Slangen han knuste, og Døden han bandt,
Jo, Seiren for vist er vunden.
Klokkerne ringe! Budet vi bringe!
Budet om Seier paa Paaskedag.

II.

„Min Gud er en forsonet Gud!"

Du, min kjære Tilhører, du har ogsaa hørt Budskabet om Kristi Opstandelse. Det gjaldt dig ligesaa meget

som nogen anden i hele Verden. Saa mangen Paaskedag lød det for dine Øren: Han er opstanden! Men endnu er du kanske ikke opstanden med Kristus til et nyt Liv og en ny Vandring i hans Efterfølgelse. Du er endnu død i Synder og Overtrædelser, uden Haab og uden Gud i Verden, begraven i Syndens Skarn. Der sover du roligt din tunge Søvn, medens Satans Skildvagter omgiver din Grav. Mange af dine fordums Venner er ved Ordets Magt gangne frem af Syndens Grav. De er blevne „vakte" og omvendte til Gud. Nogle af dem er endog gangne hjem til sin Herres Glæde. Du har seet dem forlade Synden og følge med Kristus og hans troende. Du har seet dem forlade Verden.. De vidnede for dig om Kristi Opstandelse. De bad dig, de bønfaldt dig, at du skulde staa op af Syndens Tjeneste og ryste Lænkerne af dig i Jesu Opstandelses Kraft. Men du er endnu aandelig død.

Ak, hvorlænge skal det vare? Skal det da aldrig hede om dig: Han er opstanden og vandrer nu med Kristo? Skal da ikke en Straale af Paaskesolen faa trænge ind i dit skumle Gravkammer? Vil du da sove dig ind gjennem Legemets Død i det evige Mørke nede i Fortabelsens dybe Grav, hvor Naadens Paaskesol aldrig mere skinner, og hvorfra der ingen Opstandelse mere er? „O, vaagn op, du, som sover, og staa op fra de døde, at Kristus kan lyse for dig!"

O, lad mig dog igjen idag faa raabe det ind i dit tunghørende Øre: „Han er opstanden!" For dig er Kristus død — for dig er han opstanden. Straffen har han udstaaet, Loven har han opfyldt. Din Gud er en forsonet Gud. Hører du? — Gud er forsonet! Hans Faderfavn er aaben. Himlen er aaben. Tilstaa din Brøde og kom! Kom, som den forlorne Søn kom! Synden skal

ikke staa dig iveien. Den vil Gud tilgive. O, saa kom da — kom idag! Hvilken salig Paaskedag det vilde blive for dig, om du nu vilde sige: „Jeg vil staa op og — gaa til min Fader!" Gud lade dig kjende Opstandelsens Kraft i dit Hjerte, at dette maatte ske!

Men du da, min bedrøvede Ven! Du, som selv paa Paaskedag ikke kan være glad. Du klager og sukker kun over din Synd. Undertiden synes du, at du faar lidt Trøst af Guds Ord, men ret som det er, saa er det op i det samme igjen. Kristi Navn kjender og elsker du. Du tror, siger du, at Kristus er død for dine Synder, og naar det forkyndes dig, at Kristus er opstanden, da sukker du: „Ak ja, det er han baade vist og sandt!" Men alt dette staar saa dunkelt, saa svævende, saa uvist for din Sjæl. Betydningen af Kristi Gjerning — ikke mindst hans Opstandelse — har du endnu ikke fattet. Derfor har du heller ikke nogen glad Fortrøstning, ingen fuld Forvisning, ingen barnlig Frimodighed.

Du mener, Gud er vred paa dig, og at du paa nogen Maade maa formilde hans Sindelag. Derfor stræver du saa godt, du kan, og „gjør dit bedste". Men du har Følelsen af, at det lidet lykkes dig. Dels finder du, at du kommer tilkort i din Stræben, og dels er du bange for, at selv det „bedste", du kan bringe, ikke er tilstrækkeligt. Ofte sukker du: Ak, at jeg dog kunde faa Vugt med mit onde Hjerte! Kunde jeg endda angre dybere — bede inderligere — og vaage mere over mig selv — o, saa turde jeg fordriste mig til at tro, at Gud vilde tage imod mig. Men slig, som jeg nu er, tør jeg ikke komme. Det vilde jo kun være at tage Naaden for let og blive en „let Veiløber".

Ak, kjære dig, er det da du, som skal bringe Forsoningsofferet? — Nei! Nei! Nei! Ikke du! Gud har selv

udsect sig Offeret. Dine Taarer — dine Bønner — din Anger — din Selvfornegtelse — din Dyd, om du aatte den — det er altsammen intet Offer, hvormed du kan forsone Gud. Du kan vedblive at frembære saadanne Offere i al Evighed, om det var muligt, dermed formilder du ikke Gud. Ja, saalænge du vedbliver paa denne Maade, bliver det ikke bedre med dig.

„Ja," siger du, „men staar det ikke i Guds Ord, at et sønderknust Hjerte og en sønderknust Aand er Offere, som behager Gud vel?" Ganske vist! Men har da du saadanne Offere at bringe ham? Nei, saalænge du endnu tror at eie dem og vil bringe dem paa din Regning, saa er endnu ikke dit Hjerte knust og din Aand sønderstødt. Og har du Bodstaarer og Bønner og Anger, saa er det Frugter af Guds Aands Virken i dit Hjerte og din Aand, og bringer du disse frem som noget, du har frembragt, saa er der endnu Svig i din Aand, og stjaalne Offere, du bringer. Skulde Gud have Velbehag i dit aandelige Rov og dine stjaalne Offerdyr? Vil du betale din Gjæld hos Gud med stjaalne Penge? Gud vil forøvrigt ingen Penge og ingen Betaling have af dig. Han ved, du har intet, uden du stjæler det. Saalænge du tror at kunne kjøbe Syndsforladelsens Gave for Betaling, er dit Hjerte ikke ret for Gud. Du er som Simon Magus forbandet tiligemed din Betaling (Ap. Gj. 8, 20). Du vil frelse dig selv. Slut med dine Fornærmelser mod Gud!

„Hvad," siger du, „skal jeg slutte med at angre — bede — læse — vaage — kjæmpe og fornegte mig selv?" Nei, det er Guds Gjerning i dig, men du skal slutte med at byde disse Ting frem som Vederlag for din Sjæl. De er ikke Offere, som forsoner Gud.

Forsoningsofferet er bragt en Gang for alle. „Kristus er engang ofret for at borttage manges Synd"

(Hebr. 9, 28). Kristus Jesus gav sig selv hen for vore Synder. Det er Kristus, Guds Lam, som bærer Verdens Synder — og dine Synder. Det er ikke du, som skal bære dem. Bort med dit Kainsoffer! Gud ser kun med Velbehag til Abels Offer — Kristi Blod, som raaber bedre end Abels. Kom ikke atpaa med dit Offer, somom Kristus ikke havde gjort det godt nok, da han paa Golgata ofrede sig selv til en Gjenløsningsbetaling for dine Synder. Staa ikke i Veien! Lad Kristus, den store Ypperstepræst, ofre! Det gjorde han paa Langfredag, da han døde paa Korset.

Var Kristus ikke opstanden fra de døde, saa havde vi vel selv maattet gribe ind og gjøre, hvad han ikke magtede, men nu, da han ikke alene er „given hen for vore Overtrædelser, men opreist til vor Retfærdiggjørelse", nu er der intet Rum for og intet Krav paa flere Offere til Forsoning. Gud er forsonet.

Du vil have Bevis. Her er det: Han er opstanden! Dette betyder, at min Gud og din Gud er en forsonet Gud. Han er altsaa ikke en Gud, som skal forsones, men en Gud, som er forsonet. Tror du, den retfærdige Gud vilde annammet Kristi Offer ved at opvække ham fra de døde, dersom det ikke havde været fuldgyldigt? Tror du, en nidkjær Gud vilde aabnet hans Fængsel, dersom han ikke havde sonet for hele Brøden?

Gud være lovet! Offeret er bragt — Brøden er sonet. Helvedstraffen er udstaaet. Der staar ikke en Dags Lidelse — ikke et Øieblik's Smerte — ikke en Angstens Fornemmelse igjen. Er kanske dette for dristigt talt? „Ja, for det er ikke sandt," siger Djævelen. „Ja, det er Daaresnak," siger Verden. „Ja, det er formeget sagt," siger det vantro Hjerte. Ak, du lede Djævel, du ved fuldt vel, at det er sandt, men du vil endnu pukke

paa din Ret til Menneskesjæle formedelst Synden. Du arme Verden, for dig er det vist Daaresnak. Du kjender ingen anden Lykksalighed end at kjøbe og sælge, give tilegte og tage tilegte, æde og drikke og staa op at lege. Og du, stakkels hovmodige Hjerte, du synes nok, det er formeget sagt; thi det berøver dig al Ære, tager fra dig Fortjenesten og lader intet Rum tilbage for dine Egenretfærdighedsoffere.

Ja, ja, var ikke Kristus opstanden, da var det en forfængelig Tale, men: Han er opstanden! „Store Gud!“ — „Min Gud er en forsonet Gud!“ „Men,“ siger du, „er dette virkelig sandt?“ — Ja! — „Men har jeg da nu intet at gjøre for at faa Syndsforladelse og Livet i Gud?“ Tro! tro! tro! Gud skjænke dig Troen! „Thi dersom du bekjender den Herre Jesus med din Mund og tror i dit Hjerte, at Gud opreiste ham fra de døde, da skal du blive salig“ (Rom. 10, 9). „Hvo, som tror, skal blive salig, hvo, som ikke tror, skal blive fordømt.“ Ja, hvo, som ikke tror, er allerede dømt. Dømt, fordi han ikke har troet paa Guds eenbaarne Søns Navn, saaledes som dette er aabenbaret fremfor alt i det store Budskab: Han er opstanden! Min Gud er en forsonet Gud! Dømt, fordi han har gjort Gud til en Løgner — „fordi han ikke har troet det Vidnesbyrd, som Gud har vidnet om sin Søn. Og dette er Vidnesbyrdet, at Gud har givet os det evige Liv; og dette Liv er i hans Søn. Hvo, som har Sønnen, har Livet; hvo, som ikke har Sønnen, har ikke Livet“ (1 Joh. 5, 10—12).

O, Sjæl, som har kjendt og erfaret Guds Kald! Hvorfor gaar du endnu og bærer paa dine Synder? O, Guds Aand vil ikke slippe dig, før han faar forklaret Kristi Opstandelses Betydning for dig, saa du vover at nærme dig Gud i Kristi Navn som en Gud og Fader, der nu

er beredt til at modtage dig og give dig Barneret. Hør derfor endnu en Gang, hvad Gud vidner om sin Søn: „Men dersom Kristus ikke er opstanden, da er I endnu i eders Synder" (1 Kor. 15, 17). Ja, det er vist, da er ogsaa du endnu i dine Synder; men er Kristus opstanden, hvad da? O, da er du ikke i dine Synder. De er saa langt borte fra dig, som Østen er fra Vesten. O, med Englene, Kvinderne, Apostlene, — med hele Vidneskaren ned igjennem Tiderne i atten hundrede og nitti Aar vidner jeg for dig idag for Guds Aasyn sendt af Gud med Bud til den arme, forskrækkede, trællende, lovbundne Sjæl: Han er opstanden! Din Gud er en forsonet Gud! „Men alt dette er af Gud, som forligte os med sig selv formedelst Jesum Kristum og gav os Forligelsens Tjeneste; efterdi Gud i Kristo forligte Verden med sig selv, idet han ikke tilregnede dem deres Overtrædelser, og oprettede Forligelsens Ord iblandt os. Vi er derfor Sendebud i Kristi Sted:

Lader eder forlige med Gud;

thi den, som ikke vidste af Synd, har han gjort til Synd for os, paa det vi skal i ham vorde retfærdige for Gud" (2 Kor. 5, 18—20).

O, hvad har vi mere Vidnesbyrd behov? Tusenfold lykkelig du, som ved Guds Naade tilegner dig den salige Trøst, som bæres til dig i dette herlige Budskab: Han er opstanden! Du er ikke mer i dine Synder. Du er ren, hellig og udvalgt. „Hvo vil anklage Guds udvalgte! Gud er den, som retfærdiggjør. Hvo er den, som fordømmer? Kristus er den, som er død, ja, meget mere, som og er opreist, som er ved Guds høire Haand, som og træder frem for os" (Rom. 8, 33. 34).

III.

„Min Himmel er nu aaben."

Paa Faldets Dag lukkedes Paradisets Port. Menneskets var hjemløst. Skilt fra Gud ved Synden, udvist fra Paradiset for Syndens Skyld. Englene med det blanke Sverd bevogtede Veien til Livets Træ. Ak, hvilken Ulykkens Dag, da Menneskets skamfuld og grædende vandrer ud i en syndefuld Verden! Hvo kan tælle Taarerne, som siden hin mørke Dag har rullet ned over Kinden paa det hjemløse Barn?

Skal Vagten aldrig vige og Porten aldrig aabnes? Ak, der er kun Ansigtets Sved og salte Taarer, Torneris og Anstødssteene herudenfor! Jo, jo, i Tidens Fylde! Naar Kvindens Sæd knuser Slangens Hoved. Da tages Syndens Stængsel bort — da gaar Porten op — da aabnes Vei til Livets Træ og Livets Land.

Med taarefyldte Blikke skuede Fædrene den salige Tid imøde. Med Forjættelsernes Haab vandrede de bort ad den dunkle Sti til Hvilen i Abrahams Skjød, uden at de havde seet Herrens Dag. Aartusender gik. Endelig oprandt den. Menneskens Søn kom. Han steg ned, „saa dybt, som ingen ved". Graven lukkede sig over ham med forseglet Sten og Vagt omkring. Men seirrig stiger han frem den tredje Dag af Graven. Med gjennemstukken Haand holder han Helvedes og Dødens Nøgler. Han har Magten i Himlen og paa Jorden. Hvor han lukker til, kan ingen lukke op, hvor han lukker op, kan ingen lukke til. Han aabner Graven — han aabner Paradisets Port — og se — det nye Paradis er skjønnere end det gamle. Himmel heder det nu. Halleluja! Min Himmel er nu aaben! Det er selve Helligdommen. Helligdommen, det er Guds Samfund, Forening med Gud.

Adgangen til Guds Samfund staar os aaben. „Nu har vi ved Jesu Blod Frimodighed til at gaa ind i Helligdommen, hvortil han indviede os en ny og levende Vei gjennem Forhænget, det er hans Kjød" (Hebr. 10, 19. 20).

Nu er her Vei til Livets Land,
Op alle, følger, hvad I kan,
Vor Frelser og vort Hoved!
Han er opstanden! Dette Ord
Skal raabes høit paa denne Jord;
Han være evig lovet!
Vær glad, Guds Stad!
Alle Tunger raaber, sjunger
Mod hinanden, Jesus er — han er opstanden!

Ja, nu er her Vei — „en ny og levende Vei" — til Livets Land. Den er banet og indviet ved Jesu Blod, der han gik gjennem Døden og Graven til Sædet ved Faderens høire Haand. Bliver nu nogen staaende udenfor Hvilens Helligdom, saa er det ikke, fordi Veien var stængt, men fordi han ikke vilde komme nu, eller fordi han kom for sent. O, derfor gjælder det at komme, og det snart; thi

„Det er en liden Stund,
Saa lukkes Himlens Døre."

De bliver ikke staaende aabne i al Evighed. Naar Evighedens Nat bryder ind over Sjælen, som endnu er udenfor Samfundet med Gud, da slaaes Paradisporten atter i. Da gaar den aldrig op mere. Herren lukker op, men han lukker ogsaa til, og ingen lukker op. Derfor: „Se, nu er den behagelige Tid, se, nu er Frelsens Dag."

„Endnu er Hjælp at faa
For knuste Hjerters Raaben,
Endnu er Gud at naa,
Endnu er Himlen aaben."

O kom, du forlorne Søn og Datter! Nu ringer Paaskeklokkerne! — Saa kom da, bange Sjæl, gak ind i Helligdommen. Kom med al din Synd og Urenhed. Ved Porten renses du ved Troen paa „Guds Søns Blod, som renser fra al Synd". Hvorfor nøler du? — Vil du vente, til Døren aabnes? — Se fremfor dig! Den er jo aaben! Forlad dig paa din opstandne Frelser. Tilegn dig hans Opstandelses Retfærdighed. Gud tilregner dig den for Jesu Skyld i den Stund, du tror paa Jesus. Synden, dit aandelig Ligsvøb, ligger igjen i Jesu aabne Grav. Træd indenfor! „Velsignet være den, som kommer i Herrens Navn! Hosianna i det høieste!"

Og du, troende, du, som ved Guds Naade har faaet Frimodighed til at gaa ind i Helligdommen og nu staar iført Kristi Opstandelses Høitidsdragt i din Guds Samfund formedelst Troen, hvor rig, hvor salig, hvor lykkelig du er! Kan du undertiden ikke være saa glad, som du har Grund til at være, fordi du endnu kjender, Synden hænger ved dig, saa gaar du dermed til Jesu Grav. Naar du saa finder den aaben, og du atter hører det store Bud: Han er opstanden! — da bliver du atter frimodig i Livets Trængsler. Lyset gaar atter op for dig, og du ser din Vei fremover til Livets Land. I Troen paa en daglig fuld Syndernes Forladelse vandrer du frem til Herligheden. Og naar du saa om en „liden Stund" ligger paa Smertes" og Dødsleiet, saa skal Opstandelsens Paaskesol lyse for dig i Dødens Mørke. Med dit bristende Øie skal du se det, og med din stivnende Tunge skal du sige det: **„Han er opstanden! Store Bud! Min Gud er en forsonet Gud! Min Himmel er nu aaben!"** Da springer Paaskeliljerne frem af din aabne Grav, og Paaskeklokkerne ringer. Amen.

Tiende Søndag efter Trefoldighed.

Tekst: Joh. 6, 66—71.

Henover Syndflodens Vande flød Arken. Vand oventil — Vand nedentil. — Regntunge Skyer lagde sig som vaade Svøb omkring den. Derinde var Noah og hans Familie og det, Gud havde betroet ham. Gud havde lukket efter ham, men ikke glemt ham — Gud kom Noah ihu.

Vindene for stønnende henover Vandfladen — ikke for at pløie op til Bølgebrus og Storm, men for at bære Vandet bort igjen i Luften. Kilderne stoppes til — Sluserne lukkes — Regnen stanser — Arken stanser — den har naaet det rette Punkt.

Regnen har vasket — Vinden tørret — Ararats Top. Bare Draaberne laa igjen og rullede en for en ned over Bjergsiden som tunge Bodstaarer.

Solen skjød en Straale igjennem en sønderreven Stormsky og forvandlede de rullende Draaber til Perler og Diamanter. Da laa Arken med sin tunge Last paa den himmelstræbende Bjergtop — den havde fast Grund under sig. Deroppe — nærmere Gud — der havde den fundet et Hvilepunkt. Men Gud pløiede med Vindene dybere og dybere Furer nede i Dødens Dale. „Mon han ikke er naaet tilbunds," tænkte Noah og skikkede en Ravn ud for at faa Bud, men den kom ikke tilbage. Den var sterk i Vingeslagene, og den fløi og fløi. Skulde ikke Hungeren drive den tilbage til Arken? Nei. Ravnen lever paa Aadsel. Ret som det var slog den ned paa en død Krop. Der fandt den baade Hvile og Føde efter sin Natur. Ravnen synes, den levede bedre nu end i Arken, for der var der ikke Aadsel — og saa trangt for Ravnenaturen. Den var og blev borte.

Da maatte den enfoldige — renførlige Due udover; de døde Kroppe forskrækkede den, og Hvile for sin Fod fandt den ikke, og den kom snart tilbage til Noah — den vidste intet Sted at gaa hen uden til Arken — og Noah tog den ind til sig.

Havde den kunnet tale, skulde den vist have sagt: „Hvorhen skulde jeg fly — uden til dig, Noah; thi hos dig — i Arken — er der Liv; men udenfor er der bare Død — ikke en Kvist at hvile paa — ikke et Korn for Nebbet — bare Syndflod og døde Kroppe — tag mig — tag mig ind til dig i Arken, indtil Syndfloden er over og der bliver en ny Jord."

Ja, saadan var det med Duen — og saadan var det med Ravnen. Duen kom igjen — Ravnen fløi bort, men kom ikke tilbage. Hvordan er det med os? Hvilken af disse ligner vi? Vender vi atter og atter tilbage til Jesus og hans Frelsesark, Menigheden, eller gaar vi bort for at blive borte?

Se, Jesus spørger os idag:

Vil ogsaa I gaa bort?

Jesus havde bespist de fem tusen i Ørkenen. Da vilde de gjøre ham til Konge. Men de fandt ham ikke. Han var oppe paa Bjerget og bad — han alene. Disciplene tog Baaden og stevnede i Kveldstunden til Kapernaum. Jesus kom efter om Natten i Stormen og hjalp dem iland.

Folk stod den næste Morgen og saa efter dem — og der kom Skibe fra Tiberias med Folk, som saa efter dem. Han maatte være paa den anden Side i Kapernaum —

Det var ikke for Tegnene, men for Brødenes Skyld, de kom. Det sa Jesus til dem. Og han begyndte at tale til dem om en Mad, som varer til et evigt Liv — om Liv-

sens Brød, og at han selv var dette Brød — og var kommen ned fra Himlen. Dette syntes de maatte være umuligt — for de kjendte ham, at han var Tømmermandens Søn fra Nazaret.

Da sa han til dem, at dersom de ikke aad hans Kjød og drak hans Blod, saa havde de ikke Livet.

Da knurrede de og kivedes indbyrdes, og Disciplene, som hidtil kun havde hørt paa, sagde nu — mange af dem: „Dette er en haard Tale; hvo kan høre den?"

„Fra den Tid gik mange af hans Disciple tilbage og vandrede ikke mere med ham."

Hid var de komne — længere vilde de ikke. Bred og selvgod stod Fornuften der og spærrede Veien. De havde ikke Mod eller Kraft til at ta den fangen. Deres Omvendelse fra Verden til Jesus var ikke ret; derfor gjorde de nu Omvendelse fra Jesus til Verden. Ak, sørgelige Omvendelse! De vandrede ikke mere med ham — og gik bort — skuffede — fornærmede — og — som de mente — bedragne.

De havde i Jesus seet en Konge, som skulde gjøre dem stor i Verden. Men han vilde ikke være nogens Konge paa den Maade. Hans Rige var ikke af denne Verden. Skuffet! De havde gjort sig Haab om Vellevnet — Mad i Overflod uden Arbeide. Han kunde jo bespise Tusender med lidet og ingenting. Hvilke Dage! Bare Selskaber — store Madlag. Udflugter tilsjøs og tillands. Ingen Frygt for Storm — ingen Frygt for Hunger. Jo, det var en Mester, som det lønnede sig at følge — men nu, efter denne Tale om aandelig Mad, som man til og med skulde arbeide for — nei, det slog ikke ind efter Beregning. Fornærmet!

Hele Luftkastellet, de havde bygget, ramler ned. Kongetronen forsvinder, Æren, Magten og Herligheden for-

svinder. Bedragne! Bedragne, ja, tusende Gange bedragne, men ikke af Jesus. Djævelen bedrog dem, Verden bedrog dem. Deres eget Hjerte bedrog dem.

De gik bort.

Hvor gik de hen? Til Verden. Kom de tilbage? Jeg ved det ikke. Der staar skrevet, at de vandrede ikke mere med ham. Der var Ravnenatur i dem. De fandt sig bedst i Verden og dens Væsen. Syndens stinkende Aadsler var dem nok. Over disse svævede deres Aand, og paa disse slog de sig ned — og de vendte ikke tilbage til Jesus og hans Frelsesark. Døden lammede tilsidst Ravnens Vinger, og den flød som Aadsel paa Syndflodens Vande, da Afgrundene tog dem til sig igjen. Fortabt!

Jesu Følge tyndtes ud. Det har ofte hændt siden. Nu og da var der nogen, som havde sluttet sig til hans Følge, som paa en eller anden Maade følte sig skuffet, fornærmet, og som trak sig tilbage, eller — rettere sagt — som blev trukken — trukken tilbage af Verden, Djævelen og sit eget Kjød.

Ak, saa liden Hindring kunde det mangen en Gang være; En haard Tale fra Prædikestolen, haard for Fornuften, fordi det var aandelige Sandheder, som gik Kjødet for nær. En Formaning — om end nok saa kjærlig — en skuffet Forhaabning om større verdslig Fordel — større Ære og Anseelse for Kristennavnets Skyld — en Streg over en eller anden Yndlingsplan — en liden Partistrid, et tyngre Kors, mere Spot, mere Arbeide — sligt kunde skræmme saa mangen, hvis Hjerte ikke helt og udelt var givet Frelseren. Saa bort fra Jesus og hans Frelsesark, Menigheden; saa ud paa Vidderne, svævende paa Ravnevinger efter Aadselet, som flyder paa Syndflodens Vande rundt Ararats Fod.

Judas holdt længe ud i Disciplelflokken — saa længe, der var noget at tjene. Han bar Pungen og var Tyv. Tilslut kunde han jo sælge ud alt og tjene. Jesus selv vilde bringe god Pris. Farisæerne og de skriftkloge vilde jo saa gjerne ha ham. „En af eder er en Djævel," sa Jesus — han kjendte ham — saa ham i Flokken med uskyldige Mine bagom de andre. Hin Nat ved Nadverdbordet sa han til ham: „Hvad du gjør, det gjør snart." Ja, han gjorde det snart. Ravnenaturen drev ham til at gjøre selv Jesus til Rov. Da var ogsaa hans Tid ude; han gik bort — gik bort og hængte sig.

Og de gik bort — og de gik bort — og de gik bort — i Natten — den evige Nat. Det er mørkt i Afgrunden, hvor Syndflodens Vande løber sammen — og der er ingen Frelsesark — ingen Jesus — ingen Menighed — ingen Kirke. — Ve! ve! ve! — —

Vil ogsaa I gaa bort?

„Vil ogsaa I gaa bort?" sa Jesus til dem, han havde omkring sig. De fik prøve sig selv. Det bedrøvede ham, at de andre gik — det vilde bedrøve ham, om ogsaa disse vilde gaa, men han tvinger ingen. Jesus hverver kun frivillige i sin Hær. Den, som ikke elsker ham over alle Ting, saa han er villig til at tage Korset paa og følge ham efter, han kan ikke være hans Discipel.

De, som gik bort, elskede ham ikke. Verden var dem kjærere end han. Derfor fulgte de ham ikke længere, end til den første Hindring traadte dem imøde. Havde ikke de andre Disciple en renere Kjærlighed end disse, saa var det bedst, de slog Følge med hine tilbage til Verden.

Men hos disse viser der sig et andet Sind. De har ogsaa hørt den haarde Tale — ogsaa de aner nu, at de

ikke har nogen jordisk Magt at vente som Jesu Disciple; men forlade ham? Forfærdelige Tanke! — Gaa bort fra ham? — Det for dem som Dødspile gjennem Hjertet.

Herre, til hvem skal vi gaa hen?

Tilbage til de farisæiske Lærere? Umuligt! Der er bare Bogstav — ingen Aand. Det vilde jo kun være at la sig aandelig ihjelslaa —og saa bli et flydende Aadsel; thi „Bogstaven ihjelslaar, men Aanden levendegjør" — havde jo Jesus netop sagt.

Tilbage til Verden? Nei, for alt i Verden ikke! Der er kun Arbeide for den Mad, som er forgjængelig. Der er intet for den udødelige Aand — kun for Legemet. „Mennesket lever jo ikke alene af Brød, men af hvert Ord, som udgaar af Guds Mund." „Af Verdens Lyst og Glæde, dens Guld og grønne Skoge kan ingen leve evigt. Kun Kjødet kan nyde disse Ting til en Tid. Verden og dens Lyst forgaar."

Nei, skulde den levendegjorte Aand svæve over Verdens — Syndflodens — Aadsler — den døde da snart. Nei, nei, der er bare Død ude i Verden — bare Død. Intet der, som kan give Sjælen Hvile — intet der, som kan nære Livet — bare Døden derude i Verden.

Tilbage til Verden — tilbage til Døden? Nei, nei! Disciplsindet, det rensede Duesind, trives ikke i Verdens syndige Nydelse. Kun hos Jesus er der Hvile, Tryghed og Ro. Kun hos ham er Disciplene lykkelige. Kun han har det evige Livs Ord, det, som levendegjør og holder ilive, indtil der blir en ny Himmel og en ny Jord, paa hvilken Retfærdighed bor.

„Nei, nei," siger Peder, „vi vil ikke gaa bort, vi vil ikke dø." Hellere dele Spot og Haan med Jesus til det sidste. Skulde de forvilde sig og komme bort — som

det hændte med Peter hin Nat ved Kulilden — saa vilde de komme igjen til Jesus som Noahs trætte Due til Arken — bare gaa ud og græde bitterlig og saa komme igjen — komme igjen med Taaren paa Kinden — med nedslagne Blikke som Tolderen — komme igjen med bankende, bævende Duehjerte ind i Barmen paa Jesus. Til hvem skulde de gaa hen? Der var jo ingen anden at gaa til. Der var ikke mere end en Lærer, en Mester, en Ven, en Frelser i Verden, og det var Jesus — han alene.

Gaa bort? Nei, komme igjen — komme ham nærmere — skjule sig inderst inde i Arken, elske ham mere, være ham troere — det kunde lade sig høre; men gaa bort —og ikke komme igjen — umuligt! Og de kom igjen og igjen til ham, disse Disciple, indtil de kom ind i Himlen til ham, og nu har de Magt og Herlighed mer end Konger — de deler Magten med ham, som har det evige Livs Ord.

Ogsaa nu er det Affaldets Tider, og Jesus spørger: Vil ogsaa I gaa bort?

Du sidder idag i Guds Hus. Jeg har seet dig blandt Jesu Disciple. Du kalder dig kristen. Du er døbt, konfirmeret, har ligget op til hans Bryst i Nadverden. Du hører med til Menigheden, synger Salmer, beder med i Fadervor. Vil du gaa bort? Vil du lade Smaating forarge dig? Thi Smaating er det alt, som vil skille fra Jesus og hans Kirke. — Vil du forlade Gudstjenesten, Kirken, Menigheden? Vil du slaa dig i Selskab med hine, om hvem det hed: „Fra den Tid gik mange af dem tilbage og vandrede ikke mer med ham?“ Vil du slaa Selskab med Judas? Gaa bort med ham i Natten? I saa Fald, til hvem gaar du da hen?

Og der er ikke mere end en Jesus. Den, der gaar bort fra ham, gaar bort for at tjene Djævelen og dele

hans Lod. Den, der forlader Jesus og hans Menighed — det være af hvilkensomhelst Grund — den skiller sig ved Livet — det aandelige Liv; thi ingen anden end Jesus har det evige Livs Ord. Alt udenfor Samfundet med ham er Død og Mørke kun.

Nei, du gyser ved den Tanke, du vil ikke gaa bort. Saa lad da dette være vor fælles Bekjendelse idag:

„I Jesus søger jeg min Fred,
Al Verden har kun Smerte,
Hans Vunder er mit Blivested,
Der hviler sig mit Hjerte;
Der kan jeg bo i stille Ro,
Der findes alt det, som min Tro
Saa længselsfuldt begjærte."

Ak ja, til hvem skulde jeg gaa med mine Synder mange? Til hvem skulde jeg bære mine Sorger? Til hvem skulde jeg gaa i Nøden? Til hvem skulde jeg gaa i Døden? Til Jesus, til Jesus. Kun han har det evige Livs Ord. Kun hos ham finder jeg den evige Fred.

Nuvel, saa hold dig da nær til ham. Vær i hans Menighed; elsk den, lid med den! Vær hos Jesus i Bøn, i Tro, i Haab, i Kjærlighed. Gaa til ham, kryb ind i hans Forjættelsers Favn og hvil der som Barn i Mors Fang!

Kom flittig til hans Hus. Her møder han dig i Ord og Sakrament. Naar noget vil hindre dig, naar noget vil drage dig bort, saa vil Jesus spørge dig: „Vil ogsaa du gaa bort? O, maatte du da som hine altid kunne svare: „Til hvem skal jeg gaa hen? Jesus kun har det evige Livs Ord."

Vær tro, indtil Enden! Naar du da engang ligger paa Dødssengen og skal gaa bort — bort fra Verden, da

vil du blive spurgt: „Hvor gaar du hen?“ og du vil kunne svare: „Til Jesus.“

Saa fik du Fred,
Saa fandt du Sted
For Duens trætte Fodefjed,
Endog det vared' længe.

Amen.

Femtende Søndag efter Trefoldighed.

Matt. 6, 19—23.

„Alt, hvad du her ser omkring dig, er mit — ja — alt,“ sagde en rig Godseier til sin Arbeidsmand. Denne tog Huen af, pegte mod Himmelen og sagde: „Her ser jeg Himlen, er ogsaa den din?“

Den rige blev taus. — Saaledes er det med den, som samler sig Liggendefæ — men er ikke rig i Gud.

I.

Samler eder ikke Liggendefæ paa Jorden!

Det er Frelseren, som træder os imøde med denne Advarsel. Den er nødvendig. Verden trængte altid at høre den — vor rastløse Tid ikke mindst. Udraab den mod Sønden — mod Norden — mod Østen — mod Vesten! Se, hvorledes Menneskene hengiver sig til ihærdig Stræben efter at vinde — ophobe og gjemme Jordens Skatte!

Op i Luften — ned paa Havsens Bund — ind i Jordens Indvolde trænge de.

Naturen kjæles, knebles, bagbindes. Godvillig eller tvungen maa den give Slip paa sit Bytte. Alle vil med

i Strævet. Alle vil være først — ingen sidst. Travelhed dirrer i Telefonen og gjennembæver de spændte Nerver. Ingen Tid til at høre paa nedtraadtes Jammerskrig og brødløses Forbandelser. Navn og Rygte, Ære og Samvittighed — Guds Bud og Menneskebud — alt og alle maa vige eller tjene Skattesamleren. —

Man siger, at det er Brød, man søger. Nuvel, det er ialfald ikke d a g l i g t Brød, men Brød til Overflod — Brød til tusinde Aar — Overflod af Skatte, som forøger sig — fordobler sig tusindfold til et Utal — om man kan.

Derfor intet Fadervor med Bønnen: Giv os idag vort d a g l i g e Brød. Ingen Gudsfrygt med Nøisomhed. Men — bare Kav og Stræv.

Nok? Nei. Mere! Mere!

Giv hid! Giv hid!

Vil du ha et Billede paa en, som samler Liggendefæ paa Jorden? Her er det. „En Mand med et Møggreb staar ludende og raker til sig Straa, Spaaner og Støv. Over hans Hoved staar en med en Himmelkrone, som han tilbyder ham for Møggrebet. Men Manden bryr sig ikke om Himmelkronen. Han bare ser ned — og graver til sig. Møggrebet er det kjødelige Sind, som i Gudsforglemmelsen sænker sig ned i Verdens ugudelige Væsen for at grave til sig, besidde og nyde Verdens Goder. Manden med Himmelkronen er Jesus. Men Manden med Møggrebet, hvem er det? Det skulde vel ikke være dig? „Gud bevare mig fra dette Møggreb" — raabte en — engang. — Ja, Gud fri enhver fra det Sind, som kun tragter efter at samle Liggendefæ paa Jorden!

Hvor nedværdigende for et gjenløst Menneske med Ret til himmelsk Fyrstearv at gjøre sig til Muldvarp og blindt grave sine Løngange i Støv og Grus. Og hvad

Gavn har Menneſket af alt ſit Stræv for kun at vinde Verdens Gods og Guld? — Mange anſtrenge ſig forgjæves. De faar aldrig mer end to tomme — ſmudſige Hænder. Men ſelv om „Lykken ſmiler" ſaa de vinde „Guld og grønne Skove" — hvad gavner det ſaa, naar de intet har uden diſſe Skatte? Lad Verdenstrællene her og hinſides give Svar. — Fik de beholde ſine Skatte? Nei. Møl og Ruſt fortærede — Tyvene ſtjal dem. Hører du det, du Verdens Skatteſamler! Fiender lurer paa dit Bytte. Mølen og Ruſten og Tyvene. Se dit Purpur og koſtelige Linned eter i Foldene. En ynde liden Fiende holder paa at fortære dem. Udluft dine overflødige Klædningsſtykker. Dæk en eller anden Fattigſtakkar med dem!

Tænd din Praas. Stig ned i dine Hvælvinger. Gjennemrod Dyngerne af dine Almægtigheder. Gnid en for en af paa dit Bryſt. Ruſten har lagt ſig over dem — fordi du holdt dem indeſpærrede. Op i Lyſet med dem! Lad dem glæde en eller anden fattig Stymper, ſom holder paa at dø af Sult.

Se, der kommer Tyvene. Snart bryde de ind. Dit Liv er i Fare. Udlever dine Guder, du afmægtige.

Lykkes det dig til en Tid at værge dit Liggendefæ, fordi dine Hvælvinger er brandfri, din Bank ſikker, og dine Aktier i ſtigende — det blir ikke længe. Se, Rædſlernes Konge kommer!

Han ſtænges ikke ude. Hør han raaber ſom du: Mere, mere! Giv hid! Giv hid! Han var det, ſom drysſede Møl og Ruſt over Skattene dine. Nu kommer han med Raaddenhed og Orme til dit Legeme. Han er Meſtertyven. Stjæler han ikke Skattene fra Eieren, ſaa ſtjæler han Eieren fra Skattene. Verdenstrællen dør fra ſit Liggendefæ. Den hule, gjerrige Sjæl farer til

sit Sted. Men gjennem Dødsnatten lyder Raabet fra en haanende Verden — og fra Pinens Sted: Du Daare! Du Daare!"

II.

Samler eder Liggendefæ i Himmelen!

Hører I det, mine Venner! Den samme, som advarer mod at samle Liggendefæ paa Jorden — han formaner os til at samle os et Liggendefæ i Himmelen. Han kjender Sjælens Værd og vil ikke, at den skal sælges til Verden for en Spotpris, en haandfuld Muld — høkres ud paa Verdenstorvet for en Dødningegrav i Støvet. Pegende opad spørger han: „Er Himlen din?" Der — der skal du samle dine Skatte. Der skal dit Liggendefæ være.

Men du spørger: „Hvad Skatte — hvad Liggendefæ kan vel det være, som en kan samle sig i Himmelen?"

Herpaa vil jeg svare: Et Liggendefæ er en Samling af Skatte — en sammensparet Rigdom — en Kapital.

Her er det Tale om et aandeligt Liggendefæ i Modsætning til det jordiske, som allerede er omtalt. Ogsaa dette aandelige Liggendefæ maa samles, allerede medens man er her nede paa Jorden. — Det er af den Art, at det eies og nydes allerede her men oppebares tillige som en sikker — urørlig Skat — et Liggendefæ — en Kapital i Himmelen.

Verdens Skattegraver raaber fra sin Hule: Vis mig disse aandelige Skatte! Den skuffede Verdenstræl gjentager Raabet: Ja, vis os Skattene! Og de, som allerede har givet sig til at samle Liggendefæ i Himmelen anende dets Storhed og Herlighed raabe i Kor: Ja — ja, vis os alle Skattene! —

Nuvel, alle Skattene skal vel ingen kunne fremvise. Dertil er de for mange. Himmelens Skatkammer er uudtømmeligt. En Evighed vil behøves for at gjennemse det. Saalænge vi er iførte Forkrænkelighedens Klædebon, kan vi ikke engang udholde den Herligheds Glans, som vilde strømme os imøde fra dette Rigdoms Dyb.

Peter taler om dette Liggendefæ og kalder det — „en uforkrænkelig, og ubesmittelig og uforvisnelig Arv, som er bevaret i Himlene". —

Og Paulus „som skrevet er, hvad intet Øie har seet, og intet Øre har hørt, og hvad der ikke er opkommet i noget Menneskes Hjerte, hvad Gud har beredt dem, som ham elske". (2 Kor. 2, 9).

Men os har Gud aabenbaret det ved sin Aand — tilføier han. Ja, derfor kunne vi vel tale om dette alle, som elske Gud. Men det blir kun stykkevis. Vi skal dog nævne nogle af Skattene — og da fortrinsvis saadanne, som gives os at annamme og nyde allerede her som en salig Forsmag paa det mere, som samlet opbevares som Liggendefæ i Himmelen for alle dem, som hernede samle for Himlen.

Se, her! her er tre af Himmerriges Riges Skatte, de tre, hvorpaa Rigets Magt er grundet, og hvori selve Riget bestaar — **Retfærdighed, Fred** og **Glæde i den Helligaand.**

Retfærdighed er en Klædning — en fodsid Kjortel tvettet ren i Lammets Blod — en Kjortel vævet fra øverst til nederst. Hver Traad tilvirket af Straaler af Herlighedens Afglans. Er ikke det en kongeligt Dragt? Den skjuler Synderne for Gud. Det Menneske, som eier denne Dragt, er ren og hellig, velbehagelig i Guds Øine.

Iført denne Kjortel tør den skrøbelige med Frimodighed træde frem for Naadens Trone — og tilsidst for Domstolen, naar Bøgerne oplades, og al Verden staar til Doms. Han kjendes som Kongebarn. Englene ville kappes om at vise ham Ære. Den Eviges Kongesøn vil selv sætte Æreskransen paa hans løftede Tinding. —

Fred. Fred med Gud. Hvem kan beskrive den? Ingen. Den overgaar al Forstand. Fredsfyrsten har kjøbt den med sit Blod. Et Hjerte uden den er et Helvede i det smaa. Et Hjerte, som eier den, er en Himmel paa Jorden. — Fred med Gud i en god Samvittighed mer er den værd end al Verdens Guld og Sølv, Perler og Diamanter. „Salig, o, salig hver Sjæl, som har Fred."

Glæde. Bærer ikke hvert Menneske Vidnesbyrd om, at den er et kristeligt Klenodie? Der slog aldrig et Hjerte paa Jorden, der var ligegyldig for den. Men hvem har fanget Glæden i Grædedalen? Kun den, der bærer Retfærdighedens kongelige Klædebon, og hvis Hjerte er fyldt med Fred — kun den har fanget den Glæde, der ei er svanger med Graad. „De retfærdige glæder sig, de jubler for Guds Ansigt og fryder sig med Glæde. (Salme 68, 4). — Vis os flere af Skattene! — Sig det til Jesus. Han vil vise eder dem, naar han faar give eder sin Helligaand, som gjør det ved sin Naade, at I tror Guds Ord og leve et helligt og gudeligt Liv her og hisset i al Evighed.

Den, som giver sig til at samle disse Skatte, han faar se dem, kjende dem, eie dem, og den, som eier Retfærdighed, Fred og Glæde i den Helligaand og ikke tusker dem bort for et Liggendefæ paa Jorden, han eier alle Rigets Skatte — ja Riget, hele Riget.

Hvor findes dette Liggendefæ? Hvor samler man disse Skatte? — De er i Jesus. „I ham er alle Vis-

dommens Skatte skjulte." De er uadskillelige fra ham. Den, som har Kristus har ogsaa alle disse Skatte. Men Kristus findes i Ord og Sakrament. Den, der vil finde Frelseren, Retfærdigheden, Freden, Glæden, Æren, Magten, Rigdommen og Herligheden, han søge det alt i Naademidlerne. Der er Skatten gjemt. Men Naademidlerne er i Menigheden. Der, kun der og intet andet Sted. Søg der. Den, som leder, han skal finde. Salig den, som har søgt og fundet. Han har sit Liggendefæ i Himlen. Han har det i sit Hjertes Himmel og i Himlen oventil. Thi Jesus er i Hjertet og Jesus er i Himlen. Han har udvalgt den bedste Del, som ikke skal fratages ham. Han har samlet og samler sig et Liggendefæ i Himmelen, hvor hverken Møl eller Rust fordærve, og hvor Tyve ikke gjennembryde og stjæle. Naar han gaar herfra, tager han Skattene med sig og modtages af Jesus med Velkomstordet: Kom hid, min Faders velsignede og arv det Rige, som dig er beredt, før Verdens Grundvold blev lagt.

III.

Hvor eders Liggendefæ er, der vil ogsaa eders Hjerte være.

Kjære Ven, samler du Liggendefæ? Ja, du samler. Alle samler. Hvor har du dit? Paa Jorden eller i Himmelen? Der er dem, som frækt vilde svare: „Paa Jorden!" Og de viser det i al sin Færd, at det er saa. Det aandelige og himmelske er for dem kun en Drøm, et Fantasibillede. For deres Øine staar kun det jordiske som fuldt ud virkeligt og værd at eftertragte. Det er let at se, hvor deres Hjerte og deres Liggendefæ er. I Støvet — i Verdens Smuds er begge Dele. Deres Øie

er fuldt af Støv. Blinde er de — blinde som Muldvarpen. De ved sig intet andet til Salighed og Lykke end Jordens Skatte. Hvor stort er ikke da Mørket!

Der er andre, som søger at samle sig Liggendefæ baade paa Jorden og i Himlen. Dette er dog umuligt. Ingen kan tjene to Herrer, Gud og Mammon. Et Hjerte, der vil give Gud en Halvdel og Djævelen og Verden den anden — det Hjerte er ikke ret for Gud — det har sit Liggendefæ paa Jorden. Det Menneske, som har et skjult Hjerte har et „ondt Øie" — et Øie, der ser dobbelt. Dets Blik er ustadigt. Snart dvæler det ved Himlen, snart ved Jorden, og Frelserens „Enten-Eller" — læser det for „Baade-Og". Det er den samme Øienfeil, som Farisæerne led af. De baade opaad Enkers Huse og bad lange Bønner. Hykkelsk Gudsfrygt og blodig Gjerrighed kysfede hinanden. Øiet løftet til Bøn hang rovgjerrigt skjelende ved fattiges og forsvarsløses Eie. Ak, Farisæerætten er bleven talrig paa Jorden, og alle har de arvet det „onde Øie" med Dobbeltsyn, blodsprængt og stygt. —

Ak, er du en af disse, min Tilhører, da er det Lys, som er i dig kun Mørke. Naadens Lys omstraaler dig, og Himmelens Skatte tilbydes dig, men du, du ser det ikke. Du bare rager til dig med Møggrebet. Men Naadetiden svinder. Naar den er ude, kommer Døden. „Hvor stort blir ikke da Mørket." Til din Dødsseng træder maaske en Herrens Tjener. Han spørger: Er Himlen din? Men du tier. Din Himmel er overskyet. Jesus bøier sig over dig med Himmelkronen fremrakt over dit Hovedgjerde. Dine Øine vende sig opad. Ser de dog tilsidst efter Kronen? Ak, nei! Det var Dødskrampen, som himmelvendte dem og satte dem stive i uhyggelig Glans. Saa brast de. Kronen var borte —

tabt for evigt. „Hvor stort blir ikke da Mørket!“ „Ugudeliges Lampe udslukkes.“ (Ordspr. 24, 20).

Men der er dem, som spørge: Hvorledes kan jeg afgjøre, hvor mit Liggendesæ er? Giv Agt paa dit Hjerte. Følg det paa dets lønlige Stier. Læg Merke til dets Længsler, dets Attraa, dets Glæder, saa opdager du snart, hvor Skatten er gjemt. Som Magneten trækker Staalet, saa Liggendesæet Hjertet.

Det er som Frelseren netop har sagt: Hvor eders Liggendesæ er, der vil ogsaa eders Hjerte være. Den, der underkaster sit Hjerte Prøve efter denne Regel vil ikke længe være i Tvil om, hvor han har sit Liggendesæ. Det er der, hvor Hjertet er, og Hjertet er der, hvor dets Liggendesæ er.

Jeg synes høre nogen sukke: „Ak, jeg er saa bange, at jeg er en af dem, der har sit Liggendesæ paa Jorden.“ Din Banghed tyder paa det modsatte. Men gir ogsaa du Agt paa dit Hjerte? Hvad vælger det? Kristus eller Verden? O, siger du, stod det til mig, da var jeg ikke længe i Tvil. Jesus og Himlen — Himlen og Jesus fremfor alt og over alt. Hvad har jeg i Himlen? Lige ved dig har jeg ikke Lyst til noget paa Jorden. — „Men mit Hjerte er saa verdsligt og forfængeligt.“ Ja, ja, vær derfor ikke hovmodig, men frygt. „Forarbeid din Saliggjørelse med Frygt og Bæven.“ Men vær helleriikke vantro — men troende. Du har dog udvalgt den bedste Del. Det bare smerter dig, at du ikke kan hengive dig til Jesus, som du vilde — ikke nok elske og glæde dig i det, som hører Naadens og Salighedens Rige til, alt andet holder du for „Skarn og Skade at være“. Dit Hjertes inderste Viljeretning peger mod Jesus og Himlen som Kompasnaalen mod Polerne. Dit Liggendesæ er i Himmelen!

Hold fast ved det, du har, at ingen skal tage din Krone. Vær tro indtil Enden. Søg altid først Guds Rige og hans Retfærdighed — saa skal alle Ting tillægges dig.

O, I, som samler eder Liggendefæ i Himmelen, hvor rige og lykkelige I er! Prinser og Prinsesser er I, skjønt I endnu befinder eder i et fremmed Land. Snart skal I alle leve og regjere med Jesus, ligesom han lever og regjerer i Evighed. Det er vist og sandt i alle Maader. Han har sagt: Naar jeg faar beredt eder Sted, kommer jeg til eder for at tage eder til mig, paa det at hvor jeg er, der skulle ogsaa I være. Han vil hente eder hjem, paa det at I maa se den Herlighed, som han selv havde hos Faderen før Verdens Grundvold blev lagt. Saaledes er det med dem, som samler sig Liggendefæ i Himmelen og er rig i Gud.

Lad Rigdom og al Verdens Guld
Mig aldrig saa bedrage,
At Satan derved svigefuld
Mit Hjerte skal indtage.
Lad Himlens Rigdom udi mig
En evig Attraa finde.
Lad mig vinde
O, søde Jesu, dig,
Saa har jeg Himlen inde!
Amen.

Nittende Sondag efter Trefoldighed.

Indvielsesprædiken i Washburn, Wis., Oktober 1901.

Matt. 9, 1—8.

Der er intet, som gjør et Menneske saa glad, som disse Ord fra Gud:

Dine Synder er dig forladte.

Saalænge et Menneske ikke har faat dette Tilsagn, er det aldrig tilfreds og glad.

Det kan nok gaa og indbilde sig til en Tid, at det staar ikke noget paa.

Det kan snakke og skrable og synge og danse og le og spotte, men det er som, naar et Menneske i Febervilskken snakker over sig.

Under Bevidstløsheden og Selvbedraget holder Dødens Kræfter paa at gjøre det af med Livskræfterne og Livet.

Anderledes er det, naar Forladelsen for Synden kommer og Mennesket tar imod og tror. Da kommer der en Glæde ind i Sjælen, som den aldrig før har kjendt ligt til. Det er som den kom ind fra Storm og Kave ude paa Søen til en stille Havn. Det blir Dag med Solskin og Fuglesang efter en styg sort Nat. Der blir Fred efter Ufred, stille Glæde efter vanvittig Latter.

Og saalænge en har og holder disse Ord som et sikkert Tilsagn fra Gud, saa er en ikke bare glad og frimodig, men en er assureret baade med Krop og Sjæl, for det er som Luther siger, at Liv og Salighed følger Syndsforladelsen.

Den, som har det ene, har ogsaa det andet, og den, som har begge Dele, behøver ikke mer her i Tiden og ikke i Evigheden heller.

Vi vil tale mer om disse Ord idag:

Dine Synder er dig forladte!

Det kunde nok falde nogen ind at tænke: „Hvad har nu disse Ord med Kirkeindvielsen at gjøre?"

Og da vil jeg ganske straks svare, at en kan nok ha Syndsforladelse, om en ikke har Kirke, og en kan ogsaa ha Kirke, og endda ikke ha Syndsforladelse. Kirkehuset og Syndsforladelsen er ikke et og det samme.

Men det vil jeg si, at Syndsforladelsen kommer ikke til nogen uden ved Naademidlerne — Ordet, Daaben og Nadverden, og naar jeg saa siger, at Naademidlerne er i Menigheden og Menigheden i Kirken, naar der holdes Gudstjeneste, saa forstaar en nok, at Syndsforladelsen og Kirkehuset har ikke saa lidet at gjøre med hinanden. Det er med det, som det er med dig og Huset, du bor i.

Nu er det saa med Naademidlerne, at de bringer Syndsforladelse, fordi de fører til Jesus.

Derfor kan vi gjerne si, at Syndsforladelsen er i Kristus, og Kristus i Naademidlerne, og Naademidlerne i Menigheden, og Menigheden i Kirken.

Vil saa nogen ha Syndsforladelse, Liv og Salighed, saa maa en til Jesus, og vil en til Jesus, saa maa en frem til Naademidlerne, og vil en til Naademidlerne, saa maa en til Menighedens Forsamling, og vil en til Menighedens Forsamling, saa maa en til Kirke, for der er Jesus, Syndsforladelsen, Naademidlerne og Menigheden med Embedet, Presten, Prædikenen, Sakramentforvaltningen, Bønnerne og Salmerne og Velsignelsen og Gudstjenesten.

Nu skal det ikke være sagt, at ikke Gudstjenesten med alt dette ogsaa kan holdes i et andet Hus, som ikke er Kirke. Nei, vist ikke, for Gudstjeneste kan holdes i, hvad Hus det er, og endda er det Gudstjeneste, naar bare Jesus, Naademidlerne og Menigheden og Embedet er der.

Men naar Menigheden har sin Kirke, saa holder den sine Gudstjenester der — og da er baade Menigheden og Embedet og Naademidlerne og Jesus og Syndsforladelsens Ord i Kirken.

Derfor mener jeg, at den, som vil ha Syndsforladelse maa frem til Jesus gjennem Naademidlerne, og da kom-

mer en ogsaa til at finde Veien til Menighedens Forsamling og Kirken.

Vi ser i Dagens Evangelium, at den verkbrudne maatte frem til Jesus, før han fik høre de Ord:

Dine Synder er dig forladte.

Og for at komme til Jesus maatte han frem til det Sted, der Jesus var og prædiket, selv om han maatte bæres did — og der fandt han det, som gjorde ham glad.

Der er altid nogen, som ikke bryr sig om Kirken og Presten og Menigheden og Naademidlerne og Jesus, fordi de ikke bryr sig om Syndernes Forladelse.

Og de bryr sig ikke om Syndsforladelsen, for de synes ikke, de har nogen Synd.

Man kan ikke undres paa disse Folk, at de ikke gaar til Kirke, for de trænger det ikke. Og det en ikke har nogen Trang til, det skal en da sandelig ikke gaa langt efter heller.

Hvad skal man vel tro om slige Folk? — De er ikke lig Englene, for de kommer til Kirke, om de ikke trænger Syndsforladelse, bare for at tjene og tilbede og forundre sig over Guds urandsagelige Kjærlighed og Naade.

Og ikke er de lig Djævlene heller, for de kommer da til Kirken for at gjøre Ugagn.

Ja, undertiden kommer de vel for at gjøre Ugagn disse Mennesker ogsaa.

Lad dem bare komme! De skal være hjertelig velkomne! Det kan hænde, at de holder paa og kommer saalænge, at de tilslut forfærdes, for her prædikes Loven, og den, som rammes af den, han blir forfærdet for Gud — for sig selv og for Synden. Naar det sker, saa blir det snart Spørgsmaal efter Jesus og Syndsfor-

ladelsen og Naademidlerne og Gudstjenesten og Menigheden og Presten og Bønnen og Velsignelsen.

II.

Men det er ikke alle, som kommer til Kirken og gjør Ugagn og blir forfærdet.

Det er nogen snille Folk, som har for god Opdragelse til at komme til Kirken for at gjøre Ugagn. De holder sig smukt hjemme eller i Selskab eller paa Udflugt.

Kirkeklokken kan ikke ringe dem ind. Presten kan ikke præke dem ind. Menigheden kan ikke synge dem ind. Naboen kan ikke lokke dem ind. Kristelige Slegtninge kan ikke be dem ind. Englene kan ikke lede dem ind. Og Djævlene kan ikke skræmme dem ind.

De er og blir udenfor Kirken baade Helg og Heie. Og Synd har de, og en af de største er Foragten for Guds Hus og hans Naademidler. Og Syndsforladelse har de — ikke — hare Synd, og Guds Vrede over Synden.

Hvad skal en gjøre med dem? Jeg ved ikke. Gud forbarme sig over dem og give dem Nød, om den saa kommer med Gigt og Gigtbrudenhed ligesom hos den verkbrudne, saa kommer de nok, om de saa maa bæres.

III.

Men der er altid nogen, som kommer til Kirken ikke fordi de er i Nød og trænger Syndsforladelse, men fordi de kommer. De ved ikke saa vel, hvorfor, og ikke ved nogen anden det, hverken Gud eller Mennesker, havde jeg nær sagt.

Lad dem komme! De er hjertelig velkommen! Det var vist mange hos Jesus og hørte paa ham den Dagen, den verkbrudne blev helbredet, uden at de vidste rigtig,

hvorfor de var der. De havde ialfald ikke stor Nød, hverken Hugverk eller anden Verk.

Men tror du ikke, de havde Gagn af den Dagen hos Jesus alligevel? De fik se det, de ikke havde set før, og hørte det, de ikke havde hørt før:

Dine Synder er dig forladte.

Det kan hænde, at de selv begyndte at faa Trang til at faa dette Tilsagn i sin Sjæl. Og da blev det godt med dem.

Det kan gaa saa med flere slige. Kom bare flittig til Kirke du, som ikke rigtig ved, hvorfor du kommer! Kom du, om du saa kommer i Søvne. Det kan hænde, at Loven kunde vække dig, saa du fik Trang til Syndsforladelse. Det har hændt sligt før og hænder vel endnu. Bare kom! Bare kom! Krukken gaar saalænge til Vands, at den kommer hankeløs hjem, og det kunde hænde, du gik saalænge til Kirke, at Satan ikke længer fik ta dig ved Ørene, for du havde ikke længer noget Øre for ham. Saa blev du et Livsens Kar fuld af Syndsforladelse, Liv og Salighed.

IV.

Men der er dem, som kommer til Kirke og ved ret vel, hvorfor de kommer. Du kunde ikke kjøbe dem til at være borte. De vil til Kirke for at faa Pryl. De er som disse Børn, som er tilvandte at blotte sin egen Ryg og by den frem til Tugten. Jo, der findes virkelig saadanne Kirkegjængere som kommer for at faa Pryl, for de kjender, at de saa saare har fortjent det. Og saa gaar de og sliter og træller hele Ugen igjennem, og saa tar Tugt paa Søndag. Stakkars trofkyldige Trælle. De tror, at det maa til. Det skal være ligesom en Skjærsild dennesides, forat slippe den hinsides. De

slutte vist ikke med dette, før Kræfterne gaar, for det er Kraften, som slider og træller og Kraften, som gaar til Kirke, og det er den, som tar Tugt paa Søndag.

De er ikke rigtig verkbrudne endnu. De kan gaa selv disse. Og de har Kraft til at sidde i Kirken under den strengeste Lovprædiken, og Kraft til at holde Evangeliet med Syndsforladelsens Ord fra sig. Det er ikke blit Nød — rigtig Syndenød.

Men lad dem komme! Og velkommen skal de være! Snart begynder Verken, som ender med et sønderbrudt Hjerte og en sønderstødt Aand.

Se da blir der Nød, saa blir der Offer. De maa ofre sin eneste Søn, deres Lænders Kraft, Isak, Isak. — Da blir der Graad og Bøn: Gud, vær mig Synder naadig! Og saa faar de høre det, som gjør Sjælen glad og tar Verken bort:

Dine Synder er dig forladte.

V.

Men der er andre, som ogsaa ved, hvorfor de kommer til Kirke. De kommer, for de maa komme. Det er noget, som jager dem afsted. Naar Klokken ringer, saa er det, som de skulde høre Domsklokken. De tør ikke være borte. Kom! Kom! siger det baade i dem og udenfor dem. Og saa kommer de. Men de gaar bare og synger paa den Salmen:

„Hvorhen skal jeg dog flyh
Fra Lovens Tordensky
Med mine Synder mange?
Hvor skal jeg Trøsten fange,
For hele Verden vide
Ei lindre kan min Kvide."

O, hvor de er velkommen disse skjælvende Sjæle! Bare de ogsaa vilde ta Trøsten, men de tør ikke ta den. De vil nok ha Trøsten, men de tar Tugten. Evangeliet er for godt et Budskab for dem. De er ikke værdig Trøsten og saa tar de Loven og Tugten med Frygten og Angsten og Graaden.

Naar Kristus staar og siger til dem:

„Kommer hid til mig alle I, som arbeider og er besværet, og jeg vil give eder Hvile!" saa tør de ikke ta det til sig, for de synes, at de har ikke arbeidet nok og er ikke besværet nok, og saa kan det da ikke være for dem.

Naar de ser andre gaar til Alters, saa er det som det tar i dem, de skulde været med de og, men nei, de bare graater stille og tør ikke komme, for det kommer for dem, at de bare kom til at æde og drikke sig selv til Dom. Og de synes, de har Dom tung nok før. Skulde Dommen bli strengere, saa maatte det bli forbi med dem.

Og saa gaar de fra Kirken, som de kom — bare endnu mer piskt og saar og sønderknuste. Ordet fra Gud: Dine Synder er forladte, klang saa himmelsk vakkert under Kirkehvælvet. Det var som det lyste op for dem, men det var bare et Glimt i Mørket — og saa blev det mørkt igjen paa lyse Dagen.

Men de kommer igjen — og de kommer igjen med mer Sorg, mer Angst, mer Uværdighed og Hjertets Sønderknuselse.

Ja, lad dem komme. Snart gaar det paa Livet løst, saa de ligger for Jesu Fødder som den verkbrudne og aldrig kan mæle et Ord. Saa slaar deres Befrielsestime, og de faar høre og ta imod det Ord, som læger den verkbrudne Sjæl:

Dine Synder er dig forladte.

VI.

Men saa er der andre, som ved endnu bedre, hvorfor de kommer til Kirke. De kommer for at faa baade Tugt og Trøst. De synes, at de trænger begge Dele — og de tar til sig rigelig af begge Dele.

De taaler gjerne at Loven blir prædiket. Og de sidder ikke og tænker: „Ja, dette er for disse grovkornede, ugudelige det!" Nei, „dette er for mig" — tænker de. „Jeg er ikke længer kommen endnu jeg, end at jeg trænger Tilrettevisning af Loven." Og naar den tordner og lyner som værst, saa driver den dem mer og mer bortimod Korset, saa at naar det blir altfor svært, saa ligger de der og favner Kristi Kors og takker Gud for Lovens Tugt og de lover i Kristi Kraft at holde af Loven — og holde den.

Evangeliet med Syndsforladelsens Ord er dem altid lige nyt. Ja, det er saa nyt for dem, som om det kom den første Gangen friskt lige fra Bethlehem og Golgatha og Oljebjerget.

Og altid har det det samme velsignede Indhold. Hele Evangeliet er bare dette:

Dine Synder er dig forladte!

Og det er ikke bare en Røst fra Prædikestolen og Alteret, men en Røst — en Guds Røst fra Himlen, som bærer Syndsforladelsens rige Gave lige ind i Sjælen paa dem.

De tar det til sig, som de tar til sig Mad og Drik. Og de blir saa fyldte af det glade Budskab, at de synes hele Kirken er fyldt bare med Syndsforladelse, for de kjender, at Jesus er i sit Tempel som Ypperstepræst og at hans Offers Røg stiger op til det himmelske Tempel og alle Englene kommer og synger:

Ære være Gud i det høieste. Og Fred paa Jorden og i Menneskene en Velbehagelighed.

Og saa blir det Juletid og Paasketid og Pinsetid paa en Gang, og Høitid altsammen.

VII.

Og saa er det Mødrene som kommer med sine smaa. De ved ogsaa, hvorfor de kommer til Kirken. De ved, at deres smaa er undfanget i Synd og født i Misgjerning, og de ved, at i Daaben isøres de smaa Kristus og faar Syndsforladelse, Liv og evig Salighed. Og de blir ikke skuffet, de faar Syndsforladelse i Daaben disse smaa, fordi de faar Kristus.

VIII.

Og saa kommer de bodfærdige og troende til Skrifte og Alters. De ved ogsaa, hvorfor de kommer til Kirke. De vil ha Absolution, for de ved, at den er intet andet end de Ord:

Dine Synder er dig forladte!

Og de vil ha Kristi Legem og Blod til Pant og Forsikringen paa, at Synden er forladt. Og de blir heller ikke skuffet. De faar alt dette og meget mer end de selv vide at bede og forstaa.

Sig mig, er der saa ikke Forbindelse mellem Kirken og Syndsforladelse? Kan vi saa ikke idag tale om Syndsforladelse, naar Kirken vies?

Jeg kunde hellere spørge, kan vi tale om noget, som passer bedre end disse Ord:

Dine Synder er dig forladte.

Mig synes disse Ord burde skrives med straalende Gyldenskrift paa hvereneste evangelisk Kirkebygnings Kirkebue, saa det kunde staa og lyse og tale til alle, som

kommer til Kirken, enten de tror og tar det til sig eller ei.

Ja, for alt det, som foregaar herinde ligefra Klokkerbønnen til Prædiken, og Salmesang og Bønnerne og Daaben og Nadverden og Klokkeringen og Orgelbrusen og alt, saa har det til Mads og Med at staklels Syndere skulde faa vide, at der er Syndsforladelse at faa, og at Gud for Kristi Skyld er her i sin Helligdom og giver denne Gave uforskyldt til alle, som tror.

Sandelig her er intet andet end Guds Hus og Himlens Port. Her er intet andet end Syndsforladelse, Liv og Salighed. Tro det eller ikke tro det, det er ligesandt. Salig den, som tror, tusinde Gange dømt den, der ikke tror de Ord:

Dine Synder er dig forladte!

Amen i Jesu Navn.

Amen.

En og tyvende Søndag efter Trefoldighed.

Luk. 18, 1—8.

Skaf mig Ret over min Modstander.

I denne Lignelse taler Jesus om en Enke, som ved sin paatrængende og vedholdende Bøn tilsidst skaffede sig Ret hos en haardhjertet Dommer. Hensigten med denne Lignelse er at vise, at en vedholdende Bøn seirer tilsidst.

Vi trænger til at blive mindet om dette. Vi bliver saa let forsagte og trætte. Herren vil opmuntre os til at bede og ikke blive trætte.

Den Bøn, hvormed hin Enke tilsidst overvandt Dommeren, den har vi ogsaa Brug for. Den vil vi vedhol-

dende bære frem for Gud og ikke blive trætte. Det er denne:

Skaf mig Ret over min Modstander.

I.

Hin Enke havde en Modstander. Denne gjorde hende Livet surt og hindrede hende i hendes Bestræbelse for at fremme sin Lykke. Han bragte hende i Ulykke og Nød og var hende en stadig Plage.

Vi har ogsaa en Modstander. Det er ingen ringere end Satan selv. Han er Guds sværne Fiende. Han er listig — en tusenfold listig Kunstner. Hvo kan kjende hans Dybheder?

Han er mægtig og sterk. Han kaldes denne Verdens Gud og er mægtig i de vantroes Sind. Han har Magt i Luften og Magt paa Jorden. Han raader over Ondskabens aandelige Hær under Himlen.

Profeten Sakarias saa ham i et Syn staaende ved Ypperstepresten Josvas Side for at staa ham imod.

Selv Jesus anfaldt han med sine snedige Fristelser.

Han begjærede at sigte Petrus som Hvede, og denne Herrens Discipel blev haardt haandteret af ham.

Intet Under, at Petrus senere saa alvorligt advarer imod ham, naar han siger: „Værer ædrue og vaager; thi eders Modstander Djævelen gaar omkring som en brølende Løve, søgende hvem han kan opsluge. Staar ham imod, faste i Troen."

Al den Modstand, som Guds troende Børn og Menighed har havt gjennem trængselsfulde Aartusender, er kommet fra ham og hans allierede Magter.

Hans Anslag er os ikke ganske ukjendte. Det var en Gang, da mange af os tjente ham. Da var han vor Herre. Vi stod ham ikke imod; derfor fik han føre os,

som han vilde paa sine slibrige Veie til Synd og Ulykke. Men da vi frasagde os hans Herredømme — forsagede Djævelen og alle hans Gjerninger og alt hans Væsen, da svor han Hevn.

II.

Denne Enke var svag og hjælpeløs. Hun havde som saamangen mistet sin Forsørger og Forsvarer og sad alene igjen med en hjælpeløs Barneflok. Heraf tog hendes Modstander Anledning til at fortrædige hende og gjøre hende Uret. Maaske vilde han fratage hende det lille, som hun skulde have til Ophold for sig selv og hendes smaa. Eller kanske han vilde frarøve hende det, som for hende var langt mere værd — hendes Ære, hendes Navn og Rygte. Hun var selv for svag til at skaffe sig Ret over sin Modstander. Fik hun ikke Hjælp fra nogen anden, saa var hun sin Modstander ganske prisgiven. Hun var i stor Nød.

Vi ligner denne Enke deri, at vi af os selv er ganske og aldeles hjælpeløse. „Vor egen Magt er intet værd."

Dette ved vor Modstander Djævelen, og heraf tager han Anledning til at gjøre os al Modstand. Han er sterkere end vi. Han er klogere end vi. Og det, som værre er, han har et godt Tilknytningspunkt i vort eget fordærvede Hjerte — en allieret Magt i vor onde Natur — den endnu gjenlevende gamle Adam i os.

Og saa kjender han os saa vel — langt bedre end vi kjender os selv. Han har lagt Mærke til vore svage Sider og ved saa vel, hvor han med størst Fordel kan angribe os.

Snart frister han os med saadanne Synder, som han ved, vi er mest tilbøielige til. Snart træder han os imøde i en Lysets Engels Skikkelse og lokker os under Skin af det gode ind i det onde.

Snart hidser han sine Hunde paa os, snart bedrager han os ved Venner og falske Brødre.

Ret som det er præker han for os, at der er ingen Fare nu, da vi staar i Naade hos Gud, og ligesaa snart vender han Bladet om og viser os Synden, vi har gjort. Da indbilder han os, at der ingen Naade er for os mere, at Guds Aand har forladt os. Snart puster han til Hovmodets Gnist i vort arme Hjerte, snart søger han at føre os ind i Mishaab og Fortvilelse. Beder vi, saa forstyrrer han os. Læser vi Guds Ord, saa lokker han Sindet bort snart fra Lovens tugtende Ord, snart fra Evangeliet. Han blander sig ind i vort Arbeide, og han forstyrrer vor Hvile.

Er vi i Kirke, saa sender han sine Aander som en Fugleskværm for at snappe Ordet bort fra vort Hjerte. Skal Husandagt holdes, saa gjør han det travlt for os; skal vi bekjende vor Kristentro, saa skammer han os ud, saa vi magter ikke at være redelige for Gud af Hensyn til Mennesker.

Skal vi søge Herrens Nadverd, saa skyder han bespottelige Tanker i vor Sjæl eller oplærer os til at hykle.

Snart hyper han Strid mellem os og Naboen, Egtefællen, Brødrene, Trosfæller. Skal vi ha en lykkelig Stund med Gud og Brødrene og drikke af Glædens Bæger, saa blander han Malurt og Gift deri.

Skal vi gaa frem, saa spærrer han os Veien; gaar vi tilbage, saa slaar han os. Græder vi, saa haaner han os; smiler vi gjennem Taarer, saa skammer han os ud. Alle Steder, under alle Forholde og paa alle Maader staar han os imod.

Vel maa vi synge:

„Jeg gaar i Fare, hvor jeg gaar,
Min Sjæl skal altid tænke,

At Satan allevegne staar
Iveien med sin Lænke."

Og vi eier ikke Kraften til at staa ham imod.

Af egen Magt kan vi ikke lægge et Straa i Veien for ham, endsige slaa ham af Marken. Naar han er iført sin Harnisk af Synd og han kommer med Dødens Vælde, da sitrer vort Hjerte, da bæver vore Knæ. Vor Sjæl forfærdes inden i os, og vi synker sammen af Skræk og lammes af Forfærdelse.

Ak, hvad er et armt Menneskebarns Kræfter mod hans sataniske Magt! Intet, absolut intet!

III.

Denne Enke bad en anden om Hjælp mod sin Modstander. Der var en Dommer i den Stad, hvor hun boede. Han var bekjendt for at være haard og ufølsom. Han gav sig selv det Skudsmaal, at han „hverken frygtede Gud eller Mennesker".

Men han var dog sat til at skaffe dem Ret, som led Uret. Dette var jo hans Embede og hans Embedspligt.

Til denne Dommer henvendte den hjælpeløse Enke sig med sin Bøn. Selv kunde hun ikke faa Ret over sin Modstander. Dertil var hun for svag og hendes Modstander for sterk. Men hun tænkte ganske rigtigt, at hvad hun selv ikke havde, det skulde en anden skaffe hende.

Derfor kom hun med sin Bøn til Dommeren:

„Skaf mig Ret over min Modstander."

Der er heller intet andet at gjøre for os i vor aandeligt hjælpeløse Tilstand end at henvende os til nogen, som har det i sin Magt at skaffe os Ret over vor Modstander, Djævelen.

Og der er en, som har Magt og kan skaffe os Ret.

„Vil du hans Navn faa vidst,
Han heder Jesus Kristi,
Den Høvding for Guds Hær,
I ham kun Frelse er,
Han Marken skal beholde."

Han er „Befrieren, kommen fra Zion" — et „Frelsesnavn" — „vældig Gud" — „Fredsfyrste" — fremfor alt „Frelser"; thi hans Navn er Jesus.

„Han afvæbnede Fyrstendømmerne og Magterne" (Kol. 2, 15). Han har „ved Døden gjort den magtesløs, som havde Dødens Vælde, det er Djævelen" (Hebr. 2, 14), og „derfil er Guds Søn aabenbaret, at han skal afskaffe Djævelens Gjerninger".

Gud har lagt „alt under hans Fødder" — og har sat ham til „Hoved over alting for Menigheden" (Ef. 1, 21. 22). „Engle og Magter og Kræfter er ham underlagte" (1 Petr. 3, 22). Han har „Magt i Himmelen og paa Jorden" (Matt. 28, 18).

Til denne mægtige Mand, Jesus Kristus, vender vi os i vor Nød. Til ham gaar vi i Bønnen og med Bønnen: **„Skaf mig Ret over min Modstander."**

IV.

Denne Enke bad om Hjælp, og blev ikke træt. Hun fik nok ikke Hjælp den første Gang, hun henvendte sig til Dommeren. Hun kom en Gang, to Gange, tre Gange, flere Gange, ingen ved, hvor mange Gange. Altid med den samme Bøn: **„Skaf mig Ret over min Modstander."** Men hun fandt kun et haardt Hjerte og et døvt Øre. Hvad bekymrede denne Dommer sig om en slig, som hun, der hverken havde Penge eller Berømmelse at skjænke ham som Belønning for Hjælpen! Afvist blev hun Gang efter Gang. Og herved blev vel hendes Modstander endnu

mere fripostig og forvorpen, saa det blev kun værre, jo mer hun bad.

Var det saa ikke alligevel bedst at ophøre med Bønnerne og overgive sig til Fortvilelse — hun fik jo ikke Ret over sin Modstander alligevel? Ja, saa har det vel kommet hende fore. Og dette har da vel ogsaa hendes Modstander vidst at haane hende med.

Men trods alt — hun blev ikke træt af at overhænge Dommeren med sin vanlige Bøn.

Hun opsøger ham i Retssalen, finder ham i hans Hus. Hun gaar efter ham paa Gaden, overrasker ham, naar han er alene, og kaster sig over ham, naar han er i Forretning eller i Selskab. Hvor han gaar, hvor han staar, hvor han sidder, hvor han er — altid er hun der med sin Bøn: **„Skaf mig Ret over min Modstander!"**

Altid lyder dette den sønderrevne Sjæls Raab i hans Øre. Han faar ikke Fred. Hun plager ham. Han har søgt at blive hende kvit. Han kan ikke. Hun blir bare mer paagaaende.

Om Dagen staar hun for ham, og om Natten ser han hende, baade naar han vaager og naar han sover. Og altid det samme Raab, den samme Bøn: **„Skaf mig Ret over min Modstander!"** Intet mer, intet mindre, men altid og allevegne det samme.

Han begynder at blive træt, men ikke hun. En af dem maa vel gi op, men det er ikke Enken, som gir op.

En saadan vedholdende, paagaaende, paatrængende Bøn er det, Herren herved vil lære os. Det trænges nok vel, at vi mindes om dette.

For det første er det sent, inden vi arme Mennesker begynder at bede til Herren. Vi søger nok Hjælp alle andre Steder, inden vi nærmer os Gud med Bøn om hans Hjælp. Først naar Nøden blir saa skrigende, at det gaar

paa Livet løst, gaar vi til Gud for at paakalde ham, til hvem vi allerførst burde henvendt os.

Men har vi først begyndt at bede Herren om Hjælp og Bistand, og det saa ikke gaar saa fort med Bønhørelsen, som vi ønsker og begjærer, saa taber vi Modet og blir trætte, ja, ophører ganske at bede. Dette er ikke, som det burde være. Ja, det er endog en Synd, og det aabenbarer, at Vantro og Ligegyldighed endnu har Magten i Hjertet. Det viser, at det ikke er bleven en Livssag at faa, hvad man begyndte at bede om, og at man holder Herren for en, der endog er mere haardhjertet og umedgjørlig end hin Dommer.

Det kan vel være, at Herren ofte viser sig haard imod den bedende Synder. Han lader ofte Bønhørelsen vente paa sig. Men herfor har han sine Grunde.

Og ofte har han bønhørt, og den bedende fornemmer det ikke. Det er hellerikke sagt, at han bønhører netop paa den Maade, som den bedende Sjæl venter.

Kanske du, min Tilhører, har faaet Øie paa din egen Elendighed og Satans store Magt over dig. Du skjønner, at det maa blive anderledes med dig, om du skal blive frelst fra Synden og den evige Død. Du har begyndt at bede. Men du synes ikke, det moner. Istedetfor at Syndens og Satans Magt skulde aftage, saa finder du, at din Modstander, Djævelen, huserer og raser værre end før. Du har raabt til Gud: „Skaf mig Ret over min Modstander!“ Men endnu har han ikke skaffet dig Ret. Du har ikke faaet Overhaand over Satan, men han over dig. Satan haanler af dine Bønner og spotter over dine Taarer. Gud synes ikke at bryde sig om hverken dig, din Nød, dine Bønner, dine Taarer eller din Fiendes Skadefryd. Synden flommer over i dit Hjerte. Den faar ny

Kraft og fører dig i nye Fald. Du ligger blødende som hin, der var falden mellem Røverne.

Hvad skal du saa gjøre? Give op? Slutte med at bede? Nei, nei, og atter nei! — Gir du op, saa er du dødsens — evigt dødsens. Gud hjælpe dig! Bed, og bliv ikke træt! Endnu er ikke Haabet udslukt.

Gud ser noget hos dig, som maa bort. Der er endnu „Svig i din Aand". Du har ikke helt git din Sag over til Gud. Du disputerer med din Modstander og sætter noget af din egen Kraft ind imod Synden. Du er for sterk. Naaden faar ikke virke. Du maa dræbes. Gud lader din Modstander Djævelen og Synden være Bødler.

Synden maa blive overflødig forat Naaden kan blive end overflødigere. Bliv du kun ved i Bønnen. Men, kjære dig, bed Herren om Hjælp uden Bagtanker. Lad ham kun faa Ret over dig, saa skaffer han dig nok Ret over din Modstander. Bed, til det sker, om det saa skulde være til dit sidste Aandedræt.

Her er kanske nogen, som er kommen længer frem. Du bad, og Herren skaffede dig Ret over din Modstander i din første store Omvendelse. Du har erfaret, at Herren hører Bønner. Han har jo saa mangen Gang skaffet dig Ret over din Modstander. Gang paa Gang maatte Satan vige, og du fik Overhaand og beholdt Seir.

Men der er kanske en Ting, du har begyndt at bede om, som du endnu ikke har faaet. Det er kanske en eller anden Skjødesynd, som Satan plager dig med, og som du gjerne vil blive kvit. Eller det er en eller anden, du har begyndt at bede for, t. Eks. din Søn, din Datter, din Egtefælle, din Broder eller Søster eller Ven, som plages ilde af Djævelen. Endnu er ikke Bønhørelsen kommen. Du har holdt paa saalænge, at du synes, det kan ikke nytte at vedblive. Hvad skal du gjøre? Slutte

at bede? — Nei, nei, og atter nei! Bed, og bliv ikke træt. Gud vil fri dig af „den Synd, som er dig værst". — Han vil endnu frelse den, som er Gjenstanden for dine Bønner.

Maaske maa han bruge din vedhængende Syndevane til et Ydmygelsens Ris over dig — til en Pæl i Kjødet. Det er kanske nødvendigt, at du endnu har en Satans Engel, som slaar dig paa Munden, paa det du ikke skal hovmode dig over de Naadegaver, du har. Han skal dog skaffe dig Ret over din Modstander, saa ikke han skal kunne kvæle dit aandelige Liv. „Bliv kun ved i Bøn og Tro, han skal give Sjælen Ro."

Eller — du er paa mange andre Maader som ethvert sandt Guds Barn idelig plaget og overhængt af Satan. Paa tusende Maader gjør han dig Fortræd — hindrer og forstyrrer dig allevegne.

Du har bedet og bedet: Skaf mig Ret over min Modstander, men du synes, det lidet nytter. Bliv du kun ved. Havde ikke Herren skaffet dig Ret over Satan, saa havde denne arge Fiende for længe siden dræbt dig og kastet dig i Helvede. Bed kun, og bliv ikke træt. Slutter du med at bede, saa faar Satan Overhaand, og du føres atter tilbage til hans Rige og lægges under hans Trældoms Aag og Slavepisk.

Kjære Sjæl! Du var engang saa varm i Bønnen. Du laa Gud i Øret baade sent og tidligt. Du brydde dig lidet om at tale med Mennesker, naar du kun uforstyrret fik tale med Herren i Bønnen.

Hvordan er det nu? Er du bleven træt af at bede? Vogt dig! „Værer ædru og aarvaagen; thi eders Modstander Djævelen gaar omkring som en brølende Løve, søgende hvem han kan opsluge." „Vaager og beder, at I ikke skal falde i Fristelse," tilraaber Jesus os, han, som

har givet os denne Lignelse, forat vi altid skal bede og ikke blive trætte.

Bed om Morgenen, bed om Kvelden, bed hele Dagen, bed i Kirken, bed hjemme, bed, naar du er alene, bed, naar du er i Selskab, bed, naar du er alene i Lønkammeret, bed naar du er midt i Verdens Tummel, bed, naar du hviler, bed, naar du arbeider, bed idag — bed — bed — bed, til Hjertet brister og Tungen stivner i Døden: **„Skaf mig Ret over min Modstander!"**

V.

Denne Enke seirede tilsidst og fik Ret over sin Modstander. Saa længe plagede hun denne uretfærdige og haardhjertede Dommer, at han tilsidst maatte skaffe hende Ret over hendes Modstander. Hør, hvad den uretfærdige Dommer siger: Skjønt jeg ikke frygter Gud og ikke undser mig for noget Menneske, vil jeg dog, efterdi denne Enke gjør mig meget Besvær, skaffe hende Ret, forat hun ikke idelig skal komme og plage mig.

Men hør nu ogsaa, hvad den retfærdige Dommer Jesus siger: Men skulde Gud da ikke skaffe sine udvalgte Ret, som raaber til ham Dag og Nat, endog han tøver med at hjælpe dem? Jeg siger eder? Han skal snart skaffe dem Ret. — Ja, han har skaffet sine Børn Ret, og han vil gjøre det herefter.

Kunde hin Enke faa Ret, som havde med en saa hjerteløs og uretfærdig Mand at gjøre, hvormeget mer skal da ikke vi faa Ret, som har med en barmhjertig og naadig Gud og Fader at gjøre.

Det er sandsynligt, at hin Dommer og Enkens Modstander længe var enige og gode Venner; alligevel seirede dog Enken tilsidst. Hvormeget mer skal da ikke vi seire, da vor Herre Jesus og Djævelen er hinanden imod! Vi

har Gud paa vor Side. Kristus, vor Herre, gjør fælles Sag med os imod vor Modstander Djævelen.

Enken, stakkar, hun havde nok ingen Indbydelse til at komme og indanke sin Sag for denne Dommer, andet end den, som Lov og Ret gav hende som en, der led Uret. Vi derimod, vi har de aller varmeste Indbydelser fra vor retfærdige Dommer og Herre Jesus til at fremkomme for ham med al vor Sag. Beder, og I skal faa. Alt, hvad I beder Faderen om i mit Navn, det skal han give eder. Dersom I, som er onde, ved at give eders Børn gode Gaver, hvormeget mer skal da vor himmelske Fader give dem den Helligaand, som derom beder.

Beder uden Afladelse. Vaager og beder. Beder, og bliver ikke trætte.

Disse og en hel Bønnekjæde af andre Forjættelser har Gud givet os for at opmuntre os til at bede.

Skulde da ikke den bedende Sjæl, som kommer paa disse Løfter til Gud, faa Bønhørelse? Jo, jo, alle hans Løfter er Ja og Amen.

Der er Tusender og atter Tusender af Eksempler paa Bønhørelser. Vi skal kun nævne nogle bibelske Eksempler som Abraham, Jakob, Moses, Hannah, Samuel, Josva, David, Nehemias, Elias og andre Guds Profeter i det gamle Testamente, og i det nye Testamente den kananæiske Kvinde, den kongelige Mand, Røveren paa Korset og alle Guds Evangelister og Apostler.

Den store hvidklædte Skare for Tronen, som kom fra den store Trængsel, de har alle bedet vedholdende og uophørlig: Skaf mig Ret over min Modstander! Og sandelig, han har skaffet dem Ret. De plages ikke mer af Modstanderen. De kaldte paa Gud paa sin Nøds Dag og han udfried dem — og nu priser de ham.

Men som de utællelige Skarer af utrættelige Bedere,

der raabte til Gud Dag og Nat, har seiret og faaet Ret over sin Modstander, saa skal og vi, som endnu er i Trængselen. Sandelig, han skal skaffe os Ret. Lad os kun vedblive at bede og ikke blive trætte.

Enhver af os raabe ham efter og bliver ei stil,
Før han til Slutning paa Bønnen maa tegne:
Amen, ja, Amen, dig ske, som du vil!

Den vedholdende Beders Seir er vis. Til sidste Stund vor Bøn skal lyde: Saf-mig Ret over min Modstander!

Herrens Navn være priset! Fredens Gud skal snart knuse Satan under eders Fødder. Vor Herres Jesu Kristi Naade være med eder! Amen. (Rom. 16, 23).

Missionsprædiken.

Hensigten med vort aarlige Missionsmøde er at opbygges ved Guds Ords Betragtning, Sang og Bøn; at fremelske og styrke Interessen for Guds Riges Arbeide i vor indre og ydre Mission, og at frembære vore fælles Bønneofre og vore Offergaver til Missionens Fremme hjemme og ude.

Forat vi til nogen Grad ogsaa ved dette Møde kan opnaa denne tredobbelte Hensigt, henstilles til Forsamlingen at overveie **Kristenfolkets ærefulde Stilling og herlige Opgave.**

1. **Hvad vi som troende kristne er, og**
2. **Hvad vi som troende kristne skal gjøre.**

Disse to Ting finder vi besvaret i vort Bibelstykke:

1 Pet. 2, 9: „Men I er en udvalgt Slegt, et kongeligt Præsteskab, et helligt Folk, et Folk til Eiendom, forat I skulle forkynde hans Dyder, som kaldte eder fra Mørket til sit underfulde Lys."

Men her taler jo Apostelen om saa store og herlige Ting, at vi vel maa spørge:

Kan dette anvendes paa os?

Lad os se!

Apostelen anvender det uden videre paa dem, han først skriver til. Hvorfor? Fordi de var Jøder af Fødsel? Nei. Mange af dem var af hedensk Æt. Men hvorfor tillægger han dem da saa stor en Ære?

Herpaa svarer han i et foregaaende Vers: **„Eder altsaa, som tror, tilhører denne Ære."**

Se her har vi det!

Kan det altsaa siges o m os, at vi tror, saa kan det ogsaa siges t i l os: „Eder altsaa, **som tror,** tilhører denne Ære."

Lad os da indledningsvis se, hvorledes vi, som fordum ikke var et Folk, nu er Guds Folk. — Vi har faaet Barmhjertighed.

Den Slegt, det Præsteskab, det Folk, som det her tales om, hører til den nye Pakt. Det er en ny Slegt, et nyt Præsteskab, et nyt Folk. Men det er udsprunget som en aandelig Livsfrugt af en anden Slegt, et andet Præsteskab, et andet Folk, der tilhørte en anden Tid og en ældre Pakt. Det nye Paktesfolk er en aandelig Afstamning af det gamle Paktesfolk — Israel.

Dette — det nye Paktesfolks — Stamfolk begyndte med Abraham. Gud sagde til Abraham: „Gaa ud fra din Slegt og din Faders Hus til det Land, jeg vil vise dig.

Og jeg vil gjøre dig til et stort Folk, og vil velsigne dig og gjøre dit Navn stort; og vær en Velsignelse!

Og jeg vil velsigne dem, som velsigner dig, og den, som forbander dig, vil jeg forbande; og alle Jordens Slegter skulle velsignes i dig" (1 Mos. 12, 1—3).

Ved Abrahams Kaldelse fremkalder Gud en særegen

Slegt — en „udvalgt Slegt". Blandt de mange Slegter, som var, vælger han ikke den første — heller ikke den mindste. Han vælger ingen hel Slegt blandt de mange. Han udvælger sig kun en Mand, og befaler ham at gaa ud fra sit Land, fra sin Slegt og sin Faders Hus. Al Forbindelse med Fædreslegten skal ophøre. Gud vil ha Abraham — ingen anden med Undtagelse af Abrahams Hustru, som for Gud var en Del af Abraham selv.

I Egteparret Abraham laa Betingelserne for den udvalgte Slegt. Fra Abrahams Lænd skulde den springe frem. Det skulde være en ny Slegt — ikke en gammel.

De gamle Slegter havde vist sig udygtige til at tage vare paa Forjættelsen om Frelsen. De havde faaet den fra Syndefaldets Dage. Men de havde ikke Tro. Og Troen alene holder fast paa Løftets Ord. Derfor kaares Abraham, fordi Herrens Ord „blev forenet med Troen" i ham, da han hørte det. Abraham var en ukjendt og ringe Mand, men Gud siger, at han vil „gjøre hans Navn stort". Abraham tror det. Abraham stod barnløs, men Gud siger: „Jeg vil gjøre dig til et stort Folk." Abraham tror det. Abraham var uden Hjem, uden Fædreland, men Gud siger: Gaa til det Land, jeg vil vise dig." Abraham tror og gaar. Hos en saadan kunde Gud nedlægge Forjættelsen om Kvindens Sæd. Derfor overgiver Gud det til ham som en aandelig Skat — et Arvestykke, der skal gaa i Arv til den udvalgte Slegt, som skulde fremspringe af hans Lænd. Og Forjættelsen, som intet andet er end Evangeliet, er denne: **„Alle Jordens Slegter skal velsignes i dig."** Abrahams Tro tog imod den betroede aandelige Skat og gaar ind i Forjættelsens Tid og Forjættelsens Land.

Hvilken ærefuld Stilling, at staa som Stamfader til en stor Slegt, der var udvalgt af Gud til at „være en

Velsignelse" for alle Jordens Slegter ved at være Bærer af Forjættelsen om den Velsignelse, som skulde komme over alle Slegter. Javel! Hvilken Ære! — Men de altsaa, **„som tror,** tilhører denne Ære".

Som Faderen, saa Børnene. Den Slegt, som var udvalgt i Abraham, skulde være en **Troens Slegt,** forat den kunde være — „en udvalgt Slegt". Kun som saadan kunde den ha den Ære at eie Herrens Ord.

Abraham blev ikke skuffet. Gud gav ham en Søn. Men over denne Søn og den Brud, han havde kaaret for ham, saa han en stjernebestrøet Himmelhvælving. Og Gud sagde til ham: „Saa skal din Afkom vorde!"

Den udvalgte Slegt formeres. — Gud løfter Ægyptens Trælleaag af dens Nakke og fører den frigjort ud i Ørken — til Sinai.

Som han havde talt med Stamfaderen, saa vilde han nu tale med den Slegt, som var udsprunget af hans Lænd. Hvad Gud havde betroet Abraham, vilde han paany nedlægge i den udvalgte Slegt. Den skulde blive sig bevidst sin ærefulde Stilling og sin Opgave.

Den udvalgte Slegt stod ene med sin Gud i den ensomme Ørken. Da talte Abrahams, Isaks og Jakobs Gud gjennem sin Tjener Moses til denne Slegt og sagde:

2 Mos. 19, 5. 6: Og nu, dersom I lyder min Røst og holder min Pakt, da skal I være mig en Eiendom fremfor alle Folk; thi mig hører al Jorden til.

Og I skulle være mig et Kongerige af Præster, og et helligt Folk.

Den udvalgte Slegt skal fra nu af være et **Folk til Eiendom — et Kongerige af Præster — et helligt Folk.** Men dette kan alene ske derved, at den udvalgte Slegt „lyder hans Røst og holder hans Pakt".

Skal denne Slegt være ham et Eiendoms Folk — et

Folk, som han vedkjender sig og gjør Krav paa som sit, og som han vil holde fast paa og forsvare, saa det ikke fraroves ham, saa maa det træde ham nær og staa for hans Ansigt. Men dette kan alene det Folk, der fremtræder med kongelige Rettigheder i kongelig Prydelse og staar for hans Ansigt i præstelig Værdighed med Forsoningens Offer mellem ham og sig. Det maa være et Kongerige af Præster. Men skal det være det, da maa det være et helligt Folk — et Folk, renset fra Synd — skikket til hellig Tjeneste.

Skal det være et helligt Folk, saa maa det „lyde hans Røst" og holde hans Pakt. Det maa som et Folk gjøre, hvad han byder det at gjøre. Det er Betingelsen.

Og han staar beredt til at sige dem, hvad han kræver.

Først og fremst kræver han Helligbed. Den Lov, han vil give dem — de ti Bud — kræver han, at de skal holde. — Men deraf vil de lære at kjende Synd. Og han vil vise dem, hvorledes Synd bortages. Han ordner Gudstjenesten, Præstetjenesten, Offertjenesten og kræver, at de skal rette sig efter de gudstjenstlige Love, han vil give dem. De skal være hans Folk, og han vil selv være deres Konge. Men de skal være et Mønsterrige mellem Verdensrigerne. Derfor vil han give dem en Regjeringslov og kræver af dem, at de skal holde sig denne Lov efterrettelig.

Dette er Kontrakten, han vil indgaa med dem. Vil de gaa ind paa dette?

„Alt det, Herren har talt, vil vi gjøre," svarede Folket.

„Da Moses bragte igjen Folkets Ord for Herren."

Dette er **Lovpakten** mellem Gud og den udvalgte Slegt.

3 Mos. 20, 26: Jeg har udskilt eder fra Folkene, forat I skal høre mig til, siger Herren.

Ved denne Pakt er den udvalgte Slegt bleven et kongeligt Præstedom, et helligt Folk, et Folk til Eiendom.

Som et saadant Præstefolk stod Israel midt imellem Folkeslagene. Saalænge det vedblev at være, hvad Gud havde gjort det til, saa stod det som Indehaver og Bærer af Forjættelsen om den Frelsens Velsignelse, som engang gjennem dem skulde komme over de andre Slegter og Folk.

Saalænge de var tro, stod de som et skinnende Lys i Hedningefolkenes Mørke og forkyndte hans Pris, som havde kaldt dem til sit underfulde Lys.

Israel kunde kun være, hvad de nu var, ved at lyde Guds Røst og gjøre, hvad de havde lovet.

Gjorde de sin Pligt, saa beholdt de sin ærefulde Stilling mellem Folkene; forsømte de den, saa tabte de sin Værdighed.

Som en „udvalgt Slegt" skulde de holde sig adskilt fra andre Slegter. At have Samkvem med dem eller at blande sig med dem ved egteskabelige Forbindelser, var forbudt.

Som „et Kongerige af Præster" skulde de ikke alliere sig med andre Kongeriger. De skulde staa for sin Guds og sin Konges Ansigt som et ofrende og bedende Præstefolk iført hellig Præsteprydelse og tjene ham alene.

Som „et helligt Folk" skulde de afholde sig fra alt, hvad de hellige Love forbød dem, og nøiagtig foretage de Renselser, som var dem paalagt i Pakten.

Som „Eiendomsfolk" skulde de hengive sig ganske til ham, som eiede dem. Udføre de Tjenester, han fordrede af dem, og saa stole paa hans Varetægt og Beskyttelse.

Israels Folk var ikke altid tro, men Gud var tro. Han tugtede dem, naar de var gjenstridige, og tog dem til Naade, naar de gjorde Bod. Optændtes hans Vrede, han kom dog ihu sin Pakt med Abraham og forkastede

ikke det stivnakkede Folk, der voldte ham saamegen Møie. Tænkte han paa den Forjættelse, som var knyttet til dette Folk, saa kunde han ikke føre det over sit Hjerte at lade det gaa tilgrunde. Trods al Ulydighed og Utroskab, det var dog hans udvalgte Slegt, hans kongelige Præsteskab, hans hellige Folk, hans Eiendomsfolk.

Ned gjennem Aarhundreder stod dette Guds Folk mellem Gud og de andre Folkeslag som et kongeligt Præsteskab for Herrens Alter. Røgen af deres fyldestgjørende Forsoningsoffere steg op fra Tabernaklet i Ørken og fra Templet i Forjættelsens Land.

En Tid saa man dem ikke. Guds Præstefolk førtes til Babels Floder for at tugtes. Templet laa i Grus. Alteret var nedrevet. Alterilden slukt.

Harperne hang ustemte paa Piletræerne ved fremmed Lands Floder. Men et bodfærdig Præstefolks Sukken blandede sig med Profetrøsterne, som forkyndte Forløsning fra fremmed Aag.

Snart lagdes igjen Sten til Sten paa det hellige Sted. Templet bygges. Alteret reises. Alterilden tændes paany, og Offerrøgen hvirvler hen over Abrahams Offersted og leirer sig — om Golgata.

Det lider med Ventingens Nat. Israels Offerpræster staar søvnige for Herrens Alter. Det gryr af Dag i det fjerne. Det lysner.

Sakarias af Abias' Skifte træder ind for at „forrette Præsteembedet for Gud i sit Skriftes Orden". Røgelseofferet stiger op. Al Folkets Mangfoldighed beder udenfor. En Engel stiger ned og stiller sig ved den høire Side af Røgelsealteret. Da Offerpræsten igjen træder ud af Templet, er han stum. —

Hvad er hændt? Skal Embedet tages fra ham? Skal den gamle Paktes kongelige Præsteskab forstumme? End-

nu vel ikke. Men Forløberen er bebudet. Snart kommer den store Offerpræst og træder ind i sit Tempel for at forrette „Præsteembede for Gud i sit Skiftes Orden". Da forstummer det gamle Præsteskab.

Endnu en liden Tid, og Gabriel besøger atter Jorden — denne Gang ikke Templet, men en fattig Stue. Snart kommer flere Engle. Noget underligt maa ske. De synger ved Betlehem: „Ære være Gud i det høieste, Fred paa Jorden og i Menneskene en Velbehagelighed."

Noget underligt er skeet: Et Barn er os født, en Søn er os given. Og Fyrstendømmet er paa hans Skulder, og man kalder hans Navn: Under — Raadgiver — vældig Gud — evig Fader — Fredsfyrste."

Barnet omskjæres.

Djævelen kjender ham. Han ved, at dette er Jesus, som skal frelse sit Folk fra deres Synder. Derfor staar han Barnet efter Livet, men naar det ikke med sin Morderkniv.

Barnet blir Mand.

Han døbes af Forløberen og anerkjendes af Gud som hans Søn. Djævelen ved, at han er Kristus — Messias — han, som er salvet af Gud til Profet, Præst og Konge. Derfor sætter han ind paa ham, men lider et tredobbelt Nederlag.

Jesus gaar ind i Synagogen. Man giver ham Profeten Esaias Bog, og han læser:

„Herrens Aand er over mig, thi han har salvet mig til at kundgjøre Evangeliet for de fattige; han har sendt mig til at helbrede dem, som har et sønderknust Hjerte, at forkynde de fangne, at de skal løslades, og de blinde, at de skal faa sit Syn igjen, at sætte de plagede i Frihed, at forkynde Herrens behagelige Aar" (Luk. 4, 18. 19).

Og han lukker Bogen og siger: **Idag er denne Skrift gaaet i Opfyldelse for eders Øren.**

De syv Sabbatsaars Jubelaar — og Jubelaarenes Jubelaar var ringet ind ved ham, som sad i Synagogen i Nasaret.

Han er Profeten, mægtig i Gjerning og Ord. Som han taler, har ingen talt. „Han er en „Lærer kommen fra Gud; thi ingen kan gjøre de Tegn, som han gjør, uden at Gud er med ham."

Han gaar omkring for at gjøre vel.

„Blinde ser, halte gaar, spedalske renses, døve hører, døde staar op, Evangeliet prædikes for fattige."

„Folket priser Gud." „En stor Profet er opreist iblandt os, og Gud har besøgt sit Folk."

„Djævelen viger for ham og raaber: **Du er Kristus, Guds Søn!**

Disciplflokken med Peter som Talsmand vidner: „Du er Kristus, den levende Guds Søn."

Gud vidner, Englene vidner, Djævlene vidner, Folket vidner, Disciplene vidner, Kristi Ord og Gjerninger vidner: **Han er Kristus, Guds Søn!**

Kristus, Guds Søn, træder sit Folks Hovedstad nær og græder over den.

Han gjør sit Indtog, og Folket gaar ham imøde. **„Zions Datter! Se, din Konge kommer til dig!"** Folket jubler: Hosianna, du Davids Søn! Velsignet være den, som kommer i Herrens Navn! Hosianna i det høieste.

Kristus, Guds Søn, træder ind i Tempelhelligdommen og renser det. Med en Svøbe af Snorer og hellige Domsord driver han dem ud, som kjøbte og solgte: „Mit Hus er et Bedehus. Men I har gjort det til en Røverkule."

Profeten — Kongen — den kongelige Præst er kom-

men til sit Folk og til sit Folks Helligdom — „at forrette Præsteembede for Gud efter sit Skiftes Orden".

Han er udsprungen af et heligt Præstefolks kongelige Præsteskab og er Præst. Men han er mer end Præst. Han er Præsternes Præst. Men han er mer. Han er Ypperstepræsternes Ypperstepræst.

Han er Offerpræsten, og han gaar hen at ofre. Ikke i Templet, forat man ikke skal tænke, at han bringer Offeret alene for Israel — men udenfor Leiren — udenfor Staden.

Hans Præsteembede er større end de andres, og han bringer et større Offer, der gjælder alle Slegter, alle Folk — alle Tungemaal. Derfor er Offeralteret reist inden Israels Folk, men ikke inden dets nationale Helligdom.

Derude under Guds store Tempelhvælving, den aabne Himmel, der skal Røgen af denne Præsts store Offer stige frit op mod Himlen, og dets velbehagelige Lugt spredes udover al Jorden, paa det at al Jorden skal blive en Tempelhelligdom, hvor en ny og udvalgt Slegt, samlet af alle Slegter, kan som et kongeligt Præsteskab og helligt Folk frembære aandelige Offere Gud til en velbehagelig Lugt og en Livets Lugt til Liv for alle, som tror.

Offerstedet er Hovedpandestedet — Golgata. Offeralteret er Forbandelsens Træ — Korset. Offerilden er Guds Vrede over Synden, som brænder ned til det nederste Helvede. Offerkniven er Døden som Syndens Sold.

„Se, her er Ilden og Veden, men hvor er Lammet til Brændoffer?"

„Gud skal selv udse sig Lammet til Brændoffer."

Væderen er udseet af Evighed. Den er allerede „indviklet i Buskene med sine Horn". Det er Sønnen, som er bleven Menneske, og som er gangen ind under Loven.

Han er „Syndebukken", paa hvem Folkets og Præsteskabets Synder er lagt. Guds udvalgte — lydeløse Lam, som bærer Verdens Synd. Det er Jesus Kristus, Guds og Marias Søn, sand Gud og sandt Menneske — Profeten — Præsten — Kongen.

Ja, denne Gang er det Præsteprofeten — Præstekongen — den kongelige Præst, der skal ofres. Præsten efter Melkisedeks Vis ofrer sig selv som et Forsoningsoffer en Gang for alle for Folkets Synder.

Paa Korset ofres han og fra Korset gaar han gjennem Himlene med sit Offerblod og baner „en ny og levende Vei til Helligdommen gjennem Forhænget — det er hans Kjød".

Fra Korset raaber han: Det er fuldbragt! Forhænget i det gamle Pagtesfolks Helligdom revner fra øverst til nederst. Veien til det allerhelligste er aaben. Det nye, kongelige Præsteskab har fri og aaben Adgang til Helligdommen i det Allerhelligste. Ingen Mellemmand, intet Stængsel mer. Men gjennem det revnede Forhæng — Jesu Død — gaar Veien til Livets Gud i Livets Helligdom.

Gud vedkjender sig Offeret, som Offerpræsten har bragt. Synden er borttaget en Gang for alle. Gud opvækker Kristus fra de døde.

Han, som bar alles Syn, blev gjort til Synd og blev en Forbandelse — han er retfærdiggjort fra Synd. „Saaledes skal og formedelst ens" — nemlig Kristi — „Retfærdighed Livsens Retfærdiggjørelse komme over alle Mennesker."

Profeten har talt — Præsten har ofret. Hvor er Kongen? Se, han træder frem blandt sine Disciple og han siger:

„Mig er given al Magt i Himmelen og paa Jorden."

Dette er kongelig Tale. Dette er Kongen. Dette er Messias — Herrens salvede, i hvem alle Jordens Slegter skal velsignes.

Den udvalgte Slegts Stamtræ har naaet sin Vekst Høidepunkt i ham, der er sprungen frem som en Kvist af Davids Rod — Isai Stub.

Det kongelige Præsteskab har fuldbyrdet sig og fundet sin Afslutning i den ypperstepræstelige Offerpræst fra Golgata.

Det hellige Eiendomsfolk, der tog vare paa Forjættelsen og stod som et Vidnefolk mellem Hedningefolkene gjennem Aartusender, har baaret sin Frugt i ham, i hvem alle Jordens Folk skal velsignes.

Den gamle Pakt med Abraham og Lovpakten med Abrahams Afkom ved Sinai er opfyldt i ham, der var Paktesengelen gjennem den gamle Paktes Ventetid, og som ved sin Død og Opstandelse opfyldte Budenes Lov.

Den gamle Paktes Tid er udsprungen som Paaskelilje paa Kristi aabne Grav — og sat som Velsignelsens Livstegn paa hans Bryst, der staar som Skille i Tiden, og fra hvem en ny Tidsregning tager sin Begyndelse.

Den gamle Pakts „udvalgte Slegt" — dens „kongelige Præsteskab" — dens „hellige Eiendomsfolk" er ikke længer indskrænket til Abrahams Afkom efter Kjødet. Slegten har naaet sit Udviklingsmaal — Præsteskabet sin Afslutning — og Eiendomsfolket sin Opgaves Løsning — i Kristus Jesus, som er Slegtens Pryd — Præsteskabets Herlighed og Eiendomsfolkets Blomst og Livsfrugt.

Den gamle Pakts Forjættelser — dens Lovbud — dens Tempeltjeneste og dens Offere er opfyldte i ham, den salvede — Profeten — Præsten — Kongen.

Den gamle Pakt er ikke mere. Den er afsluttet og fuldbyrdet i Kristus — i hvem Paktens tvende Parter —

Gud og Menneſket — er forenet ved Kriſti Kjødspaatagelſe.

Den gamle Tid er ikke mere. Det ſidſte Sandkorn i den gamle Tids Timeglas faldt, da Jeſus blev født. — I Tidens Fylde ſendte Gud ſin Søn, født af en Kvinde.

Alt det gamle er forbiganget. Alt er bleven nyt.

En ny Tid begynder med ham, der er Ordet, ſom i Begyndelſen var hos Gud og var Gud, da Ordet blev Kjød.

En ny Pakt begynder med ham, der er „Midler for en bedre Pakt, der er grundet paa bedre Forjættelſer" — og ſom er „en ſaameget bedre Pakts Borgen".

En ny „udvalgt Slegt" fremſpringer af Kriſtus, ligeſom den gamle gik frem af Abraham.

Et nyt kongeligt Preſteſkab nedſtammer fra Kriſtus, ligeſom det gammelteſtamentlige Preſteſkab fra det aroniſke Stamtræ.

Et nyt „helligt Folk„ udſpringer helliget ved hans Blod, der helliger ſig ſelv for dem og renſer ſig et Eiendomsfolk, ſaare flittigt til gode Gjerninger.

Den nye udvalgte Slegt faar en ny Beſtemmelſe, det Aandens Tjeneſte

Alt dette er i Kriſtus ſom den mangfoldiggjorte Frugt nye kongelige Preſteſkab en ny Tjeneſte at udføre — nye Offere at bringe, det nye hellige Folk en ny Opgave — go Enden. I ham er alle Forjættelſer Ja og Amen.

Men hvorledes ſkal dette ſke? Kriſtus viſer os det, og det er underligt for vore Øine.

„Men de elleve gik til Gallilæa, til det Bjerg, hvorhen Jeſus havde befalet dem at komme. Og da de ſaa ham, tilbad de ham; men nogle tvilede.

Og Jesus traadte frem, talte til dem og sagde: „Mig er given al Magt i Himlen og paa Jorden.

Gaar derfor hen og gjører alle Folk til Disciple, idet I døber dem i Faderens og Sønnens og den Helligaands Navn — og lære dem at holde alt det, jeg har befalet eder!

Og se, jeg er med eder alle Dage indtil Verdens Ende."

Den nye udvalgte Slegt — det kongelige Præsteskab, det hellige Folk — et Folk til Eiendom — opstaar derved, at Folket gjøres til Disciple af ham, som er Menneskens Søn og Guds Søn, Profeten — Præsten og Kongen.

Det er ikke længere et enkelt Folk, som ved Discipelforholdet skal indtræde i den nye Slegt, det nye Præsteskab — det nye Folk — men alle Folk — alle er tiltænkt den samme Værdighed og den samme hellige Hæder.

Men hvem skal gjøre alle Folk til Disciple? Disciplene. Disciplene skal gjøre Disciple.

Hvorledes og ved hvilke Midler? Ved at døbe og lære — altsaa ved Daab og Ord.

Magter Disciplene dette? Det kommer ikke an paa deres Magt. De gjør kun sin Pligt, de døber og lærer. Daaben og Ordet magter at gjøre Disciple. Hvorfor? Fordi han, i hvem al Guddommens Fylde bor legemligen, han, som er „fuld af Naade og Sandhed, han siger: **„Jeg er med eder."**

Han er selv Profeten, Præsten og Kongen — Saften, Kraften og Velsignelsen i Gjerningen. Han, han skal gjøre det. Disciplene er kun hans Redskaber, og for at udruste dem med den Kraft og Evne, som de trængte til denne Gjerning, forjætter han dem sin Helligaand.

Den vordende udvalgte Slegts aandelige Stamfader — det kongelige Præsteskabs Ypperstepræst — det hellige Folks Profet og Leder — Eiendomsfolkets Konge — Jesus Kristus — løfter Hænderne velsignende over den lille Disciplflok — det lille Frø til ny Slegt, nyt Præsteskab, nyt Folk og farer op til Himmelen og sætter sig ved Majestætens høire Haand i det høie.

Han havde i Afskeden sagt: „Men I skal annamme den Helligaands Kraft, som skal komme over eder.“ I Bøn og Paakaldelse oppebiede de Forjættelsens Opfyldelse. Dagen kom — og den Helligaand kom. „Og de blev alle opfyldte af den Helligaand og begyndte at tale med andre Tungemaal, eftersom Aanden gav dem at tale.“ Da begyndte Verden at spotte — og Peter begyndte at tale.

Han talte Overbevisningens skarpe Ord og det gik dem, som hørte ham, „som et Sting gjennem Hjertet“ — og de sagde: **„Hvad skal vi gjøre?“** Ordets Kraft kjendtes. Disciplgjerningen var begyndt. Den nye udvalgte Slegt — det kongelige Præstedømme — det hellige Eiendomsfolk var begyndt at forkynde hans Dyder, som kaldte dem fra Mørket til sit underfulde Lys.

Aandelige Fødselsveer var kjendelige blandt det lyttende Folk. Slegten — Præsteskabet — Eiendomsfolket helliget Herren skulde formeres.

Derfor spørges der: Hvad skal vi gjøre? — Og Peter siger dem, hvad de skal gjøre: „Omvender eder og enhver af eder lade sig døbe i Jesu Kristi Navn til Syndernes Forladelse, og I skal faa den Helligaands Gave.“

Han anbefaler de Midler, som Kristus havde givet: Ord og Daab. Og „de, som nu gjerne annammede hans Ord, blev døbte; og der lagdes den samme Dag henved tre tusende Sjæle til Menigheden“.

Den Dag begyndte den udvalgte Slegt — det kongelige Præsteskab — det hellige Folk — et Folk til Eiendom sin Tilværelse. Den Dag begyndte denne Slegt, dette Præsteskab — dette Folk sin Gjerning — at forkynde hans Dyder, som kaldte dem fra Mørket til sit underfulde Lys.

Siden hin Dag er denne Gjerning bleven fortsat. Tusender og atter Tusender er lagte til Menigheden. Den udvalgte Slegt — det kongelige Præsteskab — det hellige Folk — et Folk til Eiendom har vokset sig større fra Dag til Dag ned igjennem Aaadetiderne — og skal ikke forgaa — og Gjerninger skal ikke ophøre, førend denne Slegt — dette Præsteskab — dette Folk træder ind i det nye Jerusalem for at staa for hans Ansigt, som har gjort os til Konger og Præster for Gud.

„Naar de Døde vaagner."

Indledningsforedrag ved Missionsmødet i Milan, Minn.

Naar vaagner de Døde? Naar de begynder at paakalde Herrens Navn. Naar begynder de at paakalde Herrens Navn? Naar de begynder at tro. Naar begynder de at tro? Naar de begynder at høre Evangeliet. Naar begynder de at høre Evangeliet? Naar Evangeliet bliver prædiket. Naar prædikes Evangeliet? Naar nogen udsendes forat prædike Evangeliet. Naar udsendes nogen forat prædike Evangeliet?

Naar de Døde vaagner!

*

Det er en almindeligt anerkjendt Sandhed, at der er megen Nød i Verden. Denne Sandhed har trængt sig ind paa os, dels fordi den skildres i Skriftordet, dels fordi den træder os imøde i den daglige Livserfaring.

Den kristen, som paa Skriftens og Erfaringens Omraade, har trængt noget dybere ind i denne Sandhed, vil dog ha erkjendt, at der ikke bare er Nød i Verden, men at Verden er i Nød.

Af Skriften og Selvoplevelsens Erfaring ved han, at Nøden i Verden ikke er noget tilfældigt, som kan indtræffe i større eller mindre Grad i Forhold til forskjellige Livsvilkaar og Omstændigheder, men at Nøden, saaledes som hvert Menneske i Verden mer eller mindre berøres af den, er et Udslag og en Følge af, at hele Verden er i Nød.

Det almindelige Verdensmenneske vil gjerne kjende Aarsagen til denne eller hin Nød, som træder det imøde. Og naar det saa har fundet en nærliggende Grund, saa slaar det sig tilfreds og søger ikke dybere.

Selv Videnskaben, — saafremt den ikke stiller sig i Sandhedsaandens Tjeneste — slaar sig tiltaals med de nærliggende indbildte eller virkelige Aarsager, som den maatte ha opdaget, og bringer disse frem som Resultater af sine Undersøgelser.

Den enfoldige kristen kjender imidlertid en høiere Videnskab, som sætter ham istand til at finde Ondets Rod — Nødens virkelige Aarsag. Han erkjender i Kraft af Guds Ord og sin egen Erfaring, at al Nød i Verden er begrundet i en alt underliggende ufattelig stor Verdensnød, og at denne Verdensnød hidrører fra en Verdenskatastrofe, mod hvilken alle rystende Verdensbegivenheder fra Syndfloden til Verdens Undergang, kun er at regne som Ubetydeligheder.

Et Misforhold er indtraadt mellem Skabning og Skaber — et Misforhold, der har havt tilfølge en Skilsmisse mellem Gud og Verden.

Den sande kristen ved, at denne Skilsmisse er ind-

traadt ved et Frafald i Synd, at Synden gjør Skilsmisse mellem Gud og Verden, og at dette Frafald i Synd er Aarsag til Verdensnøden.

Udstrækningen af denne Verdensnød lader sig ikke beskrive. Der er kun et Ord i det menneskelige Sprog, som kan tjene som Udtryk for Verdensnøden — det er Ordet — Død — i dets tredobbelte Betydning — legemlig, aandelig og evig — Død.

*

Det er ikke sjeldent, naar Talen er om Verdens Nød, at man bruger Udtryk, der er svævende og misvisende. — Oftest sker vel dette, fordi selv den oprigtige og aandeligt oplyste kun ufuldkomment erkjender, hvilket Afgrundsdyb af Jammer og Elendighed, der ligger skjult i dette Udtryk — Verdensnøden.

„Et Suk igjennem Verden gaar, Ei Verden selv det Suk forstaar" — er et yndet Udtryk for Tanken paa Verdens Nød. Udtrykket er smukt og gribende, men langt fra saa fyldestgjørende, som det synes.

Kunde man antage, at Digteren i dette Udtryk kun har tat Hensyn til de velkjendte Ord af Apostelen Paulus: „Thi vi vide, at hele Skabningen tilsammen sukker og er tilsammen i Smerte indtil nu" (Rom. 8, 22), saa er det vist sandt, at et Suk igjennem Verden gaar". Men isaafald blir det vistnok at anvende kun paa den saakaldte „livløse Natur". Skulde man derimod ville anvende dette Udtryk ikke bare paa Naturverdenen, men ogsaa paa Menneskeverdenen som saadan, saa er det misvisende.

Selv om dette Suk opfattes som et Bevidstløshedens Smertessuk fremperset ved den kvælende Nød, som Menneskeverdenen befinder sig i, saa er Udtrykket ikke sandt, saafremt dette Smertessuk skal forstaaes som et Suk efter

Forløsning fra den Synd og Død, som er Verdensnødens Aarsag.

Verdensnøden vilde ikke være, hvad den virkelig er, saafremt den belønnet den frafaldne Verden med et Suk efter Liv af Døde.

Nei! Nei! Synd og Død er Verdens Nød. Og saa stor er denne Nød, at Verden ikke engang faar et Suk for sig, før Livet kommer, og „de Døde vaagner".

*

Men hvorfra skulde Livet komme i en død Verden? Vistikke fra Verden selv. Den eied aandelig talt ikke et Livsfrø, ikke en Livsgnist, ikke et Livspust, ikke et Suk efter Liv. Overladt til sig selv vilde evigt Døden holdt den fast i Verdensnøden.

Men Gud kjendte Verden og dens Nød, omend Verden ikke kjendte hverken ham eller sin egen Nød. Og Gud elsked Verden, saa at han gav den sin Søn.

Med Guds Søn kom Livet til Verden, for han er — Opstandelsen og Livet. Derfor kunde han ta paa sig Verdensnøden — Synden og Døden. Og det gjorde han. Gud lod alles Synd møde ham. Og han tog imod al Synd og al Syndestraf. Han blev saaret for vore Overtrædelser og knust for vore Misgjerninger. Straffen laa paa ham. Han bar Verdens Synd, for han var Syndebukken — Slagtofferet — Sonofferet.

Og da han hang paa Korset og udraabte: „Min Gud, min Gud, hvorfor har du forladt mig" — og da han opgav Aanden og døde, og da han lagdes i Graven, da saa det fælt ud. Verden var død. Verdens Frelser var død. Da var Verden i Nød. — Naar afhjælpes vel denne Nød?

Naar den Døde vaagner.

*

Og paa Paaskedag vaagnet den Døde. Jesus opstod. Opstandelsen og Livet seiret over Synden og Døden. Dødt var Døden — Bødt var Brøden. Nu var der Raad for Verdensnøden.

Saa kom Evangeliet! Det har Gjenfødelsens Livskræfter i sig og er bestemt til at gjenføde det gamle, som er dødt og fremkalde en ny Skabning — nye Mennesker og en ny Verden. Med dette Maal for Øie henvender Evangeliet sig først og fremst til Menneskeverdenen og i denne til hvert enkelt Menneske. Det kommer med Syndsforladelse og Liv af Døde. Da vaagner de Døde og begynder at paakalde Herrens Navn. Da bringes de tilbage til saligt Livssamfund med Gud. En for en — indtil Hundreder og Tusinder og Millioner — vaagner de Døde. Og saa gaar Evangeliet frem gjennem Verden og Tiden, indtil alt det gamle er forbiganget — Alt er blevet nyt og der blir en ny Himmel og en ny Jord, paa hvilken Retfærdighed bor."

Da brister Forkrænkelighedens Baand! Skabningens Længselssuk efter Guds Børns Aabenbarelse og Herligheds Frihed ombyttes med en gjenfødt Verdens Smil og Fryderaab.

Da kommer Guldalderen, som Slegterne har ventet paa. Saa kommer Jubelaaret med Frihed og Hvile og Glæde og Tak og Pris. Da kommer han, som skal komme og tar sit Rige i Besiddelse. Da opfyldes Børnenes Faderbor. Riget er kommet og Magten og Æren og Herligheden tilhører ham, som sidder paa Tronen.

Da vaagner op de døde
I Livets Morgenrøde,
Med Synden og med Døden,
Da flygter Verdensnøden.

*

Men saa maa Evangeliet frem i Verden — frem til alle Land — alle Folk — alle Tungemaal.

Ja, saa er Guds Vilje. Og Guds Søn har udført Faderens Vilje, naar han har sørget for, at Evangeliet kom ind i Verden og kom omkring i Verden.

Han kaldte sine Disciple og udrustet dem med den Helligaand og Kraft og sa til dem:

„Gaar ud i al Verden og prædiker Evangelium for al Skabningen."

Og Disciplene gik ud og prædiket Evangeliet, saalangt de rak. Og naar de ikke rak længer, saa sendte de andre ud, og disse igjen andre. Saa blev den Generalordre opfyldt, at Evangeliet skulde prædikes i Jerusalem, i det ganske Judæa og i Samaria og indtil Jordens Ende.

Og saa er det kommet til os dette Evangelium.

Men er vi Døde vaagnet, saa gjør vi som alle hine, som vaagnet, vi bærer Evangeliet videre og videre, saalangt vi rækker. Det er vort Arbeide i Verden.

Endnu er ikke alle de Døde vaagnet. Endnu sukker Skabningen efter Guds Børns Aabenbarelse og deres Herligheds Frihed. Endnu er ikke Jubelaaret ringet ind. Salighedens Guldalder er ikke indtraadt. Kongen er ikke kommen.

Men vi har hans Befaling: „Gaar ud i al Verden og prædiker Evangelium for al Skabningen." „Kjøbslaar, indtil jeg kommer!" „Salig den Tjener, som findes vaagen, naar han kommer!"

Hedningernes Fylde er ikke gaaet ind. Det hele Israel er ikke frelst. Derfor er Verdensnøden endnu ikke afhjulpen.

Der nogen endnu er, som ikke paakalder Herrens Navn, fordi de ikke tror, og de tror ikke, fordi de ikke har hørt, og de har ikke hørt, fordi der er ingen, som prædiker,

og der er ingen, som prædiker, fordi de ikke er udsendt, der er de Døde ikke vaagnet. — Der er endnu Nød.

Og hvem er Skyld i, at der endnu er Nød. Vi! Vi, saafremt vi ikke gjør det, vi kan, forat lindre den og afhjælpe den.

At afhjælpe Verdensnøden,
Det er vor Missjon i Verden.

Det er for at opmuntre og tilskynde hinanden til at udføre denne vor Missjon i Verden, at vi er samlet til Møde. Med det for Øie, skrider vi til Behandling af vort Forhandlingsemne. Gud velsigne vort Møde, vor Forhandling, vor Missjon, vor Kirke og enhver af os, paa det at vi kan glædes med de Glade,

„naar de Døde vaagner".

Leilighedstaler.

Aabningstale ved Fællesmødet i Wilmar, Minn., 1888.

„Baner, baner, rydder Vei! tager Anstød bort fra mit Folks Vei" (Es. 57, 14).

Naade være med eder og Fred fra Gud, vor Fader, og den Herre Jesum Kristum!

Vi mødes idag ved dette Alter forat tales ved om de allervigtigste Anliggender. Som de Veie, ad hvilke vi er komne, saa er de Livsvilkaar, under hvilke vi have levet, høist forskjellige. Nogle have tilbragt den lyse Barndoms og Ungdoms Tid mellem Norges Klipper; andre kjende intet andet Fædreland end Amerika. Nogle bære allerede Mærke af Alderdom og tiltagende Aands og Legems Svaghed; andre er midt oppe i Livets kraftfulde Alder. Nogle er allerede kronede med sølverhvide Æreskrans, medens andre nys traadte ind paa Stridens Skueplads. Nogle have staaet som Bannerførere i Herrens Krige, medens andre i en tilsyneladende mere beskeden Stilling have gaaet frem i Striden under Kristi Kirkes blodstænkte Korsfane.

Vi tilhører forskjellige Lokalmenigheder, og er udrustede med forskjellige Naturgaver og Naadegaver. — Nogle have faaet ti, nogle fem og andre kun et Pund at aagre med. Nogle er kun lidet, andre længere fremskredne i Sandhedens Erkjendelse. Her er Børn, her er unge, her er Fædre i Kristo Jesu. —

Hvor godt skulde det ikke være, om der ellers ingen anden Forskjel var, end den, som med Nødvendighed

finder Sted paa Grund af Fødested, Alder, Livserfaring, Dannelse, legemlig og aandelig Begavelse, en større eller mindre Modenhed i Erkjendelsen af Guds Riges Hemmeligheder og et klarere eller dunklere Syn paa Kristi Kirkes Behov, Arbeide og Udvikling i Verden!

Men her en en anden Forskjel, som hidindtil, desværre, har vist sig at være en Hindring for den broderlige Enhed, som skulde smykke os.

Vi tilhører forskjellige Kirkesamfund! Enhver, der kjender noget til den norsk-lutherske Kirkes Historie i dette Land ved, hvilken Betydning dette har havt indtil denne Dag.

Glemte vi maaske dette, mens vi nu Side om Side med Røster, der smeltede sammen til et, afsang Salmen: „Hvor deilig skal Guds Kirke staa"? — Ak, jeg frygter for, at der under Sangens Brusen hviskedes noget derom paa Bunden af Hjerter, hvor Samfundsbevidstheden i mindre god Betydning var bleven sterkere end godt kunde være!

„Jeg tilhører Synoden!" — „Jeg tilhører Konferentsen!" — „Jeg tilhører Augustana Synoden!" Hvem af os kjender ikke disse Udsagn, der, ak, saa ofte, danner de taggede Tornehække, hvormed den ene afstænger sig fra den anden, bag hvilke man søger at retfærdiggjøre ubroderlige Handlinger, og fra hvilke man jager bitre Ords Pile gjennem Brødres Hjerter? —

Men trods denne Forskjellighed og Ufordragelighed, som saa ofte volder os Ulempe, vover jeg dog at paastaa, at dersom vi herefter i Oprigtighed begyndte at se mere paa det vi i kirkelig Henseende have tilfælles, end paa det, hvori vi have troet os adskilte, saa vilde vi finde, at Hindringerne for Enighed ikke er større, end de ved Guds Hjælp og en fælles Anstrengelse kunde ryddes af Veien.

Trods vore forskjellige Samfundsnavne, gjør vi dog alle Krav paa at kaldes Guds Folk. Som saadan agter vi os til den Sabbatshvile, som er tilbage for Guds Folk i den himmelske Stad. Der er kun en Vei did. Vi kommer derfor til at følges ad, og som Reisefæller bør vi staa hverandre bi. Alt det, som vil hindre vor Fremadskriden mod det fælles Maal, bør vi rydde bort. Det er det Gud taler til os om i de oplæste Ord:

„Baner, baner, ryder Vei! tager Anstød bort fra mit Folks Vei!"

Brødre! Lad os stanse en Stund paa dette Sted, hvor vi har sat hinanden Stævne, og lad os saa ved Aandens Hjælp løfte vort Syn til den Stad, til hvilken vi som Guds Folk agter os. — Falder, som vi haabe og bede, et Glimt af dens Herlighed over vort indre Syn; strømmer dens Kjærligheds Lifligheds os imøde, o, da burde vi maaske, naar Blikket atter sænkes ned paa Vandringsstien og dens Vanskeligheder, betragte disse og hinanden i et andet Lys. Maaske turde da Himmellængselens og Broderkjærlighedens Taaredug en Stund slukke Broderstridens Ildfunker i vort Øie.

Se! Forhænget er trukket tilside, og Stadens tolv Porte er aabne! Gaderne er af rent Guld, som et gjennemsigtigt Glar; dens Tempel er Herren, Gud og Lammet, Guds Herlighed oplyser den, og Lammet er dens Lys. Der er Herrens Trone opreist! „Herre, min Gud, du er saare stor, Majestæt og Herlighed har du iført dig!" Skinnende Legioner omringe ham og lovprise. Som tjenende Ånder sender han dem paa Vingers Flugt ud over alle Verdener, og de vende hurtig som Lynet tilbage med Budskab fra det Fjerne. Ingen tæller disse Hærskarer; thi de er som Stjernevrimlen. Ingen ved deres Ærinder,

uden han, som sendte dem, men Kjærlighed er det altsammen; thi Gud er Kjærlighed.

Men, se, om Tronen og Lammet samles ogsaa de tolv Gange tolv Tusinde beseglede af Israels Stammer, og dertil en Skare, som ingen kan tælle, af alle Hedninger og Stammer og Folk, og Tungemaal. **„Disse er de, som er komne af den store Trængsel!"**

Se, dette er den himmelske Kongeborg, og disse seiersdrukne tusinder er Guds Folk, som har kjæmpet — og vundet! Dette er Hjemmet; og de hvidklædte, med Palmegrene i Hænderne, er Faderens velsignede Børn, som er komne hjem og har faaet Arv med Kristo! Dette er den store Kirke i Zion, og de, som synger, og de, som priser, er Guds Kirkefolk. — Deres Kirkevei laa gjennem „den store Trængsel" i Verden, og den var tornet og stenet, og de gjennemblødede den med Taarer og Blod, men de kom frem til Høimesseti der. Nu holder de Gudstjeneste, og deres Sang toner gjennem alle Evigheder som mange Vandes Lyd og som en sterk Tordens Lyd.

Skarerne øges, og Sangen bruser end mere; thi gjennem Stadens altid aabne Porte drager Nat og Dag de frelste ind. Fra Slagtummelen kommer fremdeles Heltene til sit Valhalla — Børnene holder paa at komme — Kirkefolket — se, vi kjender mange af dem — drager ind i Kirken med de svære Hvælvinger og det høie Loft, og dens Klokker ringer udover Folkene: **„Drager ind, drager ind gjennem Portene, rydder Veien for Folket; baner, baner Banen, renser den for Sten, opløfter Banner over Folkene."** (Es. 62, 10).

Men, Brødre, ikke alt Guds Folk er draget ind. Nei, ikke vi. Vi staar endnu her skuende op efter de bortdragne, ligesom Disciplene paa Himmelfartsbjerget. Spørger nogen: „Hvo er disse, som staar med løftet

Blik, Reisestøv og Blodsved paa sine Klæder og med Stav i Haanden?" Det er de, som endnu ikke er komne ud af den store Trængsel. — Det er Kristi Disciplskare — Guds stridende Menighed i Verden. De er en „udvalgt Slegt, et kongeligt Præstedom, et helligt Folk — et Folk til Eiendom". Om dem siger Paulus, at de er „ved en Aand døbte til at være et Legeme" — og „har alle drukket af Kalken til at være en Aand".

Deres Hoved og Herre er Kristus, og de kjendes i Verden under Navnet: kristne. De er mærkede med Kristi Korses Mærketegn paa Pande og Bryst; Kristi Korsfane er deres Bekjendelsesmerke; Kristi Forsmædelse deres Særkjende; Kristi Kjærlighed Drivkraften i deres Daad, og hans Seier deres Seier. I Verden er de „som Faar blandt Ulve"; som bedrøvede dog altid glade"; som de, der er „i Verden men ikke af Verden"; derfor er de „alles Skoviſk" og et „Skuespil for Verden".

Til dette Folk hører vi, „saafremt vi ikke har annammet Guds Naade forgjæves", men vore Brødre i Adspredelsen findes overalt, hvor Evangeliet prædikes ret, det være sig i Byer, paa Landet, paa Havet, i Skoven, paa Sletterne, mellem Klipperne, under de varme Landes brændende Sol eller oppe mod Norden mellem Snefjelde og Isjøkler, paa Fastlandet eller Smaaøerne, blandt hvide eller sorte, mellem vilde eller civiliserede Folkeslag. Vi er et Folk i stor Trængsel, et Folk paa Vandring — et Fakkeltog, som bevæger sig gjennem Tidens Mørke til „det Land, der er lyst som en Dag", hvor Solen aldrig gaar ned, og hvor vi venter at „skinne som Solen i vor Faders Rige".

Vi er et lykkeligt Folk; thi „saligt er det Folk, hvis Gud Herren er, det Folk, han udvalgte til sin Arv."

(Sal. 33, 12). Gud er med os, „Jakobs Gud er vor Ophøielse", og hvo kan da være mos os?

Med Blikket vendt til os siger Immanuel:

„Baner, baner, rydder Vei! tager Anstød bort fra mit Folks Vei!"

Men er da Guds Folks Vei ikke banet? — Jo, Gud være lovet! Veien er aaben. Var det ikke saa, da drog ingen gjennem Portene, thi da var de lukkede som det første Paradises Porte bevogtede af Engelen med det blinkende Sverd. Da stod der intet tilbage for os uden en kummerfuld graven mellem Forbandelsens Torne, en Død uden Haab og en Evighed i Graad og Tænders Gnidsel. — Intet, intet uden en „stor Trængsel", fra hvilken ingen kunde komme ud, o, da skulde vi ikke idag, her vi staar med Haanden skyggende over Brynet, skuende opad mod Evighedens Morgenrøde og dens opgaaende Sol opmuntrende have sagt til hinanden: **„Ser jeg ei Staden derborte mon?"** — men med Fortvilelsens skumle Blikke skulde vi have skuet ned mod evigt Mulm og Mørke.

„Lovet være Gud og vor Herres Jesu Kristi Fader, som velsignede os med al aandelig Velsignelse i det himmelske i Kristo" — han har selv banet, banet, ryddet Vei for sit Folk!

Selv skulde vi ikke have formaaet det, men det, som var os umuligt, **„det gjorde Gud, da han sendte sin egen Søn i syndigt Kjøds Lignelse og til et Syndoffer".** — Synden spærrede Veien for os; thi den gjorde Skilsmisse mellem os og vor Gud; men Guds Lam bar den bort i Ørkenen. Guds retfærdige Lovs Krav laa os i Veien. Vi kunde ikke komme over dem; thi vi kunde ikke opfylde dem, men Jesus banede os en Velsignelsens Vei gjennem Budenes Lov, „der han blev en Forbandelse for os" —

og „naglede Haandskriften, som var os imod, til Forbandelsens Træ." Ved Jesus Kristus har Gud ryddet Vei for sit Folk. Syndens uoverstigelige Fjeldkjede er borttaget, og over Fordømmelsens Svælg har Gud slaget en Himmelbro. Forsoningens Vei, over hvilken Evangeliets Pagtesbue hvælver sig, blev banet lige ind i det allerhelligste, da Forhænget i Templet i Kristi Korsfæstelses mørke Stund revned fra øverst til nederst. Nu har vi, Brødre, **„ved Jesu Blod Frimodighed til at indgaa i Helligdommen, hvortil han, nemlig Jesus, indviede os en ny og levende Vei gjennem Forhænget, det er hans Kjød."** (Hebr. 10, 19. 20).

Ja, Jesus Kristus er denne nye og levende Vei. Derfor siger han om sig selv: **„Jeg er Veien!"**

Dette er den trange Vei. Korsets Vei, Fornegtelsens Vei, Troens Vei, Helliggjørelsens Vei. Det er Jesusveien, Himmelveien, **Guds Folks Kirkevei.**

Dette er den Vei, om hvilken han siger:

„Baner, baner, rydder Vei! tager Anstød bort fra mit Folks Vei!"

Er da Veien ikke sikker og god? — Er det maaske givet os at sætte den i farbar Stand? — Ak, nei! „Kristi Vei er altid god, Ret og rigtig nok befunden;" en jevn Bane er den retfærdiges Sti," (Es. 26, 7), „ingen veifarende, end ikke Daarer skal fare vild" (Es. 35, 8) paa den. Frelsesveien er tryg, men Kunsten er at holde sig paa den. En kristens store Hemmelighed er at leve i Troen, i Naaden, trøste sig ved Kristum og hans Gjerning og ikke blande ind i sit Frelseshaab noget af sit eget. Heri er det, at Kjødet, Verden og Djævelen søger at hindre os ved at kaste Anstødsstene ind paa vor Vei, saa at vi enten skulle snuble og falde, eller bøie af, eller blive staaende fast. Det er disse, som skulle ryddes bort.

Kort sagt: Alt det, som fordunkler Kristus og hans Frelsesverk, alt, som forringer Naaden, alt, som hindrer vor Fremgang i Helliggjørelse, alt, som svækker Naadens Kræfter i os, hindrer vort Arbeide for Guds Kirkefolk, eller kjølner Kjærligheden til Brødrene — alt dette maa ryddes af Veien som Anstød, der hindrer vor Frembrængen til Gud.

Ogsaa i denne Henseende maa vel Gud selv være den, der baner og rydder sit Folks Vei, men han kræver ogsaa af dem, som han har ført ind paa Frelsens Vei, og hos hvem han har nedlagt det nye Livs forborgne Kræfter, at de som hans Medarbeidere skulle medvirke til sin egen og andres Saliggjørelse ved at holde Kongeveien, Kristusveien, aaben. Selv vil han „virke i dem baade at ville og udrette efter sit Velbehag".

O, her har vi en herlig Gjerning! Hvo vilde ikke være med at rydde Guds Folks Vei?

Men hvorledes kan dette ske? — Først og fremst derved, at **„Guds Ord læres rurt og rent, og vi som det sømmer sig Guds Børn lade det udtrykkeligen tilsyne i vort Levnet."**

Skal Synderе finde Veien hjem, da maa Guds Ord, Loven og Evangeliet, prædikes **„rurt og rent".**

„Ja vel," siger man, „men i denne Henseende er intet i Veien i vore Dage; thi nu hører man baade Lov og Evangelium prædiket allevegne!" — Dømmer man efter Antallet af Prædikanter, da har det ingen Nød. Prædikanter har vi mer end nok af. Men mange af dem — jeg havde nær sagt de fleste — kaster Anstød i Veien for Folket; thi de prædiker hverken Lov eller Evangelium. I deres Mund forvandles Loven til en Selvforbedringens Vei og Evangeliet til et Lovbud eller en Sovepude.

Vor opfindsomme Tid stræver paa Teologiens Omraade at opdage en lettere Vei end den, som ligger over Sinai, Bethlehem, Golgatha og Oljebjerget. Kristus, der er given os af Gud til Retfærdiggjørelse, Helliggjørelse og Forløsning, og saaledes er den eneste Vei til Frelse, er dem især en Anstødssten og en Forargelsens Klippe, derfor forsøger vore „udskregne", „populære" Prædikanter at faa ham af Veien. Fra hundreder af Prædikestole i dette Land vil man enten sletintet faa at høre om ham, eller han bliver i det høieste fremstillet som et Dydsmønster, en Morallærer, et Pragteksemplar i Slegten. Om hans Kjødspaatagelse, hans Guddom, hans stedfortrædende Fyldestgjørelse tier man. Derved tror man at gjøre Veien lettere end den Troens og Naadens Vei, paa hvilken Forfædrene i en mindre fremskreden Tidsalder sukkede og græd sig frem i yderste Aandens Fattigdom til sin Død.

For den gamle Adam og den fordærvede Fornuft gives der intet større Anstød end Kristus og den frie Naade. Det er derfor intet Under, om de, som er tilvens med Adam og gjerne vil, at han skal blive salig, bruger al sin Kunst og Flid for at tage Kristus bort og give Barrabas løs. Folket forlanger det! Majoriteten vil det! De Prædikanter derfor, som er dygtigst til at aflede Lovens Lyn og tage Korsets Forargelse bort fra sine Tilhørere, de vinder den største Berømmelse. Folket tiljubler dem sit Bifald og tror sig hensat paa et med alle moderne Forbedringer forsynet Jernbanetog, der med brusende Fart fører dem over en banet — bredsporet Vei med ugudeligt Hjerte, forfængeligt Sind og al anden verdslig Oppakning sporenstregs ind paa det nye Jerusalems Guldgader. Under Latter og Haandklap farer de frem over Forsagthedens Sump. Langt henne i det

fjerne ser de med Turistnysgjerrighed Sinai paa den ene og Golgata paa den anden Side og smiler stolt medlidende ad de arme Korsdragere, der langsomt slæber sig frem mod disse gamle Stoppesteder paa Himmelveien.

Men det tager en Ende med Forskrækkelse. Broen over Svælget er afkastet, og Toget styrter i Dybet. **„De negte den Herre, som dem kjøbte, og fører over sig selv en hastig Fordærvelse."**

Vor kjære lutherske Kirke bestræber sig endnu for at pege paa de gamle Stier. Prædikenen om Retfærdiggjørelse ved Troen uden Lovens Gjerninger har indtil denne Dag været dens Særkjende. Den søger at holde Frelsesveien ren ved at prædike Loven til Syndserkjendelse og som en Tugtemester til Kristum, og Evangeliet som en Guds Kraft til Salighed. Men den er ikke uden Fare og ikke uden Brøst. Staaende, som den gjør i dette Land midt inde mellem en Mangfoldighed af Partier, har den en vanskelig Stilling — og — vi kunne ikke negte det:

„Giften i Tidens Veir og Vind
Truer at røve den Livet."

Som den enkelte kristens Vei er trang, fordi den er Troens og ikke Beskuelsens eller Følelsens, ikke Gjerningernes men Naadens Vei, saa er ogsaa Prædikenens Vei smal. Det er saa vanskeligt for den at bevares i det apostolske Enfold, som bestaar i **„intet andet at vide til Salighed end Jesus Kristus og ham korsfæstet."** Den vil saa gjerne vide sig noget andet ved Siden af, om det er aldrig saa lidet. Fornuften, Kjødet, Visdommen, Hovmodet vil saa gjerne kaste ind en Tvil, en Indvending, en fornuftig Slutning, et „Mon", et „Men", et „Maaske". Hvad er dette andet end Anstød, smaa Snub-

leſtene, ſom kaſtes ind paa Frelſesveien. Det tjener kun til at fordunkle Kriſtus, og ſvække den **uforfkyldte** Naades Kraft, og til at tage Æren bort fra Gud for at give den til den ærekjære Adam. Tager Indvendinger og fornuftige Modgrunde bort fra Naadens Vei; kaſter ikke noget eget ind; lad Kriſtus være nok! Hvorfor have det ſaa travelt med at forbedre Veien og ſætte Adam til Veimeſter? Hvad forſtaar han ſig paa den Ting? Lad Veien være ſom den er. **„Tager Anſtød bort fra mit Folks Vei!"** ſiger Herren. Kriſtus ſom Anſtødsſten og Forargelſes Klippe for den ſyndige Natur og det ſelvretfærdige Sind er en Frelſesvei aaben, banet og ryddet for den „fortabte".

Lad os ikke rydde Vei for den gamle Adam! Det er ikke Meningen, at han ſkal komme frem; han ſkal dræbes. Lad Lovens Lynſtraale ramme ham, og Anſtødsſtenen, Kriſtus, knuſe ham. Jo mere eftertrykkeligt det ſker, deſto bedre ſaar den himmelſtræbende Aand komme frem paa den banede Naades og Livſens Vei; den fortaber ſig i Kriſtus og finder ſig ſelv igjen i Gud.

O, ville vi bane og rydde og tage Anſtød bort fra Folkets Vei, ſaa lad Loven blive prædiket ſom Lov i hele ſin forbandende, alt Kjød udelukkende Strenghed, og Evangeliet ubeſkaaret blive baaret frem ſom et glad Budſkab uden noget „men", „om" og „derſom", paa det at Menneſkens Søn maa faa gjælde ſom ſand Gud tillige, og hans Gjerning ſom ſaadan faa guddommelig Rækkevidde, guddommelig Kraft og guddommelig Betydning, paa det at Troen kan undfanges i Hjerterne uden menneſkeligt Kjøds Beblandelſe? -- Naar ſkal man høre op med at beklippe Evangeliet? — Naar ſkal Kirkens Tømmermænd høre op med ved Øks og Sag, efter Fornuftens Maaleſtok, at afſtumpe Kriſti Kors og dets frelſende

Kraft! — Hvo vover i vor indbildske og troesfattige Tid at prædike en hel Kristus, en fuld Forsoning og et glad Budskab, som er ublandet af menneskelige Tillæg og fornuftige Indvendinger?

Lad den lutherske Kirke vove det! Lad os vove det! Lad os „ombinde vore Fødder med Færdighed i Fredens Evangelium", paa det vi ikke skulde glide paa det sleipe Slim, hvormed Sekter og Partier har bedækket den amerikanske Kirkegrund, og lader os vende tilbage til apostolisk-luthersk Enfold og Djærvhed i Forkyndelsen, paa det vi ved at prædike Guds Ord purt og rent kunne bane, bane, rydde Vei og tage Anstød bort fra Guds Folks Vei.

Men skulde vi nu mene, at naar vi har Guds Ord purt og rent iblandt os, saa er det nok, og da er Veien uden Anstød, saa vilde vi kun bedrage os selv. Vi maa ogsaa **„lade det, nemlig Guds Ord, udtrykkeligen tilsynne i vort Levnet."** Ikke blot med den rene Lære ryddes Veien. Et tilsvarende kristeligt Liv fordres ligesaavist. En ret Prædiken og et sundt Kristenliv hører sammen som Aarsag og Virkning. Er en falsk og ukristnesskig Prædiken til Hinder for Sjælenes Fremtrængen til Gud, saa er et mod Gud og det kristne Navn stridende Levnet ikke mindre et Anstød paa deres Vei. Mangen Synder, som følte sig dragen af Kjærligheden, som traadte ham imøde i Evangeliets Forkyndelse, er bleven saa foragtet over saakaldte kristnes Vandel, at han vendte sig bort med Foragt fra alt, som er mærket med dette Navn. Mange betragte Kristendommen som Humbug, fordi, desværre, mange benytte den som en Maske, under hvilken man skjuler sig for i Egennyttens Interesser desto lettere at kunne lyve, stjæle og bedrage, skjænde og hudflette sin Næste. Ja, mangen en, som var kommen ind paa Veien

og havde begyndt at vandre mod Himmelen, er bleven tilbageſtødt om ikke aandelig myrdet af en eller anden falſk, ſaakaldt Broder, ſom under Hyklerkaaben med Judas Hilſener traadte ham imøde og ſtak ham gjennem Sjælen med ſine ubroderlige Handlinger.

Engang lød dette Tugtens Ord over nogle i den første Menigheds Tid: **„For eders Skyld beſpottes Guds Navn iblandt Hedningerne;"** men det ikke trængtes, at et ſaadant Sandhedslyn med apoſtoliſk Myndighed nu om Stunder blev ſlynget ud over os? — Ak, ja! Se Spotterhæren pege i Fingrene ad os! De ſpotter vor Herres Navn for vort Levnets Skyld. Ofte ſpotter de vel Diſcipelen, fordi de hader Meſteren, men i mange Tilfælde er deres Haan berettiget.

Hvorledes kan vi bringe diſſe paa Herrens Veie, ſaalænge de med Rette kan ſige om mange af dem, ſom kalder ſig kriſtne: „Se, hvorledes de hykler, danſer, drikker, lyver og bedrager; hør, hvorledes de bander, ſladrer og ſpotter!" Det ſtaar ilde til iblandt os i denne Henſeende. Ved letſindigt Levnet — ved Ord og Handling lægges Hindringer i Veien for uomvendte; og de ſvage i Troen ſtødes og forarges derved. Over dette har vor Herre fældt en tung Dom, naar han ſiger: **„Hvo, ſom forarger en af de mindſte, ſom tror paa mig, ham var det bedre at det var hængt en Møllеſten om hans Hals og han var nedſænket i Havets Dyb."**

Maatte enhver for ſig bede Gud om Hjælp og Naade til at tage Anſtød bort fra ſin Egtefælles, ſine Børns og ſit Husfolks Vei: fra Naboers, Menighedsfællers og alle Menneſkers Vei og: **„Lader ſaa eders Lys ſkinne for Menneſkene, at de kunne ſe eders gode Gjerninger og priſe eders Fader, ſom er i Himlene."**

Til os alle, ſom Samfund, ſom Menigheder, ſom

Præster, Lægfolk, Husfædre, Naboer, gamle, unge og Børn, siger Herren:

„Baner, baner, rydder Vei! tager Anstød bort fra mit Folks Vei!"

Men, Brødre, det være mig forundt endnu at pege paa en Anstødssten, som er til stor Hindring for vort Folks aandelige Velfærd og Fremgang paa Frelsens Vei. Jeg mener den ulykkalige Kirkestrid, som har raset iblandt os indtil denne Dag. Skulde det ikke snart være paatide, at den blev ryddet af Veien? — Tager jeg maaske Feil, naar jeg kalder Kirkestriden en Anstødssten? — Har den maaske tjent til at lette vort Folks Fremgang i Naaden?

Jeg ved, der er mange, som siger, at Striden var nødvendig, at Guds Navns Ære maatte forsvares, og at det har ledet til Granskning i Ordet. Dette være nu for en Del indrømmet, men mon ikke mange har stridt mere for sine egne Paastande end for Guds Ords Sandhed, værnet mere om sin egen end om Guds Ære, og gransket Guds Ord og Fædres Skrifter mere for at finde Vaaben mod Modstanderne end for at vinde frem til klar Erkjendelse?

Lad en vaagen Samvittighed give Svaret! — Lad os saa spørge: „Hvad Udbytte har vi da havt af Striden? Hvormange Sjæle er frelste derved? Hvormange Hjerter lægte? Hvormange forvildede ført tilbage paa Veien? Hvormange bedrøvede trøstede? Hvormange Taarer har den tørret bort? O, lad mig hellere spørge, hvormange den har været Aarsag til Fortabelse, hvormange Hjerter den har sønderrevet, hvormange den har ledet paa Afveie, hvormange den har bedrøvet, og hvormange Taarer den har fremperset?

Gaa ud i Stridens Dal og se paa Zions Datters ihjelslagne, og se, om du kan tælle dem. Gaa ud i Me-

nighederne og se paa Splittelsen og Sønderskjærelsen. Gaa ind i Menighedsmøderne; hør paa Ukvemsordene og Sigtelserne, Beskyldningerne og Trusserne, og se, hvorledes Kirkeskibet brydes i Stykker mellem Stridens Skjær og Brændinger, — og hvorledes Partibølgerne leger med Bragstumperne og spytter Skummet over hinanden, medens Satans skadefro Haanlatter blander sig med Folkehavets Dødsstønnen, der det kastes mod den evig faste Klippe paa Stranden og synker tilbage i sit eget oprørte Dyb.

Gaa ind i Familien. Læs Nyhedsbladet, der hver Uge i en Lysets Engels Skikkelse stille daler ned i Familiens Skjød med sine edderdryppende Stridsartikler og kirkehistoriske Skandaler. Hør paa den religiøse Trætte mellem Forældre, Børn og Søskende, og se de ømmeste Blodets og Kjærligheds Baand springer, og det, som Gud har sammenføiet, bliver opløst!

Gaa ind i Nabolaget og se de skumle Kainsblikke, med hvilke de iagttager hinanden. Gaa og tæl Altrene og Modaltrene. Stil dig paa Kirkeveien om Søndagsmorgenen, se de beslegtede søndagsklædte krydse hinanden paa Vei til sine mange Gudshuse, — medens et kunde gjemt dem alle ved Guds Hjerte — hør Klokkerne kalder omkap, mens de fra det himmelpegende Taarn ringer Kirkestriden ud i Luften og ind i Hjerterne.

Gaa ind i Diskussionsmøderne og se, hvorledes man brydes med Tunger og slaaes med Bøger, hvorledes man naalespidser Definitioner og seigpiner Dogmer for at komme hinanden ind paa selve Livet; Aanden kvæles i Hjerterne, Broderkjærlighedens Skytsengel skjuler sig bag Højalteret; men Slangen slaar sine slimede Bugtninger om Søilerne og dryppper fra Hvælvingerne sit Edder ned i Hjerterne paa Lægmand og Præst.

Jagttag alt dette, og det vil gaa dig isnende koldt nedad Ryggen, og dit Hjerte vil bæve, som naar du staar ved Ruinerne af en By, som den sorte Cyklone med Ødelæggelse under sine Vinger for nylig tog med Mennesker, Dyr og stolte Bygninger i sit knusende Favnetag, og i vilden Hvirvel dansede ind i Død og Undergang; eller som, naar du mellem den sidste Borgerkrigs Rædsler stod paa den blodige Slagmark og saa Broderfolket kjæmpe med sig selv og falde, og du hørte de døendes og de saaredes Jammerskrig stige op igjennem Vaabenlarmen og Kamptaagen.

Døm saa, om ikke Kirkestriden er et Anstød paa vor Kirkevei til Gud! Eller, tegner jeg maaske Billedet med for mørke Farver? — Nei! jeg har ikke Dygtighed nok og ikke Farver nok til at tegne den sorte Virkelighed. Det er kun det dunkle Omrids fremsat i simpel Ramme. Forurolige det Samvittighederne; vække det Skræk i Hjerterne, saa bedæk det med Sørgeflor, syng det ud og begrav det i en dyb Grav! Jeg er bange dog, det manes frem igjen af en usynlig Mesters Haand, der magter at fuldende Schatteringerne og give det en Plads i Kirkens Kor, i Hus og Hytte, med mindre vi enes om med det samme at begrave den Elendighed, det søger at fremstille. Gjøre vi det, da vil den Efterslegt, hvis kirkelige Fremtid, vi berede, kappes om at dække denne Grav og bede med Vemodstaarer Tusindfryd og Glædesroser, og sætte som Indskription paa Monumentet: **„Her begrov vore Fædre sin Broderstrid, før vi jordede deres trætte Lemmer; thi de vilde ikke lade Solen gaa ned over sin Fortørnelse."**

Jo, jo, Kirkestriden er en Anstødssten paa vor Kirkevei!

Gud alene ved, hvormange troskyldige Sjæle, som

har snublet og faldt over den saa dybt, som ingen ved. Den hindrer Brødre og Søstre, udsprungne af Moderkirkens Skjød, fra Haand i Haand at vandre sammen paa Himmelveien. Vore graalokkede Fædre, krumbøiet af Livets tunge Byrder, snuble over den, naar de med en velbrugt Salmebog og Stav i Haand stræve frem efter Klokkelyden, som:

„Kalder paa gammel og paa ung,
Mest dog paa Sjælen træt og tung,
Syg for den evige Hvile."

Vore umyndige smaa snuble over den og tilsmudse sin Daabskjole og sine Børnelærdomsbøger, naar de paa Skolestien arbeider sig frem mod Veir og Vind til Undervisning i Herrens Frelsesundere.

O, lad os bane, bane, rydde Vei, og tage Anstød bort fra Guds Folks Vei!

Lad os fotene os i fælles Bøn og fælles Anstrengelse og tage Kirkestridens Anstødssten bort fra vor Kirkevei! I 30—40 Aar har den nu ligget der og skygget for vore Kirkevinduer. Evangeliets Sollys faar ikke, som det burde, skinne ind over vore Hjem, vore Skoler og vore Kirker og forklare Kristusbilledet paa vore Altere og i vore Hjerter.

Her staar vi idag som et Guds Folk paa Vandring mod den store Kirke paa Zions Bjerg. De frelstes Sang bruser os imøde, og de hvidklædte Skarer vinke ad os. Veien staar os aaben. Kristus er vor, og han er Veien. Lad os forkynde ham og vandre i hans Fodspor, lad os lære ret og leve ret,

Saa banes vor Bane,
Saa ryddes vor Vei,
Saa løftes vor Fane,
Saa hindres vi ei.

Men inden det kan ske Gud til Ære og os til Gavn, saa maa vor kirkelige Strids Anstødssten ogsaa tages bort. Skal vi tage den nu? Ja, lad os det! Magte vi den? Ja, ved Guds Naade! Fram, fram, Hædersmænd, fram! til et af de største Hærverk i Kristi Kirke! Gud vil det! Gud vil det! Han raaber til os: **„Baner, baner, rydder Vei! tager Anstød bort fra mit Folks Vei!"**

Vort Folk vil det! De er trætte af Striden. Vor Ungdom vil det! De lover da paany at elske sin Fædrenekirke, bevare sin Barnetro, og velsigne vort Minde. Mødrene vil det! Med Bøn og Taarer vidner de. Smaabørneskaren vil det! De strækker Hænderne ud til Hjælp ved at slynge dem om vor Hals. Præst i Hus, og Præst i Kirke vil det! Den fremmede Ild paa deres Altere har brændt længe nok, og de længes efter Herrens Ild, paa det Takoferets Offerrøg kan stige op fra Paulunets Allerhelligste. Kristus, den store Offerpræst vil det! Han siger: „Børnlille, elsker hverandre!" — „Kives ikke paa Veien!" — Med hans Hjælp gaar det! „Vi formaar alt i Kristo, om gjør os sterk!" — Saa da i Guds Navn!

Frem til daadrigt Virke!
Rydder Veien til Guds Kirke!
Frem mod Livets Morgenrøde!
Frem til evigt Fællesmøde!

Amen.

Ordinationstale

i Betlehems Kirke i Minneapolis den 17de Juni 1900.

Brødre! I har meldt, at I er kaldt til vor store Konges Tjeneste.

Til denne Tjeneste har I beredt eder, og til denne Tjeneste har I begjæret at beskikkes.

Vær velkommen i Kongens Navn! Ingen større Konge kan I tjene, og ingen større Tjeneste kan I ta. —

Men inden vi løfter Hænderne til Bøn og Velsignelse over eders Livsgjerning, vil vi mindes den høikongelige Befaling:

Gaar ud i al Verden og prædiker Evangelium for al Skabningen.

Denne Befaling gav han, som er en Konge over Jakobs Hus evindelig, da han fra Himmelfartsbjerget besteg Naadens, Magtens og Herlighedens Trone — og den gjælder:

Rigets Evangelium og Evangeliets Tjeneste.

Den kaarede Konge var samlet med sine Mænd til Afsked. Den synlige Samværstid var endt. En ny Tid i Tro og Haab og Kjærlighedstjeneste skulde oprinde med nye Krav, nye Kaar og nye Velsignelser.

Seirssterk stod Kongen i Disciplenes Midte. Men de sank sammen i Tvil og Frygt og Sorg ved hans arede Fødder.

Rundt omkring dem laa Verden træt og margstjaalen af fire Tusen Aars Trælletjeneste i Synd.

Men Korsmerket var sat paa Verdens Hovedpandested til Vidnesbyrd om Forløsning. Og fra Klippegraven straalet Livsens Retfærdighed i Glans af Paaskesol. Mørkets Fyrste og Mørkets Hær flygtet for Korstegnet paa Golgata, og for Livslysglansen fra Dødskammeret.

Verden var gjenløst! —

Kjøbt var den med Mynt af Blod smeltet i Retfærds Ild og præget med Gudsbilledet af hver Draabe, som rullet ned efter Korstræet paa Lidelsens Dag. —

Men Verden vidste det ikke.

Den kjendte ikke sin Befrier, sin Eiermand, sin Præst, sin Profet og Konge. Den havde endnu ikke seet Naglesaarene i hans Hænder og Fødder og Spydstikket i hans Side.

Nei, men dertil maatte det komme! Før fik ikke Verden Tag i Frelsen, før kunde den ikke gribe det evige Liv.

Og til det vilde Frelseren, at det skulde komme!

Han vilde aabenbare sig for Verden og vise den sine Saar. Verden skulde faa se de fem kongelige Segl paa den guddommelige Erklæring, at „Gud forligte i Kristus Verden med sig selv, idet han ikke tilregnede dem deres Overtrædelser".

Han vilde til Verden i Evangeliet!

Og Verden trængte det saare!

Den laa i Kjødets Sans i Fiendskab med Gud. Og den frøs i Kulde og Mørke, for den havde ikke Fred med Gud. — Den var under Forbandelsen død i Synder og Overtrædelser. Og den eiet ingen Kraft til at være og bli anderledes. Den vilde heller ikke, for den kunde ikke ville være anderledes.

Men Evangeliet er Budskab om Frelse. Det er „Forligelsens Ord" med Sol og med Lys og med Varme. — Evangeliet forkynder Fred, og det bringer Syndsforladelse med Liv af døde. Det er en „Guds Kraft til Saliggjørelse for hver den, som tror".

Evangeliet er Verdens Botemiddel. Jesus vilde til Verden med dette Botemiddel!

Som Gud gav Verden sin Søn, fordi han elsket den, saa gav Sønnen sig hen for Verden til en Gjenløsningsbetaling, fordi han elsket den. Saa vilde og Verdens Frelser gi Verden sit Evangelium, fordi han elsket den.

I Verden vilde han grundlægge sit Rige og lade sig vælge til Konge af hver fortabt, som tar imod ham i

Evangeliet. Hver levende Sjæl, som hører Evangeliet, skulde vrage eller vælge ham. Og i Evangeliet vilde han bringe dem Kraft til Valg.

Derfor denne Befaling: „Gaar ud i al Verden og prædiker Evangelium for al Skabningen."

Saa kom „Rigets Evangelium" og Evangeliets Tjeneste til Verden.

Lidet forstod Disciplene sig paa Rigets Evangelium, da Skyen tog Kristus bort fra deres Øine.

Efter Aandens Udgydelse paa Pinsedag forstod de det bedre.

Da kjendte de, at Rigets Evangelium bar Riget til dem med Retærdighed, Fred og Glæde i den Helligaand, og at Rigets Evangelium er Rigets Lov med Krav paa Evangeliets Tjeneste.

Da tog Peder til at prædike Evangeliet. Og alle Disciplene gik ud i al Verden for at prædike det for al Skabningen.

Saa gik det fra Jerusalem til Judæa og Samaria og til Jordens Ende, som Kongen havde befalet.

Paa sin Vei gjennem Verden kom Rigets Evangelium til vore Fædre i Nord og til os i vort Hjem i Vest.

Det kom med Rigets Goder og med Evangeliets Tjeneste.

Hvert Folk, hvert Kirkesamfund, hver Menighed, hver kristen, som har faaet Evangeliet, er viet til Evangeliets Tjeneste. Den kongelige Befaling ligger i det. Det maa ud — altid længer og længer ud — videre og videre omkring — til al Skabningen.

De, som faar det, maa gi det. Gir de det ikke, mister de det.

Fremfor alt og alle er Ordets Tjenere viet til Evangeliets Tjeneste. De er den kristne Menigheds Organ til

Udbredelse og Befæstelse af Riget ved Rigets Evangelium.

Til denne Tjeneste har Menigheden kaldt eder, mine Brødre.

Gjennem sin Menighed har Kongen givet eder hin Befaling, som fra Himmelfartsbjerget gjennem Aarhundreder gjenlyder i dette Guds Hus idag:

Gaar ud i al Verden og prædiker Evangelium for al Skabningen!

I staar færdig.

Velan! Vor Bøn stiger til Gud og vore Hænder er løftet til Indvielse.

Men endnu dvæler vi ved et Ord til Afsked:

Skammer eder ikke ved Kristi Evangelium!

Lidet synes det vel nødigt at tale slige Ord til eder, som tar Fæstebrev af Menigheden og gir Æresord paa, at I vil bære Evangeliet til Landsmænd og til Hedning.

Men større Mand i Riget har nævnt det samme.

Hvorfor?

Vel, fordi det var gjængs paa hans Tid at skamme sig ved det. For det var „Jøderne en Forargelse og Grækerne en Daarlighed".

Men Evangeliet er det samme nu som før. Og Jødesind og indbildt Grækervisdom sidder endnu i hos hver og en — han være kristen af Navn eller Hedning uden Navn.

Evangeliet er Kors og Naade! Men Korset er et Skjændselsmerke og Naaden en Ydmygelse for Adams adelsstolte Slegt.

I har vist selv kjendt noget til dette, naar I til egen Sjælebod skulde krybe til Korset og ta Naade. Det blev

ikke til noget, før det gik paa Livet løst, for inderst inde var der noget, som skammet sig og holdt igjen.

Skammer eder ikke, Brødre, for at leve paa Evangeliets Korsnaade, for ellers dør I, og det er større Skam.

Men skammer eder heller ikke for at prædike det. Det levner hverken eder eller eders Tilhørere nogen Ros, saasandt I prædiker det ret, men Evangeliet er det eneste, som hjælper.

Og ser det stundom ud til, at hellerikke det hjælper, saa find ikke paa noget nyt, for det nye, I kan finde paa, er for gammelt. Og begynd ikke at tale med vise Ord, for da taber Kristi Kors sin Kraft. Gjør I det, saa blir I staaende i Narretjenesten istedetfor Evangeliets Tjeneste, og Satan vil le eder ud, og Kristus og hans frelste og Englene vil skamme sig ved eder paa Dommens og Kristi Aabenbarelses Dag.

Prædik Evangeliet!

Ja, Brødre! Saa staar der skrevet i eders Kongebrev. Tydeligt er det vel talt. Men endda er der dem, som enten ikke fatter det — eller de gir en god Dag baade Kongebrevet og Kongen.

De gaar nok ud, disse Prædikere, — i al Verden. Ja, for man træffer dem allevegne. Men de gaar ud for at prædike — bare for at prædike — lade Ord gaa ud — for at lade Mad og Drik gaa ind. Evangeliet prædiker de ikke.

De har det let! — For prædike — det kan hvert tøieligt Mundstykke gjøre. Og de faar vel mer Mad og mer Drik og mer Ære end andre, for de tjener Satan, disse Prædikere, og hans Rige bestaar i Mad og Drik og Ord — store Ord og mange af dem — jo flere og større — desto bedre.

Men Kristus sender ingen ud bare for at prædike. Hans Rige bestaar ikke i Mad og Drik og Ord. Men det bestaar i Fred og Glæde i den Helligaand — og i Kraft. Og Evangeliet bringer dette Rige. Derfor har dets Konge sagt:

„Prædiker Evangelium!"

Brødre! — Det er ingen let Sag at prædike, naar prædikes skal — Evangeliet.

Lettere er det vel at prædike Moral. Den gamle Adam har intet mod Skikkeligheden, og han dekorerer gjerne sit Bryst med Borgerdyd.

Men Frelse fra Synd er der ikke i slig Prædiken, og ingen Adgang til Himlen med slige Ordenstegn.

Nei, for det er en Løgn saa hul og skjør som Sæbeboblen. Den gaar der Hul paa, naar Gud peger paa den.

Lettere end at prædike Evangelium er det vel og at prædike Lov. Men intet Sted staar skrevet i Herrens Bog: „Gaar ud i al Verden og prædiker Loven." Nei, andet skal vel til, at Verden reises af sit Fald.

Og alligevel maa Lov prædikes. Og ingen prædiket den skarpere end Frelserkongen selv. Men han prædiket Loven som Lov og blandet den ikke med Evangeliet.

Men prædikes den som Lov, da kræver den Verdens Skyld betalt, og dømmer Verden af med Livet, fordi den ikke kan og ikke vil betale.

Og det er nødvendigt, at Verden kan kjende sin Nød.

Hver falden Sjæl, som frelses skal, maa ind under det samme Krav og den samme Dødsdom, at Evangeliet kan komme med Syndebod og Liv af døde.

Derfor er Loven Evangeliets Tjener til at bryde Bane, føre for Retten og afsige Dom til Døden over det Liv i Synd, som er kun Død.

Men „Rigets Evangelium" er Rigets Lov — „Livets Aands Lov, som frigjør fra Syndens og Dødens Lov" — „Frihedens fuldkomne Lov".

Den Lov skal herske i Naadens Rige over hver den Sjæl, som tror.

Paa den Lov skal hver Rigets Borger grunde sin Ret og bygge sit Livs Haab. For den Lov skal Hvermand leve og Hvermand stride. En Nidding hver den, som ikke tjener den med Villighed, Kraft og Evne, Liv og Blod.

Ser vel til, Brødre, at Evangeliet faar sin rette Plads i eders Hjerte og eders Forkyndelse. — Og glemmer ikke i alt eders Virke, at I staar i Evangeliets Tjeneste, og at alt i Himlen og paa Jorden skal tjene Evangeliet og den Konge, som gav det. —

Prædiker ikke et andet Evangelium!

Der er kun et Evangelium. Det er Kristi Evangelium. Men likevel er der dem, som prædiker et andet Evangelium, „endskjønt der ikke er noget andet" (Gal. 1, 7).

Den største Evangeliets Tjener, som Verden har kjendt, blev ude for slige Prædikere.

Paulus prædiket Kristi Evangelium for Galaterne. Og de troet, og var salig, som hver den er salig, som tror paa Kristus og ikke paa sig selv.

Men saa kom disse Røvere med sit Evangelium. Det var ikke Kristus alene, men Kristus og Moses, ikke Naaden alene, men Naaden og Gjerninger, ikke Guds Kraft alene, men Guds Kraft og Menneskets Kraft, som skulde gjøre salig.

Dette Evangelium forstod Galaterne bedre, for det var der Mening i.

Saa blev de forvildet, fortryllet! Saa skares de sønder, og saa gav de sig til at bide og æde hverandre.

Det var tungt for Paulus! For nyfødte, velskabte Guds Børn, som han ved Evangeliet havde født med Smerte, fandt han Byttinger og Vanskabninger.

Intet Under, at han med det store evangeliske Hjertelag klager i Kjærlighedens Smerte:

„O, I uforstandige Galater! Hvo har fortryllet eder, saa I ikke adlyde Sandheden!"

„Mine Børn, som jeg atter føder med Smerte, indtil Kristus faar sin Skikkelse i eder."

Intet Under, at han med den brændende Nidkjærhed for Evangeliet, lyner af hellig Harme over Sønderskjærerne:

„Gid de endog maatte sønderskjære sig, de, som forvirre eder." — De være forbandet! De være forbandet — de, som prædiker et andet Evangelium — om de saa var Engle.

Hine Prædikere er borte. De har alt faat sin Løn. Men deres Evangelium og deres Disciple i Røverhaandteringen er spredt som Ukrud over alle Marker. Vi kjender altfor vel det Evangelium, som ikke er noget Evangelium. Det hindrer vor Mission blandt Jøder og Hedninger, og det sniger sig ind i vore Menigheder herhjemme.

Vore Missionærer kjender den store Hedningemissionærs Smerte i sit eget Bryst — og vore Præster lider af aandelige Røveres Strandhug.

Brødre! I vil snart møde et andet Evangelium og dem, som prædiker det. Men gaar ikke paa Akkord med det for at undgaa Kampen imod det.

Og Kampen maa begynde i eders eget Hjerte.

Ja, for selv i renset Præstehjerte sidder Selvgodheds-

roden igjen. Og fra den Rod skyder Blandingsevangeliet frem.

Kan ikke „Jeget" være „sig selv nok" — aldrig gaar det ind paa at lade Kristus være nok, for det er „Jegets" Dom og Død

Derfor blander det sig ind i Frelsesverket og i Frelsesevangeliet, om det kan.

Lidt Naade i Selvstrævet — lidt Gave i Selvtægten — kan vel taales, naar bare ikke alt er Naade, og alt er Gave.

Men raader den Teologi i Hjertet, da gaar over Tungen det Evangelium, som ikke er noget Evangelium. Og det Evangelium er farligt, fordi det ved noget andet til Salighed end „Jesus Kristus og ham korsfæstet". Og det er en Forbandelse baade for den, som bar det, og den, som tar det, om det saa slød over Englemund.

Derfor gjælder det, Brødre, at prædike Evangeliet uden al „menneskelig Lærdoms Veblandelse".

Eders Lærer, Paulus, kjendte dette saa vel. Derfor raaber han: „Ve mig, dersom jeg ikke prædiker Evangelium!" Og han tar sig selv med i Vanlysningen over alle dem, som prædiker et andet Evangelium.

Evangeliet være for eder til sidste Stund, som det var for ham. For ham var det Bud og Hilsen fra Presten, Profeten, Kongen til hver og en, han mødte paa sin Vei. For ham var det et „Forligelsens Ord" til hver Guds Fiende paa Jord. For ham var Evangeliet idel Naade og Syndsforladelse — et Faderkys paa den forlorne Søns Læber, en Gave med Klædning, Ring og Sko og Glæde og Gjestebud og Sønnekaar og Arv.

Paulus kjendte, at han skyldte Faderen, og skyldte Sønnen, og skyldte den Helligaand, og skyldte alle Mennesker at bære dette Evangelium frem til vise og uvise,

Græker og Barbarer, uden Forskjel og uden Persons Anseelse.

Han elsket dette Evangelium, som han elsket ham, som gav det. I dette Evangelium hadde han selv som falleret Fariseer fundet Kristus med al Forløsnings Kraft og Naade, og denne Frelsesskat vilde han uden Forvanskning — uden Tillæg og uden Indskrænkning og uden fornuftig Begrænsning bære ind i Verden til fortabte Sjæle. Derfor gav han sig til Evangeliets Tjeneste helt og udelt. For Evangeliet satte han Livet ind. For Evangeliet satte han Livet paa Spil. For Evangeliet satte han Livet til.

Lægger ingen Hindring i Veien for Evangeliet!

Mørkets Magter og Verden selv — Fordærvelsen i Naturens Rige — og Naturens Fordærvelse i hvert Menneske født af Kvinde — lægger Hindring i Veien for Evangeliet.

Alt, som ikke paa nogen Maade tjener „Livets Aands Lov", staar den imod.

Ei Jøde, Tyrk og Hedning blot, men kristen af Navn uden Gavn staar Evangeliet imod. Vel har de Evangeliet, disse Navnkristne, baade i Hus og Skole og Kirke. Men de har det ikke i Hjertet! De staar det imod og slipper det ikke ind. Derfor bryr de sig ikke om at sende det til andre heller. For det koster Penge at sende Evangeliet til Landsmand, Hedning og Jøde. Og Pengen har de sluppet ind, men vil ikke slippe den ud. De vil paa en Maade ha baade Pengen og Evangeliet. Og saa dør de med Evangeliebogen i den ene Haand og en tilsnøret Pengepung i den anden, og mens Landsmand, Jøde og Hedning dør u d e n Evangeliet, farer de selv derhen, hvor Evangeliet ikke er, og hvor Pengen ikke har noget Værd.

Men saa hændte det vel, at selv de, som tog Evangeliet til Hjerte, var lidet brændende i Aanden for dets Udbredelse.

Vel beder de: „Tilkomme dit Rige", men de vil ha Riget og Rigets Evangelium for sig selv. Evangeliets Tjeneste overlader de til andre.

Men paa den Maade gaar det ikke længe vel.

Evangeliet vil ud. Sendes det ud, kommer det igjen med øket Velsignelse til den, som sendte det. Maa det gaa af sig selv, kommer det aldrig igjen og levner Rum for Forbandelsen. Det svinder fra Hjerte og Hus og Skole og Kirke, og Hedningen vokser op i den kristnes Hjem og trives vel bedre der end selv i Hedningland.

De lægger Hindringer i Veien for Evangeliet, disse Navnkristne, og disse Gavnkristne. De første, fordi de ikke tar det til Hjerte. De andre, fordi de ikke g i r det sit Hjerte. Og begge mister de det helt. For Rigets Grundregel er: „Den, som ikke har, fratages det, han har."

Men I da, som tar Evangeliet til Hjerte og gir det eders Hjerte og eders Tjeneste?

Vel synes det lidet nødigt at vare eder mod at lægge Hindring for Evangeliet.

Men, Brødre, ingen vogte sig mer for den Synd end Evangeliets Tjenere!

Evangeliets Tjenere kan med eller mod sin Vilje lægge fler Hindringer i Veien for Evangeliet, end jeg kan nævne, og er I selv aarvaagen i Tjenesten, vil I selv faa sande, at mer er det, som hindrer, end I vidste.

Kom vel ihu, at alt, som ikke fremmer Evangeliet, hemmer Evangeliet. Saa vaages maa der til alle Tider og alle Sider over Aand og Haand, Tanke og Tunge, Hug og Handling.

Alt maa tages til Brug, som tjener, og alt ryddes bort, som hindrer og hemmer Evangeliets Gjerning i ens eget og i andres Hjerte.

Selv det, som given Ret kan kræve,
En Herrens Tjener ei skal hæve,
Saafremt det tjener ei, men hemmer
Den Herrens Gjerning, som han fremmer.

Og skal, hvad tjener kun, ha Krav
Paa den, som tjener Herrens Sag,
Da Selvets Krav maa knappes af,
Og Livet veies til en Offerdag. —

Her kommer Paulus igjen! Ei med Lov og Bud, men med Eksempel, som taler sterkere end Lovbud.

Med Kraft og Snille hævder han baade sin og andre Evangelietjeneres Ret til Familiehygge og Løn til Underhold, men fordi det ikke tjener i hans Virke, saa afstaar han selvmindt sin Ret, forat han ikke skal „lægge Kristi Evangelium nogen Hindring i Veien" (1 Kor. 9, 12).

Kræves det vel ei, at alle er, som han, i enlig Stand og uden Løn til Livsophold, saa kræves maa det dog af hver Evangeliets Tjener det samme evangeliske Sindelag, som villigt er at afstaa fra alt, som ei fremmer, men hemmer Evangeliets Tjeneste.

End skinner som Stjerne i Natten Teltmagerens Lampe. Og indtil Missionsteltet, som han begyndte paa, samler under sit Tag de frelste Skarer af alle Stammer, alle Slegter, alle Folkeslag og alle Tungemaal, skal hans Eksempel i Evangeliets Tjeneste straale over hver Evangeliets Tjener, som tjene vil i Aand og Sandhed.

Lid ondt med Evangeliet!

Evangeliet er undfanget i Guds hellige Kjærlighed. Det er født i Lidelse i Livets Kamp med Døden. Det er døbt i Blod og fyldt med Syndsforladelse og Opstandelseskraft.

Evangeliet er Kristi Lidelsers og Livs Frugt til Lægedom og Liv for alle, som lider af Syndesot og kjender Smerte i et „sønderbrudt Hjerte og en sønderstødt Aand".

Det fører ind i Kristi Livssamfund til Glæde og Fred og Hvile, men det fører ogsaa ind til Kristi Lidelsers Samfund, til Graad og Arbeide og Trængsel.

Det er saa for alle!

Men mindst af alle skal den tænke, som gaar ind i Evangeliets Tjeneste, at han skal gaa fri for Lidelser. Nei, andet lærer os vel vor Smerteskonge og hans Riges Historie.

Det kan ei være anderledes! For Manddraberen staar Evangeliet imod. Og for hver en, som tar Evangeliet, tømrer han et Kors. Og for dem, som bær det til andre, har han ogsaa færdig Tornekronen og Narrekaaben.

Kors og Tornekrone, Spiker og Spyd, Spot og Spit, Suk og Sorg, Trængsel og Taarer, Baand og Blod, har merket Evangeliets Vei gjennem Verden til denne Dag.

Og saa blir det vist, indtil Evangeliet har gjennemfyret Verden, skilt det onde og raadne ud, og gjenfødt den, saa der blir „en ny Himmel og en ny Jord, paa hvilken Retfærdighed bor".

Indtil den Dag faar de, som har Rigets Evangelium og Evangeliets Tjeneste, finde sig i at lide ondt med Evangeliet.

Men heller lide ondt med Evangeliet og „Guds Folk" end at ha „Syndens timelige Nydelse".

Brødre! Bereder eder paa at lide ondt med Evangeliet — „ved Guds Kraft". — Kom saa ihug, at den Lidelse bærer frem til Seirsglæde og Livsmagt, til Rigdom og Ære og Arv med Kristus.

Tjener I Kongen og Rigets Lov med Troskab, saa skal I engang „leve og regjere med ham, ligervis, som han selv lever og regjerer i al Evighed. Det er altsammen baade vist og sandt i alle Maader".

Gjør en Evangelists Gjerning, fuldbyrd eders Tjeneste!

Ingen Gjerning er saa nødvendig — ingen saa vanskelig — ingen saa ærefuld — ingen saa bitter — ingen saa sød — ingen saa sikker paa Fremgang og Seir — som en Evangelists Gjerning.

Til denne Gjerning er I da kaldet af Gud og Menigheden — til den har I beredt eder — til den skal I nu befæstes i Kongens Navn ved Bøn og Hænders Paalæggelse efter vor Kirkes Skik og Orden.

Saa gaar I da, Brødre, som eders og vor store Konge har bealet eder — ud i Verden med Evangeliet — en af eder til Hedningerne, Gud gav os paa Madagaskar — de andre til vort Folk i By og paa Land.

Hver af eder gjøre en Evangelists Gjerning, og hver af eder fuldføre sin Tjeneste!

Vi beder for eder — og velsigner eder fra Herrens Hus!

A m e n.

Brudevielsestale.

Et nyt Bud giver jeg eder, at I skulle elske hverandre, at som jeg har elsket eder, skulle og I elske hverandre. (Joh. 13, 34).

I Faderens, Sønnens, og den Helligaands Navn!

Dette var Jesu Ord til Disciplene, og et skjønnere Ord har aldrig været talt. Men netop derfor skal det være et Ord fra os til eder, vore Børn — for eder under vi det bedste — det skjønneste vi ved. Og idet vi gir eder disse Kristi Mindeord, vor Lykønskning og Velsignelse, vil vi af Hjertet tilønske eder det, som disse Kristi Ord kan skabe og skjænke eder —

Kjærlighed og Kjærlighedens Hjem.

I.

Hvad vilde vel denne Verden være uden Sol og uden Lys?

Et ensomt Fængsel kun — en Dødens Bolig — en mørk Grav der ingen Straale af Haab om Opstandelse kunde naa frem.

Hvad vilde vel denne Verden være uden Kjærlighed?

Et Dødens Rige — en Fortabelsens Nat uden Trøst og Haab — et Helvede med alle Døre stængt.

Men som Naturens Verden har sin Sol med Lys — med Liv — med Varme og Spirekraft — og sin Nathimmel med Gjenskin af Sol og Stjerners Straaleglans fra Himmelhvælvet — saa er der og i Verden en **Kjærlighed,** der kan skabe selv i en Verden, der ligger i det Onde, en Lykkens og Fredens Bolig, hvor selv det onde i Verden ikke kan stænge Lykken og Freden ude.

Den Kjærlighed er ikke af Verden. — Den Kjærlig-

hed er kommen fra Gud! Gud er Kjærlighed. Derfor elsket han Verden, saa han gav den sin Søn. **Og han, han** er Kjærlighedens Aabenbarelse i Verden — Gudmennesket — den personificerede Kjærlighed.

Han er Herlighedens Afglans og Guds Væsens udtrykte Billede. **Fra ham og ved ham** straaler Kjærligheden frem i Verden som Lyset, Varmen og Livet og Spirekraften fra Dagens Konge, Nattens Dronning og Himlens Stjernehær.

Med sin Kjærligheds Selvhengivelse i det fortabte Menneskes Sted har han forsonet Helligheds Gud ved en hel og fuld Opfyldelse af den Lov, hvis Ende er Kjærlighed, og hvis Dom er Død over hver den, der ikke gir, hvad den saa uskaansomt kræver.

Derfor er med ham og ved ham kommet til Verden det nye Bud om:

Kjærlighed.

Dette Bud om Kjærlighed kommer ikke fra Sinai med Basunrøst, Torden og Lyn, men fra Golgatha med et: **„Fader, forlad dem"** — og fra Himmelfartsbjerget med Evangeliets sagte Lyd — og det lægger i Hjerte og paa Tunge et: **Fader vor, du, som er i Himlen".**

Hvor det saa faar komme, der spirer frem som „Livets Længde" — **Kjærligheden** — og slynger sig blygt og stilt om Jesus dens Ophav — dens Liv og Bærer. Hvert Blad er et Kjærlighedsbrev, og hvert Pust mellem viftende Blad en Takkebøn.

Men som Selvhengivelse var Kjærlighedens Aabenbarelse ved ham, der er Kjærlighedens Ophav, saa er det ogsaa Kjærlighedens Væsen og dens ufravigelige Lov, at den, der elsker, giver sig selv hen og kjender sig sterkest,

naar den har gjort den elskede Gjenstand delagtig i al Kjærlighedens Lykke og Velsignelse.

Men derfor var det ham ikke nok at vide sig selv elsket. **Den Kjærlighed,** som udgik fra ham til dem, som elsket ham, og fra dem igjen til ham — **maatte** — om den skulde være og bli en ret og sand Kjærlighed — ogsaa omfatte alle dem, **han** elsket.

Derfor giver han sine Disciple det nye Bud, at de skulde elske hverandre.

Slynget deres Kjærlighed sig om ham, saa skulde ogsaa den ene Kjærlighedsranke omslynge den anden. Kun saaledes kunde de bindes sammen til et fuldt Kjærlighedens Samfund — et Samfund i Gud.

Dette Kjærlighedens Samfund er det største i Verden — det nye blandt alt det gamle — Velsignelsen blandt alt det, der bærer Forbandelsens sorte Mørke.

Det er Brodersamfundet — de Helliges Samfund — Guds sande Kirke i Verden.

II.

Men som Kjærligheden danner Brodersamfund og bygger Guds Kirke i Verden, saa er det ogsaa Kjærligheden og **kun den,** som skaber Hjemmet og Hjemmets Lykke og Hygge.

Uden denne skabende Kraft vilde Hjemmet være en Umulighed. Var der ingen Kjærlighed i Verden, saa var der heller intet Hjem. Og de Hjem, som fortjener Navnet, har Kjærligheden bygt.

Kunde Hjem bygges af Træ og Sten, fyldes med Luksus og smykket med Overflod af det, som glimrer, saa var Verden rig paa Hjem. Træ og Sten og Luksus og Glimmer er der nok af i Verden. Men naar den store rige Verden alligevel er saa fattig paa lykkelige Hjem,

da er det fordi saamange forsøger at bygge Hjem uden Kjærlighed.

Derfor er der hjemløse Mænd, Kvinder og Børn, som har Hjem, som **intet** Hjem er. Det er tomt og trist og mørkt og koldt — for der er ikke Kjærlighed.

Et saakaldt Hjem, som ikke er Hjem, fordi Kjærligheden ikke har faaet Plads i Hjerte og Husets Højsæde, er den mørkeste — tristede — koldeste Plet paa Jorden, der Forsmag paa Helvede iskjænkes mer ublandet end paa noget andet Sted denne Sides Graven og Evigheden.

Det værste, et kjærlighedsløst Hjerte kunde ønske et andet, er et Hjemsted **uden Kjærlighed.** Og det skjønneste Ønske, det ene Menneske i Kjærlighed kan tilønske det andet, er et

Kjærlighedens Hjem.

Vi — mine Børn — vi ønsker eder det bedste vi ved, fordi vi elsker eder. Vi ønsker et saadant Kjærlighedens Hjem, der Kjærligheden drager ind med eder som Brudgom og Brud forat blive hos eder gjennem Medgang og Modgang, Sorg og Glæde — om saa skal være — indtil Alderdommen er traadt istedet for Mandomskraften, og de graa Haar smykker den Tinding, som nu bærer Brudesløret.

Den Stilling, som Gud har kaldt eder til, og som I er villig til at træde ind i, fordi I elsker ham, som elsket eder først, den Stilling byder eder vistnok ikke et Hjem stort og rigt paa Verdens Gods og timelige Nydelser. Nei, den stiller eder i Udsigt de allertarveligste Vilkaar og minder derved saameget mer om ham, som hernede ikke hadde det, han kunde hælde sit Hoved til.

Men det er hellerikke et efter Verdens Maalestok stort og rigt Hjem, I ønsker eder, men et —

Kjærlighedens Hjem.

Et saadant er det ogsaa, vi ønsker og beder med og for eder, at i altid maa holde i Eie.

Men vi kan ogsaa kun ønske og bede om et saadant Hjem. Hvor gjerne vi end vilde, vi kan ikke bygge det for eder. Det staar ikke i vor Magt.

Nei, men han, som har bragt Kjærligheden ind i Verden, og bygget op et Aandens Samfund i sin Kirke — han, han kan gjøre det, og han, han vil gjøre det.

I den Hensigt har han i eders spæde Barndom sat eder ind i sit Kjærlighedssamfund i den hellige Daab, og med det for Øie har han opdraget eder i sin Kirke og sit Ords Kundskab — **og derfor** har han og sat eder som Kjærlighedens Vidnebærere i sin Kirke og Menighed.

Ja, han kan og vil give eder i Brudegave det Kjærlighedens Hjem, som vi tilligemed eder ønsker og beder om i hans Navn.

Derfor træder han eder idag imøde ved sit Alter og siger til eder:

Et nyt Bud giver jeg eder.

Et nyt Bud — **et nyt Bud** giver han eder. **Dette er hans Brudegave!**

Vistnok nævner han ikke Hjemmet. Men han ved, og I ved, at det er dette nye Bud, som skaber

Kjærlighedens Hjem.

„Ved Lov og Ret skal Riget bygges", sa engang vort Folks Konge. Med det nye Buds Lov og Ret skal saavel Riget som Hjemmet bygges, siger han, som er **Konge** i Naadens og Ærens Rige — og Husvæn i hvert det Hjem, som har som sin Grundlov det nye Bud, som han har givet.

Derfor føier han sin Forklaring til og siger eder baade, **hvad** han byder, og **hvorledes** I skulle **gjøre** det, han byder: **I skal elske hinanden** — og elske hinanden, som **han har elsket eder.**

Mine Børn, I ved, at han elsker eder. Og I ved, **hvorledes** han har elsket eder indtil denne Dag. I ved, at han har givet sig selv hen for eder. Men elsker I nu ham, fordi han elsker eder og har udøst sin Kjærlighed i eders Hjerter formedelst sin Helligaand, som er eder given, saa elsker da ogsaa hinanden i hans Kjærlighed ved at **hengive eder fuldt** og helt for hinandens timelige og evige Vel.

Vi ved, at I elsker hinanden. Men skal den Kjærlighed, som I har skjænket hinanden indbyrdes og nu vil erklære for Herrens Alter, blive en sterk og varig Kjærlighed, som kan taale Livets tunge Prøvelser, som ogsaa vil tilfalde eder, saa maa I daglig med et Hjerte og en Sjæl holde eder nær til ham eders Sjæls Brudgom og Tilsynsmand, forat I mer og mer kan lære det nye Bud at kjende, og forat I daglig kan faa ny Kraft til at efterleve det i Kjærlighedens Selvhengivelse. I behøver vel at lære og bruge den Bøn: **„Herre byd, hvad du vil, men giv, hvad du byder!"**

Holder I eder nær til Jesus og beder med barnligt Sind om Naade til at fuldkomme det nye Buds Krav, saa skal Kjærlighed ikke fattes eder, og aldrig skal I da nogensinde savne et

Kjærlighedens Hjem.

III.

Men det nye Bud gjælder ikke bare eder som Egtefæller. **Det** omfatter ogsaa eders Forhold til dem, som maatte komme til at omgive eder saavel inden eders eget

Hjem som udenfor. **Gjælder dette** alle sande kristne, saa gjælder det ikke mindst dem, som er sat som Præstefolk i Menigheden.

Skulde noget Hjem vel være et Kjærlighedens Hjem, saa maatte det vel være Præstehjemmet — dette Menighedens Centrum for alt, som er skjønt, ærbart og ædelt.

Eders Hjem bør være et lysende Eksempel paa Kjærlighed til Gud og Mennesker — og et Kjærlighedens Arnested, der alle — ikke mindst de fattige — de smaa — de sørgmodige i Verden — kan finde sig omfattet af den Kjærlighed, som giver sig selv hen til Opmuntring, Veiledning, Hjælp og Trøst.

Ja, ja, Gud give eder for Kristi Skyld ved sin Aand et saadant

Kjærlighedens Hjem.

Har I et saadant Hjem, saa fattes eder intet. Da har I altid nok, for da er I lykkelig — og den, som er lykkelig — har altid nok, for det er den sande Kjærligheds Lykke, at den altid har nok i sig selv. Den begjærer intet mer hernede — men den forventer i Tro og Taalmod et Hjem i Himlen tilsidst — det fuldkomneste af alle lykkelige Hjem — et sandt

Kjærlighedens Hjem.

Dette vil og Gud skjænke eder af Naade. Og med saadanne Udsigter for eders fremtidige Vel ønsker vi eder tillykke i Jesu Kristi Navn.

Saa træd da i Jesu Navn ind i den hellige Stand, som eders Gud og Fader har indstiftet og helliget — og vi vil lyse over eders Egtepagt den treenige Guds og vor Fædrenekirkes Velsignelse.

Fred være med eder!

Amen.

Tale til Søndagsskolen i Eau Claire, Wis.

Kjære Børn!

I er mange i Søndagsskolen idag. Jeg kan knapt tælle eder. Derved kom jeg til at tænke paa, hvilken stor Mængde Børn der er, som gaar paa Søndagsskole baade her i Landet og i andre Lande. Endnu flere er det vel, som ikke gaar paa nogen Skole.

Men tænker jeg saa paa alle de Børn, som er fødte til Verden ned igjennem Aarene lige til vor Tid, saa er det en Skare, som ingen kan tælle. Det blir da en Række, som naar lige tilbage til Grænsen af Edens Have. Af alle disse Børn er det et, som staar først i Rækken og saa kom jeg til at tænke paa, at jeg idag vilde tale til eder om

det første Barn.

I.

Det første Barn var en Glæde for sine Forældre, da det blev født.

Det første Barn blev ikke født i Paradis. Intet Barn er født der. Adam og Eva var udvist af Edens Have, før deres første Barn blev født. Adam og Eva var meget fattige Folk, da deres første Barn blev født. Derfor blev de meget glade, da de fik dette Barn. Fattige Folk er ligesaa glade i sine Børn, som de rige. Ja, jeg tror heller, de er meget mere glad i dem, fordi Børnene er det eneste, de har. Derfor samle de hele sin Kjærlighed og Glæde om sine Børn.

Adam og Eva var glad, da deres første Barn blev

født, fordi de troede, at dette Barn skulde gjøre dem saa meget godt.

Gud havde jo sagt til dem, at „Kvindens Sæd skulde knuse Slangens Hoved". De var vred paa Slangen, Satan, fordi han havde forført dem til Synd. Derfor ventede de, at Eva skulde føde et Barn, som skulde knuse Slangen.

Da nu det første Barn blev født, saa troede de, at Slangeknuseren allerede var kommen. De tænkte, at dette Barn skulde vokse op og blive saa stærk, at det skulde kunne ødelægge Satan og gjøre dem rige og lykkelige igjen. Derfor var de meget glade i dette Barn. At dette var saa, det skjønne vi af de Ord, som Eva sa, da hun havde faaet dette Barn. Hun sagde da: „Jeg eier en Mand, som er Herren". Hun troede, det var Herren selv, som var født — at det var Jesus, som alt var kommen som et lidet Barn.

Adam og Eva var glad i dette Barn, fordi det var en Eiendom — en Skat, som Gud havde givet dem.

Derfor kaldte de dette sit første Barn: **Kain.** Dette Navn betyder Eiendom. De havde jo faaet hele Verden til sin Eiendom. Gud havde sat dem til Herrer over alt det, som var. Men den lille Gut, de havde faat, var vist deres største Eiendom. De var vist saa glad i ham, at de ikke vilde bytte ham bort for nogen Ting. De havde hellere ladet hele Verden fare end de vilde givet ifra sig dette lille Barn, som de var saa glade i — og — som de ventede sig saa meget af i Fremtiden.

Det er mange tusinde Aar gaaet, siden det første Barn blev født — og der er født mange — mange Millioner Børn siden, men endnu er Far og Mor glad, naar de faar et Barn.

Da I, kjære Børn, blev født, da var Far og Mor

glad. Var eders Forældre rige, saa var de glad, og var de fattige, saa var de kanske endda gladere i eder.

Far og Mor var saa glad, da I blev født, fordi de haabede, at I skulde blive snille og lydige og vokse op til at blive skikkelige, kristelige og bra Mænd og Kvinder, som kunde hjælpe dem og være snille imod dem, naar de blev gamle og ikke kunde hjælpe sig selv.

De havde Ret til at vente dette af eder og endnu den Dag idag har eders Far og Mor det Haab, at I vil gjøre meget godt for dem, baade mens I er smaa, og naar I blir store. Derfor har de intet, som de synes saa godt om som om eder. I er deres bedste Skat og Eiendom. Skulde I dø fra dem, saa vilde de sørge saa bittert, og skulde I blive ulydige og slemme, saa de paa den Maade mistede eders Kjærlighed, saa vilde de blive endnu mere bedrøvede.

II.

Det første Barn blev en Sorg for sine Forældre.

Det er fælt ondt at tænke paa, at det første Barn, som blev født, skulde blive en Skuffelse og Sorg for sine Forældre, men saa er det.

Siden den Tid har der været mange, mange Børn, som er blevet til Sorg for sin Far og Mor. Vi skulde ikke kunne tælle dem alle. De er saa forfærdelig mange. Dette viser os, hvilken styg Magt Satan og Synden fik, da vore første Forældre faldt i Synd mod Gud.

Det var Slangen, Satan og Synden, som gjorde, at det første Barn blev til Sorg for sine Forældre.

Kain var undfanget i Synd og født i Misgjerning, ligesom I er det. Synden begyndte at vise sig hos ham allerede som liden Gut. Hans Far og Mor har vist ofte tiltalt ham og straffet ham, fordi han var slem. Han

syntes vel ogsaa selv, at han var ikke som han skulde. Samvittigheden gjorde ham urolig, naar han havde været slem igjen. Og allermest ondt gjorde det, naar Eva, Mor hans, græd, fordi han altid var saa slem.

Men Satan og Synden fik dog Overtaget den ene Gang efter den anden, og saa blev han bare slemmere.

Han fik en liden Bror, og vi skulde tænkt, at han da vilde blevet meget snillere, for han var saa glad, da Abel blev født, men da Abel vokste til, saa han vilde lege med ham, saa var han ofte slem mod Bror sin. Han var sint paa ham og ofte slog han ham.

Da Kain blev stor nok til det, saa begyndte han at dyrke Jorden. Det var et godt Arbeide, og det saa ud til, at han skulde blive en dygtig og bra Farmer. Det vilde han ogsaa blevet, og han kunde blevet velhavende Mand og taget sine Forældre til sig og sørget for dem, naar de blev gamle, saa de ikke kunde arbeide mere og passe paa sig selv, men Satan og Synden havde faaet slig Magt i hans Hjerte, at de rent ødelagde ham.

Det var især en styg Synd, som var bleven sterk hos ham. Han var bleven mer og mer sint og avindsyg især paa sin Bror, Abel.

Han kunde aldrig like ham og være rigtig broderlig mod ham.

Han gik og tænkte paa, at Bror hans havde det bedre end han. Dette var noget, som opkom i hans syndige Hjerte og, som Slangen hvisked til ham. Han saa nok, at det ikke var Ret at gaa med slige Tanker mod Broren, men han kunde ikke faa Bugt med sig heller, og saa blev det bare værre og værre med ham. Det gaar slig, naar man giver efter for Synden. Det blir bare værre og værre.

En Dag, da han og Bror hans skulde holde Guds-

tjeneste og ofre til Gud, saa kom Fristelsen saa fæl og styg over ham, at han ikke kunde staa imod.

Han holdt ikke Gudstjeneste med det rette broderlige Sindelag. Derfor saa Gud ikke til hans Offer, men til Abels Offer saa han. Da kom den gamle stygge Avindsyge op igjen hos ham. Han blev skummel og mørk i Ansigtet. Gud saa, at Kain tænkte paa noget ondt, og han advarede ham. Han sa til ham, at Synden laa paa Lur ved hans Dør, og han advarede ham for at slippe den ind til sig; thi da fik den Magt over ham.

Men Kain agtede ikke paa det, som Gud sa til ham — og saa talte han til sin Bror paa Marken og saa slog han ham ihjel.

Saa langt kunde det komme med ham, fordi han ikke adlød sine Forældre og Gud, naar de talte til ham, og fordi han ikke stod imod Synden og Satan.

Det første Barn var bleven den første Morder. Han var ikke den, som knuste Slangens Hoved. Slangen havde knust ham, og han havde knust sin Broders Pande sine Forældres Forhaabninger og sin stakkels Mors Hjerte.

Ak, hvilken Sorg han paaførte sine stakkels Forældre, som havde v[illegible] saa glad i ham og ventet sig saa meget godt af ham!

Og hvilken Smerte og Angst han paaførte sig selv. Nu blev han ræd Gud, ræd alle Mennesker, ræd sig selv. Han vidste ikke, hvor han skulde gjøre af sig i hele vide Verden. Han var og blev en jaget Mand til sin Død.

Se, saaledes gik det med det første Barn. Stakkels Barn! Stakkels Forældre!

Men det første Barn staar som et advarende Eksempel for alle Børn indtil denne Dag.

Kjære Børn! kommer ihu, at I er undfangede i Synd

og fødte i Misgjerning. Glem ikke, at Synden ligger paa Lur ved eders Hjertedør. Kjære stæng den ude!

Naar I føle, at den rører sig hos eder, saa maa I staa den imod.

Tænker paa, hvor forfærdeligt det vilde være, om I skulde blive onde og slemme. Hvor skrækkeligt det vilde være, om I skulde blive eders kjære Forældre til Sorg og Ulykke.

De har fortjent noget bedre af eder end som saa. Endnu forfærdeligere er det at tænke paa, at I skulde fortørne eders kjære himmelske Fader med eders Ulydighed og Synd og selv tilslut gaa fortabt. Kjære Børn, tager eder ivare!

Nu er jo Jesubarnet kommen til Verden. Han har knust Slangen, Satans Hoved. Han vil hjælpe eder mod Synden; thi han er dertil kommen til Verden, at han skal afskaffe Djævelens Gjerninger.

I er jo døbte og er blevne Guds Børn. „Døbte til Kristum — have I ført Kristum".

Beder flittig til ham, og han vil hjælpe eder til at være lydige og snille og staa Synden imod. Bliver mer og mer lig eders Broder, Jesus. Værer flittige i Skolen. Lærer med Flid Herrens Ord, og stræb ved Guds Aands Hjælp, at leve efter det, saa er I selv glade og lykkelige, saa blir I eders Forældre og Lærere til Glæde og Gavn og Gud til Ære. Det ske i Jesu Navn.

Amen.

Indsamling af Midler til Guds Riges Arbeide.

West Superior, Mars 1897.

Indsamling af Midler til Fremme af Guds Frelsesverk i Verden er ikke noget nyt, som er opfundet i vor Tid. Det er saa gammelt som de ti Guds Bud. Det er hellerikke noget, som Kirkefolket har fundet paa for at faa noget til Missionen, Samfundskassen, Kirkerne, osv.

Gud har selv sat igang den første Indsamling, og han er det, der endnu sætter igang alle Indsamlinger, som skal tjene til hans Navns Ære, hans Riges Udbredelse og Sjæles Frelse.

Lad os se, hvorledes han gjør det.

I.

Da Israels Børn havde vandret tre Maaneder i Ørken, kom de til Sinai Bjerg. Paa Sletten ved Foden af dette opslog de sine Telte. Bjerget stod og strak sig op mod Himlen — som vilde det sige: „Vil I nærmere Gud, saa stig herop!"

Men det bar for høit. Bjerget maatte være Prækestol for Gud. Og tredje Dagen steg han ned paa det. — Han vilde tale til Folket. —

Tidlig om Morgenen kom Skyen og leirede sig om Bjergets Top. Saa begyndte Tordenen at præludere, og Lynet tændte Alterlysene. Og saa begyndte Basunrøsten at lyde — først svag, saa tog den til mer og mer — **høiere og høiere.**

Hele Bjerget stod i Ild og Røg som en Ildovn, og det skalv lige ned til Foden. — Da begyndte Folket at skjælve

lige ned til Hjerteroden — og det maatte de, for nu talte Gud:

„Jeg er Herren, din Gud" — saa begyndte han — og saa talte han de ti Bud udover Folket og ind i deres Hjerter — og saa talte han om Tjenerskabet — Forældrelydigheden, Tyveri, Ubarmhjertighed, Trældom, Øvrighed med mere — og Folket skalv — og Torden rullede og Lynet knitrede og Basunen lød sterkere og sterkere. —

Men Kirken var stor, og Prækestolen var høi — og Folket lang borte. Gud vilde nærmere Folket. Ikke bare i Skyststøtten og Ildstøtten og paa Bjerget vilde han være. Han vilde ned iblandt dem. Et Hus maatte der til — et Hus, som Israel kunde flytte med sig. — Et Telt — et Tabernakel maatte bygges.

Med alt Tilbehør vilde det koste meget. Hvem skulde bygge det? Folket. — Hvem skulde yde Midlerne? Folket. — Hvorledes kunde det gaa for sig? Ved en Indsamling blandt Folket. — Hvem skulde faa Velsignelse af det? — Folket. Med hvem vilde Gud underhandle om sin Plan? Med Folket. —

Men Folket tør ikke komme paa Bjerget. Moses stiger op til Gud for dem. Israels Ældste følger ham opover Fjeldsiden. De blir igjen halvveis. Men Moses stiger høiere og høiere, indtil Skyen tog ham og hyllede ham ind, og han satte sig ved Guds Fodskammel, der Gud sad og ventede paa ham.

Saa talte Gud til ham og sa: „Sig til Israels Børn, at de skal tage mig en Gave; af hver Mand, hvis Hjerte driver ham dertil, skal I tage Gaven til mig." — En Indsamling skulde begyndes.

Gud talte til ham om Paktens Ark, om Naadestolen, om Skuebrødsbordene og Lysestagen. Om Tabernaklet,

Tæpperne, Hagerne, Stængerne, Plankerne, Ringene og Hæmperne.

Om Brændofferalteret, Forgaarden, Presteklæderne, Livkjortelen, Brystspannet, Overkjortelen, Guldpladen, Salvelsen og Ofringen. —

Her var Arkitekturen, Planen og Specifikationerne. Alt udlagt nøiagtigt. Men Folket skal selv bringe Midlerne.

II.

Satan havde lyttet. Guds Abekat vilde ogsaa samle Folket til Tilbedelse — en Tilbedelse af en anden Art. Hvor Gud bygger en Kirke, reiser Djævelen et Kapel. Ogsaa han vilde begynde en Indsamling.

Han lagde Tanken ind i Folkets Hjerte. De gik til Aron — omringede ham — forfulgte ham med sit Raab: **Gjør os en Gud! Gjør os en Gud!**

Aron havde ikke Presteståhed nok til at staa imod. Hviskede maaske Verdens Gud i hans Øre: Folkets Røst er Guds Røst? — Eller gav han efter for at faa Fred?

Han indvilgede — stiller sig i Spidsen for Foretagendet og siger til Folket: „Afriver de Guldringe, som er i eders Hustruers Øren, og bringer dem til mig."

Var Folket villige til at bringe de fornødne Offere? Var Kvinderne villige til at miste sine Smykker og de unge Karle sin Pryd? — Jo — de rev dem af og kappedes om at bringe dem. Der er gavmilde Folk, offervillige Folk, som gjerne giver uden Knur til Satans Rige.

Gaa ud og se alle de syndige Lag, i hvilke Satan er bænket i Høisædet. Der spares ikke paa Midler, Kræfter, Kunst og Luksus.

Se de stolte Bygninger, som er viet til Verdens Guds Tjeneste: Bakkustempler, Venustempler, Afgudstempler,

Vantroestempler, Danſeſale, Spillehuſe og Kneiper — alle betalte med ſurt erhvervede Penge, Opofrelſe af Smykker, Brød, Sved, Helbred, Taarer og Blod.

Jo, jo, naar Satan rækker ud ſin Løveklo over ſit Riges Underſaatter, ſaa ſkraber han Melkaſſen og Pengekaſſen — vriſter den ſidſte Bid Brød af det hungrige Barns Hænder og kvæſſer Klør paa Hjerterødderne. — Jo, jo — han har lagt al Verden i Skat, og hans Skatkamre er vel fyldte.

Det var nok ikke bare Israels Folk i Ørken, ſom indſamlede til Satans Kaſſer. Enhver Syndens og Laſtens Træl bidrager aarligaars ſin Tribut.

Frivillig dyngede Folket ſammen ſine Smykker. Snart ligger det hele i Glød. Ilden ſlikker de forſkjelligartede Smykker ſammen til en flydende Maſſe. Det ſaa ud ſom en Dam af Blod paa et Offerſted.

Arons Preſteøie hvilede paa den rødmende Maſſe. Satan ſtod bag ham med djævelſk Smil. I dette Offer havde han æltet Folkets Hjerter ſammen til et.

Folket tænkte bare en Tanke — Tanken paa den ſelvſkabte Gud, ſom ſkulde træde frem af Ilden.

Snart ſtod den der fuldt færdig for deres Øine i Form af en Kalv — af Guld. Da begyndte Danſen — Dødsdanſen.

„Og Folket ſatte ſig ned for at æde og drikke — og ſtode op at lege."

Folket hvilede. Folket aad. Folket drak. Folket danſede. De havde betalt for Fornøielſen — førſt med ſine Penge — ſenere betalte de med ſit Liv. — Saadan gaar det til, naar Satan ſtyrer.

Herren ſaa fra Bjerget Afguden, Preſten, Folket, Danſen, Lyſtigheden og — Satan. Moſes kommer ned-

over Fjeldet. Hans Hjerte er fuldt af Tanken paa det, som Gud havde befalet ham, og hans Hænder bærer Lovens Tavler. Han vil ned igjen til sit Folk — forkynde dem Loven — samle Midler til Tabernaklet — og Folket til hellig Tilbedelse — nærmere Gud.

Satan var kommen ham i Forkjøbet. Han har allerede samlet Midler — reist Afguden — og samlet Folket til Tilbedelse. —

Moses ser det. Tavlerne knuses. I hellig Nidkjærhed farer den Guds Mand ind blandt et Folk overlistet af Satan.

Aron staar skamfuld. Afguden forvandles atter til en blodrød, smeltet Masse, som størkner sammen som levret Blod. Den males til Støv. Støvet strøes paa Vandet, og Folket maa drikke dette Vand. — Saa drikker den ugudelige tilsidst de smertelige Følger af sin begangne Synd — den bitre Bærme af sit Afguderi — sin vellystige Aeden, Drikken og Legen om Guldkalven.

Han har redelig betalt for den bitre Skaal med de surt erhvervede Penge, som han gav til Satans Kasser.

Henved tre Tusen faar bøde med Livet, faldende for Levitternes hevnende Sverd. — Raab — Skrig — Blod — Jammer — Fortvilelse — Død og evig Skræk er Enden paa Satans Indsamling.

III.

Folket ydmyger sig. Pakten fornyes. Tavlerne fornyes. Guds Indsamling begynder.

„Tager af, hvad eders er, en Gave til Herren, enhver som er villig i sit Hjerte, skal bringe den, Gaven til Herren, Guld og Sølv og Kobber" (2 Mos. 35, 5). Saa talte Moses — saa begyndte Indsamlingen.

„Og de kom, enhver, hvis Aand drev ham, bragte Gaven til Herren, til Sammenkomstens Paulums Verk og til alt Arbeide dermed og til de hellige Klæder."

„Og de kom, Mændene som Kvinderne, enhver, som var villige i Hjertet, bragte Næseringe og Ørenringe og Kugler, allehaande Sager af Guld, og enhver kom, som svingede en Svingegave af Guld for Herren" (2 Mos. 35, 2).

Mændene arbeidede — Kvinderne spandt. Hver Morgen kom de med Gaver. Ingen karrige, ingen gjerrige, ingen Surmulere. Ingen undskyldte sig med Smaaløgne. Ingen stak sig undaf. Ingen tænkte: „Det gaar nok uden mig." Ingen skyldte paa Moses, at det var bare hans Paafund. Ingen sa: „Det er svært, som det koster at høre til Israels Menighed." Ingen betalte med tomme Løfter. Ingen gik ud af Menigheden, da det bar til at samle Penge. De var alle med. De skulde ellers ikke magtet Arbeidet. Men nu gik det godt — rigtig godt. Der kom ind — **for meget.**

Forstanderne for Arbeidet kom, da det led paa, og sa til Moses: „Folket bringer meget — mer, end det behøves til Arbeidet paa det Verk, som Herren har befalet at forfærdige.

Da befalede Moses, at man skulde lade et Udraab gaa gjennem Leiren og sige: „Hverken Mand eller Kvinde forfærdiger mere noget Arbeide til Helligdommen!"

Der var nok — og tilovers. Arbeidet skred frem. Det, som skulde til, vokste under Hænderne paa dem. Guds Velsignelse var med, og da gaar det altid godt. —

Det blev kostbart. Bare Lysestagen kostede omkring fem og tyve Tusen Dollars i vore Penge. Men det strak til, og mer end det. Det var en Fryd at se paa, hvor

travlt det var i Leiren. Alle kappedes om at hjælpe til. — Allesammen glædede sig — Mændene, Kvinderne og Børnene, over alt det vakre, som de saa, og alt det, som skulde indvies til Guds Ære. Og de var glad, at de havde været med og givet noget til det.

Og saa tænkte de, hvor vakkert det maa være der, hvor Gud bor, naar han vil ha det saa vakkert hernede hos os, vi, som bare er et Folk paa Vandring.

Og saa gik Arbeidet for sig under Jubel og Sang og Fryderaab og Smil og Samtaler.

Folket var tilfreds. Den strenge Moses var tilfreds. Og den hellige Gud var tilfreds.

Og saa stod det der fuldt færdigt altsammen — hele Tabernaklet i hele sin Herlighed — et Guds Hus.

Da velsigner Moses Folket. Saaledes ender Guds Indsamling med — Velsignelse.

Og saa blev der Indvielse. Og saa var Folket samlet. Og saa var Gud hos dem. Og saa fyldtes Tabernaklet med Guds Herlighed.

Indvielsestale

ved Indvielsen af det nye Waisenhus i Wittenberg, Wis., den 27de August 1899.

Tekst: Joh. 17, 4.

Naade og Fred!

Der fortælles om den fromme Bernhard af Clairvaux, at han hver Dag spurgte sig selv: **„Bernhard, hvorfor er du her?"**

Vi kunde ogsaa ha godt af at gjøre os selv et saadant Spørgsmaal: **Hvorfor er du her?**

Hedningen og Verdensmenneſket ſiger: „Lader os æde og drikke; thi imorgen dø vi."

De er her forat æde — og drikke — og dø — diſſe Menneſker. —

Ja, det er da ogſaa et Livsprogram — æde — og drikke — og dø!

En kriſten burde vel vide bedre. Og det gjør han.

Men han er udſat for at glemme ſin Opgave og ſit Livs Maal, og ſaa kan det gjøre godt ofte at ſpørge ſig ſelv: **„Hvorfor er du her?"**

Og det bedſte Svar, en kan give paa det Spørgsmaal, det er at være, ſom Jeſus var i Verden.

Hans Opgave og Maal var — **at herliggjøre Faderen.** Og dette Maal naaede han ved, at — **fuldkomme den Gjerning, ſom Faderen gav ham at gjøre.**

Derfor kunde han ved Enden af ſit Liv paa Jorden ſige til Faderen i ſin ſtore Bøn: **Jeg har herliggjort dig paa Jorden — jeg har fuldkommet den Gjerning, ſom du gav mig at gjøre.**

Gud har givet al Skabningen noget at gjøre. Og naar det blir gjort, ſaa forherliges Gud.

Englene i Himlen forherlige Gud ved ſin Tilbedelſe — ſin Lovprisning — og ſin Tjeneſte.

„Himlene fortælle Guds Ære, og dens udſtrakte Befæſtning hans Hænders Gjerning."

Solen, ſom giver Skabningen Lys og Liv og Varme om Dagen — Maanen, ſom reflekterer Sollyſet om Natten — og Stjernerne, ſom titter og tindrer fra Himmelhvælvet, ſom bedſt de kan, indtil Solen kommer igjen med Dagslys og Guldglans og overſtraaler dem — de forkynder alle ſin Skabers Herlighed.

Lynet, ſom farer zikzak gjennem den ſorte Skymaſſe,

og Tordenskraldet, som ryster Jorden, forherliger den almægtige.

Det stille Aftensuk fra skovklædt Høi, og Stormens Rasen — Havets Kys paa Strandklippen i Stille, og dets vrede Brus i Storm — Fjeldets Stigning mod Himmelhvælvet — og dets blyge Blomst ved dets Fod — Elvens Sus i Fossestupet og den silrende Bæk i Engen — Urskovens Kjæmpetræer og den smidige Busk, som tjener Moderen til Opdragelsesris — alt og alle gjør sin Gjerning — og forherliger Gud.

Hesten og Oksen, som trækker Plog og Harv og Læs — og Koen og Faaret, som kommer med Føde og Frak og Strømper og Sko — Løven, som brøler i Bur eller vilden Mark, og Fuglen, som synger og kvidrer paa Træers Top — Vandenes Leviathan, som jager Skræk i stort og smaat, og Fisken, som spretter i Fiskevand og Kvældsol — alt — alt — forherliger Gud — endda det er Forkrænkeligheden underlagt og sukker efter Forløsning forat kunne herliggjøre ham mer.

Og Menneskет — ? —

Ja, Menneskет var jo Skaberens Mesterverk og Skabningens Herre. Vel var det udrustet med Evne til at forherlige sin Skaber fremfor alt og alle Ting.

Men, men, der er et mørkt Kapitel i Menneskets Historie — et Kapitel om Syndefald og Skam istedetfor Herliggjørelse.

Og dog er det netop dette, som bringer Menneskens Søn til Verden og giver ham den Gjerning, hvorved Faderen herliggjøres.

Skal Menneskets Skam og Skade bødes, saa maa Synden og Skammen tages bort, — da maa nogen ta den paa sig.

Det gjør Menneskens Søn. Han fødes i en Stald. Han flygter for Morderkniven. Han gaar Tømmermanden tilhaande som lydig Søn i fattigt Hus i en foragtet Landsby.

Træder han som moden Mand frem i Offentligheden, kaster Djævelen sig over ham.

Gaar han omkring for at gjøre vel mod alle — helst mod de smaa — de fattige — de syge — de grove Synbere og dem, der bar sin Slegts Skam mer udenpaa og opi Dagen, saa faar han Spot og Løgn og Stenkast over sig til Løn.

Man kalder ham Forfører, falsk Profet og Oprører — og de siger: „Han har Djævelen."

Saa griber de ham — og binder ham — og forsværger sig paa ham — og spytter paa ham — og slaar ham.

Saa stiller de ham frem for Pøbelen — tornekronet, klædt i Kappe, som er draget frem af Snavsekrogen — og med et knækket Rør i Haanden.

„Se det Menneske!"

Han føres bort — spigres til Korset — og dør — mellem Forbrydere — en paa hver Side.

Hvilken Skam og Skjændsel! Ja, men saaledes tar han Skammen og Skjændselen bort fra Mennesket — saaledes fuldkommer han den Gjerning, Gud havde givet ham at gjøre — saaledes forherliger han Gud — og Gud opreiser ham af Døden og giver ham al Magt i Himmelen og paa Jorden.

Den store Bøn er hørt. Faderen herliggjør Sønnen — ligesom Sønnen har herliggjort Faderen.

Men den Herlighed, som Faderen har givet ham, vil den store Ypperstepræst give Mennesket.

Derfor sender han sit Evangelium ud over Verden

med Daab og Nadverd, Syndsforladelse, Retfærdighed, Liv og Salighed.

Og den, som i Tro og Haab modtager Ord og Daab, opreises af sit Fald, sin Synd og Skam og herliggjøres.

Men dermed herliggjør han Gud og vies Herliggjørelsens Tjeneste — den nye Pagtes Tjeneste — Aandens Tjeneste — Evangeliets Tjeneste.

Se, her har vi vor Opgave og vort Livs Maal. Her er den Gjerning, som Gud har givet os at gjøre — og derved forherliges Gud, naar vi ved hans Naade

leve i Evangeliet —

leve for Evangeliet — og —

leve af Evangeliet.

Og det er med denne Opgave og dette Maal for Øie, at vi slutter os sammen til Menigheder, og Menighederne igjen til større Samfund.

Hver Menighed, som ved Ordets Embede døber og lærer, forvalter Nadverden og øver Sjæleforg, som Gud har befalet og forordnet det, fuldkommer sin Gjerning og forherliger Gud.

Hver Sjæl, som ved Ord og Daab indlemmes i Samfund med den treenige Gud, hver Sjæl, som styrkes i Naaden, hver troende Bøn, som bedes, hver Salme, som lyder i Menigheden, forherliger Guds Navn og fremmer hans Ære.

Hvert Samfund af kristne Menigheder, som drager Omforg for, at Præster og Lærere og Missionærer uddannes og udsendes i Evangeliets Tjeneste blandt Landsmænd, Hedninger og Jøder, fuldkommer den Gjerning, som Gud har givet det at gjøre, og det forherliger hans Navn paa Jorden.

Hver Husfar og Husmor, som fører trolig og fører

vel for at opdrage sine Børn i Tugt og Herrens Formaning, gjør Guds Gjerning og forherliger Guds Navn.

Alt og alle Ting, som Gud har givet, Aandens Gaver og timelige Midler, skal anvendes til Støtte for denne Evangeliets Gjerning. Intet er for kostbart og intet for ringe til at tjene.

Alt og alle Ting skal vigsles og ofres til Evangeliets Tjeneste til Guds Navns Ære og Pris.

Alt i Evangeliet — alt af Evangeliet — og — alt for Evangeliet! —

Og nu, Brødre, naar vi er samlet her til Indvielsesfest, saa mindes vi igjen saa levende om vor Opgave og vort Livs Maal.

Hist staar det gamle Hus, hvor fattige og forsvarsløse smaa og hjælpeløse gamle i en Række af Aar har nydt legemlig og aandelig Røgt og Pleie — og her staar nu det store, nye og velindrettede Waisenhus, hvor Børneflokken alt har fundet et Hjem, saa lunt, saa trygt, saa godt som menneskelig Haand og kristelig Kjærligheds Aand kan bygge det, indrette det og frede det.

Det staar her, dette Hus, som en Frugt af kristelig Barmhjertighed, og som Bevis paa, at Evangeliet ikke har tabt sin Indflydelse og sin Magt iblandt os. De fattiges og hjælpeløses Ven, Børnenes Ven og Velynder, han, som gav sig selv hen forat herliggjøre Gud ved vor Opreisning af Synden og Vanæren, han, som gav os Evangeliet med al den Frelse og Salighed og Kjærlighed og Ære og Hæder, som det bærer ind iblandt os i vore Menigheder og vore Hjem og vore Hjerter — han har sat dette Waisenhus med alle Børnene og deres Formynder, Forsørger og Lærere og Tjenere til Guds Ære og Forherligelse og os til Glæde — og til en Prøve paa vor

Troskab og vor Offervillighed i hans og Evangeliets Tjeneste. —

Det kræver vor Kjærlighed med Forbønner og timelige Gaver, dette Waisenhus med alle de fattige smaa, som ned gjennem Aarene her skal finde et kristeligt Hjem og en aandelig Opdragelsesanstalt.

Skal vi være med i Feststemning og Takkesalme og Indvielseshandling idag, og saa vende det Ryggen — forlade det — og glemme det? —

Skal vi opsende et Suk for de forældreløse smaa og dem, som skal sørge for deres Næring og Pleie, og saa gaa hjem til vore egne vel forsørgede Børn i hyggeligt Hjem for aldrig mer at gaa i Forbøn for dette Barmhjertighedshus og dets trængende Indvaanere?

Skal vi bære frem en Offerpenge idag, mens Hjertet er varmt af Feststemning, og Synet paa Børneskaren stemmer Sindet til Alvor, og saa snøre Hjerte og Pung sammen for aldrig mer at aabnes for den Nød og Trang, som stadig indfinder sig her? —

Skal Menighederne rundt omkring læse i Brev og Blad om det nye Waisenhuses Indvielse i Wittenberg og saa overlade det til sig selv med dets daglige Kummer og Sorg for timelig Næring? —

Nei, nei, dertil kjender vi vel som enkelte kristne og kristne Menigheder vor Opgave og vort Maal altfor vel — eller — dertil kjender vi Evangeliet og Evangeliets Tjeneste til Guds Forherligelse altfor vel. —

Det skal staa for vor kristelige Bevidsthed ogsaa dette Barnehjem ved Siden af de andre, som er fremvokset af Guds Evangelium iblandt os, og det skal fredes om med Bønner, og bæres oppe med Gaver fra glade Givere,

som kjender sin Opgave og sit Livs Maal — og som ved — **hvorfor** de er her i Verden.

Og du, kjære Embedsbroder, der staar som Grundlæggeren, Bestyreren, Forsørgeren og næst den store Barneven den første og varmeste Forbeder for dette Barnehjem, vel har du paa Spørgsmaalet: „Hvorfor er jeg her?" — fundet det Svar, der i alle disse Prøvelsens Aar kunde gi dig Tro nok, Haab nok og Kjærlighed nok til at holde Modet og Kraften oppe.

Da du første Gang for Aar tilbage stod ene med dine Tanker paa den gamle uryddede Tomt og havde fældet de første Træer i Urskoven og faat en smal Aabning op mod Himlen — og mod Gud, da vidste du allerede, at du var her forat forherlige Gud, at dette kunde du gjøre ved at fuldkomme den Gjerning, som Gud havde givet dig at gjøre, og at den Gjerning var i Guds Navn og i Evangeliets Tjeneste at reise et Hjem for de fattige, forældreløse og forkomne smaa, som var husvilde i en kold og mørk Verden.

Og har du end ofte — som saa mangen anden i Herrens Tjeneste — været plaget af Tvil af Anfegtelse med Hensyn til dette dit særskilte Kald, din Opgave og dit Livs Maal, saa har dog Gud styrket dig fra Dag til Dag, og til Besegling paa dit Kald ladet Gjerningen vel lykkes trods al Skrøbelighed og trods alt, som lagde Hindringer i Veien for den Gjerning, du ofrede din Aands Evne, dit Hjertes Varme og din Livs Kraft.

Gjerningen, som i de svundne Aar er udført til Guds Ære og til legemlig og aandelig Hjælp for en Skare af Herrens smaa — og endelig det Hus, som nu venter sin Indvielse til Evangeliets Tjeneste og Guds Forherligelse

— bærer Vidnesbyrd for den Slegt som er og den, som kommer, at Arbeidet ikke var forgjæves i Herren: —

Du vil mer end nogen af os kunne takke Gud idag for alt og alle Ting — for Kaldet til Gjerningen — for Arbeidet og Trængslerne, som paafulgte — for den trofaste Medhjælp, Gud gav i en omsorgsfuld Egtefælle, der eiede et Moderhjerte stort nok for de mange, for hvem du var kaldet til at være en Fader i Barmhjertighed — for trofaste Medhjælpere ned gjennem Aarene, for Forbønnerne og Gaverne fra Menighederne og Kristenfolket rundtomkring. —

Men vi vil ogsaa takke Gud med dig og alle dine for den Kjærlighedens Gjerning, som han her lod udføre og for det nye Hjem, hvor samme Gjerning fremdeles skal drives til Guds Navns Forherligelse.

Og vi vil tilsammen inderligt bede, at det ved Guds Naade maa undes os at faa fuldkomme den Gjerning, han gav os at gjøre, saaat vi ved Dagverkets Tilendebringelse kunde sige til vor himmelske Fader som Jesus — omend i vor Ansigtes Bludsel:

Jeg har herliggjort dig paa Jorden, jeg har fuldkommet den Gjerning, du gav mig at gjøre — ogsaa faa gaa ind i dit store Barnehjem her ovenfil forat se den Herlighed, som vor Frelser havde før Verdens Grundvold blev lagt — og forat herliggjøre Gud Fader, Guds Søn og Gud den Helligaand med vor Lovprisning tilligemed de hellige Engle og alle Guds Udvalgte gjennem alle Evigheder.

Saa hvile da Guds Velsignelse over dette Barnehjem med dets Forstandere, dets Lærere, dets Tjenere og de mange smaa, som her skal gaa ind og gaa ud i Jesu Navn ned gjennem Aarene. — — Og over Hjemmet og

Gjerningen straale med Gyldenskrift i Evangeliets Lys indtil Dagenes Ende et:

Soli Deo Gloria!
Gloria in Excelsis Deo! —

Tale ved St. Olafs Jubileumsfest 6te Nov. 1899.

Fram, fram, Kristmænd, Krosmænd, Kongens Mænd!

Det er idag 25 Aar siden St. Olaf College begyndte sin Virksomhed.

Herren har i Naade holdt sin skjærmende Haand over det og velsignet det.

Fra en ringe Begyndelse har det arbeidet sig frem til den ærefulde Stilling, som det nu indtager.

Det er ikke for mig som mindre kjendt med Enkelthederne i Anstaltens Historie at fremdrage Minderne fra dens Fortid.

Den Hædersmand, der fra Begyndelsen og indtil for nylig stod som Anstaltens Bestyrer, hvem Anstalten næst Gud skylder mer end nogen anden enkelt Mand sit frugtbringende Virke, kunde bedre end nogen anden have tolket den Historie, som knytter sig til det fjerdedels Aarhundrede, som er draget hen over St. Olaf, men hans personlige Deltagelse i Festen blev os ikke forundt.

Fra Sygesengen kan han skue tilbage over de mange tunge Arbeidsaar og tilligemed os takke Gud for alt.

Med Tak til Gud for det Arbeide, som han med Dygtighed og Troskab har udført i St. Olaf til bedste for vort Samfund og Guds Kirke i Almindelighed, vil vi — omend med vemodige Følelser — nedbede Guds Vel-

signelse over ham og hans Hus — og med Haab mod Haab forvente, at hans Arbeidsdag endnu ikke maatte være endt i det St. Olaf, der altid vil staa som Hædersmerke paa hans Troskab, Dygtighed og sjeldne Arbeidskraft.

En af hans trofaste Medarbeidere tager med Vemod hans Plads paa Festprogrammet idag — og jeg faar forsøge at minde om

St. Olafs Opgave.

Det var norske Mænd, som byggede denne Læreanstalt — norske Mænd, som underholdt den — norske Mænd, som ledede dens Virke — og Ungdom af norsk Æt, som her skulde uddannes, og Grundlæggerne kristnede den —

St. Olaf.

Men de var ikke bare norske disse Mænd. De var den norske Kirkes Ætlinge. Og fra den fjeldfaste, hjemvendte Kirkens Mand, der stod fremst blandt Anstaltens Grundlæggere, til dens Bestyrer og Medlærere, var de alle besjælet af Ærefrygt for den norske Kirke med dens tanketunge Historie.

Derfor saa de ikke i hin Kongesinkelse bare en Nationalhelt i Krig for Land og Rige, men en kronet Representant for Kristentroen i Kamp med en forbitret Rest af Hedenskabet, og de kaldte Anstalten —

St. Olaf.

St. Olaf skulde sætte Sandhedens Kongemerke — væbne Ungdom af norsk Æt — mande den op til Kamp mod et civiliseret Lands hedenske Levninger, og sælte modnede Mænd til Varetægt og Forsvar for den Tro, som er overantvordet de hellige.

Navnet skulde ikke bare staa som Kjendingsmerke, men det skulde gjøre sit til at bevare Nationalfølelsen i det Land, som Mænd og Kvinder of Norønaætten har valgt til sit Fremtidshjem.

Fremfor alt skulde Navnet staa som Merke paa, at her skjærpet man sine Vaaben og øvet sig i Vaabenbrug forat gaa angrebsvis og forsvarsvis i Kamp mod alt, som vil staa Sandhedens Konge og hans Rige imod, enten det træder frem fra vildledte Ætlinge af Nordmænd og norsk luthersk Kirke, eller det sniger sig omkring som amerikansk Skrælling under forførisk Navn af Frihed — Lighed og Broderskab.

Som Navnet med Hæder kan bæres af den Læreanstalt, hvis Jubilæum vi idag feirer, saa kan ogsaa ret anvendt hint Hærskrig fra blodstænkte Stiklestad — sat som Motto paa St. Olafs Segl — være det Løsen, som baade antyder Læreanstaltens Opgave og maner til Løsning af den Opgave, som er sat alt Guds Rige i en Verden, som ligger i det onde: — **Fram, fram Kristmænd, Krosmænd, Kongens Mænd!**

Det brød ikke først frem paa Stiklestad i gamle Norge dette Hærskrig.

Det fødtes allerede 1030 Aar før, da **Jesus Nazaræus, Rex Judæorum** blev naglet til Kors og stukket med Spyd af vildledt Jødedom i Løgnens Pakt med Hedenskabet.

Det kom fra Golgatha — Kristendommens Stiklestad — og siden fra hvert et Golgatha, hvor Gudsfiendskab jubler over Kongens Nederlag, men hvor netop den slagne Konges Seir stiger frem ved Opstandelse.

Det er født i Gudslammets Martyrblod.

Fiendskabet søgte at kvæle det i Blod. Men det steg kun høiere og kraftigere gjennem Tiden, efter hvert som

Martyrblodet befrugtende flød hen over Kirkens Mark. Og det forstummer ikke, før Sandhed feirer endeligt og evigt over Løgnens Magter. — Hver flagfærdig Mand i Herrens Hær kjender det.

Hvor Kongens Merke er sat, der lyder det — for der gaar Hæren frem.

Eller er der kanske ingen Krig nu?

Den Krig, som her tales om, er vist og sandt ikke en Krig om jordisk Magt og Ære med Vaaben af Staal og Jern, som d e n, Verdens Stormagter fører i vore Dage mod de smaa, som skal sluges for at gjøre de store større.

Men kjendes ikke anden Krig end den? Føres der ikke Krig paa det rent **aandelige** Felt? Staar der ikke to aandelige Hære i Verden, som altid strid mod hinanden og aldrig slutter Fred — Sandhedens og Løgnens Magter — Guds Rige og Djævelens Rige?

Og er ikke disse krigførende Magter og deres Kamp ligesaa **virkelig** som Verdensmagten og dens Krig om mit og dit af smaat?

Jovist! Og de aandelige Magters Kamp gjælder ulige meget mer!

Men den aandelige Kamp synes fjernere og af mindre Betydning — ja — endog ganske ligegyldig, netop fordi den er **aandelig** og fordi Menneskets helst synser det kjødelige.

Derfor raabes der:

Fred! Fred! Ingen Fare!

Men det er Løgnens forførske Sirenesang dette, for her er ikke Fred, men Krig — ikke Trygbed, men Fare.

Og vi — vi er midt op i Krigen og Faren.

Skal den tornekronede Menneskens Søn fra Golgatha, som nu sidder ved Faderens høire Haand, være Konge i vort Folks Hjerte, Hjem og Kirke?

Eller skal denne Verdens Gud faa Herredømmet over vor Slegt og føre den tilbage til Hedenskabet, som det rugede i Mørke over vore Fædre i Hedenold, før der endnu spurgtes nogen Gud større end Odin, Thor og Dalegudbrands Gudebillede?

Se, det er Spørgsmaalet. Det er **Casus belli.**

Jo, der er Krig — Krig paa Liv og Død!

Seierherren fra Nederlaget paa Golgatha fører Krig for vor Slegts Frigjørelse fra Syndens og Satans Slaveaag.

Hver fribaaren Mand, som vil slaa Slag for Ret og Sandhed, aandelig Frihed og sand Fred, samle sig om Kongen og hans Merke!

Eller skal vi kanske ikke tale om Konge?

Skurrer det for monarkisk for vor Tids forfinede Høresans?

Ja, vi ved nok, at der — selv inden Kirker, som regner sig med til Kristi Sandhedsrige, er et Utal af dem, som helst overførte — om de kunde — paa det aandelige Felt de Principer, som skulde gjælde i frie Republiker, for saa vilde Adamsætten — den gamle — faa den Nyfigenhedens Fornøielse at vælge og skifte Regent hvert fjerde Aar eller saa.

Men, Gud være priset, fordi vi ikke har Præsident og hellerikke periodiske Valg efter Vindskifte og Tankelune i Sandhedens Rige, men en Konge, som den gamle af Dage har „salvet paa Zion sit hellige Bjerg", en Konge over Jakobs Hus evindelig, en Konge af høi Byrd, som fornedret sig selv, saa han tog Tjenerskikkelsen paa, blev Mennesker lig, lydig indtil Døden — ja, Korsets Død — en Konge, som er en Konge — og dog en folkevalgt Konge — valgt ved Naadens Kraft i Frihed af hver, som tror. —

St. Olaf er viet denne Konges Tjeneste som Uddannelsesanstalt for den Ungdom, som skal gaa ind i Kongens Tjeneste i de forskjellige Livsstillinger, som de maatte faa i hans Rige. —

Herfra ventes derfor Mænd med Fædrelandskjærlighed — Mænd, der kjender sin Konge og har Mod nok til at vedkjende sig ham i en spottende Verden — Mænd, der er udrustet til Kamp for hans Riges Sag — Mænd, der ikke ræddes, naar Fienden mandsterk reiser sig til Slag — Mænd, der har Visdom, Sindighed og Styrergave — Mænd, der fremfor alt har ubændig Tro paa Kongen og hans Riges Sag. Fra St. Olaf ventes —

Kongens Mænd!

Kongens Mænd i den Forstand blir kun de, som først er —

Kristmænd.

Men Kristmænd er de jo bleven ved Daab, de unge, som indlemmes i St. Olaf? Ja, og de er undervist i Kristentroens Sandheder og bekræftet i sin Pagt med Gud i Konfirmationen.

Javist er de forsaavidt Kristmænd, men de mangler dog endnu den Kundskabsrigdom, som er saa nødvendig for dem, der skal indtage en fremskudt og indflydelsesrig Stilling i Borgersamfundet. Men endnu mer mangler de den aandelige Udvikling og Troens Grundfæstelse, som er saa uundgaaelig nødvendig for enhver, der skal kunne bevare sin Ligevegt og sin Holdning under Livets skiftende Omstændigheder. —

Denne Rigdom af Kundskaber og ligesaameget denne aandelige Ligevegts Holdning skal St. Olaf give Ungdommen. Derfor sendes den hid.

Borgerlige Kundskaber kunde vel den kristnede Ungdom i vor Kirke erhverve sig paa andre Skoler — Statens Skoler eller Skoler, der er oprettet og drives af andre Kirkesamfund udenfor den lutherske Kirke.

Men Befæstelse i sin Kristentro kunde vor Ungdom ikke faa paa saadanne Skoler.

Tvertimod!

Statens Skoler er som Følge af deres Stilling bekjendelsesløs.

Og den Indifferentismens Aand, som hersker i Statens Skoler, er farlig for studerende Ungdom af luthersk kirkelig Byrd.

Statens Skoler uddanner dygtige Mænd for borgerlige Stillinger, men **Kristmænd** uddanner den ikke. Den kan ikke, for den har ikke Lov til det.

Men derfor kan vi hellerikke tillidsfuldt betro den vore kristnede Børns videre Uddannelse, for vi vil, at de skal opdrages til Kristmænd.

Og kun lidet bedre er de sekteriske Skoler.

I disse Skoler skulde vel Undervisningen hvile paa religiøst Grundlag, og den meddeles vel ogsaa for en Del med Vismag af Kristendom i de Fag, som kræver en saadan Tilsætning, men her som i Statens Skoler indaander den studerende Ungdom en Luft, som virker alt andet end sandhedsstyrkende paa det ungdommelige Aandsliv.

Er det ikke her Indifferentismens Aandsluft, som slaar dem imøde, saa er det ialfald Liberalismens, og den er ikke mindre farlig.

Men lad dem være, hvad de er, disse Skoler. For os og vore Børn er de ikke tjenlig, og vi har det samme mod dem, som mod Statens Skoler — de uddanner ikke **— Kristmænd.**

Det var med denne Erkjendelse, at hine Kirkens Mænd for 25 Aar siden grundlagde St. Olaf.

Det viser klart nok den Opgave, som er sat denne Anstalt i dens Inkorporationsartikler, hvor det heder, at den skal „uddanne Elever fra Femtenaarsalderen og opover, bevare dem i den sande kristelige Tro, saaledes som den læres i den evangeliske lutherske Kirke, og intet skal læres, som strider mod det apostoliske, nicænske og athanasianske Symbol, den uforandrede Bekjendelse, som blev overleveret Keiser Karl den femte paa Rigsdagen 1530, og Luthers lille Katekismus."

Tro med denne Opgave modtager St. Olaf den kundskabssøgende Ungdom og byder den en Undervisning, og et Maal af Kundskaber, som er fuldt jevngodt med det, som bydes af andre Læreanstalter af samme Art.

Men St. Olaf byder mer.

St. Olaf College vil ved Guds Naade gjøre sit til at bevare sine Elever i den sande kristelige Tro, saaledes som denne bekjendes og læres i den evangeliske lutherske Kirke.

Det vil bygge videre paa det Grundlag af Sandhed og Liv, som er nedlagt i de unges Hjerte ved Daab, Konfirmation og Undervisning i Guds Ord.

Det vil søge at udvikle Troslivet saavelsom de intellektuelle Evner, meddele Guds Kundskab saavelsom borgerlig Kundskab — saaledes at den første bærer og belyser den sidste, og opdrager og udvikler til aandelig og intellektuel Modenhed Mænd, der saavel fra Kristentroens som fra Kundskabens Side er skikket og udrustet for det Livskald, som de maatte vælge.

St. Olaf vil opdrage Mænd, der kjender sin Fædrenekirke og elsker den, kundskabsrige Mænd — lutherske Mænd — Kirkens Mænd — **Kristmænd.**

Har St. Olaf i de Aar, som svandt, ikke tabt dette Maal af Sigte, men i Troskab bestræbt sig for at naa det, saa blir dette ikke mindre nødvendigt herefter.

St. Olaf College er i eminent Betydning blevet en Herrens Tjenerinde, idet det er rykket op til den Hædersstilling at staa som Forberedelsesanstalt for vordende Præster, Missionærer og Lærere i Kirken.

Men med Hædersstillingen følger Ansvar.

Er det en Ulykke for Kirken, som for Staten, at modtage fra Skolerne saakaldte Mænd, der trods et vist Maal af Kundskaber er som Raaddenhed i Benene, fordi de er gjennemsyret af Umoralitet og ormstukne af rationalistiske Ideer og forfinet hedensk Væsen, saa er det en Forbandelse for Kirken som for Staten at optage i sit Skjød saakaldte Præster, der kjender Platon bedre end Kristus, og Virgil og Homer bedre end de gammeltestamentlige og nytestamentlige Skrifter, og som er mer optat af den verdslige Videnskab end af Teologien, og er dybere besjælet af Omsorg for sig selv og sin Levebrødspolitik end af Omsorg for sin egen og andres Frelse.

Trænges der Kristmænd i de almindelige Livsstillinger, saa trænges det endnu mer, at de, som skal træde ind i Kirkens Tjeneste som Præster, Missionærer og Lærere, er Kristmænd i dette Ords allerdybeste Betydning — Mænd, der er besjælet af sand og levende Kristendom og salvet med Aand og Kraft.

Og som Grundvolden til det teologiske Studium kundskabsmæssigt lægges ved Forberedelsen i Collegiet, saa bestemmes ogsaa i væsentlig Grad det aandelige Troslivs Grundretning ved den aandelige Paavirkning, som den unge studerende er Gjenstand for i den Række af Aar, han tilbringer i Collegiet.

Her kommer Tyngden af St. Olafs Ansvar at ligge i de Aar, som kommer.

Den Forenede Kirkes Fremgang eller Tilbagegang i aandelig og kirkelig Henseende vil i høi Grad bero paa, hvorledes St. Olaf College saavel kundskabsmæssigt som aandeligt forbereder de unge Mænd for det teologiske Studium.

Menighederne venter herfra vel forberedte, alvorlige og gudfrygtige unge Mænd for sit teologiske Seminar, hvorfra de igjen venter sine Præster og Missionærer.

St. Olaf Colleges Opgave er bleven større og vanskeligere at løse, dets Indflydelse paa det norsk amerikanske Kirkefolks Udvikling er forøget og dets Ansvar mangdobbelt tyngre.

I ganske særegen Grad vil derfor St. Olaf maatte bestræbe sig for at uddanne — **Kristmænd,** som ogsaa er:

Krossmænd.

De, som vil gjøre Krav paa at kaldes Kristmænd, maa bære Kristmænds Merke.

„Hvo, som ikke vil tage Korset op og følge mig efter kan ikke vorde min Discipel," — har Kristus sagt.

Ingen i Kristi Kristmænds Krigshær bærer tomme Titler.

Sandhedens Konge merker sine Mænd med Kors, men han dekorerer ikke Judasser og Demasser med Æreslegioners Storkors.

Det Æresmerke faar kun den, der i Lighed med Paulus ikke ved sig andet til Salighed end Jesus Kristus og ham korsfæstet, og han modtager det knælende ved Korset paa Golgatha med Ansigtet vendt mod den opgaaende Paaskesol og Kristi aabne Grav.

Og den, der har modtaget dette Æresmerke, har ogsaa

faaet det som et Lidelsestegn — og til en Skydeblink for Satans Bueskytter.

I ganske særegen Forstand maa de være Krosmænd, som vil tjene Herren i hans Kirke som Præster, Missionærer og Lærere.

De maa ikke alene tage Korset som enhver anden kristen, men de maa være villig til og ha Mod nok til som Missionærer at gaa til fjerne Land og plante „Korset, hvor Afguden stod" og lære Hedningen at tilbede ved dets Fod — eller som Præster blandt sit eget Folk at reise Korset paany, hvor det holder paa at svinde fra Hjerte, Alterkor, Kirkespir og Grænders Gravhøi.

De maa tro paa Korsets Daarlighed som Guds Kraft til Salighed for den, som tror, og som Videnskabsmænd kjende Korsets Evangelium, som den største Videnskab, som endnu er skjænket Verden, og de maa være enfoldige nok til at forkynde det i al dets Daarlighed nøgternt og ligetil, saa den enfoldigste fatter det og den lærdeste forstaar det til Salighed.

Det er slige **Krosmænd,** Menighederne venter sig fra St. Olaf og sit Præsteseminar.

Og slige trænger vi her. — Thi vel maatte Verdensglansen ha blændet vort aandelige Syn, om det ikke stod klart for os, at den saakaldte moderne Videnskab med en Iflæt af tynd Filosofi og en endnu tyndere Teologi med Sensationstemaer hentet fra Dagbladene holder paa at fortrænge Korsets Evangelieprædiken fra Prædikestolene i vort Lands Kirker.

Gudskelov, fordi det er ikke kommet dertil i vor lutherske Kirke! Men — „Giften i Tidens Veir og Vind truer at røve os Livet", og er vi ikke paa Vagt sent og tidligt, saa drages vi med ind i dette Satans Blændverk og blir som Kirke snart ligesaa saltløse som hine.

Og der, hvor vi først og fremst maa vaage, det er over vore Skoler, og fornemmelig Præsteskolen baade dens College og Seminar.

Smittes disse Skoler, saa er Sotten snart ude i Menighederne, den aandelige Sortedøds Herjinger vil lægge disse øde, og vor Kirke vil friste samme Skjæbne aandelig, som Sagnet fortæller om Thomaskirken, der efter Sortedøden i Norge var saa omvokset af vilden Skov, at den kun blev opdaget derved, at en Jægers Pil hændelsesvis traf den længesiden forstummede Klokke i Kirkens Taarn.

Men det skal ikke gaa saa med vor Kirke.

Vort Folks Syn paa Skolernes Betydning for vor Kirkes Fremtid holder paa at klarnes.

Menighederne vaager over dem, befæster dem med sine Bønner, opholder dem med sine Midler, og ofrer dem Blomster af sin opvoksende Ungdom.

Fra disse Skoler skal udgaa **Kristmænd, Krossmænd, Kongens Mænd.** Ei blot skal de øves i Vaabenbrug og væbnes her disse Mænd, men her skal de lære at kjende Kristi Kirkes Hærskrig, og her skal der lægges ind det Mandsmod, som fra deres eget alvorsfulde Sind maner og mander dem til Fremgang og Kamp for Kirkens Sag.

Hvad Kirken i denne vor aandelig blegsottige Tid trænger, det er Mænd og Fædre, Præster og Lærere, som vil frem i Arbeide og Kamp for Sandhed og Ret og Sjæles Frelse til større og større Udvidelse af hans Rige, til hvem den almægtige har sagt: „Jeg vil give dig Hedningerne til Arv og Verdens Ender til din Eiendom" — og som selv har sagt: „Gaar hen, gjører alle Folk til Disciple, idet I døbe dem i Faderens, Sønnens og den Helligaands Navn og lære dem at holde alt det,

jeg har befalet, og se, jeg er med eder alle Dage indtil Verdens Ende."

Vor Kirke trænger Mænd villige til at gaa med Evangeliet til Madagaskar og Kina, til de spredte Jakobs Sønner, eller til vort eget bortkomne Folk i Østens Byer, ude paa Frontierne, paa Prærie og i Skov og ude ved det stille Havs Kyster — saadanne Mænd, som hellere vælger at lide ondt med Guds Folk end at nyde denne Verdens Vellevnet.

Der er en Overflod af halvstuderte, modeklædte aandelige „Dudes" og kirkelige Bajadser i vort Land.

Men vor Kirke vil ha Mænd med Aand og Livskraft, Mænd, der vil arbeide, bede, lide, elske, tro og haabe — Mænd, der vil gaa frem i Slag, naar Hærskriget lyder, og som selv kan løfte Hærskrig og føre an i Kamp, naar Faren truer den Kirke, hvis „Guldspir i Sky, St. Olaf smeded af sin Krone".

Og nu i denne sidste Tid, naar Løgnens Magter allierer sig, væbner sig og samler sig til Krig og Hovedslag med „Herren og hans salvede", nu gjælder det, at Kirken har Mænd, der duger til Vagtmænd med tveegget Sandheds Sværd og Skjold med blodrødt Kors paa hvid Bund — Mænd, der gaa frem i Strid, naar Kongens Merke sættes og Hærskriget lyder.

Snart staar den lutherske Kirke endnu engang Ansigt til Ansigt med Pavemagten som engang Luther i Worms, eller som Gustav Adolph med sin Hær paa Lützens Sletter paa denne den 6te November (1632), da trænger vor Kirke Mænd trosmodig og grundfæstet i Guds Ord, som Luther, og behjertet som hin Konge fra Nordens Sneland, for da løftes Hærskriget:

Fram, fram Kriſtmænd, Kroſsmænd, Kongens Mænd!

Men indtil denne, den ſidſte ſtore, Trængſel bryder ind, ſkal der ikke mangle paa Modſtand og Kamp og Arbeide.

Dagene er onde, og Løgnens Hær omgiver os.

Men ved Guds Naade ſkal der heller aldrig mangle vor Kirke **Kriſtmænd, Kroſsmænd, Kongens Mænd,** ſom gaar villigt og modigt frem i den Herre Zebaoths Navn til Kamp mod Satans Rige.

Og St. Olaf ſkal ved Guds Naade gjøre ſit til at øge vor Hær med ſaadanne Mænd.

Tillykke da, St. Olaf med 25 Aars vellykket Arbeide!

Velſignet være dit Virke for Guds Kirke og vort Folk i de utalte Aar ſom kommer!

Tale ved Grundſtenslægningen ved St. Olaf College

den 6te Nov. 1900.

Vi lægger idag i denne Bygnings Mur en Sten til Merke og Minde.

Som St. Olafs Navnetræk og Seglmerke er gravet ind i denne Sten, ſaa ſkal til Guds Ære og vort Folks Vel St. Olaf ridſe ſit Navn og ſætte ſit Merke paa vort Folks Udvikling og dets Hiſtorie i dette Land.

Som idag vi lægger i denne Sten Guds Ord, vor Barnelærdoms Bog og vor kirkelige Bekjendelſe, ſaa ſkal St. Olaf lægge i Hjerternes Gjemme og vort Folks aandelige Tempelbygge det Sandheds Ord af Aand og Liv,

som være skal til sildigste Slegter vort Folks Arv og Eie —

„Guds Ord det er vort Arvegods
Det skal vor Afkoms være."

I.

Vort Fædrenefolk er lidet — fast den mindste Gren paa Ygdrasil. Men haardført og godlynt er dette Folk — som Naturen omkring det. Sterkt og vildt som Hav i Storm og fredfælt som et stille Fjeldvand.

Længe laa det Dødens Mørke over dette Folk. Vel stod Mytens Midnatssol der nordpaa. Men det var ikke Dagslys — bare et Lysstreif fra en lysere Fremtid længst forglemt.

Men saa randt Solen op af Østerlide. Lyset fra Golgatha trængte frem over Isbræerne — og St. Olaf merket sine Hærskjolde med Korstegnet.

Da blev der Kamp mellem Lys og Mørke som i Dæmringen.

Men Lyset fik Seir. Den „hvide Krist" drog frem over den Bane, Martyrkongen havde brudt, og vort Folk fik i Kongegave — Guds Ord.

Da kom Dagslys og Livsvarme over Sindene — og Asatroens Midnatssol seg ned i Nordishavet.

Krigsteologien, som egget til Leding og Strandhug, veg for Evangeliets Fredshilsen og Hvilestedet for faldne Helte fra blodige Slagmarker — Valhalla — forsvandt i Straaleglansen fra den aabne Himmel.

Da lagdes Grund til den gamle Kirke.

Vist tog det Tid med dette Kirkebygge. Middelalderens Søvnighed laa disig og tung over Roms Mursvende, og Stenene mosgrodde under Hænderne paa dem.

Men saa hørtes over Europa Augustinermunkens

Hammerslag paa Slotskirkedøren i Wittenberg. En ny Bygmester var kommen, som bygged, paa apostolisk Vis — og saa kom nye Bygningsmænd nordpaa.

Da kom der Fart i Arbeidet! Ansgars Kirkebygge gik frem og op i evangelisk Stil. Prædikestol, Døbefont og Alter fik ret Skik. Lysskaksen skar den ofende Tande, og Alterlyset gav Klarlys over Præst, Naademidler og knælende Skriftebørn.

Kirkeklokkeklangen i den norske Dal gav fyldigt Svar i Fjeldene. Og Svarteboken og Overtroen og Troldene flygtet for Evangelieboken, Kristentroen og Englene.

Gudstankerne om Synd og Naade lagdes som Aandsfrø i Sindene. Bodstaaren fugtet Sjælebunden. Og Livsspirerne brød frem af Hjerterne som grønt Græs mellem Stene ved Snefonnens Kant.

Da tog det norske Folk Guds Ord til sig. Og det blev dets Eie og dets Arv — helt — udelt og uforfalsket.

Da viedes den gamle Kirke ind ved Guds Ord og Bøn ned gjennem Aarene.

Og Slegt efter Slegt kom ind i Kirken til Døbefont, Prædikestol og Alter. Den ene Slegt kom og den anden gik. Den ene gav og den anden fik i Arve og Eie Gudsordets Skat.

Mor og Far og Lærer og Præst la Ordet i Hjerte og Sind paa Barn og Ungdom.

Bisp og Præst og Bondesøn og Husmand forkyndte det i Kirke, i Hus og Hytte.

Johnson og Caspari gav det i hebraisk og græsk og tysk og norsk til vordende Lærere fra Universitetets Lærerstol.

John Haugvaldstad satte Missionsblomsten paa Alteret under den korsfæstedes Billede.

Og det norske Missionsselskab bar Ordet til Zulu og Madagaskar.

Da kvad i den gamle Kirke Peder Dass og Landstad:

„Kirken er til Moder kaaret,
Har sin Gud og Herre baaret
Mange Sønner, Døtre smaa,
Som Guds Øie hviler paa —"

Da svared fra Danmark den gamle Skald:

„Guds Ord det er vort Arvegods,
Det skal vor Afkoms være."

Og den gamle Kirke tog det og sang det, saa det ljomet over Fjeld og Dal og Fjord, og Nordsjø og Atlanterhav, der Udvandrerskibet stevner Leif Eriksons Kurs mod Vinlands Kyst.

„Guds Ord det er vort Arvegods
Det skal vor Afkoms være."

II.

Længe tumlet paa vilden Hav den Snekke, som bar mod Vest de ætstore Mænd og Kvinder af Norønastammen.

Men der Vikingbaad med Leif i Stavn havde trodset Vind og Storm, der turde vel Ætling af slige Fædre fare.

Og de kom med revet Seil og Guds Varetægt over sig til det Land, som Gud havde ladet Fædrene finde.

Budsending gik med Skib over Hav til By og Bondegaard, Husmandsstue og Fiskerhytte, at her var Landet stort og rigt og frit.

Skib gik og Skib kom til det nye Land fra Aar til Aar med Frænder fra Fædrehjemmet der længst mod Nord.

Og de kom! Og de kom! — indover Landet med tomme Nistekister, tom Pung og tomme Hænder.

Men i Hjertet var Haab og Tro og i Armen Kraft og i Kisten Guds Ord — Katekismen og Salmeboken.

De ryddet Grund og de bygde Hus. De ryddet paa Mark, i Skog og i Grus — men inderst inde i Sindet sang de:

„Lat os ikkje Forfæderna gløyma
Under alt, som me venda og snu,
For dei gav oss ein Arv til at gjøyma,
Han er større, end mange vil tru."

Det var vel den nationale Arv dette. Men den aandelige Arv — Guds Ord — var større. Den havde de ogsaa faat.

Gjøymde de den?

Det var vel dem, som gjemte den paa samme Maaden, som han, som la sit Pund i Kluden og ned i Jorden.

Men frit skal det siges om mange, mange, at de gjemte Arven, der Efterslegten bedst kunde finde den, naar selv de gjemtes under Tuen.

Fra Hav til Hav, der Folk af norsk Æt bygger og bor — der finder du Arven.

I hvert et Barn, som ber tilbords og sidder paa Skolebænk — hos Ungdomsflok, som knæler i Alterkor — og hver en Menighed, som samles om Herrens Ord og Herrens Bord — der finder du Arven gjemt.

Gaa ind i de tusen Hjem. Vist finder du Arven der.

Besøg Søndagsskolen og Hverdagsskolen og hør Budene, og Artiklerne og Bønnerne, og Ordet om Daab og Nadverd.

Gaa fra Kirke til Kirke fra New York i Øst til Portland, Ore., i Vest, og sæt dig ned under Prædikestol, og du skal faa høre Guds Ord — se Barnet over Daab, og Nadverdbordet dækket.

Gaa ind i Skolerne fra Akadem'et til Lærerseminariet, Collegeet og det teologiske Seminar, og Arven er der, og Arven deles ud til Ungdomsslegten, som har Retten til den.

Hvem bygde vel Hjemmet og la paa Bordet Bibel, Barnelærdomsbog, Andagtsbogen og Salmebogen?

Hvem stiftet Menigheder, fik Religionsskole igang — kaldte Lærer og Præst og bygde de tusen Kirker, som pryder By og Land?

Hvem grundet vel Skoler og bygde dem op og satte Lærere og sendte sin Ungdom did?

Hvem bygget de forældreløses og hjemløses Hjem og gav Hus og Seng og Pleie og Lægehjælp og aandelig Trøst til forkomne og lidende syge?

Den Slegt, som fattig kom med Herrens Ord, og den Slegt, som tog det i Arv!

Og Arvingen til Guds Ord — og alt det, Guds Ord har baaret og bragt —, det er den Slegt, som nu er.

Vi, vi er den Slegt!

Vi har tat Guds Ord i Arv efter Fædrene.

Hvad gjør vi saa med — Arven? —

„Guds Ord det er vort Arvegodt,
Det skal vor Afkoms være."

III.

Stort er dette Arvegods — større end mange vil tru.

I dette Ord har Gud git os sit Hjerte, sin Søn, sin Aand, sin Naade og en evig Arv — og i dette Ord har Fædrene git os sin Velsignelse.

Kan vi værge den Arv og holde den fast, saa lever vor Æt og trives.

Men tuskes den bort, er det ude med os, og vor Efterslegt faar Skammen og Skaden. En Slegt uden Guds Ord er en gudløs Slegt, en arvløs Slegt, som er viet til Død og Undergang.

Skal vi bjerge vor Slegt og værge vor Arv, saa gjør vi som Jesus vor Konge har sagt: Hører Guds Ord og bevarer det — hører det og gjør det.

Men at høre Guds Ord og gjøre det — det er at være det lydig — lydig i Lære — lydig i Liv.

Gud give da os, som har dette Ord i Eie, at være det hørig og lydig!

Da helliges Herrens Navn. Da kommer hans Rige til os. Da bygger vi Hus paa forstandig Vis — et Hus, som staar i Skylregn og Storm — et Hus, som gjemmer og værger vor Slegt og vor Fædrenearv.

Som Fædrene vore har elsket os og git os Herrens Ord i Arv, saa elsker og vi den Ungdomsslegt, som vokser som Kvist og Gren paa det gamle Stamtræ.

Vi gir den saa gjerne, som bedst vi kan — det bedste, vi ved, det bedste, vi fik, det bedste, vi har — Guds Ord til Arv.

Derfor bygger vi end paa den gamle Kirke og beder: Gud gjøre ved Aand i Ord hver Ætling til levende Sten i Kirkens Mur! Og vi bygger de Kirkens Skoler, der Kirkens Børn kan bænkes ved Borde og gives i Hjerte og Sind Gudsordet til daglig Næring.

Vi tror det for vist, at Herren vil signe vort Stræv og vort Virke og lære vor Ungdom at elske sin Arv og sin Kirke, sin Gud, sit Land og sin Fædreneæt.

St. Olaf er Frugt af det Ord, som Fædre har søgt

at ære og lyde — en Del af den Arv, de har samlet og gjemt for sin Slegt og sin Kirke.

De unge, som kom i de Aar, som gik, og de unge, som kommer i stigende Tal fra Aar til Aar, er den Slegt, som tager St. Olaf i Arv.

Og Arven øges — som Slegten voksер.

Men ilde var den vel tjent — den arvende Slegt — at tage i Arv de Huse af Træ og Sten, som bygges.

St. Olaf gjemmer og byder en større Arv end den, som Tidernes Tand kan gnave.

St. Olaf giver en Aandens Arv — en Rigdom i Sjæl og Sind af Kundskabs og Visdoms Skatte.

St. Olaf er sat til Værge — for Arving og Arv.

Arving er Ungdomsskaren. Men Arven er Herrens Ord.

Med Tak til Gud for Ordets Arvegods vi beder idag og bede vi vil til sidste Stund:

„O Gud, ihvor det gaar,
Lad dog, mens Verden staar,
Det i vor Æt nedarves."

Velkomsttale ved det norsk luth. Sangerforbunds Fest i Eau Claire, Wis. 1893.

Vær hilset, norsk lutherske Sangerforbund! — Velkommen fra nær og fjern til Eau Claire! Velkommen til Eau Claire Menighed — til Hus og Hjem og Samlingshal! —

Vore Døre er opladte. Rum skal der blive indenfor — og paa Hjerterum skal der ikke mangle.

Det skal være vor Bestræbelse at gjøre eders Ophold iblandt os saa behageligt som Evne og Leilighed formaar.

Nødigt vilde vi, at nogen Sangfugl skulde forlade vore solrige Skovegne uden at have fundet en skyggefuld Hvileplads, Vederkvægelse for Hjertet og rig Anledning til at lade Tonevældet flyde ud i rislende — svalende Strømme fra Sjæl til Sjæl.

Velkommen med Salmer, Sange og aandelige Viser!

Velkommen med stræbende Længsel efter at fremelske Kirkesangen i et fremadstræbende Folk!

Velkommen med Trang og Evne til at samle og forædle vor Kirkes spredte Tonekræfter til en fyldigere og renere Harmoni!

Det Maal, I har sat eder, og eders Arbeide for at naa det, er værd eders Opofrelser og vort Kirkefolks udelte Bistand.

Det er et Opbyggelsesarbeide i en sønderreven Kirke — en Fredens Gjerning i Ufredstider — en Fuglesang under Stormskyen mellem Tordenskraldene og Lynblinkene — en uegennyttig Stræben for at udvikle og bringe i Anvendelse til Herrens Pris og Ære,

Sanggaven, Gud gav vort Folk. Sang og Musik er en Guds Gave.

I.

Ikke længe skal vi søge langs Tonernes rislende Bække og brusende Elve, før vi opdager Urkilden i Guds Rigdoms Dyb. Derfra vælder Tonebølgerne frem, og den fuldendte Harmonis Fylde, i hvilken alle skjærende Dissonantser er opløst, stiger frem fra hans Væsens Enhed.

Lysenes Fader, fra hvem al god Gave og al fuldkommen Gave kommer, har selv lagt Trangen til Sang og Musik i Menneskesjælens dybeste Dyb — og selv har han givet Evnen til at tilfredsstille denne Trang.

Ulige kan Gaven være fordelt. Men — som en begeistret Forfatterinde engang har sagt om det tyske Folks musikalske Evne: „Der slumrer en Mozart i hver en tysk Gadegut" — saa kan det vel med større Ret siges, at der udgik aldrig af Skaberens Haand en Sjæl, i hvis Dyb der ikke bevægedes en Stemningens Tonebølge. Hvor Fryd og Graad berører hinanden — der røres ogsaa Sjælens Harpestrenge.

Hørtes Stemningens Toner aldrig af menneskeligt Øre — end ikke af Engle, der lagde det guldlokkede Hoved til det Bryst, inden hvilket Stemningernes Bølger brødes — de hørtes dog af ham, som plantede Øret. — Han forstaar den dæmpede Sang, som fra Sjælens Dyb taler høiere end Ord.

Sang og Musik er Sjælens Modersmaal.

Man siger, at Mennesker, som ellers foretrækker i daglig Tale at udtrykke sig i et fremmed Sprog, vil i Følelsen af overstrømmende Glæde eller heftig Sorg i Febervildelse eller Søvne — næsten uundgaaeligt vende tilbage til sit Modersmaal for at finde Udtryk for sine Følelser.

Være nu dette, som det vil — et ved vi, at der er Øieblikke i Menneskesjælens Tilværelse hernede, da det menneskelige Sprog er for fattigt, og Tungen uduelig til at tolke dens Følelser, da intet andet end Sangens og Musikens Sprog kan tyde, hvad Sjælen selv knapt forstaar.

Som det tørre Landskab efter rig Regntid aabner

Kildevæld i hvert et Bakkehæld, hvorfra rene Strømme flyder ud over Engens Blomsterbed, saa aabner Tonevældet sig i Sjælen, naar Himlens Glædesbølger i rigt Maal udtømmes over den — eller Sorgens Sluser er aabnet, og Graadens Kilder har sprunget op i dens Væsens Dyb.

Gud har omgivet sig selv og os med Sang og Musik.

Alle hans Gjerninger er en harmonisk Enhed i Mangfoldigheden og Forskjelligheden. Alle hans Skabninger synger og spiller hver paa sin Maade med i det mægtige Oratorium „Skabelsen". Hver adlyder den mindste Bevægelse af hans Almagtes Guldscepter, der som en tryllende Taktstok er udstrakt over alle Verdener.

Da Gud grundfæstede Jorden — fastsatte dens Maal og udspændte Maalesnor over den — da han nedsænkede dens Piller og lagde dens Hjørnesten — da jublede — da sang Morgenstjernerne tilhobe — og alle Guds Børn raabte med Fryd. (Job 38, 7).

Da satte han selv Naturen et Tonestykke, som den uden Afbrydelse har sunget og spillet i snart 6000 Aar. Slegterne har deltaget, hver i sin Tid efter Takten i den store Konsert, og er gangne bort i den ukjendte Uendelighed. Andre er komne i deres Sted forat falde ind, naar Taktslaget faldt. Endnu bruser det mægtige Kor, og Stykket er ikke ude, før Overengelens Basun ved Verdens Ende intonerer Overgangen til et evigt Rekviem.

Ingen Menneskesjæl kan være ganske uberørt af den Sang og Musik, som omgiver den. Det skjærpede Øre — den fine Sjæl — vil høre den overalt.

Fra Biens Summen ved Blomsterbægeret og Fuglekorets Sang i Trætoppen til Rovdyrenes vilde Hyl — fra den melankolske Susen i Grantoppene til den vilde

Orkan — fra Bækkens Silren til Fossefuren og Stormens Drøn fra Havet — fra Sneens Knirken under Foden til Tordenens Brag over Fjelddalen, Vulkanens Udbrud og Jordskjælvet.

Fra Sjælens stille Suk til Gud og Moderens Vuggesang til Slagtummel og kruppske Kanoner — fra Vindens sagte Luftning over Æolsharpens Strenge til Sang og Orgeltoner under Kirkehvælvinger — og døvende Krigsmusik — alt er Sang og Musik — fra Dissonantsen til Harmonien — fra det mindste Insekts svage Lyd til Orkestret.

Gud har lagt Sangens og Musikens Gave ned i Menneskesjælen.

Fra Sjælen stiger Sangen og Musiken stille frem — som Livsspiren fra Frøet skjult i Jordens Skjød — forat pleies og udvikles af Skabningens Herre.

Dyrket og udviklet er den ogsaa bleven som ingen anden Kunstens Evne. Det maatte saa være, fordi den hører med til Livsbetingelserne.

Menneskesjælen kan ikke trives i Jordhytten og Udlændigheden uden at fornøie sig med denne sin ypperste Vuggegave.

Fra Jubals første Forsøg paa Citar og Fløite før Syndfloden til Händel, Mozart, Jennie Lind, Ole Bull og Kristina Nilsson med Piano, Orgel, Violin og den reneste Sangstemme — er Udviklingen gaaet frem i Folkeslagene, indtil jordisk Maal af Fuldkommenhed vel snart maa være naaet.

Men en saadan Udvikling af den musikalske Evne kunde kun finde Sted i de Folkeslag, hvor Gudsaabenbarelsen drog Sjælen nærmere Gud.

Kun der, hvor Aabenbaringens Stige er reist ved den

slumrende Jakobs Fødder, hvor Engle stige op og stige ned — kun der reistes Tonestigen — og kun der kunde Sjælens Længsler i Musik og Sang stige op til det høieste i Lysklarhed og Himmelrenhed.

Hedningen maa nøie sig med at slaa Træstykker sammen — frembringe Lyd fra sit Bambusinstrument og sin dæmpede Tromme — og han synger monotont og uharmonisk vildt ud i sit Hedenskabs mørke Nat.

Først naar Kristendommens Lysstraaler spiller hen over hans mørke Sind — naar Guds Fredstanker skaber Himmellivet i hans Sjæl — først da vaagner Sangen og Musiken — medens Engle synger ved hans Fødsel — og Herren lægger en ny Sang i hans Mund.

Det er Guds Folk, som synger — og synger rent.

Vel ved vi, at Verdens Børn dyrker Sang og Musik som ingen anden, at denne Verdens Gud har taget i sin Tjeneste hvert Instrument, som er opfundet, fra Mundharpe og Langeleik til Cornet, Violin og Piano — og har indøvet hver Stemme, som vilde og kunde give Lyd i hans Kor. Vel maa vi indrømme, han har vundet de fleste — de mest fuldendte Kræfter — men den Tyv har stjaalet alt dette, som alt andet, han har, og anvender denne, den skjønneste Kunst, til Næring for et Liv i Synd i Selskabssalen, Kneipen, Balsalen og Teatret.

Hans Sangere og Sangerinder synger Vanviddets Sang mellem Gravene. Hans Harmonier ender i sønderrevne Sjæles vildeste Disharmoni.

Hans Koncerter og Lystspil gaar over tilsidst i Graad og Tænders Gnidsel.

Kun det Folk har den bedste Musik og synger rent — som med sin Musik og Sang priser Gud og hans store Gjerninger.

Kun det Folk, som blander sin Sang med Englenes — synger Gudstanker ind i Sjælene — og bærer paa sine Tonebølger Sjælens uudsigelige Sukke op til Gud — kun det Folk synger en Sang, som stadigt stiger gjennem Tidens Sekler til større og større harmonisk Fylde og Fuldkommenhed, indtil den som en glitrende Flod glider stille ind i Evighedens store Sang.

Kun Guds Folk kan den Sang, som aldrig ender. Det har lært den af Gud, og har indtil idag sunget den gjennem Aartusinders vekslende Tider i Glæde og Graad.

Den Sang sprang frem ved det røde Havs Bred. Fiendehærens Ryttere, Heste og Vogne begroves i sammenstyrtende Vandmasser — skjød op og flød om hinanden og sank igjen — da vældede Frihedens Seiersang frem fra et taknemmeligt Folks Bryst.

Moses og Israel sang for Herren og Mirjam med Pauke i Haand ledede Kvinderne an i Sang og Dans.

Som Havets Ebbe og Flod var Gudsfolkets Sang gjennem den gamle Pagtes Ventetid — den svulmede — høinede — sank — hendøde næsten.

Højest gik Sangens og Musikens Bølger i Israel i Hyrdekongens Dage. Med sin Harpe fordrev han Sauls onde Aand — og ved den sang han Folkets Tanker sammen om Tempelbygget — de rige Gaver kom — Stenblokkene kom fra Bjerget, og Cedrene gjorde sig færdige at fare fra Libanon til Tempelhelligdommen.

Han spillede op til Tempeltjeneste, indtil de tusinde Sangere sang — og Cymblerne og Harperne og Trommerne og Orglerne klang gjennem Israel.

Tonerne hendøde i Babel. Harperne hængtes paa Piletræerne, og et syndigt Folk med brustne Hjertestrenge sad i Bodens Smerter ved Floden og længtede efter Hjemmets Helligdom.

Tempelmusiken klang ikke som før, efter Hjemkomsten — den lød som et tugtet Barns Hulken og døde hen — som det syntes — for aldrig at faa Liv i Tone.

Men det var som den mørke Time før Dag. — Blikstille — saa kommer umdseelig den første Daggryfstraale og vækker det første Fuglekvidder — saa øges Lyset — saa øges Sangen, indtil alle Trætoppe klapper med Haand og danser i Solskin og Fuglesang.

Presten Sakarias og Elisabeth og Marta i Bjergegnen indtonede med sin Lovsang den nytestamentlige Menigheds Oratorier. Det mægtige „Messias" bruser fremover Kristi fattige Fødsel — over en ny Tid — nye Forholde og et nyt Folk ved Himmelkorets Sang ved Bethlehem hin første Julenat: „Ære være Gud i det høieste, Fred paa Jorden og i Menneskene en Velbehagelighed" — og Menigheden tog det og sang fra Høitid til Høitid:

„Et lidet Barn saa lysteligt Er født for os paa Jorden." —

„Han er opstanden store Bud — Min Gud er en forsonet Gud — Min Himmel er nu aaben." —

„O, Lue fra Guds Kjærlighed — O, Visdom fra det Høie." —

Vel lød den nye Menigheds Sang kun svagt gjennem Fiendehærens Larm og Raab — fra Fængslet — fra Bjergkløften og de tause Skove. —

Vel var den ofte blandet med Løvers Brøl — Knirk af rustne Fængselsdøre — raslende Lænker — og sprake af Baalets Flammer — vel svandt den ganske hen i de romerske Forfølgelser — i Inkvisitionen — Blodbryllupet og Bartholomæusnatten — jaget gjennem Middelalderens Mørke af Munkenes og Messeklerkenes Sjælemesser og Litanier — men den bar Liv i sig og døde ikke ud, og den vaagnede til nyt Liv ved Conrad Cottas

Dør, da Luther som fattig Skolegut derude sang i Frost og Sult.

Reformationsmenighedens sprudlende Troesliv avlede Salmer, Sange og Sang, der gjenlød gjennem Tyskland, Schweitz og Nederlandene.

Rom skalv i sine Grundvolde, Torene sprang over Land og Hav, Fjeld og Dal, indtil det sang rundtomkring paa Jord:

„Vor Gud han er saa fast en Borg,
Han er vort Skjold og Værge,
Han frier os fra Nød og Sorg,
Og ved os vel at berge."

Den Sang klang ind gjennem Norges Fjelddale. Fra hver en Fjeldkløft svarede det over Dalen: „Værge" — „berge" — Troldtroen — Troldfrygten — Svarteboken og Paveløgnen svandt som Mørke for Lys.

Sjømanden med Sjøhatten af og Bonden med aaben Mund og halvløftet Økse — Husmoren med stanset Snelle — Datteren ved Vævestolen — og Gutten paa Bakketoppen med den ene Ski paa Foden stod og lyttede — til Sangen tog dem — og de sang med — og hele Norge sang indtil de sang ind Søndagsfreden og Højmessen. Med Lindeman ved Orgelet synger den norske Kirke nu over Barnets Daab — bodfærdiges Nadverd — de unges Løfter om Forsagelse og Tro — over Brudeparrets Fremtid — og Kisten, som sænkes i Grav.

Den Salmesang følger den frelste Sjæl paa Farten hjem — og den bortdragende Ungdom til fjerne Strand.

Nu gjenlyder den ei blot fra andægtige Hjerter — fra Fjeld og Li og Dal — men fra Moderkirkens egte Datter her nordover — fra det fjerne Vesten over Havet til Hjemlandets By og Bygd — og Moderen kjender sine Børn igjen paa Sangen. —

Vort Folk har faaet Sangens Gave og en Sangskat som kun faa. Langt er Kirkesangen fremme — derhjemme.

Vi staar endnu tilbage i dette som i saa mangt andet. Men vi er et kirkeligt Nybyggerfolk.

Gud ske Lov for det, vi har — og for det mere, vi faar.

Kirkesangen vaagner op i vore Menigheder — den faar mere Liv — mere Harmoni og Fylde.

De gamle slæber lidt tungt endnu. De er trætte. Da gaar man ikke saa fort. Men Ungdommen kommer med freidig Sang.

Maatte den saasandt bevares fra det amerikanske Kirkelivs Tra-la-la. — Det passer ikke sammen med vor lutherske Teologi; thi den lærer ikke Folk at danse paa Krykker efter Takt ind i Himlen.

Den viser Vei gjennem Bod og Bøn og Tro i Jesu Fodspor til Zions Bjerg.

Lad det da blive Friskhed — Freidighed — men dybt Alvor — at den med ophøiet Værdighed kan bære Evangeliets Prædiken ind over Menigheden — ind i Hjerterne. —

Ja, saa vil vi synge.

Det norsk lutherske Sangerforbund skal lede os og lære os. Tab ikke Modet — om det gaar sent og smaat med os — om Takten ikke er saa fast og Stemmen ikke saa ren — for det første. —

Vi venter heller ikke noget fuldkomment i Forkrænkelighedens Land.

Vor bedste Sang hernede bliver dog kun — som en har sagt — som: „Paradisportenes Knirken paa fine Hængsler."

Vi synger endnu ved Guds Fodskammel. Men Guds Folk synger sig frem til Tronen. Naar det er naaet did,

da lyder „den nye Sang om Guds store Gjerninger" som mange Vandes Lyd.

Da faar ogsaa vi være med, som kun lidet har havt af Sangens skjønne Gave.

Vort Folk er med i det store Sangerforbund. Vi øver os nu til det store Sangerstevne i Zionskirken med de høie Hvælvinger.

Syng da norsk lutherske Sangerforbund! Syng den gamle malmsterke Kirkesang ind i vort Folk! — Syng — indtil vort Folk drager ind til den store Sangerfest for Lammets Trone

Herren velsigne vor Kirke — vort Folk og det lutherske Sangerforbund!

Velkommen til Eau Claire!

Sangerstevnet.

Tale ved Velkomstfesten 1899.

Mine Damer og Herrer!

Medlemmer af det norsk lutherske Sangerforbund!

Det er mig en Ære, som det er mig en Glæde at byde eder alle hjertelig velkommen!

Velkommen til vor By — til vor Menighed — til vore Hjem og Sangerstevnet i denne Sal!

Vor By stod altid aaben for Sangfuglesskaren, der gjestede vore skovrige Egne. Vor Menighed hilser eder som Brødre og Søstre fostret af en fælles Moderkirke. Vore Hjems Døre staar aabne med et Velkommen til alt, hvad Huset formaar, og Sangerstevnet og Sangersalen er eders med al den Sang og Musik og Sangerfryd, som Talent og Kunst og glade Sangerfjæle kan frembringe.

Velkommen, I Sangere, fra Løv og Naaleskog, hvor Vindene bruse i Træers Top, og Elvene bæ'rer til Torvs det vordende Hus paa sin Ryg!

Velkommen, I Sangere, fra By og fra Land i Vest, hvor Bøffelen sank for den vildes Pil, og Agrene staar i guldgul Pragt med Rigdom og Brød for driftige Tusinder!

Velkommen, I Sangere, fra den navnjetne Skoleby mellem skogklædte Aaser, hvorfra Musik og Sang og Videnskab spredtes videnom blandt indvandrede Nordboer!

Velkommen, I Sangere, som bor ved Bredderne af den store Ferskvandssjø, hvorfra Vestens Brødkorn bæres med Seil og Damp mod Østen og over det store Hav!

Velkommen, Nattergal fra Vestens Metropolis!

Velkommen fra Tvillingbyerne, vort Folks Datter, med det rige Musiktalent udviklet til Kunstnerfærdighed under Ledelse af berømte Mestere paa begge Sider af Havet!

Velkommen allesammen! Vi har ventet paa eders Komme, som man efter en lang Vinter længes efter Vaarens Komme med Solskin, Løvspret, Blomsterduft og Fuglesang.

Vi har lovet os meget og lovet hver en, som gjæster vor Festsal, en musikalsk Nydelse, som sjelden bydes og aldrig glemmes.

Vi kjender eders Herkomst — eders Udviklings Færdighed og eders Udviklings Maal.

I kommer til os med et gjennem mange Slegtled nedarvet Talent — og med Musik og Sang, som toner igjen i eder fra et Land, hvor Mødres Sang lød over eders Fædres Vugge, og gjennem hvis storslagne Natur fra Lindesnæs til Kap, der toner en Sang fra Hedenold

gjennem Slegter, som fødes af Norønæt, hvor i Verden de gaar, om i Syd om i Vest.

I stammer fra et Land, hvor Skjaldene i Uroldstid kvad om tapre Fædres Bedrifter — hvor Auketor

„høit i Sky sin Vogn kjørte
og sin Hyldest fra Klippen hørte",

„Hvor Luren gjennem Dalen toner
Vemodigt mellem Birkens Kroner,"
Der Fossen vildt fra Klippen skummer,
Sin monotone Bas den brummer,"
Der „tykkes mig, jeg hører Klang
Af Vaabenlarm og Skjaldesang".
Der „Barskoven hæver et Høitidsbrus
Og hilser fra alle Dale,
Og Bølgen synger med Skvulp og Sus
Velkommen i vore Sale".

Der toner Sæterjentens Søndagssang fra et elskovslængtende Hjerte akkompagneret i Sæterstilheden af Bjeldeklangen og Sæterens Lur fra Nabosæteren, mens „i Dalen Klokkerne gaar — og der ringes fra Taarnet sammen".

Der „Huldren rører sit Strengespil
Og Tonen klinger saa sterk og vild.
Som Skrig det klinger fra Fjeldets Væg,
Og Granerne ryste det gamle Skjæg.
Strengene taug, men fra Fjeldets Skjød
Klang det som hulkende Røster —
Jamrende Klager i Skoven lød —
Det suste i Vest — i Øster."

Der kan vi høre en Sommerdag, Elven bruse som ved Harpeslag. — Der

„Tømmerstokken danser i Elvens Bad
Og ved Kvernen tordner Fossens Kvad."

„Og heb du høirt Astri mi synja ein Kveld?
Det er, som det susar fra Skog og fra Fjell.
For Tonarne drøyma, naar mjuke dei strøyma,
Det er, som du alt, ja, dig sjølv kunde gløyma."

Og du, Sangerskare — du er Astri, som syng og spelar paa Langeleik og rører ved Hjertestrengen, saa Længselen kommer i Hugen, Længselen efter noget stort og rent, som driv frem til Lov og Pris for ham, som gav Evnen til alt det skjønne, som forædler Sindet og løfter op til ham.

Og vi ved nu, at I vil synge for os, for paa lang Afstand har vi alt hørt eder synge, mens I kom til Sangerstevnet.

„Aa vil du hava meg til aa kveda,
Det skal eg gjera med største Gleda,
Og eg skal kveda so vænt fyr deg,
At du skal gløyma deg sjøl og meg."

Som Ætlinge af et fjeldsterkt, stemningsfuldt Folk, der levede og døde ombrust og gjennemstrømmet af en mægtig Natur Symfoni — er der nedlagt i eders Væsens Dyb en Sangbund — dyb som Nordsjøen, der vælter sine brusende Bølger mod den norske Klippekyst — klar som et norskt Fjeldvand — lydhør som Ekkoet i de norske Fjelddale og letrørt som Zitherstrengene paa en tonestemt Hardangerfele — og der er givet eder i Vuggegave Toner, der stiger fra Sangbunden beslegtet med Fossedurer fra Dybet mellem Fjeldene — Lurens Toner fra Fjeldets Top, — Siljefløitens ved den silrende Bæk i Engen og Huldrens Langeleik. — Toner, der „glide saa dulmende blide i Sjælen ind og fremlokker Smil paa det blege Kind".

Men I har ikke modtaget Sangens og Musikens skjønne Gave blot fra det Land, hvor Alnaturen sang og

Gauken gol og Fuglene kvidrede — hvor Fossegrimen viede Ole Bull og Møllargutten til Felen og lærte dem at spille, saa underjordiske og overjordiske Toner silede efter Tryllebuen for hvert et Strøg over dens bævede Strenge. — Nei, I er ogsaa **Kirkens Børn**, der har faaet og har lært at synge — **„Kirkens Sang"**.

Den Sang er gammel som Verden. Den Sang blandedes med Fuglenes Sang i Paradisets yndige Have, men den slog over i Mol i Sørgesang ved Overgangen til Syndestanden. Den bares dog af Forjættelsens bevingede Haab over Syndflod og Ørkenvandringen — over Fangenskabet og ind i det mørkeste Stille af Ventningens Nat. Da forstummede den ganske, indtil Englenes Kor dalede ned til Sangerstevnet ved Bethlehem. Da skred Stjernen frem i Østen — da gryede det af Dag over Judas Bjerge. Da lagdes en ny Sang i de troendes Mund: „Os er idag en Frelser født!" Ære være Gud i det Høieste — Fred paa Jorden og i Menneskene en Velbehagelighed. Saa kom Paaskehymnen og Pinsesalmen og „Kirkens Sang" blev klarere og bruste sterkere fra Hjerter, som Aanden viet til Tempel for ham, som blev i Krybben lagt og som nu opstanden og herliggjort skulde være en Præst i sit Tempel til Dagenes Ende ogsaa i al Evighed.

„Kirkens Sang" havde altid sin Ebbe og Flod — sin Stormbrus under sorte Skymasser med Torden og Lyn — og sin lette Bølgeskvulp i glitrende Solskin og maanelys Nat — som Havet, men renere — mere freidig steg „Kirkens Sang" frem fra den Tid, da Luther som Munk udmattet og besvimet paa Erfurts Klosters Stengulv kom til sig selv igjen under Klosterbrødrenes Sang, da sprang snart det rene Evangeliums Salmedigtning frem som en blyg Vaarblomst i den rensede Kirkes tinende Jordbund

og den lutherske — den apostoliske — Kirke kunde snart smykke sit blodige Lidelses- og Seierskors med en uforvisnelig Krans af Kjernesalmer flettet med aandelig Skjønhedssans af Luther, Paul Gerhard, Brorson, Grundtvig, Landstad og andre, over hvis Digtersjæl Aanden svævet befrugtende og løftende, og den lutherske Kirke fik Hædersnavnet **„Den syngende Kirke".**

I Eisenach ved Foden af Wartburgs mosgrode Mur, der hvor Luther som fattig Skolegut sang forGodtfolks Døre med skjælvende Stemme for Brød, der fremkaldte Kirkens Herre Aar derefter den verdensberømte Johan Sebastian Bach.

Han satte sig til Kirkens Orgel og lokkede Toner frem, der svarede til de nye evangeliske Salmer, der havde afløst Munkens mumlende Messe — og Bachs Orgeltoner — viet en renset Kirke og en syngende Menighed — fyldte Kirkens Kor — dens Skib og høie Hvælvinger, saa kronede Fyrster sad i stum Forundring, og de fattige smaa i Herrens Menighed jublede og klappede i Haand — for Himlens Halleluja gjenlød allerede i den stridende Korskirke.

Og i vort eget Fædreland, i Kirken med „Guldspir i Sky" — sad Luthers Ætlinge — Lindemans — ved Orgelet indtil denne Dag og ledede med mægtigt Orgelbrus den syngende Kirkes Børn mellem Fjeldene i Salmesang, som toner over vore Fædres Grave — over vor Daab — vor Konfirmation — vor Udreise og ind over vort nye Hjem i det fjerne Vesten, hvor Sol gaar ned. —

Gjennem eders Sjæl, eders Hjem, eders Kirke og over alt eders Virke tonede „Kirkens Sang". I hørte den som smaa af Mor og Far i Andagtsstunden og i Kirken, da I sad og saa op mod dens høie Hvælving, og I syntes Sangen løftede eder op til Englene — til Gud.

— I hørte den, og I sang med kvalt Graad i Halsen paa Konfirmationsdagen og i den hellige Nadverdtime — den kom vemodigt men husvalende til det sørgmodige Sind, da Far — da Mor laa paa Baaren og sænkedes i Grav — den tonede over eders Pagtes Slutning paa Bryllupsdagen og kom igjen over eders Barns Daab — den kom med Trøst, naar Øiet var vaadt af Taarer — og den bar Sjælen op til Gud, naar den havde Tak for Glæder at bringe al god Gavers Giver.

Denne „Kirkens Sang" er et Kjendemerke for eder paa den Kirke, som er alles eders Moder. Ingen kan synge som gamle Mor, og ikke trives hendes Børn i andet Kirkehjem end det, hvor hun er, og hvor hendes Salmer synges.

Lad dem aabne sine Kirkedøre paa vid Væg — lad dem vinke og lokke — lad dem synge og spille sine „Lethopstralala" længe nok — kun der, hvor de gamle Salmer lyder, har den „syngende Kirkes" Barn sit Hjem, indtil det flytter hjem til Gud.

Og I har sat eder til Maal at vække denne „Kirkens Sang" end mer tillive og synge den ind i Hjertet paa den Slegt, som skal synge Ligsalmen over vore Grave, paa det at „Kirkens Sang" kan leve efter os i den gamle Fremtidens Kirke til Guds Pris og til Trøst og Trocsstyrkelse for kommende Slegter, som den var det for os den Tid, vi var her.

Hvilket herligt Maal! Syng for Gud i Jesu Navn! Syng for hans Menighed, dens Præst, dens gamle, dens unge, dens Børn. Syng i Tro! Syng i Haab! Syng i Kjærlighed! Syng i Ydmyghed! Herren vil velsigne den Sang.

Liden Paaskjønnelse faar ofte den, der søger at fremme andres Vel og det fælles bedste.

Det gik vel saa ogsaa med eder. Naar I strævede, som bedst I kunde, saa var der oftest mer Hindring end Opmuntring, mer Skuffelse end Hjælp.

Der fandtes altid dem, som ikke kunde eller vilde forstaa, hvad den idelige Syngen skulde tjene til. Saa var der nogen, som var med en Stund og gik træt og blev borte. Men værst af alt, der var endog dem, som lagde Hindringer i Veien og søgte at slaa iskoldt Vand paa eders Begeistring. Stakkels Sangfugle!

Her synes mig, det smukke Digt af Welhaven — „En Sangfugl" passer saa vel. Jeg vil minde om det, saa kan I ta det med hjem til lidt Husvalelse i en tung Stund:

„Hvor Larm af Fossevældet
Kuer al anden Røst,
Der bygger og bor paa Fjeldet
En Fugl med Sangerbryst.
I dunkleste Klippekløfter,
Ja, — tæt ved Elvens Fald,
Sin freidige Røst den løfter, —
Og derfor heder den Fossekall.

Mens Regn af Skummet driver
Gjennem dens Rugested,
Dens Sang og Flugt beliver
Vandenes øde Bred.
Men mangen engang tiltakke
For Triller og blide Kvad,
Faar Fuglen over sin Nakke,
Et isnende — umildt Styrtebad.

Dog aldrig den forlanger
At kvæde i Blomsterduft,
Og ei som Skovens Sanger,
Den undflyr Vinterens Luft.

Paa Is, som Taage slører,
I Elvegruben trang,
Alene — for døve Ører,
Den hæver endnu sin friske Sang.

Men skal en Sanger trives
I Fosfekallens Kaar,
Maa han for alting drives
Af Iver, som forslaar.
Dertil af Himlen skjænkes
En rigtig Fjederpels,
Som taaler at overstænkes
Af bistert brusende Vand tilfjelds."

Men frisk Mod Sangere! „Et isnende — umildt Styrtebad" til Løn „for Triller og blide Kvad" kan vel virke lidt **afkjølende** med det samme, især naar det kommer — som oftest er Tilfældet — vel hastigt og uventet, men **forkjølende** — saa det skulde gjøre Sangen umulig — nei — ingenlunde. Tvertimod. Det sætter kun det friske Blod i Omløb og fremkalder en behagelig Livsvarme i Systemet og styrker „Stemmebaandene".

Bliv kun ved!

„Der er ei saa taus en Hule,
Lidt Gjenklang eier den jo;
I er, som de sjungende Fugle,
Med Frøkorn i Næb og Klo.
Hvor helst end Vingerne stryger
Langs Fjeldtop som lavt over Fjord,
Et Frøkorn fra Flokken flyger
Til Trivsel i længtende Jord."

Eders Arbeide for Sangens og Musikens Opkomst og Udvikling iblandt vort Folk har allerede baaret rig Frugt. Som et Raab ind mellem de norske Fjelde kan bringe et flyvoldigt Ekko, saa har ogsaa eders Sang fremkaldt Sang videnom i vore Menigheder.

Da Sangerforbundet i 1893 var samlet til Sangerfest i denne Sal, var Forbundet endnu kun i Begyndelsen af sin Virksomhed.

Den Gang var der forholdsvis faa Sangkor i Menighederne. Nu er der mange, og deres Tal forøges stadigt. Større og mindre Sangerforbund har dannet sig — og Sangerfester er ikke længere nogen Sjeldenhed blandt vort Folk.

Bliv kun ved at synge „forglemte Sange", og lyder end eders Sang endnu for mange saa fjern „som Nyn mellem Vindenes Sukke", snart skal den lyde dem mere nær „som af en susende Vinge, og grant skal de høre fra Fjeld og Trær de lokkende Toner klinge".

Og hvad du ikke kan lokke med dit: „Tiril tove, langt — langt bort i Skove" — det vække du med Sang og Musik, der bruser som Stormen.

„Fram daa lik Stormen og vær ikkje veik
Syng berr' ein Salme i villaste Leik! —

indtil alt og alle synger i „den syngende Kirke", saa det gjenlyder fra Hav til Hav og Folkene, der ikke kjendte dens malmsterke Sang, skal spørge: „Hvor lærte du den Sang?" og der skal svares:

„Det er det samme,
Men mind dig den blot!"

Saa vær velkommen, Sangerforbund! Gud velsigne din Sang overalt, hvor dens Toner lyder!

Og nu vil du synge og spille for os! Vi takke alt nu og klappe i Haand. Vi er kun bange, det varer saa kort, og øsligt bliver det, naar I farer bort med Jernhesten igjen.

„Da sidder vi og ser efter Røgen
Saa langt, som Øiet kan naa.
I „flyve med flagrende Faner"
Og synge jer „fuglefri",
Vi sidder igjen og aner:
Nu strøg noget stort forbi."

Farvel til det nittende Aarhundrede.

Nys lød fra Vægtertaarnet: Stans trøble Slegt, du staar ved Enden af et Aarhundrede!

Stilt blev det et Øieblik. Millioner vendte sig mod Tidens Taarnuhr og løftet Blikket.

Viseren gled over Tolvtalstreget. Slagværket slog tolv Slag.

Til Hvile i Evighedens Moderskjød lagde sig det gamle Aarhundrede — og den gamle af Dage skrev med Almagtsfinger paa Tidens Bautasten: — Nittenhundrede og En.

Da sig Nutidsslegtens Blikke søvntungt ned efter Taarnspiret — og der hørtes som fjern Torden Mumlen af Millioner: „Endt er —

Det nittende Aarhundrede."

I.

Vi er det nittende Aarhundredes Børn. Os har det født og fostret til Arv.

Vel sømmer det os at drage til Minde dets Byrd og dets Hæder. For — stort var det — daadrigt til det, som duger.

Ilde stod det til — i den gamle Verden — ved Enden af det attende Aarhundrede.

Mørkt var det — som vanligt — i Pavens Maalstue. Selv Lyset, som Luther satte paa Stagen, blafret i Blæsten. „Oplysningen" fra Frankrig søgte at slukke det ud med vindige Fraser om Dyd, Potetes og Forsynet.

Frankrig afsatte Gud. Og skugræd løftet det Skjøgen paa Guldstol.

Da kom over Frankrig med blottet Arm og Ris den Gud, som ei vil spottes. Og selv maatte Frankrig Selvtugt øve.

Marseillaisen lød over kropløse Hoveder, og Blodet tappedes ud over Guillotinen, Varseilles og Bastillens Ruiner.

Den lille Korporal fra Corsica sattes til Tugt for den gamle Verdens nye og gamle Synder. Men mest for Oplysningspraasen, som sattes i Stedet for Verdens Lys.

Europa laa i Krutrøg og Konvultioner under Napoleons Kanoner.

Bedre var det vel da i den nye Verden.

Washingtons Sverd havde slaaet Kongearmen, som over Hav til Rov var rakt over et Folk, som i Bibel og Puritanbryst havde sin Kristentro — og kjæmpet for Frihed.

I Frihedsskrud med Krans om Tinde skred i Morgengryet den amerikanske Republik frem med Bud om bedre Tider og Velkomst til nyt Hjem — stort — og rigt — og frit — for gamle Slegters nye Slegt.

Da blegnet bort det attende Aarhundrede.

Det nittende Aarhundrede

randt op som Sol i Vaar med Lægedom under sin Vinge.

Det drysset Guldglans over Washingtons Grav og kysset Stjernebanneret.

Det skred frem over den gamle Verdens blodige Slagmarker og bar et tugtet Folks Bøn til Gud. Og det kom til Napoleon med Blücher og Wellington, Waterloo, St. Helena og en ensom Grav under Grædevil.

Det tyske Folk fik nyt Universitet og Mænd som Schleiermacher, Harms, Hengstenberg, Delitzsch, Luthart, Thomasius, Løhe og Phillippi.

Det kom med Spirekraft over de brittiske Øer og op til det kolde Norden.

Hans Hauge løstes af Fængsel. Og Sæden, han saaet mellem Fjeldene og ved Sjøens Kant, spiret og skjød Vekst.

„Folkeaanden i Norge vaagnet." Og Norge fik sit Universitet, sin Grundlov og 17de Mai.

I Danmark vaagnet „de sterke Jyder" og kjæmpet mod Balles Lærebog og evangelisk-kristelig Salmebog med Pontoppidans Forklaring og Kingo. Og Grundtvig kvad og kjæmpet Side om Side med Rudelbach til hans Pris, som er „Tidernes Midtpunkt". —

Sverige havde sine „Gammellæsere" i Norrland og Dalarne — og Bisperne Wallin og Tegner med Veltalenhed og Skaldegaver — og det fik sin Carl Olaf Rosenius med Evangeliprækten saa frisk og ublandet som Luthers.

Sligt varslet om store Tider og stor Daad.

Og de kom, disse Tider, med Jertegn og Daad, som altid de kommer, naar Ordet fra Gud faar vække og lyse og lede de dormende Kræfter i Menneskets Aand.

II.

Vantroens Vinter veg. Vaaren vaagnet. Gud havde harvet, mens Vantroen herjet. Her var Sædejord nok og

Sædekorn nok. — Og det blev Sommersol nok — og Saamænd nok — og Kjærlighed nok.

Saa begyndte Saaningen. Det nittende Aarhundrede blev et

Missionsaarhundrede.

Ældre Missionsselskaber vaagnet af Dvale. Og nye sprang frem som Kilder i Bakkeheldet.

Fra Livingstone, som dør knælende i Bøn i Afrikas Indland, til Gubben Gobat i Jerusalem, trængte Missionærerne frem til Hedning og Jøde.

I Vestafrika til Senegambien og Guld- og Slavekysten.

I Sydafrika til Hererø og Orambolandet, Namaqualandet, Kaplandet, det indre og østlige Sydafrika.

I Østafrika til Madagaskar, Zanzibar og Mombas, Abessinien, Ægypten og Landene ved øvre Nilen.

I Asien til Palestina, Syrien, Lilleasien og Persien, Indien, Ceylon, Bagindien og det indiske Archipelago. — Til Kina og Japan, Australien og Polynesien.

I Amerika blandt Indianerne. Og blandt Jøderne i Amerika, Rusland, Tyskland, England og andre Lande.

Bibelselskaber bar Bibler udover Verden i Millionvis i alle kjendte Tungemaal.

Barmhjertighedsanstalter: Hospitaler, Barnehjem, Alderdomshjem, Sjømandshjem og Asyler af alle Slags steg frem for Synet som Oaser i et tørt og tørstigt Land.

Velgjørenhedsforeninger, Afholdsforeninger og Hjælpeforeninger strakte Barmhjertighedens Arme i tusenvis ud over de elendige fra den raadnende Spedalske til Drankeren i Rendestenen og den visnede Skjøge i Smuget.

Som en frelsende Engel drog Kristendommen frem gjennem Aarhundredet fra Hav til Hav paa Fastland og

til Havets Øer og strøet „Evighedsroser", „Kristi Blodsdraaber" og „Paaskeliljer" over Slegter, som kom og gik over Tidens Tærskel, og viste dem Vei gjennem „det mørke Fastland" til Landet lyst som en Dag.

Det nittende Aarhundrede har lagt ud over $300,000,000 til Missionens Drift blandt Hedninger og Jøder. Det har stadig øget sit Bidrag til det nu giver $16,000,000 om Aaret til Missionens Fremme.

Ved Aarhundredets Ende er der en Hær af ca. 40,000 Missionsarbeidere i Marken, og Antallet af kristne har blot i de sidste 13 Aar øge fra 477 Millioner til 555 Millioner.

Ilde spaaet Vantroens Apostel ved Slutningen af det attende Aarhundrede, naar han sagde:

„Om hundrede Aar er det ude med Kristendommen."

Med Laurbærkrans om Tinding staar Kristendommen ved Begyndelsen af det tyvende Aarhundrede og peger over Voltairs Grav paa det nittende Aarhundrede.

Saa skal Dommens Dag det nittende Aarhundrede pege paa Volaire og vidne: — „Der er Spaamanden! Hvor er Spaadommen?" —

Vist var det dem ogsaa i det nittende Aarhundrede, som spottet og bar Vaaben paa Kristendommen. Men Banesaar gav de sig selv.

Og seiersæl gaar Kristendommen frem af det nittende Aarhundrede til ny Kamp og ny Seier. —

III.

Som Lysets Straaler kommer til den, der tænder og sætter paa Stagen i Stuen det brændende Lys, saa kommer og Herrens Ord med Lys til Løn til den, som bærer det ind til Folk, som sidder i Dødens Mørke.

Lys tændte det nittende Aarhundrede videnom ved

Herrens Ord. Og Lys fik det. Og Lys gav det ved flere og bedre Skoler for Folk i høie og lavere Lag.

Det blev et —

Oplysningens Aarhundrede.

Vel var der Adgang til Lærdom for høiere Stænder. Men Massen af Folket i lavere Lag fik lidet slukke sin Tørst ved Mimers Brønd. Og vel var det sigtet som Tegn paa Stormandstanke, naar nogen af ringere Byrd vilde frem til mer end til Dyrkning af Jorden, Haandverk, Fisker, Sjauer eller Sjømand.

Slige trængte ei mer end sterke Næver og lydigt Sind, Herrens Bud og et Fadervor.

Desmindre de vidste af det, som vider Synet i Aandens Verden, desbedre de fandt sig i Sut og Slid for egen og andres Næring.

Tjenende Næver i Madstrævets Deigtrug vel huet de høiere Stænder bedre end tjenende Aander, som snart kunde stige til Adel og Magt i Aandernes Rige.

Paven, som hersker i Tidernes Mørke, vilde det helst, at Massernes Muskler blev øvet og Aanderne stagget og sløvet. Og alle hans Svende vilde som han.

Men Luther talte i dette som andet det løsende Ord. Han vilde Oplysningens Fremme i Familie, Kirke og Stat ved Skoler med Tilgang for fattig og rig.

Oplysningens Frø, som han plantet, det spiret om ham og over hans Grav.

Vel trampedes Spirerne ned under Trediveaarskrigen, men frikkedes op af Francke og Spenner og Schweitzeren Pestalozzi.

Saa kom det nittende Aarhundrede. Pestalozzi slog det nye Aarhundredes Grundtone an med sit Skrift: „Hvorledes Gjertrud lærer sine Børn.“ Og Tiden var

kommen, da Folkene vaagnet til Sans for Oplysningens Fremme blandt fattig og rig.

I Tyskland, hvor Almenoplysningens Tanke ved Luther var lagt i Folkets og Fyrsters Sind, der brød den igjennem og bar sin Frugt i Skoler for høi og lav fra Frøbels Kindergarten til Universiteter af første Rang.

Tyskland fik tidlig — om nævnt — i Hundredeaarets Morgen sit Universitet i Berlin med Lærerkræfter, som kunde og vilde sprede Oplysningens Straaler Verden rundt. Og Tyskland er bleven for Verden en Lærer, som har om sin Stol vordende Lærere, Mænd og Kvinder fra alle Land.

Almenoplysningens Tanke trængte sig frem med Solskinnets Magt gjennem Landene.

Masternes Mylder af Børn blev bænket om Borde, der Kundskabens Lys kunde straale saavel over Fattigmands Barn som Fyrstens.

Og vel har det vist sig, at Aander fra Folkets laveste Lag kan stige i Lyset i Høide med dem, som i Byrd og i Baade er stillet paa Samfundets høieste Tinde.

Det nittende Aarhundrede har løftet fattige smaa af alle Aldre fra Enfoldets mørkeste Vraa til Kundskabens Høider. Og vel har det vist, at adlet Aand er større end adlet Byrd — og — at hver en Aand, som Skaberen tændte, er sat til Stjerne i Tidens Nat, enten den straaler fra Ager og Eng — Stenbrudskaret — og Mastetoppen — eller fra Tronen — Landets Tingsal — og Lærerstolen.

Det nittende Aarhundrede løste Pressen og gav den sin Frihed. Frem vældet Folkenes Tanker som svulmende Elv paa en Vaardag. Og Almenoplysningen fandt i den frie Presse sin Bundsforvandt.

Vel er den farlig, den Samson, det er den. Men helst for Filistre. Uvorrent svinger han Asenkjæven — Ræve med brændende Fakler i Halen slipper han ind i Næringen — og Byportens Fløidør bærer han bort paa sin brede Ryg.

Men farligt er det at binde ham og blinde ham og tvinge ham til at male paa Egennyttens Filisterkværn. For Lokkerne længes — om Kræfterne stænges. Og før man ved af det, river han Sneversynets Afgudstempel ned og knuser sig selv og Filisterne med.

Bedre er det, at Pressen er fri og faar bruge sin Samsonstyrke — selv om den gjør noget Ugagn iblandt.

Meget har den gjort, og meget kan den gjøre til Oplysningens Fremme. Og Kristendommen vil, at Oplysning skal fremmes. Den er selv Oplysningens Bærer — fordi den er Sandhed. Ikke er Kristendommen lysræd — ei heller skugræd.

I det nittende Aarhundredes straalende Lys med fuldeste Frihed for Skole og Presse og Tale har Kristendommen vundet sin største Seier.

Sandheden seirer som bedst over Løgnen i aaben Kamp paa høilys Dag. —

Som Lysenes Fader i Tidernes Morgen har sagt, saa siger og Sandhed og SandhedensFrænder til Tidernes Ende:

„Lad der blive Lys!"

IV.

Længe sad kristnede Folk med banfat Bytte — Slaveriet, Slavehandelen og Slaverne.

En Levning var det fra Hedningetiden. En Plet paa Skjoldet. Et aabent Saar paa Samfundslegemet.

Byttet blev større Aar for Aar. Pletten vokset. Og Saaret truet med Døden.

Da Humaniteten pristes som mest, og der taltes og skreves paa Vers og i Prosa om Frihed og Lighed og Broderskab, da var vel Ondet som værst.

Millioner Slaver kjøbtes og solgtes og trællet i Aag under Pisken.

Et Særsyn var det, at de, som vel længst var fremme i Frihed som Folk — England og Amerika — stod fremst i Rækken blandt kristnede Folk — i Skammen.

Men saa kom Gud med det nittende Aarhundrede — og det blev et —

Frigjørelsens Aarshundrede.

Tanker paa Uret og Ret vaagnet. Og Tolk til at bære de Tanker frem kaaret Gud sig paa begge Sider af Havet.

I England: William Wilberforce og flere.

I de Forenede Stater: William Lloyd Garrison, Wendel Phillips, Harriet Beecher Stowe, Sumner og Abraham Lincoln.

Saa kom Brydningens Tid, som brød Vane til bundnes Frihed.

Havesyg Vinding vred sig vranten og vendte Vaaben mod Trælles Talsmænd.

Men Gud gav Styrke til Stevner og Strid med Magter, som myldret af Mørket, og Mængden, som holdt paa sit blodige Bytte.

Nys før sin Død fik Wilberforce Budskab, at alle Slaver i Englands østindiske Besiddelser — tolv Millioner i Tallet — var fri.

Og seiersæl gik han fra Kampen for Slavernes Frihed til Frihedens Gud. —

Men haardere gik det vel i den nyfødte Verden.

Vel kjæmpedes her som hist i den gamle med Tunge og Pen. Men snart kom der knubbete Ord, knyttet Næve og kvæsset Kniv. Folket deltes i to — Syden og Norden.

Saa bar det ihop med Kniv paa Strube. Og Brødre brødes i blodig Bask i Aar og Dag, til endelig seiret Frihedens Sag.

Abraham Lincoln, som Almagtens Gud fra usleste Hytte i Folkets laveste Lag førte og satte til Veder, løste med sikker Haand fire Millioner Slavers blodige Baand og satte i Frihed den trællende Slegt. —

Verden skalv ved den dristige Daad.

Sydens Trælletyranner blegnet og brønte Kniven.

Men lidet magtet de nu. Trældommens Forsvar var knækket som Trællenes Aag.

Et kunde de vel — og det gjorde de skjændsomt. — Og det var at sætte ved Lincolns Snigmord en Skjændselens Krone paa hele sin Niddingsdaad.

Men derved banet de — mod sin Vilje — Martyrens Vei til Martyriets Krone, som sattes af Frihedens Gud paa Lincolns blodige Tinding.

Størst af de store, det nittende Aarhundrede har født, staar Abraham Lincoln.

Men stor var hver, som kjæmpet og bad for Frihedens Sag. Og stort var det nittende Aarhundrede, for det gav Frihed til Millioner Slaver i engelske, franske, spanske, danske og svenske Besiddelser — i Brazilien, Nederlandene og Amerika.

V.

Gudsordet, det nittende Aarhundrede har havt, har spredt sit Lys om Land til Løsning af Evighedsgaader og Tidernes Spørgsmaal.

Ved Gudsordet blev det — Missionens, Oplysningens og Frigivelsens — og et

Opfindelsernes Aarhundrede.

Løfte det Kræfter i Aandens Verden, fik det til Løn en Aandens Kraft, som fandt og fanget og gjorde til Træl de Kræfter, som end laa skjult i Naturens Verden.

Ei Havet blot, naar svulmer i Stormens Vrede dets Barm — ei skummende Masser i Elvstupet blot — har Kraft, men faa Tønder Vand fra den silrende Bæk stængt inde og hedet til Damp har Kræfter, som spotter Havets Vrede og Fossens Brus.

De Kræfter tog det nittende Aarhundrede i Brug.

Dampen blev Træl. Og trolig har den vel trællet i hundrede Aar.

Den driver Skibe trods Vind og Storm paa Hav og Sjø og Flod.

Den trækker Vogne med Folk og Fragt over Slette og Fjeld og Dal fra Hav til Hav over Baner, hvis samlede Længde vel rækker ni Gange rundt Jorden.

Ertsen løfter den fra Schakten og knuser den til Støv, hamrer Rujernet og valser det ud — og gjør det til Redskab fra Naal og Spiger til Lokomotiver og Krupske Kanoner.

Den drar Stokken fra Skogen og sager den op til Materiale og bærer det til Byggepladsen.

Den høvler og dreier og gjør Bord og Stol og Seng.

Den karder og spinner og væver og stamper og strikker og varmer Hus, Kontor, Kirke og Skole.

Den gjør Papir og Pen og Typer — og sætter og trykker Bøger, Blade og Brev og bærer dem ud i Verden.

Den tærsker og maler og bærer til Marked Korn og Mel.

Det nittende Aarhundrede har grebet Lynets Kræfter.

Elektriciteten, som spraker og tordner og stikker med Zigzagtunger af Ild og splintrer og brænder, der den vil, er spændt i Aag som Dampen.

Fuldt maaler den Kraft med sin Frænde. Og kvikkere er den — snar som en Tanke — og klar som Straale fra Sol.

Derfor sættes den helst til den finere Idræt.

Den driver Sporvogn og Automobilen og lyser i Hus, i Vogn, i Skib og i Gade.

Lynsnar bærer den Bud, snart paa Havets Bund — snart over Land fra Folk til Folk, fra By til By, fra Mand til Mand lige til Jordens yderste Grænser — og bærer Tanke og Tale — Stemme og Ord — Mand og Mand imellem i hundreder Miles Afstand, som stod de Ansigt til Ansigt og talte.

Billeder fæstes til Plade, Papir og Glas. Luft lægges i Lag i Skrin til Brug. Lysets Straaler bærer Tiets Syn ind mellem Stjernekloder og gjennem Menneskets Indre. Lydbølger fæstes og løses efter Behag.

Men — hvem nævner i Hast alle det nittende Aarhundredes Jertegn? De er Legio.

Alle har faaet sine Gaver. Landmanden, Fabrikanten og Haandværkeren sine Maskiner, Handelsmanden Kommunikations- og Transportmidler — og Videnskabsmanden sine Instrumenter og Redskaber til fortsat Granskning.

Alle har faaet sine Gaver, fra Husmoderen ved Symaskinen og Ungmøen, som kysser sin elskedes Billede — til Krigerstanden med Redskaber til Krig, som vel snart maa gjøre selv Krig umulig.

Stort var det nittende Aarhundrede!

Evne og Tid blev for knap, om alt skulde nævnes, som tjener dets Minde til Hæder.

Vist havde det Lyder — saavel som Dyder. Men andre faar sidde til Doms over dem.

Dvæle vilde vi helst til Afsked ved det, som er stort og godt og Slegten til Gavn. —

Far da vel, du daadrige, seiersæle, glimrende nittende Aarhundrede! Farvel!

Nyfødte Slegter vil sætte en Krans om din Tinding. Og snart skal vel komme den Skald, som kan kvæde et Kvad til dit evige Minde.

Farvel! Farvel!

VI.

Vær hilset, tyvende Aarhundrede!

Hvad bringer vel du vor Slegt og vort Virke — vort Hjem — vor Stat — og vor Kirke? —

Aa, — du giver kun Svar fra Dag til Dag, fra Aar til Aar.

Og saa er det vel bedst. Vi aner det dog, at storslagne Tider til godt og ondt er i vente.

Til begge Dele staar Tegnene klart for det salvede Syn. —

Herrens Ord med det Lys og den Magt, det gav i det Sekel, som svandt, staar end som en Stjerne og straaler i Jesusnavnet over det nye Aarhundredes Fødsel.

Det giver de vise Haab om Slegtens Ledning til Daad, som døber den kommende Tid med Hæder.

Men Visdommen er ikke blind for Tegn, som varsler om Modstand af Mørkhedens Fyrste — som plaget af Ordets Lys alt længe har ruget i Løgn over Planer til Slutning — om muligt af Verdens Lys.

Vantroen løfter sit Hoved paany

Ei spotter den blot og kaster som før det hele Guds Ord overbord. Men Videnskab granskер i eget Lys i Bøgernes Bog — ryster paa Hovedet og grynter Tvil — og river den Blad for Blad, som plukket den Lag for Lag af en Løg, til intet der er igjen uden Svie i Synet, rindende Pine og vammel Kost for en døende Aand.

Den moderne Kritik, som den kaldes, slaar om sig med store Ord om Sandhed og Sandhedens Granskning.

Men Pilatus' Plads har den tat og spørger med Kristus for Øie, hvad Sandhed er — og fælder saa Dødens Dom over ham, som er i sig selv og i Ordet Veien, Sandheden og Livet.

Saa gir den Haanden en Ufyldstvæt og skriver sit „mene" — veiet og fundet for let!

Fra Oplysningens svundne Tid har den nye taget i Arv en Intelligensens Magt, som lover en Løftning af Slegten til større Synsvidde i Aandens Verden.

Men kjendelig Tegn paa en støvtynget Flugt alt varsler om Synkning i Farten.

Materialismens Magt truer at lægge de løftede Aander i Trældommens Baand i en „Blautmyr" — der Fæste for Fod ei findes — Skabningen dyrkes som Gud og Skaberen glemmes — og Sjælen faar marglaus Drøvje til daglig Næring.

Magternes Samraad i Haag om Fremme af Verdensfreden ved Voldgift og Vaabenhvile var løfterig Spaadom om Krigenes Ophør og Rigernes indbyrdes Fred.

Men Magternes Krigsskyds med Torden og Lyn over magtløse Folk — Kanonernes Støbning i Kruppske Mønster og Maal — Bygning af Flaader pantsret med Jern og Staal — Krag-Jørgensenske Rifler og Fæstningsverker — og Diplomatiets Bukken og Skraben med Planer-

nes Rov bag Øret og Øinene for og bag — vel varsler om andet end Fred fra Haag.

Vist bliver der en Kamp i dette, det tyvende Hundredaar, mellem ondt og godt — mellem Mørke og Lys — som aldrig før.

For tydes de Tidernes Tegn i Ordets Lys, saa kan det vel siges — om Fremsynets Evne end mangler — at gjærende Kræfter i Tiden brænder og brygger og bager til Beltzasarfesten, som end skal feires i Tidens Nat med Svælgen af Lysternes Vin i signede Bægre fra Herrens Tempel — og endes med Skræk i Sind og Skrift af Gud paa Verdenspaladsets kalkede Væg.

Mon denne Dødningefest skal feires tilende i dette det tyvende Hundredaar? —

Vel muligt! Hvo ved? Isaafald blir dette det sidste Aarhundrede.

Gud ved det!

Os er det nok, at vi ved, at den gamle af Dage lever — at Lyset og Sandheden seirer tilsidst — helt og fuldt — over Mørket og Løgnen — at han, som er „Tidernes Midtpunkt" — Kristus — kommer snart og løser af Trængselen sit Rige — sætter det ind i en gjenfødt Verden, i hvilken Retfærdighed bor, og styrer det selv som Konge til evige Tider, for — hans er Riget, hans er Magten og hans er Æren i al Evighed. —

Kirken.

Mel.: Kirken den er et gammelt Hus.

Kirken af levende Stene bygt
Nede i Menneskevrimlen —
Grundet paa Klippen hviler trygt,
Pegende opad mod Himlen.
Tusende Storverk sank i Grus,
Intet dog rokked dette Hus.
Herren alene ske Ære!

Bygde vi Hjem i fremmed Land,
Kirken vi med os dog have.
Lad os da holde vel istand
Fædrenes kostbare Gave.
Bygge vi vil paa Sandhedsgrund
For vore Børn til sidste Stund
Kirken, som aldrig skal rygges.

Raser end Stormen Dagen lang
Mægtig med Lynild og Torden,
Spottes der end saa mangen Gang:
„Kirken er jevnet med Jorden!“
Trænger den dog igjen paany
Straalende frem af Stormens Sky,
Deilig som Solen paa Himlen.

Jormand G. Hoyme.

Indberetninger.

Til Aarsmødet 1891.

Kjære Brødre, Præster og Repræsentanter!

Grundlæggelsen af Den Forenede norsk lutherske Kirke i Amerika har vakt Glæde og Tilfredshed blandt den største Del af det kirkeligt interesserede Folk baade herover og i vort Fædreland. Stiftelsesdagen, den 13de Juni 1890, hilsedes som Begyndelsen til en ny og bedre Tid for vor norsk lutherske Kirke i dette Land og som en Mærkedag i dens Historie. Kirkens Herre, som selv har begyndt Gjerningen, vil sørge for, at de glade Forhaabninger ikke skal blive beskjæmmede.

Med ikke liden Ængstelse imødesaaes det første Aar af vort Samfunds Tilværelse. I Glæden over en god Begyndelse var vi ikke blinde for de mange Vanskeligheder, som maatte forventes at ville møde os ganske snart. Herren har dog i Naade ledet det saa, at vi kan afslutte dette Aar med forøget Glæde og Tak til Gud og paabegynde et nyt Samfundsaar med grundet Haab om en velsignet Fremgang i det Arbeide, Herren har anbetroet os.

Som en Førstegrøde af den Forsoningens Sæd, som blev udstrøet saavel under det forudgaaende Foreningsarbeide som efter Foreningens Fuldbyrdelse ifjor, kan henvises til den Omstændighed, at 115 Menigheder, som tidligere tilhørte forskjellige Samfund, iaar har forenet sig. Af disse har 88 smeltet sammen i Menighedsorganisationer, saaledes at der af 88 er bleven 44 Menigheder, og 27 har traadt i Kaldsforbindelse med Menigheder, med hvem de tidligere har ligget i Strid. — Foruden disse er der

ligesaa mange, som pleier Underhandlinger om Forening, og for hvem det kun er Spørgsmaal om den beleiligste Tid for en nærmere Forbindelse. Med saadanne glædelige Kjendsgjerninger for Øie og med Tanken paa det forbedrede Forhold, som er indtraadt mellem Menigheder og Præster, i Nabolag og Familier, har vi Grund til at antage, at Foreningen allerede har været og fremdeles vil blive til Velsignelse for vort Folk og vor Kirke.

Gjennem Samfundets Præster er modtaget Indberetninger fra henved syv hundrede Menigheder. Af disse fremgaar det, at Kirkesøgningen i mindst to Tredjedele af Menighederne er særdeles god og for manges vedkommende i Tiltagende. I mange Menigheder spores en ikke saa lidet omsiggribende aandelig Opvækkelse. Menighedslemmer og andre, som i aarevis har sovet Syndens tunge Søvn, er staaet op fra de døde, at Kristus kan lyse for dem. I omtrent en Halvdel af Menighederne er Nadversøgningen tilnærmelsesvis, hvad den burde være, medens der paa mange Steder desværre viser sig en betænkelig Ligegyldighed for dette hellige Naadens Maaltid. Foruden de almindelige Gudstjenester holdes Bibellæsninger og andre lignende Opbyggelsesmøder i omkring to Tredjedele af Menighederne. Saadanne Sammenkomster ledes i Regelen af Menighedens Præst eller nogen dertil skikket Mand af Menigheden; undertiden ogsaa af omreisende Lægprædikanter, der har Anbefaling fra kjendte og paalidelige Mænd i vor Kirke.

Andre omdrivende Prædikanter, der ikke kan forevise en saadan Anbefaling, men som sætter en Ære i, at de ikke tilhører nogen lutherſk Menighed eller Kirkesamfund, har ogsaa gjestet flere af vore Menigheder og voldt megen Forvirring og stor Skade, hvor man i en mindre prisværdig Godmodighed gav dem Adgang. Vort Menig-

hedsfolk burde iagttage en større Forsigtighed i denne Henseende — ihukommende, at de bor i et Land, hvor en Mangfoldighed af Sværmeraander som Agenter for falsklærende Samfund er udgangne for at sønderrive de lutherske Menigheder.

At stænge for den usunde og farlige Lægmandsvirksomhed er dog ingenlunde nok. Der ytrer sig en sterk Trang til en i sund lutherst kristelig Retning dreven Lægmandsvirksomhed. Denne Trang bør imødekommes, saa meget mere, som netop en saadan Virksomhed er det allerbedste Middel mod den ovenfor nævnte usunde og kirkeopløsende Virksomhed, som med Magt trænger sig ind blandt vort Folk. I Betragning heraf og af Hensyn til det Formaal, vort Samfund i sin Konstitution har sat sig, naar det har givet Løfte om at ville „fremelske den kristelige Lægmandsvirksomhed" — burde Samfundet tage denne ikke mindst vigtige Sag under Overveielse og fatte saadanne Bestemmelser desangaaende, som ialfald kunde tjene til Retledning for de Menigheder og Kredse, som særlig føler Trang til at sætte en saadan ordnet Virksomhed igang.

I de ca. 700 Menigheder, fra hvilket Beretninger er modtaget, er der i Virksomhed 620 Kvindeforeninger. 410 Menigheder bruger Landstads Salmebog, 165 Synodens, 17 Landstads og Synodens, 12 Guldbergs og Synodens, 20 Hauges og 13 Guldbergs. — I 366 Menigheder prædikes iaar over de gamle Tekster — i 206 benyttes den første nye Række og i 31 den anden nye.

I Aarets Løb er stiftet 44 nye Menigheder, foruden de, som er organiseret af Samfundets Missionssuperintendent. En mindre god Foreteelse er det, at der er omkring 200 Menigheder i Samfundet, som ikke er inkorporeret. De allerfleste af dem har ialfald nogen Eiendom,

f. Eks. Gravplads, og mange eier Kirke og Præstegaard. Præster og Repræsentanter gjøres opmerksom herpaa, for at dette mislige Forhold kan raades Bod paa.

Grundet paa nogen Erfaring kan det antages, at et ikke lidet Antal Menigheder ikke engang har givet sig en Konstitution, der kan tilfredsstille de tarveligste Behov. Fra flere Præster og Menigheder er indløbet Forespørgsel, om det af Samfundet bebudede Menighedskonstitutionsudkast er færdigt. Fra vedkommende Komite er ingen Raport indløben. Komiteen er dog forhaabentlige færdig med sit Arbeide.

27 Kirker er i Aarets Løb indviede.

41 Menigheder har indsendt Andragende om Optagelse i Samfundet. Sandsynligvis vil endel flere melde sig under Mødet.

Menighederne gjør mere og mere Krav paa at faa Præster, som kan prædike i det engelske Sprog. Saadanne Krav kan være mere eller mindre betimelige, men de er ialfald et Bevis paa, at vi staar ved Overgangen til en ny Tid, hvad Sproget angaar, ligesom de tillige er et Varsko til Samfundet om at ordne sit Skolevæsen saa, at saadanne Krav efterhaanden kan tilfredsstilles. Skal vor Kirkes opvoksende Ungdom kunne bevares i den lutherske Kirke, saa maa Samfundet ret snart tage saadanne Forholdsregler, som kan sætte det istand til at øve Indflydelse paa den opvoksende engelsktalende Slegts kristelige og kirkelige Udvikling. Spørgsmaalet om, paa hvilken Maade Samfundet bedst kan løse denne Opgave, er ikke saa let at besvare paa en tilfredsstillende Maade. Erfaringen har imidlertid godtgjort, at den ialfald ingenlunde er løst derved, at Præster, som er duelige i begge Sprog, vekselvis prædiker i disse Sprog i samme Menighed. Paa enkelte Steder, navnlig i Landsmenigheder og

mindre Byer, kan dette maaske afhjælpe Trangen til en Tid, men i de større Byer, hvor den engelsktalende Menighedsungdom er i Majoriteten, vil dette neppe lede til det forønskede Maal. Hverken gamle eller unge vil i Længden finde sig tilfredsstillet ved en saadan Halvhed i Arbeidet. Skal der kunne gjøres et frugtbringende Arbeide blandt den Slegt, der allerede betragter det engelske Sprog som sit Modersmaal, saa bliver det nødvendigt at grundlægge selvstændige Menigheder, i hvilke det engelske Sprog udelukkende benyttes i alt Menighedsarbeide. En saadan grundlæggende Virksomhed burde allerede straks paabegyndes i Byer som Chicago, Milwaukee og Minneapolis. Som alt banebrydende Arbeide kræver store Opofrelser, saa vil dette ogsaa falde tungt i Begyndelsen. Samfundet maatte sandsynligvis være forberedt paa at yde saadanne Menigheder nogen Understøttelse af sin Missionskasse til en Tid, men hvad det i denne Henseende maatte ofre, vilde uden Tvil ved Guds Naade bære velsignede Frugter for vor Ungdom og i betydeligt Mon betrygge vor Kirkes Fremtid. Samfundets Opmerksomhed henledes herved paa denne Sag. Den er kanske ny, men den er tidsmæssig og af Betydning.

Fra St. Ansgar Kreds er modtaget følgende Henvendelse, som bedes bemerket: „Kredsmødet anmoder Den Forenede norsk lutherske Kirke om at optage til Behandling paa førstkommende Aarsmøde Sagen angaaende Religionsskolen i Menighederne, og hvad der kan gjøres for at afhjælpe den i vort Samfund."

Det Spørgsmaal, som her er fremsat til Behandling, er af den Art, at Aarsmødet neppe kan undgaa at behandle det. Religionsundervisningen i Menighederne er saare mangelfuld. Det tør haabes, at allerede dette

Møde vil se sig istand til at fatte afgjørende Beslutninger med Hensyn til Oprettelsen af det paatænkte Skolelærerseminarium.

Menighedernes Præster arbeider i Almindelighed med Iver og Nidkjærhed i sit Kald. Kun i enkelte Tilfælde er der ført mere eller mindre berettigede Klager, der nærmest er begrundet i opkomne Forviklinger, i hvilke der som oftest har været nogen Skyld baade paa Præstens og Menighedslemmernes Side. Lidt mere Sagtmodighed og Pastoralvisdom hos Præsten og mere Hensynsfuldhed og kristelig Overbærenhed hos Menighedslemmerne vilde have afværget stedfundne Ubehageligheder og sparet begge Parter for de bitre Smerter, der fremvokse som Frugt af saadant Misforhold. Da det i antydede Tilfælde ved Guds Naade har lykkedes de uenige Parter ved Formandens Mellemkomst til nogen Grad at faa Forviklingerne udjevnet, saa anses det overflødigt nærmere at berette desangaaende.

Fra de forskjellige Kredsmøder og Missionsmøder, som har været holdt, berettes, at de uden Undtagelse har været særdeles opbyggelige og belærende og som saadanne baaret velsignelsesrige Frugter. De har desforuden afgivet et glædeligt Vidnesbyrd om gjensidig Agtelse, Kjærlighed og Aandsenhed mellem Præster og Menighedsfolk, som før har staaet adskilte i hvert sit Samfund. Frygten for, at Usamdrægtighed og Strid begrundet i en forskjellig Opfatning af teoretiske og praktiske Spørgsmaal, snart vilde vise sig ved saadanne Sammenkomster, har vist sig ugrundet. Saavel under Forhandlingerne, som ved Gudstjenesterne og gjensidig Omgang har man ganske glemt, at man tidligere havde staaet som kirkelige Modstandere, og det er blevet noksom bekræftet, at Den Forenede lutherske Kirkes Medlemmer

hverken er „frosset sammen" eller fortidligt blevne Samfundsbrødre.

Angaaende Visitatserne kan ingen fuldstændig Raport afgives. Nogle af Visitatorerne har ofret meget af sin Tid og sine Kræfter paa dette vigtige Arbeide. Andre staar noget tilbage i denne Henseende. Dette mislige Forhold er ingenlunde begrundet i Ligegyldighed, men i andre Aarsager, som vistnok med det første vil kunne ryddes af Veien. Visitatorerne paamindes om sin Pligt og opmuntres til med sine Menigheders Tilladelse at skjænke dette Gjøremaal mere Opmerksomhed i det kommende Aar.

En af de ifjor valgte Visitatorer, nemlig Pastor Ellestad, saa sig paa Grund af det ham overdragne Superintendent Embede nødt til at nedlægge sit Embede som Visitator. I hans Sted udnævntes Pastor Eidahl som midlertidig Visitator for Skandinavia Kreds. Aarsmødet har at bekræfte hans Valg eller vælge en anden i hans Sted.

Augsburg Seminarium, der ved Foreningen ifjor fik en rig Tilvekst af Lærerkræfter og et forøget Antal af teologiske studerende, har med jevn Sikkerhed udført det Arbeide, hvortil det af Samfundet er bestemt. Saavel Collegeafdelingen som det teologiske Seminar har iaar afgivet et rigt Udbytte. Foruden 7 unge Mænd, der graduerede fra Colleget, er der fra Seminariet udeksamineret 31 teologiske Kandidater, der tilbyder Samfundet sin Tjeneste.

I Forbindelse med Skolens Gjerning skal jeg tillade mig at minde Samfundet om den Pligt, det har ligeoverfor Seminariets Bestyrer. Foruden det travle Un-

dervisningsarbeide, i hvilken han i Lighed med de andre teologiske Lærere tager sin fulde Andel, medfører Bestyrerembedet meget Ekstraarbeide, et større Ansvar og en betydelig forøget Udgift. Af Hensyn hertil er det billigt, at Samfundet bevilger et passende Lønstillæg.

At Menighederne sætter Pris paa den Gjerning, der med Iver og Dygtighed drives ved Seminariet, har nokfom vist sig ved de store Opofrelser, de har gjort for dets Bestaaen og ved den varme Interesse, hvormed det omfattes af fattig og rig. Det vakte derfor en dyb Bedrøvelse rundtomkring i alle Samfundets Menigheder, da i det sidste Halvaar en Fare syntes true det ved den Strid, som opkom angaaende Skolens Ordning, og som røbede et mindre godt Forhold mellem Seminariets teologiske Professorer.

Avisstridens Ild har anrettet saa megen Skade i Skoler, Menigheder og Samfund, at ingen kan undres over, at Kirkefolket gribes af Bedrøvelse og Harme, naar den efter at være slukket atter tændes midt inde i deres egen Leir og truer med at fortære det kjæreste, de har. Med megen Glæde har Samfundet seet den truende Fare afværget ved Dr. Schmidts betimelige og selvfornegtende Erklæring og det derpaa følgende Opgjør mellem de teologiske Professorer.

Enhver af Samfundets Tjenere, der arbeider med Troskab — og da ikke mindst de Mænd, der har faaet det ansvarsfulde Hverv at uddanne Herrens Tjenere for Menighederne, vil med Rette kunne gjøre Regning paa Samfundets Høiagtelse og fulde Tillid, men det vil ikke holde Kjød for sin Arm eller sætte endog de mest betroede Mænd høiere end Samfundet og dets dyrebare Interesser, hvorfor det neppe vil taale en fortsat Avisstrid eller et vedvarende Misforhold mellem nogen af sine Medlem-

mer uden at skride ind med Formaning og Refselse. Det vil heller ikke undlade at lægge for Dagen sin Glæde over en kristelig Erkjendelse og et broderligt Opgjør mellem feilende Brødre.

St. Olaf College i Northfield, der ved Samfundets Beslutning ifjor blev antaget som Samfundets College, har været i fuld Virksomhed det forløbne Skoleaar. Udstyret, som det er, med duelige Lærerkræfter, har det Betingelsen for at kunne føre sine Elever frem til et Dannelsestrin, der stiller dem Side om Side med dem, der er udeksaminerede ved dette Lands bedste Læreanstalter af den Art. St. Olaf College har i den forholdsvis korte Tid, det under tarvelige Kaar har kjæmpet sig frem, vundet en Anerkjendelse og et Navn, der allerede har sikret det en god Søgning blandt den studerende Ungdom. Beklages maa det, at Samfundet trods en Anstrengelse over Evne ikke dette Aar har kunnet yde det den Støtte, som det trængte. Det er at haabe, at dette Møde vil træffe saadanne Forføininger, som kan lede til et bedre Resultat i det kommende Skoleaar. Skal Samfundet imidlertid sættes istand til at tilfredsstille de Krav, som denne Læreanstalt maatte stille til det for at kunne „vedblive at være et College, der svarer til de Fordringer, som Tiden stiller og vil stille til en Læreanstalt af denne Art", da bør Samfundet faa Eiendomsret til denne Anstalt i Lighed med de andre, det er eiendomsberettiget til. Forhaabentlig vil St. Olaf College kunne blive Samfundet overdraget paa en tilfredsstillende Maade, saasnart Samfundets Inkorporation er fuldbyrdet og Board of Trustees valgt. Forøvrigt vil Collegets Præsident, Prof. Mohn, i sin Tid under dette Møde afgive Indberetning angaaende dets Virksomhed, dets økonomiske Forholde og dets Stilling, saa Mødets

Medlemmer kan danne sig en grundet Formening om dets Stilling og Behov.

Akademiet i Canton har havt en god Søgning. Lærerne har arbeidet med megen Troskab og Dueligbed. Bestyrelsen fortjener Anerkjendelse for den Sparsommelighed, som har været iagttaget til Samfundets Fordel uden derved at have hemmet Skolens Drift.

I Overensstemmelse med Punkt 10 i Foreningsartiklerne har de forberedende Afdelinger ved Augsburg Seminarium og Akademiet i Canton dette Aar været drevet i samme Form som før. Forandring i denne Henseende inden dette Aars Udgang vilde været et Brud paa den mellem de forenede Parter oprettede Kontrakt. Som bekjendt bestemmer den, at nævnte Skoler skulde drives i samme Form som før mindst 1 Aar — efterat Forening skede. Naar det derfor tildels har været anket over, at ikke nogen saadan Forandring har været iverksat, da er dette uberettiget; men naar det paa den anden Side har været antydet, at nævnte Punkt 10 i Foreningsartiklerne intet Hensyn har til Augsburg Seminariums forberedende Afdeling, men kun til de andre Skoler, som nævnes i samme Punkt, og det altsaa skulde følge deraf, at ingen Forandring kunde foretages med den forberedende Afdeling ved Augsburg Seminarium, fordi den er nopløselig forbundet med den teologiske Afdeling og som saadan kun en Bestanddel af det teologiske Seminarium, da er en saadan Paastand ikke mindre uberettiget og misvisende. Samfundet har ikke alene Ret til at foretage Forandringer med Hensyn til Akademiet i Canton og den forberedende Afdeling ved Augsburg Seminarium — om det saa finder for godt — men det har Forpligtelse paa sig til at fatte Bestemmelser desangaaende. Angjældende Punkt forpligter dog ikke Samfundet

til at foretage Forandringer, om det finder, at saadan Forandring ikke er ønskelig eller nødvendig.

Samfundet bør derfor fatte sine Bestemmelser angaaende denne Sag. Efter den Diskussion at dømme, som efter manges Formening ubetimeligt og med liden Hensyntagen til Aarsmødets Behandling af Sagen har været bragt for Offentligheden, skulde man antage, at det vilde være til Samfundets Fordel, at Collegeafdelingen ved Augsburg Seminarium allerede dette Aar blev skilt fra Seminariets teologiske Afdeling og enten sat i Forbindelse med nogen anden af Samfundets Skoler eller ogsaa nedlagt og Collegeafdelingens Arbeide til Forberedelse for vordende Teologer overladt til det College, Samfundet allerede har. At der angaaende en saa vigtig Sag som denne kan være delte Anskuelser, kan vistnok forudsættes. Den bør derfor skjænkes al mulig Opmerksomhed. Dens vidtrækkende Betydning kræver en alsidig Drøftelse og en ikke liden Andel af Mødets kostbare Tid. Aarsmødet og ikke Aviserne er det rette Forum for en saadan Sags Behandling. Tilbørlig Hensyn til denne Sag, hvortil knytter sig Samfundets dyrebareste Interesser og helligste Forpligtelser, kræver tillige kristeligt Alvor og rolig Forsigtighed under dens Behandling og Afgjørelse. Alle personlige Hensyn bør sættes tilside og Opmerksomheden være henvendt ene og alene paa Nødvendigheden af at faa uddannet Præster, der er i Besiddelse af en grundig og alsidig Dannelse, men som fremfor alt er levende Vidner om Frelsen i Kristo Jesu, og som er besjælede af Kjærlighed til Gud, vort Folk og den lutherske Kirke, villige til at lide ondt, gjøre en Evangelists Gjerning og fuldbyrde sin Tjeneste som Jesu Kristi Stridsmænd, paa det vi kunne bevare Arven, vi fik i

Daabsgaven, og denne blive overgivet til vore Børn efter os indtil Dagenes Ende.

Mødets Opmerksomhed henledes tillige paa en anden Sag, der kræver en nærmere Udredelse, forat Mødets Medlemmer saavidt muligt kan sættes ind i Situationen, inden den bringes til Afgjørelse. Det er Sagen angaaende Ansættelsen af en 5te Professor i Teologi ved Augsburg Seminarium.

I Lighed med de andre Parter i Foreningssagen havde den forhenværende Augustana Synode ifølge Punkt 3, Litr. b i Foreningsartiklerne Ret til at ansætte en teologisk Professor ved Augsburg Seminarium, saasnart Forening var skeet. I Henhold hertil valgte Synoden Prof. D. Lysnes til at overtage denne Professorpost. Imidlertid fandt den Komite, som var nedsat for at undersøge, om de i Foreningsartiklerne nævnte Betingelser var opfyldte, at det af Hensyn til Synodens Fond var nødvendigt at forelægge Samfundene et Forslag i denne Henseende, inden Foreningen blev fuldbyrdet, hvilket Forslag af alle angjældende Parter blev antaget og betragtet som Overenskomst i denne Sag saalydende:

„Augustana Synodens Board of Trustees og Kasserer bliver staaende og sørger for Overdragelsen af deres Fond til Den Forenede Kirkes Board of Trustees snarest muligt, og Augustana Synoden ansætter en teologisk Professor ved Augsburg Seminarium, som indsættes af Board of Trustees, saasnart dette er gjort."

Nogen Tid efter Aarsmødet afgik Prof. Lysnes ved Døden. — Henholdende sig til nysanførte Overenskomst troede Augustana Synodens Board of Trustees sig berettiget til at vælge en teologisk Professor i den afdødes Sted og holdt i den Anledning et Møde i Springfield.

Iowa, i August Maaned forrige Aar. Af Grunde, som det her ikke anses nødvendigt at angive, kom Boardet ikke til at træffe nogen Afgjørelse i denne Sag. Imidlertid opkom det Spørgsmaal, hvorvidt Boardet var hjemlet Ret til at kalde, og hvorvidt Synodens Professor i Tilfælde af Valg kunde blive ansat iaar. Sagen vakte ikke liden Opsigt, da det for manges Vedkommende fik Udseendet af, at Augustana Synoden havde tabt Retten til at faa en teologisk Professor ansat i Lysnes' Sted. I den Hensigt i Sindighed og Ro at afværge den Fare, som manges Forhold til Sagen syntes antyde, henvendte Sekretæren for Augustana Synodens Board of Trustees, Pastor J. C. Jenssen, sig til Formanden med Anmodning om en Betænkning i Sagen. Efter Samraad med Viceformand, Pastor Biørn, og Sekretær, Pastor Kildahl, gav jeg mit Raad.

At nævnte Betænkning giver forhenværende Medlemmer af Augustana Synoden, navnlig dens Board of Trustees, en Indflydelse paa denne Sags Afgjørelse, som under almindelige Omstændigheder neppe vilde være tilbørlig, skal villigt indrømmes. I Betragtning af de særegne Forholde, som fremkaldte den, tør det dog forventes, at Aarsmødet bedømmer den skaansomt i det Lys, den er affattet med Samfundets Vel for Øie. At den har havt nogen velgjørende Indflydelse paa Stillingen inden den forhenværende Augustana Synodes Menigheder denne Sag vedkommende tør ogsaa antages.

Ovennævnte Board of Trustees forelægger nu Aarsmødet Sagen til endelig Afgjørelse.

Det er vel overflødigt at bemerke, at Aarsmødet uden Tvil vil „tage alt broderligt Hensyn" til den af Brødrene i den forhenværende Augustanasynode fremlagte Henvendelse og den gjorte Nomination, paa

samme Tid som Samfundet selvfølgelig ogsaa har at tage tilbørlig Hensyn til sin Konstitution og den Overenskomst, som fremdeles er bindende for alle Parter i denne Sag.

Den af Samfundet ved forrige Aarsmøde nedsatte Komite, der fik i Opdrag at forberede Samfundets Inkorporation, har efter bedste Skjøn udført sit Hverv og forelægger Aarsmødet de ved Advokat Uelands værdifulde Assistance udarbeidede „Articles of Incorporation".

Sagen er af den Betydning, at dens Behandling og Afgjørelse ikke taaler Udsættelse. Skal Inkorporationen kunne fuldbyrdes saaledes, at de Samfundet tilhørende Eiendomme inden dette Mødes Afslutning kan blive overdraget til det Board of Trustees, som Samfundet maatte vælge, saa bør den iverksættes, saaledes som dette Møde er organiseret og har valgt sine Embedsmænd.

En Skrivelse fra Board of Trustees og Directors for St. Ansgar Seminary and Institute, i hvilken nævnte Funktionærer efter derom fattet Beslutning tilbyder Den Forenede norsk lutherske Kirke nævnte Anstalt med tilhørende Logisbygning, der loves opført uden Bekostning for Samfundet.

Sagen anbefales paa det bedste til Aarsmødets Overvejelse. Med Hensyn paa Modtagelsen af dette velvillige Tilbud, turde maaske den ingenlunde ugrundede Frygt gjøre sig gjældende, at Samfundet ved Overtagelsen af denne Skole vilde endmere forøge de Udgifter, som allerede kan være tunge nok før. Imidlertid turde det maaske ved nærmere Undersøgelse vise sig, at denne Skole ikke vilde falde Samfundet til Byrde. „Med den Fremgang, den har havt det sidste Aar og den Tillid, den allerede har vundet, tør det antages, at den for Fremtiden selv kan bære sine Udgifter."

Skulde Samfundet imidlertid ikke finde sig besøiet til at modtage Tilbudet, saa vil det uden Tvil skjænke Skolen sin Hyldest og Anbefaling, da den kun begjærer at arbeide til vort Folks bedste og i Samfundets Interesse — enten den modtages som Samfundets Tjenerinde eller ei.

Foreningsarbeidet har iaar havt liden eller ingen Fremgang Samfundene imellem. Den Forenede lutherske Kirke bærer dog ikke Ansvaret for, at det er saa. Den Forenede norsk lutherske Kirke anser det som sin vigtigste Opgave at arbeide henimod **„en norsk luthersk Kirke i Amerika"**. Dette Maal vil den stræbe henimod med redelig Vilje. Den har ogsaa dette Aar søgt at fremme Sagen ved Tilsættelsen af Komiteer til Forhandling med den norske Synode og Hauges Synode. I Mangel af Raport fra disse Komiteer henledes Mødets Opmerksomhed paa en fra Hr. Prof. J. B. Frich modtagen Skrivelse angaaende Mødet i Madison, Wis., samt de Forslag, som vedtoges i nævnte Møde, og som findes trykt i „Luth. Kirkeblad" Nr. 19, Pag. 298.

Endelig skal jeg tillade mig at henlede Opmerksomheden paa Pastor Hommes Waisenhus i Wittenberg, Barnehjemmet i Beloit, det af Pastor J. Tollefson i Tacoma, Wash., nylig oprettede Barnehjem samt Diakonissean-stalten i Minneapolis. Disse Barmhjertighedsanstalter, der er fremvoksede af Menighedens Skjød som en Aandens Frugt, fortjener at nyde en rigelig Understøttelse ved frivillige Gaver. Der er Velsignelse i at frede om saadanne Herrens Plantelser. De bære Frugt

Aarsmødet vil undskylde, at en detaljeret Beretning angaaende min egen Virksomhed som Samfundets Formand ikke fremlægges. Mine Bestræbelser har været at tjene Samfundet med de Evner og Kræfter, Gud gav

fra Dag til Dag. Samfundet er nu saa vidtstrakt og Formandens Gjøremaal saa mange, at det har været umuligt at imødekomme alle de Krav, som har været stillet af Menigheder og Embedsbrødre. For det meste ude paa Reiser har den meget vidtløftige og stadigt voksende Korrespondance ofte maattet lide Udsættelse. Præster og Menigheder, blandt hvilke jeg har færdes, takkes hjertelig for den Kjærlighed, Agtelse og Tillid, som uforbeholdent og uden Undtagelse har været skjænket mig. Viceformand Biørn takkes specielt for den Bistand, han ydede mig, indtil han paa Reiser i Samfundets Tjeneste paadrog sig en langvarig Sygdom. Da han for at yde Formanden Hjælp i Samfundsanliggender har maattet kalde Hjælpepræst, saa er det billigt, at Samfundet tilstaar Viceformanden et passende Honorar.

Kenyon og omkringliggende Menigheder og deres Præster har gjort Samfundet en stor Tjeneste ved gjæstfrit at aabne for os sine Kirker og sine Hjem til Afbenyttelse under Mødet. Herren gjengjælde dem med megen aandelig Velsignelse i det himmelske i Kristo Jesu!

Med Tak til Gud og Mennesker kunne vi da med Glæde begynde dette „Den Forenede norsk lutherske Kirkes" 2det Aarsmøde.

Herren vor Gud er med os, Jakobs Gud er vor Ophøielse. Amen!

Eau Claire, Wis., den 15de Juni 1891.

Til Aarsmødet 1892.

Til Den Forenede norsk lutherske Kirkes 3die Aarsmøde!

Den Forenede norsk lutherske Kirke i Amerika har sat sig til Formaal at udbrede og befæste Guds Rige blandt Landsmænd, Hedninger og Jøder. Hertil tror den sig kaldet af Kirkens Herre, af hvem den ogsaa forventer Velsignelse i sit Arbeide. I dette Kald vil den trolig virke, medens det er Dag. Til denne Tjeneste vil den vie hver Evne, den eier, hvert Pund, den har faaet. Alt sættes ind paa dette ene, som for den er det „ene fornødne". Den venter sig Modstand indenfra og udenfra. Den stanser ikke for det. Kastes Anstødsstene i dens Vei — den rydder dem af eller gaar dem forbi og ænser dem ei. Vil nogen være med i Arbeidet — han faar sin Plads — hans Evner være smaa eller store — han være lærd eller ulærd — hans Gjerning i Herren skal ikke være forgjæves. Vil nogen hindre Arbeidet — ham skal Herren finde, naar han kalder Arbeiderne og giver enhver, eftersom hans Gjerning har været.

Til sit Formaals Opnaaelse vil Den Forenede Kirke samle og ordne lutherske Menigheder, hjælpe disse til at faa Præster og Lærere, samt udbrede Guds Ord blandt Hedninger og Jøder.

Gjenstanden for Samfundets specielle Omsorg og Opmerksomhed i hele dets Arbeide bliver derfor: Menigheden, Skolen og Missionen.

Menighederne.

Det hører med til Samfundets Arbeide for Menighedernes Vel, at det søger ved de Evner og Midler, som staar til dets Raadighed, at udvide sine Grænser ved Dan-

nelsen af nye Menigheder og Bevarelsen af dem, det allerede har samlet. Med Hensyn til nye Menigheders Stiftelse kan berettes om en glædelig Fremgang i Arbeidet. Flere nye Menigheder er samlet og ordnet siden forrige Aarsmøde, hvilket især skyldes et kraftigt udfoldet Missionsarbeide.

At vort Indremissionsarbeide har en saa opmuntrende Fremgang, bærer Vidnesbyrd om, at Den Forenede Kirke allerede har vundet et godt Navn og erhvervet sig Tillid blandt vore Landsmænd. Overalt, hvor vore missionerende Kræfter trænger frem, modtages de med Glæde og Taknemmelighed. Fra Østens Byer, fra Skovtrakterne, Vestens Prairier og det stille Havs Kyster kommer Brev og Bud med indtrængende Bøn om, at Den Forenede Kirke maa sende nogen did med Ord og Sakrament. Paa Steder, hvor Folk af forskjellige Samfund er flyttet sammen, og hvor Menighedsdannelse paa Grund af saadant Forhold synes umuligt, kan Den Forenede Kirke med Lethed samle de spredte og tildels uensartede Kræfter til enigt Samarbeide i Menigheden. Den kan saaledes paa en Gang baade læge Kirkesplittelsens Saar og redde vort Folk fra Vantroens Ødelæggelse og Sekternes Forførelse.

Vort Arbeidsfelt strækker sig allerede fra Hav til Hav. Mange og duelige Arbeidskræfter, megen Opofrelse og mange tunge Tag skal der til for at rydde, plante og røgte den. Men Arbeidet lønner sig og bringer allerede rige Frugter for vort Folk og vor elskede Kirke.

Menighedernes Tilstand.

Arbeidet i Menighederne har skredet roligt og jevnt fremad. Paa enkelte Undtagelser nær har der herskет Fred og Enighed saavel mellem Præst og Menighed, som

mellem Medlemmerne indbyrdes. **Gudstjenesterne** har i Almindelighed været vel besøgte. Mellem de offentlige Gudstjenester holdes der i en større Del af Menighederne jevnlig Opbyggelser og Bibellæsninger. Deltagelsen i Herrens Nadverd er vistnok forholdsvis liden, men i mange Menigheder i Stigende. I ikke faa Menigheder har man kunnet glæde sig over gjennemgribende aandelige Vækkelser.

Religionsundervisningen.

I mange Menigheder viser der sig en rosværdig Iver for Børnenes Undervisning i Kristendomskundskab — i andre spores en vaagnende Sans for Nødvendigheden af denne Gjerning, men der er desværre endnu altfor mange, som viser en utilgivelig Ligegyldighed i denne Henseende.

Til Vækkelse af Interessen for Søndagsskolen har der i det forløbne Aar paa flere Steder været holdt større Møder, hvor Søndagsskolegjerningen har været Gjenstand for fælles Raadslagning. Disse Møder har uden Tvil baaret sin Frugt og burde fortsættes. Ved et af disse i Albert Lea afholdt Møde vedtoges en Henstilling til dette Aarsmøde om at afse en Session til Behandling af Religionsskolesagen, hvilken Henstilling, tilligemed en Raport fra ovennævnte Søndagsskolemøde, vedlægges.

Hvad forøvrigt Religionsskolesagen betræffer, saa er det at haabe, at det allerede paabegyndte Skolelærerseminarium vil blive et kraftigt Middel til dens Fremme i alle Samfundets Menigheder.

Lægmandsvirksomheden

er endnu ganske sparsom i Menighederne. Hvor den traadte i det rette Forhold til Embedet i Menigheden og

øvedes i en lutherſk-kriſtelig Aand, har den baaret velſignelsesrige Frugter og har vist sig at være en kraftig Hjælp til det aandelige Livs Udvikling i Menigheden. Paa saadanne Steder er den bleven saavel Præst som Menighedslemmer kjær og mundværlig. Hvor den derimod optraadte paa sekteriſk og seperatiſtiſk Vis, med aabenbar eller skjult Foragt for det offentlige Embede i Menigheden, der saaede den Splittelsens Sæd og gjorde sig med Rette forhadt blandt retsindige kristne, der elsker den sande Fred og den rette Orden i Guds Kirke. Hvor man har høstet saadanne bitre Frugter af Lægmandsvirksomheden, vil det selvfølgelig tage en længere Tid, inden den selv i sin rette Skikkelse faar indtage den Plads, som den tilkommer i Guds Naades Husholdning.

I Overensstemmelse med det Formaal, som Samfundet i Henseende til den kristelige Lægmandsvirksomhed har sat sig, nedsatte forrige Aarsmøde en Komite af 3 Medlemmer til at tage denne Sag under Overveielse og indstille desangaaende til nærværende Møde. Komiteen har udført sit Arbeide.

Salmebogsagen.

I Betragtning af, at Menighederne har taget i Brug forskjellige Salmebøger, navnlig Landstads, Synodens og Hauges, nedsatte forrige Aarsmøde en Salmebogskomite bestaaende af Pastorerne Biørn, Hatlestad og J. Olsen, til at tage under Overveielse, hvad der muligens kunde foretages for at istandbringe en større Overensstemmelse i denne Henseende. Det var indlysende, at dette bedst kunde fremmes ved at anbefale en af dem, som allerede er i Brug, men ligesaa indlysende maatte det være, at en varsom Revision maatte foretages med

den Salmebog, som herefter skulde indtage Hædersplads-sen som Kirkesalmebog i vore norsk lutherske Menigheder. Med dette for Øie har Komiteen med megen Opofrelse af Tid og Kræfter og med sjelden Sagkyndighed og Forkjærlighed for sit Hverv udført et Arbeide, for hvilket Samfundet uden Tvil vil tilkjende den en velfortjent Paaskjønnelse.

Menighedskonstitution og Inkorporation.

Forslag til Menighedskonstitution blev af en dertil nedsat Komite forelagt forrige Aarsmøde. Paa Grund af manglende Tid blev det kun delvis behandlet. Betydningsfuldt som det er, baade for ny Menighedsorganisation og ældre Menigheder, hvoraf mange har givet sig ganske ufuldstændige Konstitutioner, bør dette Aarsmøde — om muligt — blive færdig med Gjennemgaaelsen af nævnte Konstitutionsforslag.

En Komite af et Medlem blev ifjor nedsat til at udarbeide en paa de forskjellige Staters Lovgivning grundet Veiledning til Menigheders Inkorporation. Denne Komite, Hr. Advokat Gindeland, har med megen Omhu udført sit Arbeide.

Menighedernes Forhold til Samfundet

er ifølge modtagne Indberetninger i Regelen godt. Med inderlig Forkjærlighed for Den Forenede Kirke og dens Arbeide vil Menighederne staa Last og Brast med Samfundet og efter Evne være med i Arbeidet for Opnaaelsen af det Formaal, Samfundet har sat sig — trods alle de Vanskeligheder, som dette maatte medføre. Et ikke ringe Bevis paa Menighedernes urokkelige Tillid til Samfundet har ialfald en større Del af dem afgivet ved de til Samfundets forskjellige Arbeidsgrene indsendte Bidrag,

hvilke har været langt rigeligere, end man under nærværende mindre gunstige Forholde kunde forvente. Hertil kommer ogsaa, at ikke mindre end 35 nye Menigheder allerede har indsendt Andragende om Indlemmelse i Samfundet.

Trods dette glædelige Forhold skal det dog ikke forties, at en overveiende Del af Menighederne er ikke lidet misfornøiet med, at de kontraktmæssige Bestemmelser angaaende Overdragelsen af Skoleeiendommen, navnlig Augsburg Seminarium, endnu ikke er opfyldte. Avisskriveriet angaende denne Sag, og det, som dermed staar i Forbindelse, har vakt en Forargelse, som desværre sent vil udslettes. Herren se i Naade til den eller de, fra hvem Forargelsen kommer.

Forrige Aarsmødes Pengebevilgninger sees ogsaa at have vakt nogen Misnøie i enkelte Menigheder. Disse har fundet sig beføiet til at fremkomme med en Del Protester, som dels har været offentliggjort i Samfundets Blad og dels er tilstillet Formanden med Anmodning om, at de maatte blive Aarsmødet forelagt, hvilke sidstnævnte i Forbindelse med nogle Menigheders misbilligende Udtalelser angaaende Negtelsen af at overdrage Eiendommen til Samfundet, samt en Protest med Hensyn til den tidligere fattede Beslutning angaaende St. Olaf College.

Aarsmødet bør under Affattelsen af sine Beslutninger have for Øie de i Menighederne gjennem de modtagne Indberetninger paaankede Forholde. Aarsmødet skylder ogsaa at tage tilbørlig Hensyn til de indsendte Protester. Paa samme Tid som Menighederne bør formanes til ikke uden tvingende Nødvendighed og de allermest indlysende og velforstaaede Grunde at fremkomme med opsigtsvækkende Protester mod Beslutninger, de selv gjennem sine

Repræsentanter med retmæssig Majoritet har været med at fatte — eller i Aarsmøder har havt Anledning til at bekjæmpe, saa bør dog Samfundet søge at rette paa de Misforhold, som kanske med altformegen Grund har fremkaldt saadanne Protester.

Menigheders Forening

har ogsaa iaar fundet Sted mellem flere Menigheder, som før Samfundsforeningen tilhørte forskjellige Samfund. At Menigheder, der i en Række af Aar har staaet i et spændt Forhold til hinanden og paa Grund deraf bevidst eller ubevidst har lagt Hindringer i Veien for hinandens Arbeide for Kristi Sag, nu nedlægger sine Stridigheder og rækker hinanden Broderhaanden til evigt Samarbeide, er en af de glædelige Frugter, som Foreningen mellem Samfundene har baaret og ved Guds Naade fremdeles vil bære. Hvor saadanne Menighedsforeninger er istandbragte med tilbørligt Hensyn til angjældende Parters retmæssige Ønske og det fælles bedste, har de vist sig at være til stor Velsignelse. Det er endnu ikke indberettet om noget Tilfælde, i hvilket saadan Forening har vist sig uheldig, end mindre skadelig. Saadanne Menigheder, hvor Ydmygheden, Sagtmodigheden og Fordrageligheden ved Guds Naade har ledet til Gjenoprettelsen af „Aandens Enhed i Fredens Baand", bærer med Glæde og med Hæder de Øgenavne, de har faaet som Løn for sit Ydmygheds Eksempel. Enhver, der har Hjerte for kristelig Broderfred, hilser med Glæde enhver Efterretning om saadanne Menighedssammenslutninger til Kirkefredens Gjenoprettelse i vor sønderrevne norsk lutherske Kirke og vil med Tak til Gud gjøre sit til at fremme dette Forsonlighedens Verk, indtil de sidste Kirkestridens Smertesaar paa vort Samfundslegeme er lægt.

har paa ganske faa Undtagelser nær arbeidet med vanlig Troskab og Flid i sin Embedsgjerning. Iveren for et sandt Kristenlivs Vækkelse og Næring tør siges at være i tiltagende blandt Samfundets Præster. Som Følge heraf spores en større Inderlighed og Hjertevarme i Ordets Forkyndelse — en redelig Stræben efter at kunne dele Guds Ord retteligen — og en opofrende Omsorg for Sjælene, saavel under det offentlige Embeds Udøvelse som ved den private Sjælepleie. Med fuldt Hensyn paa de mange Skrøbeligheder, som vist ingen er villigere til at indrømme end den tro Herrens Tjener selv, kan det dog med fuld Sandhed siges, at Samfundet har Grund til at glæde sig over og hjertelig takke Gud for en hæderlig og duelig Præsteskand. Menighederne har det i sin Magt, hver for sig, at kunne fremelske og styrke Hyrdetroskaben hos sine Sjælesørgere ved Opmuntring og Bistand — ved flittig at høre Ordet og gjøre derefter — og ikke mindst ved deres Forbønner. Maatte hver Menighed erkjende dette og handle derefter — de skulde vist høste dobbelt Velsignelse deraf. Præsten ligesaavel som Menigheden og dens enkelte Lemmer har Krav paa kjærlig Imødekommenhed og kristelig Hensynsfuldhed. Ikke mindst trænges det i vor Tid og under vore Forholde, at Menighederne værner om sine Sjælesørgere, nu da Djævel, Fritænker og kirkelig Demagog løber Storm mod Embedet og kaster Stænk paa Herrens Salvede. Lad Menigheden med retfærdig Strenghed tilholde sin Præst at rette sig efter Guds Ord og Kirkens Bekjendelse — Menighedens Konstitution, Vedtægt og Regler — Præstens Ed og Kaldsbrev — men lad den ogsaa staa som en Mur om ham, naar han lider uretfærdigen for

Kristi Navns Skyld. Forman ham og tilrettevis ham med kristelig Sagtmodighed, men kast Kjærlighedens Kappe over hans erkjendte Skrøbeligheder. Tramp under Fod det Mistænksomhedens Frø, som Fienden saar, og ryk op med Rod den Spire af Mistillid, som rækker den hvasse Tunge ud mod Embedet og dets Indehaver — ellers høstes om føie Tid kun Klinte paa Ageren, og Efterslegten dør af Mangel paa Brød.

Understøttelseskomiteen.

Trangen til en bedre og fastere Ordning med Hensyn til trængende Præsters og Præsteenkers Understøttelse bliver mer og mer følbar. Som det er Menighedernes Kristenpligt — saavidt muligt — at drage Omsorg for alle sine fattige og nødlidende, saa kan de paa ingen Maade uden Skade for sig selv forsømme dem, der under trange Kaar ofrede sine Livskræfter i deres Tjeneste som Præster og Lærere. Kun de færreste Menigheder er istand til at yde sine Præster en saadan Løn, at de kan have et lidet Forraad til den Tid, da Sygdom indtræffer, Alderdommen gjør dem udygtige til at fortsætte sin Embedsgjerning — eller naar Døden bortkalder dem fra Familien. Fristelsen til en altfor stor Omsorg for Fremtiden ligger dem, som Følge heraf snublende nær og leder dem ofte ind i saadanne Sysler, som kun daarligt lader sig forene med deres Embedsgjerning, og som i mange Tilfælder er den til ubodelig Skade. En hensigtsvarende Ordning af Understøttelsen vil afværge mange Farer baade for Menigheder og Præster — og uden Tvil være til stor Velsignelse for begge Parter.

Visitatser

er iaar delvis afholdt i ca. 50 Præstekald. Skulde Visitatsplanen gjennemføres, burde der visiteres næsten dob-

helt faa mange hvert Aar. En Del af Visitatorerne har indrettet sit Arbeide i Forhold hertil. En større Del af dem vil ikke komme over sit Arbeide i deres treaarige Embedstid. Mangel paa Tid og Anledning angives som Grund herfor. For deres vedkommende, som har en større Kreds at føre Tilsyn med, kan denne Grund være ganske berettiget. Anførte Omstændighed i Forbindelse med hyppigt stedfindende Vanskeligheder med Hensyn til vakante Menigheders Betjening har henledet Tanken paa Nødvendigheden af at søge ansat — om muligt — en Præst i hver Kreds, der dels kunde udføre Missionsarbeide inden Kredsens Grænser, dels betjene Visitators Menigheder under dennes Fravær paa Visitatsreiser — og dels midlertidig betjene Menigheder, som paa Grund af Præstens Sygdom, Opsigelse af Betjeningen eller andre Omstændigheder til nogen Tid maatte være vakant.

Skulde ikke Lønningsspørgsmaalet frembyde for mange Vanskeligheder, saa burde denne Tanke realiseres. Idet Aarsmødets Opmerksomhed henledes herpaa, anbefales Sagen til nærmere Overveielse.

Kredsmøder.

Mindst to Møder har i Aarets Løb været afholdt i hver Kreds. Visitatorerne beretter, at disse Møder i Regelen har været vel besøgte. Kun i etpar Tilfælder klages der over enkelte Præsters vedblivende Forsømmelse. Ved disse Møder har der ifølge Visitatorernes enstemmige Vidnesbyrd herskket Enighed og god Forstaaelse mellem Præsterne, hvilket vidner om, at Foreningen ikke har været saa forhastet, som enkelte har søgt at paavise. Assimilationen af de — som det synes — for endel uensartede Kræfter foregaar langt hurtigere, end man i Betragtning af tidligere Forholde kunde ventet. Foreningen har

hidindtil, hvad broderlig indbyrdes Hjælp og Aandsenighed mellem Embedsbrødre angaar, baaret velsignede Frugter. Ved Guds Naade vil det heller ikke lykkes Fienden at forstyrre det gode Forhold, som allerede finder Sted mellem dem, som er satte til Vægtere paa Sions Mure.

Samfundets Skoler.

Det er den enkelte Menigheds Pligt at drage Omsorg for, at Ordet bliver prædiket, Sakramenterne forvaltet og Ungdommen blive undervist i Kristendomskundskab. Det bliver Kirkesamfundets Opgave ved den „Forbindelse, som indbyrdes Hjælp giver", at bistaa Menigheden i Udøvelsen af denne hellige Pligt. I den Hensigt opretter og driver Samfundet saadanne Skoler, som er nødvendige for at forsyne Menighederne med Præster til Naademidlernes Forvaltning og Lærere til Ungdommens Undervisning.

Som aandelig Moder har Menigheden Omhu for alle sine Medlemmer ikke mindst i den Tid, da de er mest udsatte for at ledes paa Afveie. For de yngre Medlemmers vedkommende er Tiden fra Konfirmationen, indtil en modnere Alder naaes, især farlig. Da Ungdommen i denne skjæbnesvangre Tid af sit Liv for en stor Del er henvist til Skolen, saa er det Forældres saavel som Menighedens Omsorg at hegne og frede om de spæde Skud i denne farlige Tid ved at have Opsyn med, at de bibringes de attraaede Kundskaber i en kristelig Aand, forat de kan blive bevarede i sin Barnetro og forblive sin Gud og den lutherske Lære tro. Her kan atter Samfundet komme Menigheden tilhjælp ved saavidt muligt at oprette og drive videregaaende Skoler, hvortil Ungdommen kan have Adgang, hvor den kan være beskyttet mod Fritænkeri

og Sektvæsen, og hvor den kan vokse en sund Vekst og dygtiggjøres til Gudfrygtighedens Tjeneste saavel i Stat som i Kirke.

Kirkesamfundet vil erkjende det som et af sine vigtigste Gjøremaal at oprette og drive Skoler til Præsters, Læreres og Missionærers Uddannelse og Ungdommens Undervisning.

Augsburg Seminarium.

Præsteskolen er Menighedens og Samfundets kostbareste Eie. Uden den vilde Samfundet ikke længe kunne bestaa og Skoler af anden Art være til liden Nytte for Menigheden. Præsteskolen danner det Centrum, hvorom Menighederne slaar Kreds og de øvrige Skoler grupperer sig. Samfundet vaager derfor med Nidkjærhed over dens Velfærd og yder den sine bedste Kræfter. Rammer noget Uheld Præsteskolen, føles det gjennem hele Samfundslegemet. Gaar det vel der, saa bringer det Glæde og Tilfredshed og en Følelse af Tryghed og Ro over Samfundet.

Hvad Arbeidet ved Augsburg Seminarium iaar angaar staar det neppe noget tilbage at ønske. Skolen har som sædvanlig havt en god Søgning. Fred og Enighed har herskет mellem Lærerne, og Gjerningen har været fremmet med vanlig Ro og Sikkerhed. Samfundet har ogsaa Grund til at være tilfreds med Arbeidets Udbytte. Syttен teologiske studerende underkastede sig Eksamen ved Semesterets Slutning, af hvilke seksten bestod den opstillede Kundskabsprøve. Af disse agter de fleste allerede ved dette Møde at andrage om Ordination. Etpar af de øvrige har til Hensigt at fortsætte sine Studier endnu nogen Tid, og to andre har ifinde at gaa ud som Missionærer.

St. Olaf og Canton Colleges

har iaar været drevet med megen Dygtighed og stort Held. Elevantallet har været større end noget foregaaende Aar. Lærerne har arbeidet med Flid og Troskab, og Arbeidet har havt den ønskeligste Fremgang. Samfundet har i disse Skoler en kraftig Støtte og en Hjælp i Arbeidet for Samfundets Velfærd, som neppe kan skattes høit nok. — Nærmere Oplysning om Seminariets saavel som sidstnævnte Skolers Drift og Tilstand vil blive Aarsmødet meddelt gjennem vedkommende Bestyreres Indberetninger.

Skolelærerseminariet.

Aarsmødet bemyndigede sijor Skoledirektionen til efter nærmere Undersøgelse at henlægge Skolelærerseminariet til et af de Steder, hvorfra der inden 1ste September 1891 maatte være indløbet Tilbud om Gaver og Garantier, og som efter Direktionens Bedømmelse gav de største Fordele og bedste Betingelser for en saadan Skoles Drift. Efter fornøden Undersøgelse blev Direktionen enig om Madison, Minn., som det Sted, der bød de største Fordele og de bedste Betingelser, og indberettede ifølge Samfundets Paalæg derom til Board of Trustees, som da tog Sagen i sine Hænder. Gjennem Boardets Indberetning vil Aarsmødet modtage nærmere Oplysninger om Arbeidets Fremgang. Her skal kun tilføies, at da Bygningsarbeidet forhaabentlig vil blive fuldført i en nær Fremtid, saa bør Aarsmødet træffe de nødvendige Forføininger, saa Skolens Gjerning kan paabegyndes, saasnart Bygningen staar færdig.

St. Ansgar Seminary and Institute

har været i fuld Virksomhed med tilstrækkeligt Antal dueIige Lærerkræfter og stort Elevantal. Denne Skole er til

stor Nytte for Samfundet. Den bærer sine egne Udgifter og forlanger kun at maatte blive omfattet med Velvilje, hvad den fuldelig fortjener. Det beklages, at en udførligere Indberetning fra Skolen ikke for nærværende kan afgives.

Concordia og Grand Forks Colleges.

Etpar andre høiere Skoler er i det forløbne Aar sprungne frem inden Samfundet. Concordia College, Moorhead, Minn., begyndte sin Virksomhed afvigte Høst og blev indviet den 31te Oktober sidstleden.

Grand Forks College, N. D., aabnedes ved Vinterterminens Begyndelse og vil blive fuldt færdig til Indvielse Fredag den 1ste Juli førstkommende.

Begge disse Anstalter er oprettede med det Formaal for Øie at tjene den norsk-lutherske Kirke ved at modtage og undervise i luthersk kristelig Aand vore Menigheders opvoksende Ungdom. Som saadanne har de kunnet glæde sig over Kirkefolkets kraftige Støtte. De til disse Skolers Drift nødvendige Midler har med megen Beredvillighed været tilveiebragt, og Antallet af Elever, som har strømmet til, har langt overstiget Forventningerne. Bekvemt og smukt beliggende, omgivne af en stor norsk Befolkning, vel forsynet med duelige Lærere og med et saa prisværdigt Formaal for Øie, vil disse Skoler ved Guds Naade kunne yde vort Folk og vor Kirke en værdifuld Tjeneste. Af Samfundet som saadant forlanger de kun at faa være med at arbeide for den lutherske Kirkes Fremvekst og Befæstelse. Aarsmødet vil hilse dem velkomne i Arbeidsrækken og ønske dem tillykke med Gjerningen.

Augsburg Seminariums Forhold til Samfundet.

Ifølge Foreningsartiklerne skulde Den Forenede Kirke oprette og drive en Præsteskole. Denne Præsteskole

skulde være Augsburg Seminarium i Minneapolis. Lærerne ved denne Skole skulde lønnes ved Renterne af et Fond, til hvilket Fond Augustanasynoden skulde bidrage $15,000, Konferentsen $50,000 og Antimissourierne $50,000. Ved nævnte Skole skulde Augustanasynoden ansætte en, Konferentsen to og Antimissourierne to teologiske Professorer. Disse Betingelser mellem de tre kontraherende Parter er — saavidt vides — opfyldte. Augsburg Seminarium er Samfundets Præsteskole, Fondet er bragt i Orden og fem teologiske Professorer er ansatte.

Foreningsartiklerne bestemmer, at det nye Samfund skulde inkorporeres snarest muligt (se Punkt 7). Denne Betingelse blev opfyldt ved forrige Aarsmøde, da Samfundets Inkorporation blev iverksat.

Endvidere bestemmer Foreningsartiklerne, Punkt 8, at al Skoleeiendom — saavel fast Eiendom som Fond —, som de nævnte Samfund maatte være i Besiddelse af den Tid, Forening sker, skulde overdrages til dette inkorporerede Samfund. Denne Betingelse i Kontrakten er opfyldt af to af de kontraherende Parter, men ikke af den tredje. Antimissourierne og Augustanasynoden har overdraget sin Eiendom. Augsburg Seminarium, tilhørende den tidligere Konferentse og holdt i Trust af et af den valgt Board, er endnu ikke overdraget.

I Overensstemmelse med Punkt 10 i Foreningsartiklerne blev de forberedende Afdelinger ved Augsburg Seminarium drevet i samme Form som før, et Aar efterat Foreningen var skeet. Ifølge denne Bestemmelse anfaa Samfundet sig ved Aarsmødet ifjor forpligtet til at træffe Foranstaltninger med Hensyn til den forberedende Afdeling ved Augsburg Seminarium, men paa Grund af Omstændighederne besluttedes, at den forberedende Afdeling ved Augsburg Seminarium indtil videre fortsætter

sin Virksomhed i Forbindelse med Samfundets Præsteskole.

Augsburg Seminarium staar altsaa i det Forhold til Samfundet, at Samfundet har den kontraktmæssige og moralske Ret til at eie det, men efter Augsburg Seminariums Boards Handlemaade at dømme staar Seminariet i Uafhængighedsforhold til Samfundet, hvad legal Eiendomsret angaar, medens Spørgsmaalet angaaende Fortsættelsen eller Nedlæggelsen af Seminariets forberedende Afdelinger henstaar uafgjort.

Hvad den kontraktmæssige Overenskomst med Hensyn til Eiendomsretten til Augsburg Seminarium angaar, har Samfundet først og fremst at henholde sig til Brødrene af den tidligere Konferentse, for hvem det maa være en Æressag at tilse, at den Overenskomst, som i god Tro er oprettet dem og de andre Brødre imellem, ikke uden uoverkommelige Hindringer bliver brudt eller tilsidesat.

Hvad den legale Side af Sagen betræffer, har Samfundet nærmest med Seminariets Board at gjøre, og bør det i den Sag handle bestemt, men varsomt, da Sager af denne Beskaffenhed er forbundne med mange Vanskeligheder.

Samfundet bør derfor strække sig saa langt, det kan, for at imødekomme rimelige og nødvendige Krav, samt gjøre sit til at rydde — saavidt muligt — alle Hindringer afveien ved at anvise en Maade, paa hvilken Eiendomsoverdragelsen kan ske uden at indvikle hverken Samfundet eller Seminariets Board i altfor store Vanskeligheder.

Ved saadan Imødekommenhed og mulig Udsigt til en betryggende Overdragelsesmaade er det at haabe, at Seminariets Board vil opfylde sin Pligt mod den forhen-

værende Konferentse saavelsom mod Den Forenede Kirke. Vaardet kan heller ikke længere negte at indgaa paa et retfærdigt og rimeligt Forlangende, hvad denne Sag angaar, da det dog er indlysende for enhver, at Samfundets Velfærd derved sættes paa Spil, Strid og Forargelse afstedkommes, Samfundets Arbeide hemmes og Kristi Navn haanes og spottes.

Angaaende Seminariets forberedende Afdeling bør der ved dette Møde fattes afgjørende Bestemmelse. Saalænge denne Sag henstaar uafgjort, vil der altid være Rum for Mistanke, Agitation og Partidannelser, da nogle vil være for, andre imod den nærværende Ordning. Det forløbne Aars Foreteelser har leveret altfor sørgelige Bevis paa, at saa er Tilfældet. Samfundet har ikke Raad til at spilde Tid og Kræfter paa saadan unyttig og skadelig Strid om en Sag, som dog angaar kun en ydre Ordning.

Ved Afgjørelsen bør først og fremst tages Hensyn til, hvad der bedst kan tjene Seminariets og Samfundets Formaal, Uddannelsen af Præster og Missionærer, ligesom Samfundet tillige bør tage broderligt Hensyn til det Ønske, som Brødrene af den forhenværende Konferentse maatte have i saa Henseende. Ingen kan undres over, at de med Forkjærlighed omfatter denne Skole med dens nærværende Ordning.

Ved nærmere Overveielse af Sagen vil det kanske ogsaa vise sig, at den forberedende Afdeling — som et Proseminar betragtet — er baade ønskelig og nødvendig i Forbindelse med det teologiske Seminar.

Skulde Bibeholdelsen af Forberedelsesafdelingen være betinget af nogen hensigtsmæssig Forandring i Klasseinddeling, Læseplan eller Ordningen af underord-

net Betydning, er det at haabe, at ingen kristelig samfundskjærlig Mand vil modsætte sig saadanne.

St. Olafs Forhold til Samfundet.

St. Olaf College er ikke nævnt i Foreningsartiklerne. Dette er begrundet i den Omstændighed, at Antimissourierne — som et hele betragtet — ikke eiede dette College. Alle Collegeboardets Medlemmer hørte dog — saavidt vides — med til det antimissouriske Broderskab. Som det Sted, hvor Broderskabets Præsteskole havde fundet Ly, da Antimissourierne ved Udtrædelse af Synoden stod husvilde, havde St. Olaf noget nær den samme Betydning for Antimissourierne som Augsburg for Konferentsen, omend de ikke kunde kalde Skolebygningen sin. St. Olaf var blevet dem et Foreningens Centrum — et Brændpunkt for deres helligste Interesser. Et uhildet Blik vil derfor let se Forbindelsen mellem Antimissouriernes Forkjærlighed for St. Olaf, og det af flere Antimissourier paa Foreningsmødet i Minneapolis udtalte Ønske om, at St. Olaf maatte blive Den Forenede Kirkes College, uden deri at opdage uædle Motiver.

I broderlig Hensynsfuldhed mod de antimissouriske Brødre fattede Mødet i Minneapolis i 1890 følgende Beslutning med Hensyn til St. Olaf: „St. Olaf College i Northfield, Minn., bliver Den Forenede norsk lutherske Kirkes College." „Den Forenede Kirke forpligter sig til at understøtte St. Olaf College saaledes, at det kan vedblive at være et College, der svarer til de Fordringer, som Tiden stiller og vil stille til en Læreanstalt af den Art."

Aarsmødet i Kenyon ifjor stadfæstede denne Beslutning ved i Lighed med Samfundets øvrige Skoler at stille St. Olaf College under Samfundets Skoledirektions Be-

styrelse; ved at anbefale sine Medlemmer at gjøre, hvad de kan, forat Skolen kan faa et tilstrækkeligt Antal Elever; ved at bevilge et vist Pengebeløb til dets Drift, og ved iøvrigt at træffe nødvendige Forføininger med Hensyn til dets Ordning og Arbeidets Fortsættelse. Endvidere fattede forrige Aarsmøde følgende Beslutning: „Det henstilles til Board of Trustees for St. Olaf College at undersøge, om dets Eiendom kan overdrages til Den Forenede norsk lutherske Kirke — og isaafald overdrage den gjældfri saa snart som muligt."

St. Olaf College staar altsaa i det Forhold til Samfundet, at det er antaget af Samfundet som dets College, men det er endnu ikke overdraget til Samfundet paa lovformelig Maade.

Som Forholdet nu er, har Samfundet ikke fuld Kontrol over St. Olaf og er i større eller mindre Grad afhængig af dets Korporation, hvad Skolens Ordning og Drift angaar. Dette Forhold bør rettes, og har Samfundet i denne Henseende at henholde sig udelukkende til Collegekorporationen, som bør gjøre, hvad der staar i dens Magt for at give Samfundet al mulig Eiendomsret og forøvrigt stille Colleget ganske under Samfundets Disposition i alle Henseender.

Samfundet er ikke tjent med aarligaars at bevilge Midler til dets Drift uden at have en tilsvarende kontrollerende Myndighed ligeoverfor dets Arbeide.

Skulde Collegekorporationen erklære sig villig til paa retmæssig Maade at overdrage Eiendommen og i alle Henseender at rette sig efter Samfundets tidligere Bestemmelser, kan Samfundet selvfølgelig ikke negte at modtage Eiendommen, uden at bryde med sine egne Beslutninger eller tilbagekalde dem, hvilket uden Tvil vilde lede til saadanne Forviklinger, som vilde blive skjæbnesvangre for

Samfundets Eksistense. Aarsmødet bør derfor ogsaa i denne Sag have Samfundets Velfærd for Øie og fatte saadanne Bestemmelser, som hverken krænker den ene eller den anden Part i Sagen.

Hensynet til Samfundets Fred og Enighed bør være det bestemmende Motiv — alt andet er af underordnet Betydning i en Sag som denne.

Permanent Ordning af Collegesagen.

Det er af største Betydning for Samfundet, at baade Augsburgs og St. Olafs Forhold til Samfundet samt disse Skolers faste Ordning bestemmes — saavidt muligt — ved dette Møde. Allerede forrige Møde erkjendte Nødvendigheden heraf og fattede i den Anledning følgende Beslutning: „Da Collegesagen er en af de vigtigste Sager, hvorom Samfundet saasnart som muligt maa træffe en permanent Ordning, og da der ved dette Møde ikke er Tid til en grundig og alvorlig Drøftelse af de med denne Sag forbundne Spørgsmaal, nedsættes ved dette Møde en Komite af ni Medlemmer til at gjøre Indstilling desangaaende til næste Aarsmøde."

Den i anførte Beslutning nævnte Komite skulde ifølge Sekretærens Dagsprotokol tilsættes af Formanden.

Beslutningen blev fattet under den sidste Del af Aarsmødets sidste Session, da Forhandlingerne krævede Formandens hele Tid — og vilde det være meget ubekvemt om ikke ganske umuligt inden Mødets Slutning at have tilsat en Komite af saa stor Betydning som denne — selv om Formanden havde været sig fuldt bevidst, at det var Mødets Hensigt, at Komiteen ved ham skulde tilsættes under dabærende Møde.

I Betragtning af den store Betydning, som det under forhaandenværende Omstændigheder maatte være for

Samfundet, at Collegesagen kunde blive behandlet af en saadan Komite, der kunde fremlægge for Aarsmødet et vel overveiet Forslag i Sagens Anledning, ansaa Formanden det for sin Pligt at tilsætte nævnte Komite og udnævnte derfor følgende Medlemmer af Komiteen:

1. Prof. G. Sverdrup.
2. Prof. Th. N. Mohn.
3. Prof. A. G. Tuve.
4. Pastor T. H. Dahl.
5. Pastor O. J. Hatlestad.
6. Pastor J. N. Kildahl.
7. Hr. O. O. Aanstad.
8. Hr. A. A. Klove.
9. Hr. J. Larsen.

Ved Udnævnelsen blev saavidt muligt taget Hensyn til, hvad der kunde give angjældende Skoler gjennem deres fornemste Repræsentanter fuld Indflydelse paa Komiteens Arbeide, samt hvad der kunde bidrage til, at dens Forslag til Aarsmødet kunde blive saa alsidigt og upartisk som muligt.

Ifølge Anmodning mødte Komiteen paa Augsburg Seminariums Bibliotekværelse den 22de Mars sidstleden. Alle Medlemmer mødte frem undtagen Prof. Sverdrup, som desforinden havde tilstillet Formanden en Skrivelse med Angivelse af Grunden til, at han ikke kunde deltage i Komiteens Arbeide. Flere Forsøg blev gjort paa at supplere Komiteen med nogen af Seminariets Professorer, men da disse mislykkedes, maatte Komiteen tage fat paa sit Arbeide uden at være fuldtallig. Den betydningsfulde Sag, som var den forelagt, blev med Alvor og Dygtighed behandlet i flere Dage. Resultatet af Komiteens Raadslagninger vil blive dette Møde forelagt gjennem Komite

Nr. 1. Collegekomiteens Indstilling burde dog saasnart som muligt komme under Behandling, da den uden Tvil vil have nogen Indflydelse paa andre Sagers Afgjørelse.

Da Komiteens Indstilling anviser en grei og ligefrem Maade til Collegesagens permanente Ordning, saa er det at haabe, at Aarsmødet i alt væsentligt vil antage den.

Barmhjertighedsanstalter.

Med Hensyn til de Barmhjertighedsanstalter, som direkte eller indirekte har stillet sig i Samfundets Tjeneste, henvises til Inspektørernes Raporter. Specielt henledes Aarsmødets Opmerksomhed paa en Henvendelse til Aarsmødet fra Board of Trustees for Diakonissеanstalten i Minneapolis, Minn., angaaende Barnehjemmet i Beloit, Iowa.

Foreningssagen.

Forholdet mellem de herværende norsk-lutherske Samfund er noget nær det samme som forrige Aar. Hauges Synode vedbliver fremdeles med Behandlingen af Timandskomiteens Indstilling. Det er at haabe, at den langvarige Behandling af samme vil bære gode Frugter for Foreningssagen. Det foreningsvenlige Kirkefolk saavel inden som udenfor Hauges Synode vilde dog hilset det med Glæde som et Tegn paa Tilnærmelse, om Synoden havde fundet sig bøjet til ialfald at tilsætte en Foreningskomite, hvad den i senere Aar ikke har gjort.

Mellem Den norske Synode og Den Forenede norsk lutherske Kirkes Komiteer blev i Januar Maaned sidstleden holdt et Fællesmøde i Willmar, Minn., af hvilket et nogenlunde fuldstændigt Referat foreligger Offentligheden. Det tilsyneladende ringe Udbytte af dette Møde

vil kanske i Fremtiden vise sig at være af langt større Betydning, end mange ved en flygtig Gjennemlæsning af Referatet nu er tilbøielig til at antage. Med Hensyn til dette Møde er det fra Den Forenede norsk lutherske Kirkes Side kun Grund til at beklage, at saa faa af dens valgte Medlemmer fremmødte. Fællesmødet anbefalede Fortsættelsen af Foreningsarbeidet og tilsatte i den Anledning en Komite, bestaaende af Professorerne Stub og Ylvisaker, Prof. Bøckman og Pastor Hoyme til Udarbeidelsen af et Forslag angaaende Afholdelsen af et Foreningsmøde ogsaa dette Aar, hvilket Forslag skulde forelægges de respektive Samfunds Aarsmøder. Komiteen holdt Møde i Minneapolis den 12te Mai sidstleden og enedes om et Forslag.

Aarsmødekomiteen,

bestaaende af Prof. Mohn, Kasserer Swenson og Pastor Hoyme, har holdt to Møder, første Gang ianledning Stedet for nærværende Møde, og besluttede den at modtage Indbydelsen fra Dawson Menighed, der i Forbindelse med Madison og omkringliggende Menigheder velvilligt havde tilbudt sig at modtage Aarsmødet. Disse Menigheders og deres Presters store Opofrelser for Samfundet fortjener Samfundets Tak og Paaskjønnelse. Herren give dem til Gjengjæld et velsignet Minde om Mødet!

Tilslut være det mig tilladt i al Ydmyghed at fremkomme med etpar Bemerkninger angaaende mit eget Arbeide som Samfundets Formand i det henrundne Aar. Jeg har i god Tro arbeidet i den Overbevisning, at det var min Ret og Pligt at ofre Samfundet saavidt muligt hele min Tid og alle mine Evner og Kræfter. Saalangt jeg har formaaet det, har jeg søgt at imødekomme Menighedernes Anmodning om min Bistand. Det har kun be-

drøvet mig, at jeg ikke rak længere og ikke kunde gjøre det bedre, end jeg har gjort. I Udførelsen af mine Embedspligter har jeg stadig havt Menighedernes og Samfundets Vel for Øie. — At jeg i mangt og meget kan have taget feil, skal villigt indrømmes, men det faar skrives paa Evnens — ikke paa Viljens Regning. Naar jeg i det forløbne Aar har forholdt mig taus ligeoverfor den ofte hensynsløse Kritik, som er bleven mig tildel af endel anonyme Avisskrivere, da er det, fordi jeg personlig er imod Aviskjægleriet, og fordi jeg intet vilde gjøre, som kunde skade det Samfund, i hvis Tjeneste jeg er sat. Bedst troede jeg at tjene det ved at tie, taale og lide. For Samfundet er jeg villig til at staa til Regnskab for mine officielle Handlinger, om det maatte paakræves.

Idet denne Indberetning i Ærbødighed overgives Aarsmødet, være det mig endvidere tilladt at frembære min hjertelige Tak til alle Samfundets Medlemmer, med hvem jeg er kommen i Berørelse under mine Reiser i Menighederne og under Møderne. „Taalmodighedens og Trøstens Gud give os at have et Sind indbyrdes efter Jesu Kristi Vilje, at vi endrægtigen med en Mund kan prise Gud og vor Herres Jesu Kristi Fader."

Eau Claire, Wis., den 13de Juni 1892.

Til Aarsmødet 1893.

Til Den Forenede norsk lutherske Kirkes 4de Aarsmøde!

Det er under Følelsen af et saare tungt Ansvar, jeg ved Afslutningen af min treaarige Embedstid afgiver min Indberetning til dette Den Forenede Kirkes 4de Aarsmøde.

Med dyb Ansvarsfølelse vil uden Tvil hvert alvorligt Medlem af Mødet modtage denne saavelsom de øvrige Samfundsindberetninger.

Samfundssager af mer end almindelig alvorlig Natur og vidtrækkende Betydning vil blive eder forelagt.

Det bliver eders Pligt at underkaste saadanne Sager en kristelig, grundig, alsidig og upartisk Behandling, samt at fatte afgjørende Bestemmelser og sørge for disses Gjennemførelse.

Paa eders Beslutninger i dette Møde og paa de af eder valgte Funktionærers Embedsudøvelse vil Den Forenede Kirkes Fremtid bero — næst den almægtige Gud.

Vi vil ikke — vi kan ikke — skjule det. Den Forenede Kirke befinder sig i en farefuld Stilling. Kun Daaren raaber: Fred! Fred! og ingen Fare! og kun den ondskabsfulde glæder sig. Ingen, om elsker Kristi Kirke og vil sit Folks Vel og sin Slegts Frelse — ingen, som har Agtelse for Gud og for sig selv, kan staa uvirksom nu — og ingen kan med velberaad Hu søge at gjøre ondt værre uden at nedkalde over sig selv retsindige Folks Uvilje og Guds Dom.

Letsindig Foragt, kold Hevn og samvittighedsløs Legen med Menneskeslegtens helligste Interesser maa vige, naar Stormen truer med Forlis og Dødsfrygten blegner Kinden.

Os sømmer det sig bedst at raabe: „Herre, frels os, vi forgaar!“ Men ikke blot det: Alle Mand paa Dæk! Red Skuden! Red den kostbare Last! „Og han sagde til dem: Hvi er I frygtagtige, I lidet troende? Da stod han op og truede Vindene og Sjøen, og det blev ganske blikstille.“

Præsternes Indberetninger udviser en glædelig Fremgang i Arbeidet inden Menighederne. Vistnok føres der

fra enkelte Hold nogen Klage over Sløvhed og Ligegyldighed, men ialmindelighed viser der sig blandt vort Kirkefolk en dyb Trang til Ordets Hørelse. De fleste Menigheder kan glæde sig over en forholdsvis god og jevnt stigende Deltagelse i Gudstjenesten, og flittig Brug af Daab og Nadver.

Mange opmuntrende, synlige Tegn paa vaagnende aandeligt Liv og Vekst har der, Herren være lovet, vist sig i Menighederne. Skulde vi imidlertid blive staaende ved det, som sees, saa maatte vi vel blive modløse, men vi er berettiget til at tro, at den Aandens Frugt, som vokser en stille Vekst paa Hjertedybet, er større end den, vort sløve Øie ser, hvilket vel til vor Glæde skal vise sig paa hin Dag, naar Herren samler ind Negene. Da vil det vise sig, at vort Arbeide i Herren ikke var forgjæves.

Aabenbar Ugudelighed og lastefuldt Liv er ingenlunde almindeligt inden vore Menigheder, men neppe findes der vel nogen Menighed, som ikke maa klage over et eller andet Medlem, som trods gjentagne Formaninger volder Forargelse og Sorg ved sine Syndevaner.

Drukkenskabssynden synes være den, der fremfor nogen anden Synd af grovere Art har slaaet dybe Rødder i vort Folk. Drikkeskikkene hjemmefra og Saloonfristelsen her har desværre ikke liden Magt endnu, selv inden vore Menigheder.

Disse Folkefiender maa derfor paa det kraftigste bekjæmpes med de Vaaben, Gud har lagt i Menighedens Haand, først og fremst Guds Ords Prædiken og den i Guds Ord befalede broderlige Bestraffelse og Formaning, men i Forbindelse hermed vil ogsaa et nøgternt og sundt Afholdsarbeide vise sig at være et virksomt Hjælpemiddel.

En Udtalelse fra dette Møde, med Opmuntring til

med Alvor og Kraft at tage Del i en saadan Kamp mod Drikkeskikkene og Saloonen, vilde uden Tvil være af stort Gavn.

Interessen for Børnenes Religionsundervisning i Søndagsskole og Hverdagsskole vokser sig lidt om senn sterkere. Flere større Møder har ogsaa iaar været afholdt for at styrke Sansen for denne vigtige Sag. Disse Møder burde dog vinde en større Deltagelse, end som hidtil har været Tilfældet.

Den af Samfundet nedsatte Salmebogskomite raporterer, at den er færdig med sit Arbeide. Samfundet skylder Komiteen Tak for vel udført Arbeide, og Komiteens Sekretær bør tilstaaes et passende Honorar. Samfundet burde desuden beslutte Bogens Udgivelse efter Komiteens Forslag. Et fortsat Komitearbeide vil neppe sikre Samfundet en bedre Bog end den, som nu foreslaaes.

*

Flere Prestekald er efter vedkommende Menigheders gjensidige Overenskomst delt, forat nye Kald kunde oprettes og en rigeligere Betjening opnaaes — og et større Antal nye Menigheder er stiftet.

Foreningsarbeidet har ogsaa iaar baaret sin Frugt trods de mindre gunstige Forholde, under hvilke det har været drevet.

Flere af Samfundets Menigheder, som paa Grund af tidligere Samfundsforbindelser hidtil har staaet adskilte, har opløst sine Organisationer og forenet sig.

Endnu har — saavidt mig bekjendt — ingen Forbindelse af den Art været mislykket. Herren velsigne fremdeles enhver redelig Bestræbelse for at sammenføie det, som hører sammen.

Forholdet mellem Menighederne og deres Præster har med faa Undtagelser været særdeles godt.

*

Visitatser er holdt i omkring 70 Menigheder. Dette er langt fra, hvad det burde være. Kun et Mindretal af Visitatorerne har magtet at visitere alle Menigheder inden sit Distrikt i sin treaarige Embedstid.

Som Grund anføres, at de kan ikke afse den fornødne Tid til dette Arbeide.

Skal Visitatsordningen føre til det forønskede Resultat, saa maa der paa nogen Maade raades Bod herpaa, enten derved, at Kredserne deles, saa hver Visitator faar et mindre Antal Menigheder at føre Tilsyn med, eller ogsaa derved, at der ansættes Kredskapellaner. —

Regelmæssige Kredsmøder og Missionsmøder har været holdt i alle Samfundets Kredse. Disse har i Regelen været vel besøgte af Præster og Menighedslemmer.

Det er et enstemmigt Vidnesbyrd fra alle Hold inden Samfundet, at disse Møder bærer velsignede Frugter. De har ikke i noget Tilfælde været forstyrret af Uenighed og Strid, men givet rig Anledning til aandelig Opbyggelse og Broderbaandets Styrkelse.

*

Fra Samfundets forskjellige Skoler vil Aarsmødet modtage Indberetninger gjennem vedkommende Skolers Bestyrere. Her skal kun bemerkes, at Samfundet har Grund til at være tilfreds med det udførte Undervisningsarbeide. Alle Skoler, direkte eller indirekte i Forbindelse med Samfundet, har havt en god Søgning og har kunnet arbeide i nogenlunde uforstyrret Fred og Ro.

Fra Augsburg Seminarium modtager Samfundet

atter et stort Antal duelige Mænd, villige til at træde i Samfundets Tjeneste som Præster og Lærere.

*

Samfundet har ogsaa iaar havt nogen Fremgang paa saanær alle Arbeidsfelter, hvilket de øvrige Indberetninger forhaabentlig vil bekræfte.

Den Forenede Kirke tæller nu omkring et tusen Menigheder, af hvilke de allerfleste staar i direkte Forbindelse med den. I disse Menigheder vil der om kort Tid være ansat omkring tre hundrede Præster.

Samfundet har iaar faaet sig overdraget af det norske Missionsselskab et større Missionsstrøg paa Madagaskar, hvor to af Samfundets Missionærer allerede arbeider, og hvorhen to til forhaabentlig vil blive udsendt fra dette Møde.

Samfundet har desforuden Missionærer blandt Jøderne i Rusland og Amerika — og har gjennem en dertil nedsat Komite taget forberedende Skridt til Deltagelse i Missionsarbeidet blandt Kineserne. —

Omkring ti høiere Skoler vil om kort Tid være i Virksomhed inden Samfundet, og tre Barneasyler og et Diakonissehjem tjener det med sine Barmhjertighedsgjerninger blandt vort Folk. —

Saa langt har Herren hjulpet os. Ja, saa langt har han ført os frem i Arbeidet. Men — lad os erkjende det — vi har været utaknemmelige — utro — og uduelige. Vi burde være komne langt længere frem i vort kirkelige Arbeide. —

Den sørgelige Strid, som er opkommet iblandt os, har sat os mange Aar tilbage i vor kirkelige Udvikling, og den vil om føie Tid gjøre os uduelige og uværdige til at forestaa saa stor en Naadeshusholdning, saafremt ikke en

Forandring til det bedre indtræder ret snart. Gjøres ikke alvorlig Bod og Bedring, saa kommer han, som eier alt, og siger til os: „Gjør Regnskab for din Husholdning, thi du kan ikke længere forestaa Huset."

Han trætter ikke med nogen om Eiendomsoverdragelser, Retninger eller Magt, men han afsætter fra Husholdningen enhver utro Husholder, det være Lægmand, Professor eller Præst. Han er nidkjær mod Løgn, og han hevner Uret.

Men han er langmodig og venter og taaler, til Tidens Fylde er kommen, men da kommer ogsaa han — og han kommer for at betale enhver, efter som hans Gjerning har været. —

Det er paa høi Tid, at den Strid, som skjæmmer og skjænder vort Samfund, bliver bilagt. Gud vil det. Det ser vi klart nok i hans Ord. Menighederne vil det. Det fremgaar af deres Stemmegivning — og gjennem de af Præsterne indsendte Indberetninger fra Menighederne gaar der et Smertessskrig, som vidner om, at de vaander sig under Hudfletningen. De kræver, at der maa blive en Ende paa Stridens Skjændsel.

Udhaling kan ikke taales længere. Her, hvor vi har sat Stevne, nu — før Kirkens kaarne Mænd skilles, skal tages saadanne Forholdsregler og fattes saadanne Beslutninger, som paa retfærdig og utvetydig Maade bestemmer, hvad der skal gjøres og ikke gjøres.

Den, som ei retter sig derefter, skal bære Ansvaret for den Tort, som blir tilføiet Herrens kaarede Brud.

I, Menighedsrepræsentanter, Præster og Lærere, I er her for at tilse, at Ret blir skiftet efter Herrens Lov, og I skal være Vidner til disse Ting, som sker iblandt os, ligesom den alvidende Gud er det i det høie over os alle.

Det er nødvendigt til Stridens Bilæggelse, at man no-

genlunde klart forstaar, hvem det er, som strides, hvad der strides om, og hvad der maa gjøres for at ende Striden.

Herom kan der selvfølgelig være høist forskjellige Meninger, men sættes de enkelte Personer, Bispørgsmaal og Partihensyn tilside, saa vil det ialfald være klart nok, at Striden føres ikke langs de gamle Samfunds Grænser. Det er ikke den tidligere Konferentse paa den ene Side og Antimissourierne og Augustanasynoden paa den anden. Hellerikke staar Den Forenede Kirke delt i to mod hinanden kjæmpende Leire. Hellerikke er det den saakaldte „gamle og nye Retning", som brydes — eller saakaldte „synodiske" og „antisynodiske" Tendenser, som krydser hinanden, omend det kan indrømmes, at disse gamle Stridsemner kan være kaldt tillive igjen under den paagaaende Strid. Indlysende maa det være for hver upartisk Jagttager, at det er Augsburg Seminariums Board of Trustees og Den Forenede Kirke, som endnu ikke er komne overens om, hvem der skal have Kontrol over Augsburg Seminarium. Naar hertil kommer, at der er endel Medlemmer af Den Forenede Kirke, som har fundet sig beføiet til at stille sig paa Augsburgboardets Side, saa bliver det virkelige Forhold, at Striden føres mellem Augsburg Seminariums Board of Trustees og dets Meningsfæller paa den ene Side og Den Forenede Kirke paa den anden.

Som der har været en mindre klar Opfatning om, hvem som er de stridende Parter i denne Sag, saa er man kanske ligesaalidt paa det rene med, hvad der strides om.

Vist er det. Her strides ikke om Lære og Bekjendelse. Det har tildels været gjort gjældende, at Striden dreier sig om Principerne for en ret „frikirkelig og menighedsmæssig" Presteuddannelse.

Dette kan for en Del være berettiget, for saavidt som man kun tager Hensyn til enkelte i denne Strid fremkomne personlige Opfatninger, men der foreligger ingen Udtalelse fra Samfundets Side, som kan berettige en saadan Paastand. Tvertimod. Hidtil ialfald har Den Forenede Kirke uddannet sine Præster i Overensstemmelse med de Principer, som for Præsteuddannelsen har været de gjældende ved Augsburg Seminarium.

Hvad der forøvrigt kan have været opført af de forskjellige Personer som Programsag i Striden, kan dels være fremhentet som Vaaben, dels være fremkommet ganske tilfældigt, og har som saadan kun lidet med Stridens Hovedsag at gjøre.

Alle saadanne Bispørgsmaal og Bihensyn grupperer sig om det, som dog danner Stridens Centrum, nemlig, Overdragelsen af Augsburg Seminarium til Den Forenede Kirke, og herom er det, der strides.

Kunde Forholdet mellem Boardet og Samfundet ordnes paa en for begge Parter tilfredsstillende Maade, saa vilde denne Strid ophøre.

Forholdet maa ordnes. Striden maa ophøre. Saadan, som den af en Del af de stridende har været ført i det sidste Aar især, kan den kun føre Ødelæggelse med sig overalt, hvor den sniger sig ind. Det er ikke længere en saglig Diskussion — eller kristsømmelig Menighedsudveksling. De, som har ført Kampen, har paa faa Undtagelser nær sunket ned til Raahedens Lavmaal og moret sig med at kaste Syndens Skarn ind over Menighederne.

Samfundet fattede ifjor følgende Beslutning: „Samfundet paalægger alle sine Medlemmer saameget som muligt at afholde sig fra alt Avisskriveri, som kunde skade Indsamlingen af Midler til Samfundets Udgifter, og,

naar det maatte findes nødvendigt at drøfte Samfundsanliggender i den offentlige Presse, at gjøre dette i en sømmelig Tone og under eget Navn."

Er denne Beslutning taget tilfølge? Der er dem, som hverken har taget Hensyn til Samfundet eller dets Advariler — eller dets Interesser. De har skrevet „usømmeligt", og de har skjult sit Navn, fordi de vidste, de gjorde Uret.

Naar skal den norsk-amerikanske Kirkes selvbestaltede Stridshelte lære de første Begyndelsesgrunde til kristsømmelig Ridderlighed i ærlig Sandhedskamp i Skrift og Tale?

Det ser haabløst ud.

Samfundet bør give Rum til fri og sindig Meningsudveksling om Samfundssager mellem sine Medlemmer. Deraf høster det gavnlig Frugt. Men det bør bekjæmpe den sjofle, nedværdigende og ukristelige Stridsmaade, som er „undfanget i Synd og født i Misgjerning" under en langvarig Kirkestrids Herjinger paa den norsk-amerikanske Kirkes slibrige Valplads.

Spørgsmaalet om Eiendomsoverdragelsen, i Forbindelse med hvilket den nærværende uhyggelige Strid er sprunget frem, er ikke saa let at besvare, som man fra først af havde tænkt.

Det har været antydet, at den tidligere Konferentles Menigheder som en af de kontraherende Parter i Foreningen, burde sørge for, at den af dem lovede Eiendom bliver overdraget til Den Forenede Kirke.

Herimod kan dog indvendes, at ihvorvel Konferentsens Menigheder uden Tvil erkjender det som en kristelig Pligt og en Æressag for sig, at deres indgaaede Forpligtelser og redelige Løfter bliver opfyldt, saa staar det desværre ikke i deres Magt at imødekomme et saadant

Krav, hvor berettiget det end er, da det er en Kjendsgjerning, som maaske hidtil kun har været lidet eller slet ikke kjendt, at den tidligere Konferentses Menigheder tiltrods for deres moralske Eiendomsret hverken enkeltvis eller som Samfund har havt eller har nogensomhelst legal Eiendomsret til Augsburg Seminarium, dets Bygninger, Grundeiendom eller Fond.

Konferentsens Menigheder mente det ærligt, naar de som Samfund kontraktmæssig har lovet at overdrage al løs og fast Eiendom til Den Forenede Kirke, saasnart dette Samfund var inkorporeret, men de har i god Tro lovet, hvad der nu til stor Overraskelse for mange viser sig, at de ikke paa nogen Maade kan holde. Af Hensyn hertil er det at haabe, at ingen vil bebrejde disse Menigheder for Uredelighed i denne Sag.

Augsburg Seminariums Board of Trustees eier Augsburg Seminar med Bygninger, Grundeiendom og Fond og disponener over det, som det finder for godt, og er kun ansvarlig ligeoverfor Statens Love for Opfyldelsen af sin Trust.

Heraf følger, at den tidligere Konferentses Menigheder hellerikke med Lov og Ret kan twinge Augsburgboardet til at overdrage Eiendommen til sig selv eller til nogen anden.

Skal Spørgsmaalet om Eiendomsoverdragelse løses, saa maa altsaa Den Forenede Kirke og dermed den tidligere Konferentses Menigheder som Part af Den Forenede Kirke henholde sig i den Sag til Augsburg Seminariums nuværende Korporation og Board of Trustees.

Dette Forhold var allerede til nogen Grad bleven kjendt ved forrige Aarsmøde, hvorfor Samfundet i Haab om paa en fredelig Maade at kunne opnaa om end kun en Del af den i Foreningsartiklerne udlovede Kontrol

over Augsburg Seminarium fattede følgende Beslutning:

1. Aarsmødet henstiller til Board of Trustees for Augsburg Seminarium at overdrage sin Eiendom til Den Forenede Kirke ifølge den af W. S. Pattee og Selden Bacon angivne Plan.

2. Aarsmødet opfordrer Board of Trustees for Augsburg Seminarium til i Overensstemmelse med dette Punkt og Statens Love at ordne Forholdet mellem Den Forenede Kirke og Boardet med Hensyn til Augsburg Seminarium.

3. Boardet opfordres til under dette Møde at give Svar paa Aarsmødets Henvendelse.

4. Dersom Boardet ikke kan give dette Aarsmøde officielt Svar, vil Aarsmødet være tilfreds med et inofficielt Svar, under den Forudsætning, at dette Svar siden af Boardet legaliseres og indsendes til Formanden for Board of Trustees for Den Forenede Kirke inden 1ste September 1892.

5. Dersom Boardet under dette Aarsmøde hverken officielt eller inofficielt kan svare paa Aarsmødets Henvendelse til det, opfordrer Aarsmødet Boardet til at afgive Svar paa Henvendelsen indsendt til Formanden for Board of Trustees for Den Forenede Kirke inden 1ste September 1892. (Se Aarsb. 1892, Pag. 158, § 1 og 156, 2, 3, 4, 5.)

Saavidt mig bekjendt har Boardet ikke imødekommet denne Samfundets Opfordring.

Istedet derfor foretog Augsburgboardet i Forbindelse med et Flertal af de oprindelige Inkorporatører for Augsburg Seminarium i August Maaned sidstleden den overraskende Handling at forandre de oprindelige Inkorporationsartikler, hvorved Forholdet mellem Boardet og Den Forenede Kirke saalangt fra blev ordnet, saaledes

som Samfundet havde krævet, at det meget mere blev end mere indviklet.

Saadan staar Sagen nu — saavidt bekjendt.

Skal altsaa denne bedrøvelige Sag finde sin Afgjørelse ved dette Møde, da kan dette ske, enten paa den Maade, at Samfundet erklærer sig tilfreds med den af Boardet istandbragte Ordning og beslutter fremdeles med Augsburgsboardets Tilladelse at drive Præsteskole sammen med nævnte Board samt forpligter sig til at udrede alle de til Skolens Drift og Eiendommens Vedligeholdelse nødvendige Pengemidler, eller paa den Maade, at Samfundet ved derom fattet Beslutning fremdeles kræver af Boardet, at dette paa en af Samfundet bestemt, let, retfærdig og fuldt ud lovlig Maade giver Samfundet den nødvendige kontrollerende Myndighed inden en af Samfundet bestemt Tid.

Hvad den først antydede Maade angaar, da kan Samfundet ikke finde sig i den, uden at overtræde sin Konstitution og krænke Menighedernes Ret og Frihed.

Konstitutionens Kap. 6, § 1 forpligter Den Forenede Kirke til følgende: „Samfundet bestyrer og underholder et teologisk Seminar for at uddanne Præster og Missionærer."

Saalænge Augsburg Seminarium — saaledes som nu er Tilfældet — eies og kontrolleres af en Korporation, som vælger sig selv, og som ikke staar i noget Ansvars eller Afhængigheds Forhold til Samfundet, saa kan dette ikke faa den Indflydelse paa Bestyrelsen, som Konstitutionen kræver, da Samfundet i alt væsentligt vilde være Korporationen og Boardets Vilkaarlighed underkastet.

Noget nær det samme gjælder ogsaa i Henseende til Menighedernes Ret og Frihed.

Det er Menighederne, som har samlet og i god Tro givet de Midler som har bragt Augsburg Seminarium med Grundeiendom, Bygninger og Fond i den Stand, det nu er. Som saadan har de for Gud og Mennesker moralsk Ret til saameget eller saalidet som indbefattes under Navnet Augsburg Seminarium.

Men heraf fremgaar det klart nok, at Menighederne i Fællesskab som Samfund burde have Ret til at kontrollere saavel Eiendom som Skole og burde have Frihed til selv at bestemme, hvorledes og paa hvilken Maade Eiendom og Skole skal anvendes og drives, saalangt og saavidt som Statens Love hjemler dem Ret og Frihed dertil.

Saadan Ret og Frihed har ikke Menighederne nu, hvad Augsburg Seminarium betræffer — uden forsaavidt som dets nærværende Eiere vil tillade. Menighederne har under Augsburg Seminariums nuværende Korporation ikke engang Ret og Frihed til selv at bestemme hvem eller hvilke af Samfundets Medlemmer, der skal sidde inde med deres Ret og Frihed i dette Stykke.

Augsburg Seminariums Korporation og Board kan ligesaalidt som Menighederne være tilfreds med den nærværende Ordning, da den stiller Korporationens Medlemmer i et saadant Forhold til Menighederne, at de bliver staaende som Menighedernes Formyndere, valgte dertil ikke af Menighederne men af Korporationen.

Er altsaa denne Maade at ordne Forholdet paa ikke mulig uden Krænkelse af Samfundets Værdighed og Menighedernes Ret og Frihed, saa staar det til Samfundet at bestemme, hvilke Forpligtelser det vil paatage sig ligeoverfor Augsburg Seminarium, og paa hvilken Maade, og til hvilken Tid, det kræver Eiendommen overdraget, saaledes at det kan faa den kontrollerende Myndighed over samme, saadan som muligt er efter Statens Love.

Naar saadanne Bestemmelser er fattede af Samfundet og officielt meddelt Augsburgboardet, saa vil dette faa Anledning til at bestemme, om det kan indgaa paa Samfundets Tilbud og Krav eller ei, og vil Boardet altsaa faa den endelige Afgjørelse i sin Haand, hvilket er det ene rette, da dette og ingen anden har den afgjørende Myndighed i den Sag, hvad det rent legale betræffer. Samfundet har Retten til selv at bestemme, hvilke Forpligtelser, det vil indgaa paa, og hvilke Krav det vil stille til Boardet.

Skulde Boardet, hvad der neppe kan være Grund til at antage, negte at indgaa paa Den Forenede Kirkes Forlangende, saa bærer det Ansvaret for, at Foreningsartiklerne, hvad Augsburg Seminariums Overdragelse angaar, bliver brudt og Eiendommen berøvet Menighederne, forudsat at Samfundet ikke undlader at forpligte sig til, hvad Foreningstraktaten i dette Stykke kræver, og forudsat at Samfundet ikke kræver, hvad der strider mod nævnte Traktat, Statens Love — eller hvad der i praktisk Henseende er umuligt for Boardet at efterkomme.

I Henseende til Ordningen af Forholdet mellem Den Forenede Kirke og Boardet bør det som principielt Udgangspunkt være vel forstaaet og erkjendt, hvad alle vort Samfunds Menigheder efter de sidste Aars bitre Erfaringer uden Tvil vil kjende for Ret, at Samfundet som saadant ikke kan anerkjende som sin Skole eller bevilge Pengemidler til nogen Skole, som det ikke eier eller kontrollerer.

Tusinder vilde være sparet og megen Misnøie afværget, om Samfundet fra først af havde handlet efter denne Grundsætning.

Samfundet bør desuden rydde af Veien saa vidt muligt alle Hindringer, som maatte staa i Veien for, at

dets Krav paa kontrollerende Myndighed over Augsburg Seminarium kan imødekommes, samt indgaa paa saadanne Forpligtelser, som er fuldt ud betryggende for det Board, som nu holder Eiendommen „in trust".

For en Del er dette ialfald muliggjort ved Menighedernes Stemmegivning i Collegesagen.

Ifølge forrige Aarsmødes Beslutning vil dette Møde paa Grundlag af nævnte Stemmegivning kunne beslutte, at af de to Colleges, Augsburg og St. Olaf, drives og opholdes kun et, og at dette College bliver Augsburg Seminarium i Minneapolis.

Antager dette Aarsmøde ovenantydede Bestemmelser, hvilket af Hensyn til Menighedernes gjennem dens Stemmegivning udtalte Vilje, bør ske, da bliver det ogsaa i Forbindelse dermed nødvendigt, at den tidligere fattede Beslutning, angaaende St. Olafs Colleges Antagelse som Samfundets College, tilbagekaldes, og er det at haabe, at Board of Trustees for St. Olaf i Betragtning af Samfundets nærværende Vanskeligheder og af Hensyn til en mulig Udjevning af Samfundets forviklede Forhold velvilligt vil billige og finde sig i, at saa sker.

Samfundets Beslutning om at drive og opholde Augsburg Seminariums College som sit College maa selvfølgelig være betinget af, at Augsburg Seminarium stilles i et saadant Forhold, at Samfundet faar fuld Kontrol over samme.

I Forbindelse hermed maa Samfundet desuden bestemme, paa hvilken Maade det venter at komme i Besiddelse af en saadan kontrollerende Myndighed.

Samfundet bør i den Henseende henholde sig til den af Pattee og Bacon anviste Plan, da den allerede er kjendt og godkjendt af Samfundet, og af dueligе Advokater

anseet for at være i Overensstemmelse med Statens Love og fuldt betryggende for alle Parter.

Det bør derfor kunne kræves af Augsburgboardet, at det antager Inkorporationsartikler, der med Bibeholdelse af det væsentlige i Pattees og Bacons Plan er udarbeidede saaledes, at de som Amendments slutter sig saavel til de oprindelige som de nuværende Inkorporationsartikler for Augsburg Seminarium, og som er saaledes affattede, at de give betryggende Garanti for, at Augsburg Seminarium ikke, som det har været næret Frygt for, skal blive revet i Stykker eller forandret i sin Grundkarakter.

I Overensstemmelse med, hvad allerede er udtalt, tillader jeg mig i Ærbødighed at fremlægge for Aarsmødet til Overveielse og mulig Antagelse følgende Forslag til Ordning af Forholdet mellem Den Forenede Kirke og Augsburg Seminariums Korporation og Board of Trustees:

1. Den Forenede norsk lutherske Kirke i Amerika anerkjender ikke som sin Skole og bevilger ingen Pengemidler til nogen Skole, som den ikke eier eller kontrollerer.

2. Den Forenede Kirke opholder og driver kun et College.

3. Beslutningen angaaende St. Olaf College saalydende: „St. Olaf College i Northfield, Minn., bliver Den Forenede norsk lutherske Kirkes College." — (Se Aarsb. 1890, Pag. 117, Punkt 7) fattet af Den Forenede norsk lutherske Kirke i Amerika ved dens Aarsmøde i Minneapolis, Minn., i Juni 1890, samt alle andre Beslutninger, som hermed staar i Forbindelse, tilbagekaldes og erklæres herved ophævet.

4. Den Forenede norsk lutherske Kirke i Amerika forpligter sig herved til at drive og opholde Augsburg Se-

minariums Collegeafdeling, forudsat at Augsburg Seminariums Korporation indgaar paa og retter sig efter følgende Betingelser:

Augsburg Seminariums Korporation og dets Board of Trustees skal inden dette Aarsmødes Slutning eller seneſt inden den 30te Juni 1893 i Henhold til de oprindelige Foreningsartikler vedtagne til Forening mellem Antimisſourierne, Auguſtanaſynoden og Konferentſen, overdrage til Den Forenede norſk lutherſke Kirke i Amerika fuld og uindſkrænket Kontrol over Augsburg Seminarium, Profeſſorfond og al anden det tilhørende Eiendom.

5. Forudsat at Augsburg Seminariums Korporation og Board of Trustees paa ovennævnte Maade overdrager Augsburg Seminarium med Fond og anden Eiendom til Den Forenede norſk lutherſke Kirke i Amerika ved i et og alt at antage nævnte Inkorporation inden den i Punkt 4 faſtſatte Tid, saa indgaar Den Forenede Kirke paa følgende Forpligtelſer:

1. Augsburg Seminarium skal ikke under nogen Omſtændighed pantſættes for Samfundsgjæld.

2. Augsburg Seminariums College skal være Forberedelſesanſtalt for det teologiſke Seminarium og drives væſentlig ſom hidtil. Samfundet forbeholder ſig dog Ret til gjennem Augsburg Seminariums Korporation at foretage ſaadanne Forbedringer, ſom Samfundets Aarsmøde og nævnte Korporation fra Tid til anden maatte beſtemme.

3. Samfundets Profeſſorfond, ſaavel ſom Renter af ſamme, skal kun anvendes til Lønning for de teologiſke Profeſſorer ved Augsburg Seminarium.

Det vilde være Uret mod Augsburg Seminariums

Korporation og Board at antage, at de vilde negte at indgaa paa disse Betingelser — om Samfundet antager dem.

Samfundet kan dog under nærværende Forholde ikke undlade at fatte Bestemmelser med Hensyn til, hvilke Forsøininger der bør træffes, om saa skulde ske, at Boardet ikke indgaar paa Samfundets Krav.

Det maa afgjøres inden en vis Tid, hvorvidt Samfundet skal faa noget at sige over Augsburg Seminarium eller ei.

Kan det ikke faa saa megen Kontrol, som den her antydede, saa nødes Samfundet til at tage sine Forholdsregler for Fremtiden, fordi det i det Tilfælde har lidt Uret, og det skylder sig selv som Samfund og de Menigheder, som har sluttet sig til det, at værne om og beskytte fælles dyrtkjøbte Rettigheder.

Hermed være denne Sag anbefalet Aarsmødets Overveielse under Herrens Aands Ledelse.

*

Intet Foreningsmøde er afholdt mellem Samfundene iaar. En Foreningskomite bør dog tilsættes.

Idet jeg afslutter denne Indberetning være det mig tilladt at udtale et Par Ord til Afsked. Min treaarige Embedstid som Formand er udløben. Samfundet være takket for den Tillid, det viste mig, og ikke mindst for dets Overbærenhed med mine Skrøbeligheder. Samfundet tilgive mig for de Feil, jeg imod min Vilje kan have gjort mig skyldig i. Brødrene, som næsten uden Undtagelse har vist mig megen Kjærlighed, være hjertelig takket — og de, som haardt har revset mig med rette eller urette, modtager ogsaa min ydmyge Tak. Jeg har kun været en Nødhjælp, og det kan selvfølgelig ikke blive Tale om mit

Gjenvalg. Min Helbred er nedbrudt, jeg trænger Hvile — om Herren vil bruge mig til endnu at gaa hans Erinder. Jeg glæder mig til, at Samfundet kan faa en bedre Formand. Gud give ham megen Visdom, Kraft og Taalmodighed. Han vil saare trænge det i sin vanskelige Stilling. Vore Forbønner og vor Bistand vil vi tilsammen yde ham — og Herren vil velsigne ham og Samfundet. Bedre Tider oprinder over Den Forenede Kirke. Er det mørkt nu — det dages dog snart, da skal atter som for 3 Aar siden:

„Brødre forsamlet som drømmende staa" — og de skulle bede, og de skulle tilsammen synge for Herren:

„Dagen oprunden har styrket vort Haab:
Kronen Gud sætter paa Længslernes Raab!
Lover da Herren og klapper i Haand,
Han har selv knyttet vort Broderskabs Baand!
Lad det ei briste, mens Verden staar,
Gud, vi dig bede, for Frelserens Saar."

Eau Claire, Wis., den 5te Juni 1893.

Til Aarsmødet 1894.

Til det 5te Aarsmøde for Den Forenede norsk lutherske Kirke i Amerika!

Kjære Brødre, Menighedsrepræsentanter, Præster og Lærere!

Vi er atter samlet i Aarsmøde for at raadslaa om Guds Riges Arbeide.

Inden vi skrider til Udførelsen af vor Gjerning, er det min Pligt som Samfundets Formand at give en kort Oversigt over Tilstanden i Samfundet, redegjøre for det

Arbeide, som er udført i Aarets Løb, samt henlede Opmerksomheden paa saadanne Gjøremaal, som kan tjene Samfundet til Fremvekst og Befæstelse.

Det forløbne Aar har været rigt paa Trængsler, men endnu rigere paa Velsignelser. Vort Fællesarbeide har havt mange Hindringer, men tillige en velsignet Fremgang.

Herren har tugtet os, men han har ikke forkastet os. Han ydmygede os kun for at ophøie os i sin Tid. Lad dette Aarsmøde bære Herrens Pris og ære hans Navn ved at stille sig ydmygt i hans Tjeneste.

Tilstanden i Menighederne er i Almindelighed god — langt bedre end man under Omstændighederne kunde have Grund til at vente.

Guds Ord har været forkyndt saa rigelig, som lokale Omstændigheder har tilladt. Søgningen til Gudstjenesterne har været upaaklagelig og opmuntrende.

Det igjennemfaldende Udbytte af Ordets Prædiken har været større end tidligere Aar. I over 150 Menigheder har der vist sig ganske betydelige Vækkelser. Paa enkelte Steder har disse aandelige Bevægelser grebet om sig i en ikke liden Udstrækning. I de fleste Tilfælde har de været ledet i sunde Spor og er kommet vor Kirke tilgode i et varmere Kristenliv og et forøget Arbeide for Guds Riges Fremme i Menighed og Samfund.

Maatte den Aandens Ild, som er tændt, spredes viden om blandt vort Folk.

I omkring en Halvdel af Menighederne er der en uforholdsmæssig liden Søgning til Herrens Nadverdbord. Intet vidner kraftigere om Nødvendigheden af Vækkelser end dette. Vist er det, at der, hvor Herrens Bord kun sjelden dækkes, og Gjesterne er faa, der er der en „hel Hob, som sover". Liden Hunger og smaa Bord-

sætninger vidner om, at Børneflokken er liden i Huset.

Saadanne Foreteelser burde vække ganske alvorlige Bekymringer hos Præst og Menighed. Den indre, aandelige Tilstand i saadanne Menigheder er paa langt nær ikke, hvad den burde være. Dette erkjendes med Bedrøvelse især af Præsterne i saadanne Menigheder, og ængsteligt spørger derfor mangen en af dem: „Hvad skal gjøres, forat det kan blive bedre?"

Brødre, der bør prædikes, raabes — bedes endrægtigt som Disciplene hist i Jerusalem, indtil Pinsedag kommer med Aandens Veir og Liv af døde, saa fødes der Herren Børn som Dug af Morgenrøden. Saa bliver „Huset fuldt af dem, som sidde tilbords".

Spørgsmaalet om Ungdommens Bevarelse for vor Kirke er i den senere Tid blevet ganske almindeligt i vore Menigheder, hvilket vidner om, at der er nogen Fare for Ungdommens Frafald.

Besvarelsen af dette Spørgsmaal er imidlertid ikke saa vanskeligt. En kristelig Opdragelse i Hjemmet og en god Religionsundervisning i Menigheden bliver dog, trods alt andet, de sikreste Midler til at bevare vor Ungdom for Frafald saavel fra Herrens Pagt som fra vor Fædrenekirke.

Hvad Religionsundervisningen angaar, staar imidlertid mange Menigheder endnu saare tilbage. I den senere Tid har der dog vist sig nogle opmuntrende Tegn til Forbedring i denne Henseende.

Hertil har Aarsmødernes utrætteligt gjentagne Paamindelser, Skolelærerseminariets Oprettelse, og de til denne Sags Behandling paa forskjellige Steder afholdte Møder for en stor Del bidraget.

Samfundet bør ikke blive træt af at tilskynde Menighederne til med Troskab og Flid at fremme Religions-

undervisningen i sin Midte, og det bør med Omhu tage sig af Uddannelsen af Lærere for Religionsskolen.

Aarsmødet burde afsætte, om muligt, mindst en Session af sin Tid til Behandling af Religionsskolesagen. Mødets kostbare Tid kan neppe anvendes bedre.

I Henseende til Spørgsmaalet om Ungdommens Bevarelse for vor Kirke henledes Opmærksomheden paa det gavnlige i Oprettelsen af Ungdomsforeninger eller saakaldte „Luther Leagues", der paa samme Tid, som de knytter Ungdommen til Menigheden, ogsaa giver den Anledning til en tidlig og virksom Deltagelse i Arbeidet i Menigheden og for Menigheden.

Menighedernes Forhold til Samfundet er ifølge modtagne Indberetninger for de aller flestes Vedkommende særdeles godt. Herpaa giver den heldigt tilendebragte Indsamling af Midler til Dækkelse af Samfundets Gjæld og Aarets løbende Udgifter et ganske slaaende Bevis.

Udførelsen af et saadant Arbeide i saadanne Tider og under saadanne Omstændigheder vidner kraftigt om Menighedernes Tillid og Kjærlighed til Samfundet og en levende Interesse for dets Gjøremaal. Ikke siden Foreningens Dage har Menighederne vist en saadan Deltagelse og Offervilje som dette Aar under Indsamlingen.

Striden om Overdragelsen af den Eiendom, som tilkom Samfundet i Kraft af en i god Tro oprettet Kontrakt med Brødre, af hvem man havde Grund til at vente sig en redelig Opfyldelse af givne Løfter, satte vistnok Sindene i en ublid Stemning og gjorde Menighederne nogen Tid forsagte og mismodige, men ved Guds Naade har lidt efter lidt en roligere Betragtning af de stedfindende Forholde fremkaldt en større Ligevegt i Sindene og en taalmodig Overbærenhed med dem, som til sin egen største Skade har gjort sig skyldig i Forurettelser mod et kriste-

ligt Samfund, som kun begjærer at faa arbeide i Fred for dyrekjøbte Sjæles Frelse.

Saarene, som er slagne, vil omsider gro igjen — Mindet om den begangne Uret vil Historien bære ned til kommende Slegter — men Herren hører Hævnen til.

Menighederne har uden Tvil gjort sig fortrolig med den Tanke, at de mister en større Del af sin surt erhvervede Eiendom, og de er forberedt paa at bære Tabet med Taalmod, men de er ogsaa rede til at beskytte, hvad de har igjen.

Fire Menigheder har indsendt Udtrædelseserklæring.

Ordinationskomiteen har fattet følgende Beslutning:

„Komiteen vil henstille til Samfundet at fatte Beslutning med Hensyn til Ordinationskomiteens fremtidige Forhold til Kandidater fra andre Skoler end Samfundets egen Præsteskole."

Den nærværende Stilling i Samfundet gjør det paatrængende nødvendigt, at der med Hensyn til denne Sag fattes en saadan Beslutning, som kan tjene til Veiledning for Menighederne ved deres Kaldelse af Præst og blive Ordinationskomiteen en fast og bestemt Regel for Udførelsen af dens Funktion.

Visitatsgjerningen har heller ikke iaar været skjænket den fornødne Opmerksomhed. Der er ialt over 300 Menigheder, af hvilke en Del ikke har været visiteret de sidste 3 Aar, og mange af dem aldrig havt Visitats.

Dette beklagelige Forhold maa paa nogen Maade raades Bod paa. I den Anledning henledes Opmerksomheden paa Beslutningen fra ifjor.

Kredsmøder og Missionsmøder har været holdt regelmæssigt i alle Kredse. Møderne har ifølge Visitatorernes Indberetninger været vel besøgte, og har der paa ganske faa Undtagelser nær herskет en rosværdig Enig-

hed og god Forstaaelse mellem Deltagerne, saavel Præster som Menighedsfolk.

Samfundsstriden har man lidet eller intet merket ved disse Møder, undtagen i et Par Tilfælde under Behandlingen af Spørgsmaalet om Indsamling til Samfundsgjældens Dækkelse.

*

Tilstanden i Samfundet i Almindelighed er over al Forventning god.

Naar tages i Betragtning de Begivenheder, som har fundet Sted det sidste Aar, saa er det underligt, at Samfundet har holdt ud saa godt, som det har gjort.

Den Forenede Kirke er i flere Henseender sterkere og fastere nu, end den nogensinde før har været. „Dette er skeet af Herren, og det er underligt for vore Øine."

En Fremstilling af de stedfundne Begivenheder vil være nødvendige, dels forat Aarsmødet kan faa et Overblik over Situationen, og dels for at det kan sættes istand til at bedømme de Handlinger, som Samfundets Funktionærer paa dets Vegne har foretaget.

Den af Den Forenede Kirkes forrige Aarsmøde vedtagne Plan for Overdragelse af Augsburg Seminarium med Fond og anden Eiendom og det med nævnte Plan forbundne Forslag til Ændringer af Augsburg Seminariums Inkorporationsartikler samt de Betingelser og Forpligtelser, som Den Forenede Kirke maatte kræve og give til en rimelig, retfærdig og for alle Parter betryggende Ordning af Forholdet mellem Augsburg Seminariums Board of Trustees og Den Forenede Kirke — blev i betimelig Tid tilstillet nævnte Board.

Uagtet Professorerne Sverdrups og Oftedals Resignationer samt det under Aarsmødet ifjor paa Augsburg Seminarium afholdte Møde tydede paa, at liden Imøde-

kommenhed fra Augsburgboardets Side kunde forventes, saa næredes dog endnu noget Haab om, at Boardet alligevel inden den fastsatte Tid, den 15de Juli f. A., vilde modtage Samfundets Tilbud om en fredelig Løsning af Forviklingerne og bestemme sig for Overdragelsen af Eiendommen efter den af Aarsmødet vedtagne Plan.

Imidlertid indtraf en Begivenhed, som borttog den sidste Rest af Haab om, at Augsburgboardet vilde indvilge i en kristsømmelig og broderlig Afgjørelse af det omstridte Spørgsmaal.

Den 17de Juni 1893 — en Dags Tid efter Aarsmødets Slutning ifjor — forsøgte Augsburgboardet at bemægtige sig Den Forenede Kirkes retmæssige Eiendom, Publishing House, ved en Voldshandling, udført af nævnte Boards Formand, Sven Oftedal, og dets Kasserer, Halvor Engemoen.

Denne oprørende Handling tvang Den Forenede Kirkes Board of Trustees til at paakalde Øvrighedens Beskyttelse af denne dem betroede Eiendom, hvilket ledede til en langtrukken og uhyggelig Retssag, som først i den allersidste Tid har faaet en for Samfundet heldig Afgjørelse ved Dommer Smiths Kjendelse, der giver Den Forenede Kirke fuld og uindskrænket Eiendomsret over Publishing House og forbyder Augsburgboardet herefter at forstyrre eller gjøre Indgreb i Den Forenede Kirkes Besiddelse af denne Eiendom.

Den 11te Juli 1893 tilstillede Augsburg Seminariums Board of Trustees Den Forenede Kirke en længere motiveret Skrivelse ianledning dens Henvendelse angaaende Overdragelsen af Augsburg Seminariums Eiendom.

Skrivelsen giver et undvigende Svar, som dog i Realiteten er en ligefrem Negtelse af at overdrage Eiendom-

men til dens retmæssige Eiere. Negtelsen er baseret paa følgende fire Punkter:

1. Punkt 23 i Foreningsartiklerne, ianledning hvilket Boardet anser det nødvendigt paakrævet, at man enes om en ny Foreningsartikel.

2. Frie Forhandlinger, som Boardet finder nødvendige, forat angjældende Parter kan have samme Ret og Adgang til at blive hørt og have sine Krav paaagtede, som Tilfældet var før 1890, og før endnu nogen Forening var kommen istand.

3. Forholdet til Konferentsen, hvilket Boardet finder bestemt derved, at den nuværende Minoritet i Den Forenede Kirke ikke er en Minoritet i almindelig Forstand, men i Virkelighedne repræsenterer den ene af de tre Parter i Foreningsarbeidet, Konferentsen nemlig, da den danner Majoriteten i den gamle Konferentse.

at Minoriteten i en Forstand praktisk er udvist af Samfundet,

at Boardet saavelsom dets Korporation staar i moralsk Forpligtelse til ingen anden end netop denne saaledes udelukkede og tilsidesatte Minoritet i Samfundet,

at Augustanasynoden og Antimissourierne i Forbindelse med en partisyg Minoritet af Konferentsen praktisk har drevet Konferentsen ud af Foreningen og nødt dens to teologiske Professorer til at resignere fra sin Stilling i Den Forenede Kirke,

at Minoriteten er en Part i Foreningen og Den Forenede Kirkes Majoritet den anden Part,

samt at denne Minoritet bifalder Boardets Holdning i Overdragelsesspørgsmaalet og paalægger det ikke under nogen Omstændighed at overdrage Augsburgs Eiendom uden fuldtud betryggende Garantier.

4. Den foreslaaede Overdragelsesplan, hvilken Boar-

det finder, ikke yder nogensomhelst Garanti for, at Augsburg Seminarium saaledes overdraget vilde vedblive at være, hvad det principielt var bestemt til af det Samfund, som har bygget det.

Det vilde falde enhver upartisk Jagttager let at indse:

1. At Augsburgboardet i anførte Punkt 1, hvad den 23de Artikel betræffer, har ignoreret den Kjendsgjerning, at Den Forenede Kirkes Overdragelsesplan ikke kræver nævnte Artikels Opfyldelse, hvad Skjøde angaar, men i dens Sted anviser en anden for alle Parter betryggende og fuldt ud lovlig Overdragelsesmaade.

2. At Boardet i anførte Punkt 2 angaaende fri Forhandlinger gjør Krav paa at blive anerkjendt som kontraherende Part i Foreningssagen med samme Ret, som de forenede Parter, Augustanasynoden, Antimissourierne og Konferentsen, havde før Foreningen.

3. At Boardet i anførte Punkt 3 gjør gjældende:

at den nuværende Minoritet er Konferentsen;

at den som saadan er en af de tre Parter i Foreningsarbeidet;

at Augustanasynoden og Antimissourierne i Forbindelse med en „partisyg" Minoritet af Konferentsen har drevet Konferentsen ud af Foreningen;

at Konferentsen bifalder Boardets Handlemaade, og

at Konferentsen paalægger Boardet ikke at overdrage Eiendommen uden fuldt ud betryggende Garantier.

4. At Boardet i Punkt 4 angaaende Samfundets Overdragelsesplan gjør gjældende, at samme ikke er betryggende for Konferentsen, som har bygget Augsburg Seminarium.

Det virkelige, praktiske Resultat af Augsburgboardets Svarskrivelse bliver altsaa, at Augsburgboardet med deres Meningsfæller er Konferentsen, at Konferentsen neg-

ter at overdrage Eiendommen, og at Konferentsen som praktisk staaende udenfor Den Forenede Kirke kræver Underhandling med de andre to Parter om Istandbringelsen af en endnu ufuldendt Forening.

At dette er en ret Forstaaelse af Augsburgboardets Svarskrivelse og dets Position i denne Sag, har Boardet selv stadfæstet ved en ianledning Publishinghousesagen afgiven edfæstet Erklæring, i hvilken den gjør gjældende:

at Forhandling om Forening blev paabegyndt i 1890, men op til den Tid er Foreningen ikke fuldbyrdet;

at Boardet gjør Krav paa at være en af Parterne i Foreningssagen, og

at Konferentsen har negtet og negter endnu at træde ind i Foreningen og har trukket sig tilbage fra al videre Forbindelse eller Samfund paa alle og enhver Maade med de andre Parter.

Den Kjendsgjerning, at næsten uden Undtagelse alle den tidligere Konferentses Menigheder har tilhørt Den Forenede Kirke siden 1890 og endnu tilhører den, gjør de Paastande, hvorpaa Boardet baserer sin Negtelse af Overdragelse, aldeles uholdbare, og kan nævnte Paastande og den paa disse Paastande grundede Negtelse neppe betegnes anderledes end som et usselt Forsøg paa til en Tid at undvige Sandhed og Ret.

Ved Modtagelsen af Augsburgboardets Svarskrivelse, der ligesom Den Forenede Kirkes Henvendelse til Boardet maa betragtes som et Ultimatum i Overdragelsessagen, var Forholdet mellem Boardet og Den Forenede Kirke endelig bestemt.

Med Afgjørelsen lagt i dets egne Hænder og paa Forhaand vidende om Følgerne af et afslaaende og benegtende Svar, valgte Augsburgboardet med velberaad Hu at stille Augsburg Seminar udenfor og dermed og-

saa, hvad dets Drift angaar, i Modsætning til Den Forenede Kirke.

Denne driftige Handling vakte almindelig Harme og dyb Bedrøvelse i Menighederne, fornemmelig hos de allerfleste af de tidligere Konferentsemenigheder, som med stor Opofrelse havde erhvervet sig denne Eiendom, og om hvilken de havde bestemt, at den skulde følge dem ind i Den Forenede Kirke for der at indtage Hæderspladsen som dette Samfunds Præsteskole for alle kommende Tider.

Ved en egenraadig Beslutning og nogle Pennestrøg uden Hensyn til Konferentsens enstemmige Beslutninger og dens Overenskomst med de andre Parter i Foreningen, fratog Boardet Menighederne deres Eiendom, deres Glæde og Haab, og Augsburg Seminarium den Anledning til Velsignelse og Hæder, som var det tiltænkt saavel af Konferentsen før Foreningen som af Den Forenede Kirke efter Foreningen.

Ugjerne og med dyb Sorg — men nødtvungen maatte Den Forenede Kirke flytte sin Præsteskole fra Augsburg Seminariums Bygninger, hvor den siden 1890 havde havt sit Tilhold, og hvor et Fremtidshjem havde været den anvist af Hundreder af Menigheder i Fællesskab.

I den Anledning traadte Den Forenede Kirkes Board of Trustees og Skoledirektion sammen til Fællesmøde i St. James Hotel, Minneapolis, Minn., den 19de Juli 1893 og fattede følgende Beslutning:

„Da vi med Bedrøvelse erfarer, at Board of Trustees for Augsburg Seminarium ikke har overdraget Skolen ifølge den af Aarsmødet bestemte Plan, ser vi os nødsaget til at skride til Udførelsen af det Hverv, som Samfundet har paalagt os, nemlig at gjøre de nødvendige

Foranstaltninger til Den Forenede Kirkes Præsteskoles Forflytelse og Drift indtil næste Aarsmøde."

En af dette Fællesmøde valgt og dertil bemyndiget Subkomite holdt senere Møde fra 19de til 21de Juli 1893 for at træffe videre Forføininger til Præsteskolens Forflyttelse og Drift.

Af de væsentlige Beslutninger, fattede ved dette Møde, skal anføres følgende:

1. I Forbindelse med den teologiske Afdeling oprettes en forberedende Afdeling, om muligt.

2. Den Forenede Kirkes Præsteskoles Navn skal være: „Den Forenede Kirkes Seminarium" — paa engelsk: „United Church Seminary".

3. Der ansættes fire Lærere i den forberedende Afdeling ved Præsteskolen.

4. Det paalægges det teologiske Fakultet at ordne alt med Hensyn til Undervisningsplanen for Samfundets Præsteskole.

5. Fakultetet for Den Forenede Kirkes Præsteskole tilstilledes en Skrivelse, af hvilken her kun skal anføres:

1. Den Forenede Kirkes teologiske Seminar flyttes fra Augsburg Seminariums Bygninger.

2. Foruden en teologisk Afdeling oprettes en forberedende Afdeling i Forbindelse med denne.

3. Da Professorerne G. Sverdrup og S. Oftedal har resigneret som teologiske Professorer i Den Forenede Kirke fra 31te December 1893 at regne, og da det ikke uden Skade for Skolen gaar an at ordne den saaledes, at den begynder Skoleaaret med de fem teologiske Professorer og saa midt i Skoleaaret fortsætter kun med de tre — fritages herved Professorerne G. Sverdrup og S. Oftedal fra at deltage i Undervisningen ved Den Forenede Kirkes Præsteskole i indeværende Skoleaar.

4. Professorerne M. O. Bøckman, F. A. Schmidt og E. G. Lund paalægges at ordne Undervisningsplanen for det kommende Aar saa, at Arbeidet fordeles mellem disse og de tre Lærere, som maatte ansættes i de forberedende Afdelinger, saa godt det lader sig gjøre.

Angaaende Den Forenede Kirkes Seminarium og dets Drift i det forløbne Aar vil Bestyreren, Prof. Bøckman, afgive Indberetning, hvorfor her kun skal bemerkes, at Elevantallet ved Skolen blev langt større end forventet, at Forholdet ved Skolen har været upaaklageligt, og at Gjerningen, drevet med Dygtighed og Troskab, har været kronet med Velsignelse fra ham, som er Kirkens Hoved og Herre.

Fra Seminariet er nylig udeksamineret fem dygtige Mænd, som staar færdige til at indtræde i Kirkens Tjeneste.

Af det allerede berettede fremgaar det, at alle de Forføininger, som er trufne med Hensyn til Præsteskolen ifølge forrige Aarsmødes Beslutning, kun gjælder indtil dette Aarsmøde. Det paahviler derfor dette Møde at fatte Bestemmelser for Fremtiden angaaende denne vigtige Sag.

Det er overflødigt at minde om, at der i denne Sag bør handles med den allerstørste Varsomhed. En overilet Handling i dette Stykke kan lettelig kaste Samfundet i en ny og unyttig Strid.

Det nærværende Lokale for Præsteskolen saavel som Skolens Ordninger forøvrigt er vistnok saare tarvelige, men i Betragtning af Omstændighederne turde det dog være det visseste endnu ialfald et Aar at fortsætte Præsteskolen paa samme Sted og paa noget nær samme Maade.

Anbefalelsesværdigt turde det ogsaa være, at der iaar

nedsættes en Komite til i Aarets Løb at tage Skolesagen under alvorlig Overveielse og raportere til næste Aarsmøde. Bedst at gaa smaat, men sikkert — og advares maa det paa det alvorligste mod al Forhastelse i denne Sag.

Som det med Grund maatte forventes, efterat Augsburgboardet indtog et saadant Forhold til Den Forenede Kirke, har en liden Del af Samfundets Menigheder ladet sig bevæge til at stille sig i et forkjert og ugunstigt Forhold til Samfundet.

I Betragtning af det Agitationsarbeide, som har været drevet, samt Menighedernes tildels mangelfulde og ofte feilagtige Kjendskab til Overdragelsessagens sande Sammenhæng, saavel som endel Konferentsemenigheders Forkjærlighed for Augsburg Seminarium og de Mænd, som i en Række af Aar har staaet som teologiske Lærere ved dette Seminar, er det en opmuntrende Kjendsgjerning, at Antallet af de Menigheder, som foreløbigt har stillet sig paa Augsburgboardets Side, ikke er større, end det er, og tør det med god Grund antages, at det nærværende Antal i ganske betydelig Grad vil blive formindsket, efterhvert som saadanne Menigheder kommer til Erkjendelse af, hvad der er Ret og Uret i den hidtil omstridte Sag.

Som Eksempel paa, hvad der planmæssigt har været gjort for at bevæge Menighederne til at indtage et Partistandpunkt i denne Sag, gjøres opmerksom paa følgende mindre almindeligt kjendte Aktstykke:

Allerede den 26de Juli 1893 — en kort Tid efter Augsburgboardets officielle Negtelse af at overdrage Eiendommen til dens retmæssige Eiere, fattedes følgende: „Menighedsbeslutning af Trefoldigheds Menighed i Minneapolis, Minn.:

Da Den Forenede Kirke har besluttet at oprette en ny Præsteskole og derved ganske har brudt Foreningsartiklerne, som bestemte, at Augsburg Seminarium skulde være Den Forenede Kirkes Præsteskole,

saa anser Trefoldigheds Menighed (Minneapolis) sig løst fra enhver Forpligtelse til at understøtte den nye Præsteskole, og vedbliver nu som før at understøtte Augsburg Seminarium.

Vedtaget i lovligt Menighedsmøde Onsdag den 26de Juli 1893."

Separataftryk af ovennævnte Beslutning blev derefter af nogen tilstillet endel af Samfundets Præster i Forbindelse med følgende trykte Henvendelse:

„Minneapolis, 31te Juli 1893.

Kjære Broder!

Da Den Forenede Kirkes Majoritet har brudt Foreningsartiklerne ved at forlade Augsburg Seminarium og oprette en ny Præsteskole, blir det unndgaaeligt for alle Menigheder at tage Standpunkt og besvare dette Spørgsmaal: Hvilken af de to Præsteskoler skal vi understøtte?

Da det er af den allerstørste Vigtighed, at saa mange som muligt kunde optræde enigt og bestemt i denne Sag, oversendes indlagt en Kopi af en Menighedsbeslutning, fattet af Trefoldigheds Menighed, Minneapolis, i denne Sags Anledning. Kunde nemlig stedse flere Menigheder fatte lignende Beslutninger og offentliggjøre dem i „Folkebladet" eller andre Aviser, saa vilde derved frembringes et gunstigt Indtryk af Minoritetens Styrke, og naar Menigheden engang havde taget Standpunkt, vilde den spares for en langvarig og for Menigheden yderst farlig Agitation. Det er af Vigtighed i disse Tider, at vi hand-

ler raskt og bestemt, visse paa, at vi derved vil bedst afværge Sønderrivelse i Menighederne.

Det er overflødigt at bemerke i en Forsamling som denne, at saadant Arbeide er uberettiget og stridende mod god kristelig Samfundsorden. —

De Menigheder, som har fattet lignende Beslutninger som ovenstaaende, har derved gjort sig skyldig i usandfærdige Beskyldninger mod Den Forenede Kirke og et direkte Brud paa dens Konstitution, hvorpaa saadanne Menigheder ved sin Indtrædelse i Samfundet har forpligtet sig. (Se Konst., Kap. II).

En god og velkjendt Sandhed er det, at „en Menighed kan ikke baade være med i et Samfund og til samme Tid undlade at tage Samfundets Beslutninger tilfølge". — „Vil man være med i et Samfund og nyde dets Goder, saa faar man ogsaa være med i dets Arbeide og dets Byrder; og disse bestemmes af Samfundets Aarsmøder." —

Det er hensynsfuldt mod saadanne Menigheder saavel som mod Søstermenighederne i Samfundet, at et saadant Forhold paatales. Det bør dog tages i Betragtning, at de allerfleste af disse Menigheder, om ikke alle, har handlet i god Tro under fremmed Indflydelse og uden sindigt Overlæg. — En alvorlig og kjærlig Henvendelse fra dette Møde, tilstillet saadanne Menigheder gjennem Samfundets Formand og Sekretær, med Paamindelse om inden næste Aarsmøde at rette paa sit Forhold til Samfundet, vil uden Tvil for manges vedkommende have en velgjørende Virkning.

*

Aarsmødets specielle Opmerksomhed henledes paa en anden Sag af vidtrækkende Betydning saavel for Den Forenede Kirke som for Frikirken ialmindelighed, nemlig den saakaldte Minoritets Forhold til Samfundet, hvilket

Forhold paa en ganske iøinefaldende Maade er kommet tilsyne siden sidste Aarsmøde, navnlig ved et Møde, som holdtes i Minneapolis, Minn., fra 21de til 23de November forrige Aar.

Nævnte Møde kom istand paa nogenlunde samme Maade som ovennævnte Menighedsbeslutninger, nemlig ved Omsendelsen til endel af Samfundets Præster af en trykt Henvendelse med Anmodning om at paategne og faa andre til at paategne en Indbydelse til et Møde af Augsburgs Venner.

Indbydelsen indskrænkede Deltagelsen til saadanne, som „fremdeles agter at støtte og opretholde Augsburg Seminarium" og nedlagde som Forhandlingsgjenstand: Skolesagen, Missionen og Foreningssagen.

Med Hensyn til disse Sager fattede Mødet paa Grundlag af tre Indberetninger en Række Beslutninger, som i denne Forbindelse er af Betydning, forsaavidt som de har Hensyn til og staar i Strid med Samfundets Beslutninger, forstyrrer Samfundets Orden og lægger Hindringer iveien for Samfundets ordnede Virksomhed.

Det fra dette Møde udkomne Referat vil vise:

1. At Foranledningen for Mødet og dets Hensigt var Opposition mod Samfundet.

2. At Mødets daværende Medlemmer og andre, som slutter sig til dem, er en permanent Organisation, som vælger sine Funktionærer, og til hvem disse Funktionærer er ansvarlige for Udøvelsen af det dem paalagte Hverv.

3. At denne Organisation under Foregivende af, at Foreningen endnu ikke er fuldendt, gjør Krav paa, at Foreningsarbeidet skal fortsættes, samt gjør Krav paa Anerkjendelse som et Samfund, som forhandler om Forening.

4. At denne Organisation, bestaaende af Præster, Pro-

fessorer og andre Privatmænd, uden Bemyndigelse af nogen Menighed eller noget Samfund af Menigheder, optræder paa Menighedernes Vegne ved:

a) at paalægge Augsburgboardet ikke at overdrage Eiendommen, som vitterlig og med al moralsk Ret tilhører Menighederne og ikke angjældende Privatpersoner,

b) ved at optræde som et Samfund af Menigheder for at føre Forhandlinger med Den Forenede Kirke ved en af denne Organisation valgt Komite, hvilken Forhandling Menighederne ikke har givet denne Organisation nogen Myndighed til at føre paa deres Vegne,

c) ved at anmasse sig Udøvelsen af de Funktioner, som kun er givet Menigheden eller et Samfund af Menigheder i Fællesskab at udføre, idet denne Organisation uden at være Menighed og uden dertil at være bemyndiget af nogen Menighed eller noget Samfund af Menigheder, driver en Præsteskole, hvor teologiske Lærere uden ordentligt kirkeligt Kald uddanner Præster for lutherske Menigheder,

og idet denne Organisation opretter og driver en Missionsvirksomhed i Modsætning til og til Skade for den Missionsvirksomhed, som Samfundet har oprettet og driver efter retmæssigt fattede Beslutninger og Regler,

og idet denne Organisation sørger for Ordination af saadanne Kandidater, som Den Forenede Kirke af en vis Grund maatte negte Ordination, samt vælger Ordinationskomite og Ordinator for dette Øiemed, tvertimod Konst. Kap. 4 § 1, som fastsætter, at „en Kandidats Ordination bestemmes af Samfundets Aarsmøde eller af en dertil nedsat Ordinationskomite".

Det ligger i Sagens Natur, at der i et Samfunds Aarsmøde som Følge af fuld Ytringsfrihed saavel i Tale som i Afstemning i mange Tilfælde kan fremkomme en

Minoritet, og det er retfærdigt, at rimelige Hensyn tages til en saadan Minoritet, men en saadan Hensyntagen ophører dog der, hvor Samfundets Konstitution, Vedtægt og Regler sætter Grænser, og hvor saadan Hesyntagen vilde være til Hinder for Opnaaelsen af Samfundets Hovedformaal og til Skade for Fællesinteresser.

Hvor Samfundet med al rimelig Hensynsfuldhed og efter moden Overveielse beslutter i en Samfundssag, der bliver det Minoritetens Pligt at tage Hensyn til Samfundets Vilje og finde sig i Afgjørelsen, naar samme ikke strider imod Guds Ord og Samfundets Konstitution.

Et sundt og betryggende frikirkeligt Princip, som med rette kan anvendes i angjældende Tilfælde, er, at „naar Menighederne ved Aarsmøderne bestemmer og beslutter i en Samfundssag, saa er saadan Beslutning bindende og gyldig for alle Menigheder, enten deres Repræsentanter hører til Minoriteten eller Majoriteten, om der ellers er nogen Deling". —

I dette Tilfælde er det imidlertid ikke en Minoritet af Menigheder, men en Del misfornøiede Individer, der i Egenskab af en organiseret Opposition er optraadt paa Menighedernes Vegne uden Menighedernes Bemyndigelse.

Forsaavidt er det sandt, at dette ikke er „en Minoritet i almindelig Forstand", hvorfor den heller ikke af Samfundet bør behandles som „en Minoritet i almindelig Forstand".

Som et Samfund af frie Menigheder skylder Den Forenede Kirke sig selv saavel som Frikirkens Sag ialmindelighed at skjænke denne saakaldte Minoritet og dens for Menighedsfriheden skadelige Arbeide en udelt Opmerksomhed og give den en saadan Behandling, som den fortjener, ved at fatte saadanne Beslutninger, som kan

tjene til at sætte Grænser for dens skadelige Indflydelse, samt værne om og beskytte de Grene af Samfundets Arbeide, som kan staa i Fare for at hemmes og standses i sin Udvikling. —

Hertil kræves ikke Midler til Hevn over Personer, men Sandhed og Ret skal udøves til Dom over en Sønderskjærelsens Gjerning i Herrens Kirke.

Blandt de mange Opgaver, som Den Forenede Kirke har faaet at løse, er det givet den i dette Tilfælde at udrede et samfundsfarligt Misforhold og i den Anledning at nedlægge og gjennemføre sunde og bærekraftige Principer med Hensyn til en ganske eiendommelig og farlig Fremtoning i den frikirkelige Udvikling.

Ved Guds Hjælp vil Samfundet ogsaa i denne Sag vise sig sin Opgave tro og mægtig. —

Men i dette som i alt andet Arbeide — og ikke mindst i dette Tilfælde — gjælder det at være vis — sindig — tro — og urokkelig; thi her gjælder det — som før bemerket — en Sag, som har Betydning ikke blot for dette Samfund og dets Menigheder, men ogsaa for Frikirkens Fremtid iblandt vort Folk.

*

Den Forenede Kirke er paa en underlig Maade ved Guds Førelser bleven til, og underligt har Herren ført den indtil denne Dag.

Den fik i Opdrag at forene de skilte Menigheder til et Samfund i en Kirke. Heri havde den Fremgang. Det skilte bøiede sig sammen og blev et.

Skilte og gjenforenede Brødre sad sammen paa Kirkebænk og skuede længsels- og forventningsfuldt ud mod Brødre, som endnu ei var med. Den Forenede Kirke gav sig til at arbeide i Haab om, at Gud hører „Længslers Raab".

Men en mægtig Fiende forenede sig ogsaa for at bekjæmme dette Haab.

Den Forenede Kirke fik Trængsler at gjennemgaa, som den ikke havde anet.

De sidste tre Aar har den med den ene Haand maattet gjøre Gjerningen og med den anden føre Vaaben. —

Det har seet ud, som om den havde taget Feil af sin Opgave — som om den aldrig skulde magte at opbygge de nedrevne Mure.

Ofte fristedes man til at blive forsagt; thi det saa ud, som om Herren havde forladt den — overgivet den til Dom og Ødelæggelse.

Men med sin Godhed har Herren bekjæmmet det vantro Hjerte. Med sit Ris har han tugtet for at ydmyge — og ydmyget har han kun for at gjøre mere skikket for Gjerningen.

Det sidste Aar har været det mørkeste i Den Forenede Kirkes Historie.

Men det har ogsaa leveret de herligste Beviser paa Herrens Naade og Hjælp.

Den Aand og den Haand, som i Foreningens Dage kjendtes styrende og styrkende i Menighederne, har atter grebet ind mildt og kraftigt.

Da det saa ud til, at Salighedens Fiender havde faaet Overtaget — da det syntes, som om Menigheder skulde gaa fra hinanden, da kom igjen den Aand, som samler; og den Aand, som spreder og skiller Guds Folk og sønderlemmer dets Arbeide, maatte vige.

Ved Guds Naade har de lutherske Menigheder paany vaagnet op til Arbeide og Retfærdsstrid, og de har paa mer end en Maade vist, at de vil staa sammen — kjæmpe sammen — lide sammen og tilsammen bygge Guds Kirke og værne om Moderkirkens dyre Arv i et Land, hvor

Børn af en kraftig Ætt skal bygge og bo i kommende Dage.

Lad Sjø gaa over Tilje — lad Vennehænder visne og Mandemagt forgaa — lad Hindringer komme, og Korset lægges paa — Guds Gjerning skal dog lykkes, og Herrens Folk bestaa.

Dog — „vær ikke hovmodig, men frygt!" — Arbeidet er ikke endt og dets Tyngsler ikke taget bort, Storm har lagt sig for Vind at samle.

Djævelen, Verden og Kjødet ligger ikke endnu knust under Fødderne. Her maa vaages — her maa bedes — her maa arbeides — her maa kjæmpes. Sagen er sagt vigtig nok.

Den indre Strid i Samfundet bør dog betragtes som nær udkjæmpet.

I ethvert Fald bør herefter kjæmpes med mere Sindighed og Ro for Sandhed og Ret.

De Brødre, som har valgt at skille sig ud, og som mangt et Hjerte begræder som død for sig, vil ved Guds Førelser opstaa til nyt Virke og ydmyg Enhed med dem, de har forurettet, eller de vil sættes eller selv sætte Grænser til Skille mellem sig og Brødre, som mente det godt med dem, og som nu i Herrens Navn begjærer at faa arbeide i Fred.

Slig som hidtil gaar det ikke. Ingen, som har en liden Rest af Kristenfølelse igjen for sig selv — for kristne Menigheder og Herrens Sag, kan ville vie sit Liv og sin Kraft til at hindre det Rige, som seirer alligevel tilsidst, trods al Modstand.

Den Forenede Kirke bør skjænke Arbeidet mere end Striden sin Kraft.

Sandhed skal gjælde, og Ret ikke trampes under Fod — derover skal der vaages, og for det skal der slaaes Slag med Vaaben af Herrens Rustkammer, men bedes skal der

endmere og arbeides kraftigt og sikkert ved Naaden, som Herren giver, selv i Ufredstid, om Ufredstid der skal være.

Den Strid, som herjede, og det Svimeslag, som Samfundet fik, har sat dets Arbeide tilbage 5—10 Aar — ja — Gud alene ved, hvorlangt — men naar Herren bygger Huset, saa arbeides der ikke forgjæves, da bygges paa en Dag mer end Mennesker med Magt og Vælde i tusen Aar.

Vort Maal er ikke at bygge Babelstaarnet, hvis Spidse dog aldrig rækker til Himlen. Saadant Byggearbeide samler ikke — det spreder kun. Men Herrens Hus vil vi bygge i Herrens Kraft, ledet af Herrens Aand.

Grundfæstet paa Klippen Kristus, saaledes som han er aabenbaret i Guds Ord og fremstillet i vor lutherske Bekjendelse og vor Barnelærdom, skal vort Kirkehus staa, naar Stormene, Vindene og Vandskyllene kommer. I dette Kirkehus vil vi samle de adspredte af Herrens gjenløste, vort Folk, Israels Folk og Hedningefolk. Herrens Arm skal være udrakt over Huset til at beskytte det — i dets indre skal hans Herlighed aabenbares, og Herrens Hærskarer skal leire sig trindt omkring. Saa stod vor Fædrenekirke — saa skal og vor Kirke staa.

Kirken den er et gammelt Hus,
Staar om end Taarnene falde.
Taarne fuldmange sank i Grus,
Klokker end kime og kalde —
Kalde paa gammel og paa ung,
Mest dog paa Sjælen træt og tung,
Syg for den evige Hvile.

Eau Claire, Wis., 11te Juni 1894.

Til Aarsmødet 1895.

Til Den Forenede norsk lutherske Kirke i Amerika

Kjære Brødre, Præster, Professorer og Menighedsrepræsentanter

Det forløbne Samfundsaar har været rigt paa Arbeide, rigt paa Trængsler, men ogsaa rigt paa Velsignelser. Herrens Navn være priset! Arbeidet har baaret Frugt. Trængslerne har virket Taalmodighed, og Velsignelserne har styrket Troen, Haabet og Kjærligheden.

Ordet har været prædiket og Sakramenterne forvaltet i omkring et tusen Menigheder. Tusender er ved Daaben indlemmet i Herrens Samfund. Tusender har gjentaget sit Daabsløfte ved Konfirmation. Tusender har været Gjester ved Herrens Nadverbord. Herren alene kjender Tallet paa dem, som bliver bestandige indtil Enden. Men vi ved, at Guds Ord vender ikke tomt tilbage.

I mange Menigheder har stor aandelig Vækkelse fundet Sted. Vi vil i Fællesskab med disse Menigheder og deres Præster ydmygt takke Gud for Naadesbesøget og bede, at Herrens Aand maatte vedblive at blæse Liv i „døde Ben" i alle Samfundets Menigheder.

Interessen for Religionsskolen kan siges at være i stigende. Skoleundervisningens store Betydning har været kraftigt fremholdt gjennem vore Blade saavel af Lærere ved Samfundets Skolelærerseminar som af Religionslærere i Menighederne. I Sagens Interesse er afholdt to store Møder. Et i Minneola Menighed, Pastor Biørns Kald, i Januar d. A. af Minneapolis Kreds Lærerforening. Det andet i Clarkfield Menighed, Minn., i Mars d. A. af Religionsskoleforeningen. Resolutioner angaaende Religionsskolesagen, vedtagne af nævnte Møder, anbefales til Overveielse.

Menighedernes Forhold til Samfundet er ialmindelighed meget godt; Undtagelser herfra er et Mindretal af Menigheder, som desværre har stillet sig i Partiinteressens Tjeneste. Nogle af disse vil uden Tvil opsige Tjenesten, saasnart de lærer Forholdene bedre at kjende. Enkelte Menigheder har allerede forandret sit Forhold til det bedre.

Fire Menigheder har fundet sig bøjet til at trække sig tilbage, og to har betingelsesvis udmeldt sig.

Fem Menigheder har indsendt Andragende om Optagelse i Samfundet, og flere forventes at ville melde sig ved dette Møde.

Menighedernes Velvilje mod Samfundet har ogsaa iaar fundet Udtryk i en beredvillig Deltagelse i Indsamling af Midler til Dækkelse af Samfundets løbende Udgifter. Kassererens Indberetning til dette Møde vil vise, at Menighederne har tilveiebragt, hvad der behøvedes.

Menigheders og Præsters gjensidige Forhold er i Regelen meget godt. Et fremvoksende Misforhold kan dog være at befrygte paa Steder, hvor Menigheden forbliver Samfundet tro, medens Præsten hemmeligt eller aabenbart modarbeider det. I saadanne Menigheder vil Partidannelse og Splittelse være den visse Følge, saafremt Misforholdet ikke ophører, enten derved, at Præsten, som han er pligtig til, stiller sig helt og fuldt paa Menighedens Standpunkt, eller ogsaa aftræder. En større Del af Samfundets Præster fortjener Menighedernes og Samfundets Tak for det opofrende Arbeide, som de Aar efter andet udfører til Samfundets bedste.

Efter Beslutning af Ordinationskomiteen er iaar seks Kandidater ordinerede.

I Forbindelse hermed har jeg paa Ordinationskomiteens Vegne at tilføie følgende Redegjørelse:

„Da Ordinationen af en Kandidat, som er kaldt til Præst for nogen Menighed, der tilhører Samfundet, ifølge Den Forenede Kirkes Konstitution samtidig er Optagelse i Samfundet som stemmeberettiget Medlem af samme, og da vedkommende er kaldt til Præst for Menigheder, der tilhører Samfundet, og da han negter at indgaa paa visse betydningsfulde Krav, som Samfundets Konstitution stiller til stemmeberettigede Medlemmer af Samfundet, og da han under Forhandlingerne med Ordinationskomiteen har lagt for Dagen, at han foruden Uklarhed og Selvmodsigelse i vigtige Punkter, tillige befinder sig i principiel Uoverensstemmelse med den i Samfundets Konstitution nedlagte Samfundsorden, saa finder Ordinationskomiteen sig samvittighedsfuldt forpligtet af Hensyn til Den Forenede Kirkes Beslutning (se Aarsb. 1894, S. 196—197) saavelsom til de Menigheder, som har kaldt ham selv, at udsætte med Beslutningen angaaende hans Ordination for at give ham Anledning til bedre at overveie og betænke, hvilke Fordringer Samfundets Konstitution stiller til stemmeberettigede Medlemmer af Den Forenede Kirke."

Uden Hensyn hertil gik han hen og lod sig ordinere af Augsburgs Venners Ordinationskomite.

I denne Forbindelse henledes Aarsmødets Opmærksomhed paa den beklagelige Kjendsgjerning, at Præster, som staar i kirkelig Forbindelse med Samfundet, deltager som Medlemmer af Augsburg Venners kirkeligt uberettigede Ordinationskomite i Ordination af Kandidater, uden Hensyn til Samfundets retmæssige Ordinationskomites Beslutning og Samfundets Konstitution, Kap. IV, § 1, som bestemmer, at „en Kandidats Ordination bestemmes af Samfundets Aarsmøde eller af en dertil nedsat Ordinationskomite".

En saadan konstitutionsstridig og samfundsnedbrydende Fremgangsmaade bør ikke finde Sted inden Samfundet. Som Antydning til, hvad der muligens kunde gjøres i denne Henseende, holdes det mig tilgode, at her anføres en Beslutning i sin Tid vedtaget af et af de Samfund, som nu er indlemmet i Den Forenede Kirke, saalydende: „Hvilkensomhelst Præst, der for Fremtiden maatte ordinere nogen uden at have Ordinationskomiteens Samtykke og Konferentsens Formands Befuldmægtigelse dertil, skal for saadan Handlings Skyld ansees udelukket af Samfundet."

Kredsmøder og Missionsmøder er afholdt i alle Samfundets Kredse. Møderne har været godt besøgt i de fleste Tilfælder. Enighed og god Forstaaelse har med faa Undtagelser herskt mellem Embedsbrødre og andre Deltagere under Mødernes Afholdelse, og et rigt Udbytte til Opbyggelse og Belærelse har været høstet baade af Præster og Menighedsfolk.

Enkelte Kredse har draget Omsorg for en rigeligere Guds Ords Forkyndelse inden Kredsens Menigheder ved at anbefale dertil skikkede Lægmænd til at virke i Menighederne ved at samle Menighedsfolket til Opbyggelser, besøge syge, osv. Hvor nødvendig Forsigtighed i Valget af Udsendinger har været iagttaget, har en saadan Ordning vist sig at være en betydelig Hjælp i Arbeidet for Sjæles Frelse, en Støtte for Præsterne og et Vern mod sekteriske Omstreifere. Herren har skjænket vort Samfund mange duelige Lægkræfter, som kan blive Menighederne til stor Velsignelse, om de bliver taget ibrug. Lad os ogsaa i denne Henseende ved Guds Naade stræbe at være tro mod Herrens Ord og vort Samfunds Konstitution.

Nogle af Visitatorerne har med rosværdig Flid og

megen Dueligbed røgtet sin Gjerning ved Afholdelsen af Visitatser og et aarvaagent Tilsyn med Menighederne inden sin Kreds. Andre har med sine bedste Vilje lidet kunnet udrette, hvilket de høilig beklager. Det er at haabe, at de vil se sig istand til at udfolde en større Velsignelse i det kommende Aar. Formandens Visitationsarbeide, som var bestemt at udføres i Tiden efter Nytaar, blev forhindret ved en længere Tids Ildebefindende, hvilket beklages og bedes undskyldt.

De saakaldte Augsburgs Venners Forhold til Samfundet er ganske betydelig forandret siden sidste Aarsmøde. Ved sit Møde i Minneapolis fra 9de til 12te Oktober sidstleden besluttede de at konstituere sig som „permanent Organisation med staaende Formand og Sekretær". De er organiseret „omkring Augsburg", og deres Navn er ifølge deres offentlige Beretninger „Augsburgs Venner". Med dette Navn bør de altsaa herefter betegnes. Augsburgs Venner som en Organisation med den principmæssige Praksis, som den befølger, staar i et ganske andet Forhold til Samfundet end den tidligere Minoritet, som optraadte i Overdragelsesspørgsmaalet. Den antager fra Aar til Aar et Program for sin Virksomhed og har sine egne Embedsmænd, Formand, Viceformand, Sekretær og Kasserer. Den har Ordinationskomite med særskilt valgt Ordinator, Missionskomite med Kasserer for indre og ydre Mission, samt sit eget officielle Organ, „Folkebladet". Den driver sin Virksomhed ganske paa egen Haand med Hensyn til Præsteskole, Ordination, Mission, osv., og holder sine aarlige Møder.

Augsburgs Venner optræder som Samfund. De er dog ikke et Samfund af Menigheder, men endel vekslende Individer, som vil „støtte og opretholde" Augsburg, altsaa intet kirkeligt Samfund.

Ikkedestomindre tillager de sig Rettigheder, som kun tilkommer Menigheden eller et Samfund af Menigheder, saasom Præsteuddannelse, Præsteordination, Missionsvirksomhed, m. m. — Deres Præsteskole kontrolleres, drives og bestyres af et Board of Trustees uden Hensyn til nogen Menigheds eller noget Menighedssamfunds Beslutning. Deres teologiske Professorer har intet Kaldsbrev fra nogen Menighed eller noget Samfund af Menigheder. Den Skoleeiendom, som de holder og bruger, tilhører ikke dem, men Den Forenede Kirke i Kraft af Konferentsens og hver enkelt Konferentsemenigheds Beslutning. Paa sit Program har de opført som sit ledende Grundprincip „menighedsmæssig Præsteuddannelse" og „Menighedsfrihed".

Menighederne har dog ingensomhelst bestemmende Indflydelse paa Præsteskolens Drift, gives ingensomhelst Eiendomsret til Præsteskoleeiendommen, ingen Ret til at ansætte eller afsætte Medlemmer af Præsteskolens Board eller dens teologiske Fakultet eller andre Lærere.

Menighedsdelegater og Præster, som maatte fremmøde ved deres Møder, gives ingen Anledning til at forhandle eller beslutte paa egen Haand eller paa egne Vegne i Sager, som ifølge guddommelig, menneskelig og kirkelig Ret alene tilkommer dem som Repræsentanter for Menigheder. En ubestemmelig Hob af fremmødte, som ikke har nogen Bemyndigelse af nogen Menighed eller nogen Kompetence uden den, at de vil understøtte og opretholde Augsburg, gives fuld Stemmeret. Præster og Menighedsdelegater bliver saaledes et Mindretal, som forsvinder i Mængden og intet kan udrette uden at sanktionere, hvad Hoben ledet af Lederne finder forgodt at gjennemføre.

Møder af denne Art vælger Komiteer til at bestemme om Ordination af Præster for Menighederne og til at forvalte Missionspenge, som Menigheder i god Tro har samlet.

Med en saadan Praksis, som vel maa antages at være et konsekvent Udslag af Augsburg Venners egentlige Princip for „menighedsmæssig Præsteuddannelse", „Menighedsfrihed" og aandelig Virksomhed, staar denne eiendommelige Organisation i principiel Modsætning til Den Forenede Kirke og er den som saadan ganske fremmed, og repræsenterer den som saadan heller ikke en Minoritet inden Samfundet.

En saadan organiseret kirkepolitisk og kirkeopløsende Retnings principmæssige Praksis vil — om den bliver fostret — berøve ikke blot Den Forenede Kirke, men Kirken ialmindelighed, hvad der er af uendeligt større Værd end Skolebygninger og Fond, nemlig en ret menighedsmæssig Præsteuddannelse, en virkelig Menighedsfrihed og en sund kirkelig Orden.

Paa dette Felt, hvor Augsburgs Venner ved sin Fremgangsmaade har tilkastet alle ordnede lutherske Kirkesamfund Stridshandsken, bliver det dette og alle lutherske Kirkesamfunds og Menigheders Pligt at møde i aaben og ærlig Kamp.

Dette Samfund søger herefter ikke saameget en Kamp mod en Minoritet om Overdragelsen af Eiendommen, men det fører Kamp mod Augsburgs Venner som en Organisation om kirkelige Principer og kirkelig Praxis. Lad saa brydes. Sandhed og Ret vinder selv sin egen Seir. Kun at vi befindes tro.

Overdragelsesspørgsmaalet, som har voldt saa megen Strid og Forargelse, er — ialfald foreløbig — afgjort. I Haab om et mindeligt Opgjør og en broderlig Over-

enskomst om Overdragelse af Augsburgs Seminariums Bygninger og Fond gik forrige Aarsmøde ind paa ved Samfundets Board of Trustees og syv valgte Mænd at forhandle med Augsburgboardet om Overdragelse af Eiendommen, men da sidstnævnte Board ikke vilde overdrage uden paa ubestemte og ubestemmelige Betingelser, saa ledede Forhandlingerne ikke til noget Resultat.

Efter disse mange frugtesløse Forsøg paa at bevæge Augsburgboardet til at overgive Eiendommen til Samfundet, besluttede alligevel Aarsmødet endnu en Gang at gjøre et sidste Forsøg og vedtog i den Anledning følgende Beslutninger som et broderligt Opgjør i denne Sag:

„Skjønt Aarsmødet paa ingen Maade indrømmer, at Augsburgs Board of Trustees har nogen moralsk eller lovlig Ret til at kontrollere Augsburg Seminarium, og kun anerkjender det nuværende Board som fungerende Trustees, saa vil dog Den Forenede Kirke, forat der kan opnaaes en fredelig Løsning, forelægge Boardet følgende:

a) I Tilfælde af, at Augsburg Seminariums Board of Trustees før 1ste Januar 1895 erklærer sig villig til og tager Forholdsregler til at give Den Forenede Kirke Kontrol over Augsburg Seminarium ifølge den Plan, som af Aarsmødet ifjor blev det forelagt, bemyndiges Den Forenede Kirkes Board of Trustees til at modtage denne Eiendom.

b) Hvis Board of Trustees for Augsburg Seminarium ikke antager ovennævnte Overdragelsesplan, saa erklærer Samfundet herved:

Den Forenede Kirke forlanger at faa fuld Kontrol over Augsburg Seminarium ved, at Den Forenede Kirke vælger Board of Trustees for Augsburg Seminarium paa samme Maade, som Konferentsen gjorde før Forenin-

gen, og at saaledes Konferentsens Beslutning ved Aarsmødet i 1890 om: at Seminariets Board of Trustees bemyndiges at forandre dets Inkorporationsartikler saaledes, at Boardet vælges af og ved Aarsmødet for Den Forenede Kirke, tages tilfølge. (Se Den For. Kirkes Aarsb. for 1890, S. 4).

Denne Ret til Kontrol, som Konferentsen før Foreningen havde, paastaar Den Forenede Kirke, at den nu har, endskjønt Udøvelsen deraf er den negtet af det nu fungerende Board of Trustees for Augsburg Seminarium.

I Tilfælde af, at Augsburg Board overdrager paa denne sidstnævnte Maade, bemyndiges Board of Trustees for Den Forenede Kirke til at modtage Eiendommen.

Forudsat at Augsburg Seminariums Korporation og Board of Trustees overdrager Augsburg Seminarium med Fond til Den Forenede Kirke paa nogen af de af Aarsmødet antagne Overdragelsesmaader, indgaar Den Forenede Kirke paa følgende Forpligtelser:

1. Augsburg Seminarium skal ikke under nogen Omstændighed pantsættes for Samfundsgjæld.

2. Augsburg Seminariums College skal være Forberedelsesanstalt for det teologiske Seminarium og drives væsentlig som hidtil. Samfundet forbeholder sig dog Ret til at foretage saadanne Forbedringer, som Samfundets Aarsmøde fra Tid til anden maatte bestemme.

3. Samfundets Professorfond, saavelsom Renter af samme, skal kun anvendes til Lønning for de teologiske Professorer ved Augsburg Seminarium."

Med spendt Forventning omend med Haab mod Haab imødesaa Samfundets Menigheder Augsburgboardets Afgjørelse af denne Sag inden den fastsatte Tid den 1ste Jan. 1895. Men Augsburgboardet beredte Menighe-

derne kun ny Skuffelse. Det tog intet Skridt til Overdragelse. Stillingen den 1ste Jan. 1895 var og blev som før. Dermed var Sagen foreløbigt afgjort, og alt Haab om en frivillig Overdragelse af Eiendommen ude — maaske for bestandigt.

Mange har sagt: „Lad den verdslige Domstol afgjøre Sagen." Det har heller ikke manglet paa sagkyndiges Forsikringer om et heldigt Udfald af en saadan Retssag. Men — lad en saadan Tanke fare. Lad os vente nogen Tid. Maaske kunde Herren endnu bøie Hjerterne til at gjøre Ret og Skjel. De, som sidder inde med Eiendommen, har det værre end vi. De har den ikke med god Samvittighed.

Saavidt vides foreligger ingen Henvendelse og intet Tilbud fra Augsburgboardet angaaende Eiendommens Overdragelse. Det er ogsaa maaske det retteste og bedste for begge Parter at lade Sagen hvile indtil videre. Menighederne er træt af Striden, og et nyt Forsøg fra Samfundets Side vil neppe føre til et forønsket Resultat, men snarere fremkalde nye Forviklinger, nye Skuffelser og nye Smerter.

Et vistnok velment Forsøg paa at løse Overdragelsesspørgsmaalet blev gjort af en agtet Mand, som staar udenfor Striden, nemlig Missionær Skrefsrud, som nu et Aars Tid har' været blandt os. I sit Forsøg er han, desværre, bleven misforstaaet, mistænkt af begge Parter i Sagen og bekyldt for Indblanden i Sager, som han offentlig har erklæret, at han vilde holde sig udenfor.

Hans Forsøg paa at løse dette efter mange Forviklinger saa intrikate Spørgsmaal, som Samfundet med Bistand af de bedste juridiske Kræfter i de sidste fem Aar ikke har magtet at afgjøre, har vistnok ikke vundet den Paaskjønnelse og Tilslutning, som man kunde forventet.

Under den Misforstaaelse, at Missionær Skrefsruds saakaldte Fredsplan var et Forslag, som var Menighederne forelagt til Afstemning, hvad der neppe kunde være Hr. Skrefsruds Mening, har nogle faa Menigheder af begge Parter tilstemt samme. Kun tre Menigheder, nemlig Waseca, Pontoppidan og Ridgeway har indsendt sin Stemmegivning i Sagen til Formanden.

Skrefsruds Fredsplan er som følger:

„1. Augsburg Seminarium med Professorfond overdrages paa bedst mulige og lovlige Maade af Augsburgs Board of Trustees til Den Forenede Kirke uden hvilkensomhelst Betingelse.

2. Aarsmødet 1895 bestemmer, at det skal være „status quo ante" Prof. Sverdrups og Oftedals Resignation og den anden Præsteskoles Begyndelse."

Idet Aarsmødets Opmerksomhed henledes herpaa være det mig tilladt at knytte følgende Bemerkninger til samme:

1. Punkt 1 kræver ubetinget Overdragelse paa den bedst mulige og lovlige Maade.

2. Overdragelsesmaaden maatte da blive den, som Samfundet bestemte i 1893.

3. Med denne Forstaaelse bestemmer Punkt 1 netop det samme, som Samfundet krævede i 1893 og altid siden har krævet, og er der forsaavidt intet til Hinder for, at Samfundet tilstemmer Punkt 1.

4. Men naar erindres, at det var paa dette Punkt, at Augsburgprofessorerne resignerede i 1893, saa kan der neppe være noget Haab om, at Augsburgboardet nu vil overdrage Eiendommen efter denne Plan.

5. Punkt 2 er beklageligvis ikke praktisk gjennemførligt i den Form, som det er fremsat:

a) Det kræver Annullation af Sverdrups og Oftedals

Resignationer og Samfundets Beslutning om at vedtage samme,

b) det kræver Gjenindsættelse af Augsburgprofessorerne og samtlige Lærere i deres tidligere Stilling som teologiske Professorer og Lærere ved Den Forenede Kirkes Seminar uden Gjenvalg, hvilket vilde stride mod Samfundets Konstitution Kap. VI § 2, som bestemmer, at „Seminariets Professorer og Lærere vælges og afsættes af Samfundet ved dets Aarsmøde med ⅔ Majoritet af de paa Mødet afgivne Stemmer",

c) det involverer endvidere Tilbagekaldelse og Ophævelse af alle de Beslutninger, som staar i Forbindelse med denne Sag.

Denne Del af Fredsplanen støder paa saa mange Vanskeligheder, at en ganske betydelig Omskrivning er paakrævet, saafremt dette Punkt 2 skal komme i Betragtning.

Angaaende en Del Menigheders Forhold til Samfundet vedtog Aarsmødet ifjor følgende Beslutning:

Det paalægges Samfundets Formand og Sekretær at sende en Skrivelse til de Menigheder, som har fattet Beslutninger omtrent af følgende Indhold: „Da Den Forenede Kirke har besluttet at oprette en ny Præsteskole og derved ganske har brudt Foreningsartiklerne, som bestemte, at Augsburg Seminarium skulde være Den Forenede Kirkes Præsteskole, saa anser denne Menighed sig løst fra enhver Forpligtelse til at understøtte den nye Præsteskole," i hvilken Skrivelse saadanne Menigheder paa en alvorlig og kjærlig Maade bliver gjorte opmerksom paa, at de har gjort sig skyldige i usandfærdige Beskyldninger mod Den Forenede Kirke og i et direkte Brud paa dens Konstitution, hvorpaa de ved sin Indmeldelse i

Samfundet har forpligtet sig, samt formane dem til at rekonsiderere saadanne Beslutninger og rette paa sit Forhold til Samfundet.

Et betydningsfuldt Spørgsmaal bliver det i denne Forbindelse at afgjøre, hvad der kan og bør gjøres i Hensende til denne Sag. Hverken Samfundet eller angjældende Menigheder er tjent med, at Sagen ganske nedlægges. Enten bør vedkommende Menigheder rette paa sit Forhold, eller deres kirkelige Forbindelse med Samfundet bør ophæves.

Angjældende Menigheder har gjort sig skyldig i følgende samfundsstridige og for Den Forenede Kirke og dens Arbeide skadelige Handlinger:

1. Ved i offentligt Menighedsmøde at have vedtaget en Beslutning, i hvilken de erklærer, at Den Forenede Kirke „ganske har brudt Foreningsartiklerne", har de gjort sig skyldig i en falsk og usandfærdig Beskyldning mod Den Forenede Kirke.

2. Ved at beslutte, at de „anser sig løst fra enhver Forpligtelse til at understøtte" Samfundets Præsteskole og ved at handle i Overensstemmelse med denne Beslutning, har de gjort sig skyldig i direkte Brud paa Den Forenede Kirkes Konstitution Kap. II og Kap. VI § 1, paa hvilken de ved sin Indlemmelse i Samfundet har forpligtet sig.

3. Ved at beslutte at „vedblive nu som før at understøtte Augsburg Seminarium, hvis Korporation og Board of Trustees vitterligt forholder Den Forenede Kirke den Eiendom, som Boardet ifølge Foreningsartiklerne var og er moralsk og juridisk forpligtet til at overdrage til Den Forenede Kirke, har de støttet Augsburgboardet i dets synd ige Handling og gjort sig medskyldig

i Brud paa indgaaet Overenskomst og i Synd mod Gud og de andre Søstermenigheder i Samfundet.

4. Ved at erklære sig løst fra enhver Forpligtelse til at understøtte Den Forenede Kirkes Præsteskole og beslutte at understøtte Augsburg Seminarium har de allieret sig med og støtter en Organisation af Individer samlet og organiseret om Augsburg, hvilken Organisation under Navn af Augsburg Venner holder Møder og vælger Funktionærer, som vitterlig modarbeider Den Forenede Kirkes Interesser og kirkelige Gjøremaal ved at opretholde og drive en Oppositionsskole, ved at oprette og drive Missionsarbeide inden Den Forenede Kirkes Menigheder og paa dens Missionsmark og ved at ordinere Kandidater til Præster for Menigheder, der tilhører Den Forenede Kirke, stik imod Den Forenede Kirkes Konstitution, dens Vedtægt og Regler til Forstyrrelse og Skade for Den Forenede Kirkes Formaal, dens Arbeide og Institutioner, hvorved disse Menigheder har gjort sig skyldig i Krænkelse af Den Forenede Kirkes Rettigheder som et retmæssigt og lovligt Kirkesamfund.

Hvilke Midler, der i dette Tilfælde kunde bringes i Anvendelse, vil dette Aarsmøde bedst kunne afgjøre. Her skal kun antydes, at det vil være mest i Overensstemmelse med kristelig Hensynsfuldhed og en lovligt betryggende Orden, at Aarsmødet gjennem sine Funktionærer tilstiller angjældende Menigheder en nøiagtig affattet og af dette Aarsmøde vedtagen Anklage med broderlig Anmodning og Paalæg om inden en fastsat Tid at tilbagekalde paaankede Beslutning og rette paa sit Forhold, samt Underretning om, at angjældende Menigheds Stemmeret er suspenderet, indtil Sagen er afgjort, og at kirkelig Forbindelse vil blive ophævet med Angjældende ved førstkommende Aarsmøde, saafremt vedkommende ikke inden den

fastsatte Tid har efterkommet dette Aarsmødes Anmodning og Paalæg om at rette paa det paaankede Forhold.

Angaaende Samfundets Præsteskole vil Bestyreren indberette til dette Møde. Her skal kun bemerkes, at Samfundet har Grund til at være tilfreds og Gud taknemmelig for den velsignelsesrige Gjerning, som udføres ved dets Præsteskole. De teologiske Professorer og Lærere i de forberedende Afdelinger arbeider med Dygtighed og Troskab i kristelig Samdrægtighed med det ene Maal for Øie at uddanne alvorlige og duelige Præster med Aand og Liv.

En kristelig Aand hersker ved Skolen, og Forholdet mellem Lærere og Elever og Eleverne indbyrdes har i Almindelighed været meget godt. Vor Præsteskole arbeider under tarvelige Kaar, hvad Lokale angaar. Men dette skal ikke være til Hinder for Herrens Gjerning. Hans Aand bor i ydmyge Hjerter, som hader Uret og søger Retfærdighed, og han gjør sin Gjerning ved sine Redskaber „selv i den laveste Hytte". Naar Herrens Time kommer, saa faar ogsaa Den Forenede Kirkes Præsteskole Hus og Hjem, som den kan eie og have i Fred. Indtil da er den fornøiet med at gjøre Herrens Gjerning i leiet Hus under lave Tag.

Fra Præsteskolen udeksamineredes i Slutningen af forrige Maaned 8 unge Mænd befundne duelige til Præstegjerningen i Menigheden.

Vore Skoler, der alle opholdes og drives af Mænd, der staar i Forbindelse med Samfundet, yder Den Forenede Kirke Tjenester af uberegnelig Værdi. Samfundet som saadan har paa Grund af Omstændighederne kunnet skjænke disse Skoler kun liden Opmuntring trods sin bedste Vilje.

Det er at haabe, at en Ordning kan komme istand i

den nærmeste Fremtid, hvorved dette betydningsfulde Skolearbeide i en større harmonisk Enhed kunde knyttet endnu nærmere og inderligere til Samfundet.

Samfundets Aarsmøde ifjor paalagde Skoledirektionen at tage Skolesagen under Overveielse og berette derom til dette Møde. I Henhold hertil holdt Direktionen Møde i Den Forenede Kirkes Seminar fra 17de —19de April sidstleden.

Mødets samtlige Medlemmer var sig dybt bevidst Vanskeligheden og Betydningen af den Opgave, til hvis Løsning det var givet dem at bidrage noget lidet ved Udarbeidelsen af et Forslag til Aarsmødet.

I Haab og Tillid til Gud og ved hans Aands Veiledning og Bistand søgte Mødets Medlemmer saa alsidigt som muligt at overveie, hvad der under Forholdene bedst kunde tjene Samfundet saavelsom de enkelte Dele af samme. I Forbindelse hermed gjaldt det at tage tilbørligt Hensyn til Præsteskolens Tarv især særdeleshed og Kirkefolkets Fordringer og Krav til vort Skolevæsen i Almindelighed saavelsom til Samfundets nærværende Stilling og Bæreevne.

Efter en længere Tids Overveielse vedtog Direktionen følgende, der gjennem Komite Nr. 1 vil blive dette Møde forelagt som Forslag i Skolesagen:

1. a) Den Forenede Kirkes Præsteskole skal være i Minneapolis. b) Denne Præsteskole bestaar af to Afdelinger og benævnes respektive, den forberedende Afdeling og den teologiske Afdeling.

2. Denne Præsteskoles officielle Navn skal være: Den Forenede Kirkes Seminar, paa engelsk: „United Church Seminary.

3. Aarsmødet nedsætter en Komite til at udarbeide

Konstitution for Præsteskolen. Denne Komite raporterer til næste Aarsmøde.

4. Aarsmødet anbefaler St. Olaf College til Menighedernes Understøttelse.

5. Aarsmødet anbefaler St. Olaf College og alle Akademier indenfor Den Forenede Kirke til sammen med Skoledirektionen at enes om en Skoleplan, saa at alle disse Skoler kunne arbeide i Harmoni.

6. Den Forenede Kirke henstiller til alle disse Skoler at give den Visitationsret samt at raportere til Aarsmødet.

Der kan være mange og forskjellige Meninger angaaende Ordningen af Samfundets Skolevæsen, men under Omstændighederne har Direktionen ikke kunnet finde en mere betryggende Ordning, og det er at haabe, at dette Mødes Medlemmer vil give Forslaget sin enstemmige Tilslutning.

Hvad der er af stor Betydning og til megen Opmuntring og Støtte for alle dem, hvem Samfundets Velfærd ligger varmt paa Hjerte, er den Omstændighed, at St. Olafs College Board of Trustees er gunstigt stemt for en saadan Skoleordning, som den af Direktionen foreslaaede, hvilket vil fremgaa af følgende officielle Skrivelse, hvis Indhold herved bringes til Aarsmødets Kundskab:

Northfield, Minn., den 15de Mai 1895.

Til Hr. Formanden for Den Forenede norsk luth. Kirke!

Board of Trustees for St. Olaf College, repræsenteret af sin Eksekutive Komite, har ved sit Møde idag kommet til Kundskab om det Forslag til Den Forenede Kirkes forestaaende Aarsmøde, som dens Skoledirektion agter at fremsætte til Ordning af Skolesagen inden Samfundet.

Under de nærværende Omstændigheder er den ærede Skoledirektions Forslag maaske den heldigste Ordning, men vi anser det dog for vor Pligt at meddele Aarsmødet, at det tidligere gjorte Tilbud om Overdragelse af St. Olaf College til Den Forenede Kirke, hvorved den kunde sikres den fuldkomne Kontrol over Læreanstalten, fremdeles staar ved Magt.

Styrelsen for St. Olaf har kun det Maal for Øie, at Læreanstalten kunde faa fremme Guds Riges Sag i Den Forenede Kirkes Tjeneste. Hr. Formanden anmodes om at bringe denne vor Henvendelse til Aarsmødets Kundskab.

Ærbødigst

J. Olsen, Præsident.

At St. Olafs Board of Trustees, som her udtalt, helst havde ønsket en Ordning af Skolevæsenet, hvorved St. Olaf College kunde traadt ind i et endnu nærmere Forhold til Samfundet, kan ingen upartisk Jagttager, der kjender dets Historie i disse 5 Aar, finde paafaldende. St. Olaf College har paa Grund af de pinlige Omstændigheder, hvorunder Samfundet har arbeidet, paa mange Maader maattet lide med Samfundet.

Under alt dette har St. Olaf, baaret oppe af opofrende Venner stadigt vedblevet at arbeide til Samfundets bedste. Boardets Stilling ligeoverfor den foreslaaede Skoleordning vidner om, at det sætter Hensynet til Samfundets Fred og Samhold fremfor og over sine egne Interesser som ansvarligt Board.

En Skole, som gjennem en lang Række af Aar under høist vekslende Omstændigheder har søgt ved alle ærlige Midler, som stod til dens Raadighed, at kjæmpe sig frem til en saadan Stilling blandt dette Lands høiere Skoler, at den kunde tjene den lutherske Kirke som et aandeligt

sundt og sikkert Opfostringssted for et lutherst Kirkefolks studerende Ungdom, fortjener Kirkefolkets Anerkjendelse og dets aandelige og materielle Støtte.

Og kan Den Forenede Kirke som saadan ikke gjøre sig finantsielt ansvarlig for St. Olafs Drift paa Grund af de trange Kaar, hvorunder den arbeider, saa er det at haabe, at den Tid ikke er fjern, da St. Olaf kunde blive saaledes betrygget i økonomisk Henseende, at Samfundet helt kan overtage dets Drift.

En saadan Ordning, som den nu foreslaaede, vil uden Tvil fremskynde et saadant Resultat ved den almindelige Velvilje, som forhaabentlig derved vil fremmes inden Samfundet.

Hermed være Sagen angaaende Skoleordningen anbefalet Aarsmødet. Brødre, ogsaa her gjælder det at handle forsigtigt og i broderlig Endrægtighed.

Endelig være det mig tilladt kortelig at henlede Opmerksomheden paa en anden Sag af Betydning for dette Samfunds Fremtid.

Den Forenede Kirke tæller nu ca. 1,000 Menigheder med over 300 Prester. Om kun det halve Antal Menigheder saa sig istand til at sende en eller to Delegater hver til Aarsmøderne, saa vilde det udgjøre et Medlemantal af omkring 1000 eller mere. Det har vist sig, at det allerede nu er vanskeligt om ikke ganske umuligt at holde Aarsmøderne i nogen af Samfundets Menigheder af Hensyn til Lokale for Møderne saavelsom Logis for Mødets Deltagere. Møderne har derfor i de senere Aar maattet holdes nogenlunde paa et og samme Sted i en af de større og mest centralt beliggende Byer. Hver Delegat og Prest og besøgende har maattet betale for sit Ophold, og selv for Mødets Lokale maatte der betales hvert Aar et ikke lidet Beløb.

Møder af et saa stort Omfang arbeider tungpint, og kun saa af Mødets Medlemmer kommer tilorde ved Sagernes Behandling. Det er indlysende, at den nærværende Ordning er mindre heldig, og at en Forandring er ønskelig. Sagen indbefatter imidlertid Spørgsmaal af forfatningsmæssig Betydning og bør behandles med den største Omhu. Den vil derfor kræve Tid og grundig Overveielse. Men netop derfor er det saa meget mere paakrævet, at Sagens Behandling paabegyndes. Det bør derfor være tilbørligt og tilraadeligt, at der allerede naar tilsættes en Komite, der fremkommer til næste Aarsmøde med et motiveret Forslag til en forbedret Ordning.

Samtundets Aarsmøde har af Hensyn til de forviklede Forholde, under hvilke Den Forenede Kirke har maattet arbeide, altid været overlæsset af meget og ofteit vanskeligt Arbeide. Det vil kunne fremgaaet af denne saavelsom af de øvrige 6 Indberetninger, at dette Aarsmøde ikke staar tilbage for sine Forgjængere, hvad Arbeide angaar.

Herren, som før naadigt undte os sin Bistand, vil heller ikke nu faa Haanden af os. Lad os kun allesammen, Menighedsrepræsentanter, Præster og Professorer, ydmygt og villigt stille os i Herrens Tjeneste, saa vil han greie Floderne for os og give os af fornøden Kraft og Visdom til Arbeidets Udførelse. Vor Stilling og vore Forholde kræver sikker Handling, mandig Bestemthed, kristelig Visdom og Taalmodighed og fremfor alt Kjærlighed, som ikke er blødagtig, naar Ret skal skiftes og Sandhed forsvares i Ord og Handling. I alt skal handles med Guds Navns Ære og hans Kirkes Vel for Øie i Kjærlighed og Tro, saa staar vi klippefast

„Og stevner al vor Kirkesag
For Dommens store Skriftedag."

Eau Claire, Wis., den 11te Juni 1895.

Til Aarsmødet 1896.

Til Den Forenede Kirkes Aarsmøde!

Den barmhjertige Gud, vor Herres Jesu Kristi Fader, har i det forløbne Aar velsignet os med al aandelig Velsignelse i det himmelske i Kristus. Lader os mindes hans Velgjerninger og takke ham for hans megen Naade og Miskundhed.

Arbeidet i Menighederne har havt Fremgang. Ordets Prædiken og Sakramenternes Forvaltning har baaret Frugt. Vistnok faldt ikke altid Sæden i god Jord. Noget faldt ved Veien, noget paa Stengrund og noget blandt Tornene. Frugterne blev derfor ikke saa mange og store som ønskeligt. Men noget faldt ogsaa i god Jord, og det vokste op og bar Frugt — indtil hundrede Fold.

Kirkesøgningen er i Regelen meget god. I et større Antal Menigheder har der vist sig megen aandelig Bevægelse. I de fleste Tilfælde har det lykkedes at lede den i sunde og rette Spor.

Daabens Naademiddel og Konfirmationen skjænkes i Regelen tilbørlig Opmerksomhed, men Nadvermaaltidet bliver desværre paa mange Steder meget forsømt.

Arbeidet for Børnenes kristelige Undervisning har havt Fremgang. En fortsat Paamindelse fra Aarsmødet og Religionsskolemøderne samt en stadigt gjentagen Formaning ved Præst og Visitator er ikke forgjæves. Fra

Religionsskolemødet i Renville Co., Minn., 11te—13de Mars sidstleden er modtaget en Henstilling til dette Møde.

Menighedernes Forhold til Samfundet er i det hele taget særdeles godt. Det er en Misforstaaelse af Stillingen, naar nogle har villet vide, at et stort Antal Menigheder er helt og udelt imod Samfundet, og at en større Del af dem er opreevne af indre Partistrid. Det virkelige Forhold er, at omtrent en Tiendedel af Samfundets Menigheder har stillet sig i et ugunstigt Forhold til Samfundet. Omkring det halve Antal af disse har taget Parti med Augsburgs Venner, og den anden Halvdel staar neutral og afventende. Ni Tiendedele af Samfundets Menigheder er lidet eller intet — og de allerfleste aldeles uberørt af Striden. Fire Menigheder har af Hensyn til Striden besluttet at udtræde af Samfundet.

Et større Antal Menigheder begjærer Optagelse i Samfundet. Deres Ansøgninger er overgivet Fuldmagtskomiteen.

Presternes Forhold til Samfundet er for de flestes vedkommende meget godt. De er Samfundet hengivne og arbeider med rosværdig Iver for dets mange Gjøremaal. Et saadant Skudsmaal kan desværre ikke gives alle. Der findes dem, som aabenbart modarbeider Samfundets Interesser. Nogle søger hemmeligt at undergrave dets Tillid ved en stille Agitation i Menigheden. Det sidste er især Tilfældet i Menigheder, som staar i loyalt Forhold til Samfundet. Det er let at indse, at et saadant Forhold fremkalder Splittelse. Enkelte Menigheder har allerede smagt de bitre Frugter af en saadan stille Partivirksomhed.

Naar undtages de Tilfælde, hvor Menigheden staar

med Samfundet, og Præsten hemmeligt eller aabenbart modarbeider det, saa er Forholdet mellem Menighederne og deres Præster i Regelen særdeles godt. Præster og Menighedsr arbeider i god Forstaaelse med hinanden for Guds Riges Fremme i Menighed og Samfund.

De saakaldte „Augsburgs Venners" Forhold til Den Forenede Kirke er væsentlig det samme som ifjor — uforandret og uforbedret. De støtter fremdeles Augsburgboardet i dets syndige Færd og Driver, saavidt det staar til dem, en Splittelsens Gjerning paa snart sagt alle Samfundets Arbeidsfelter. Ved deres Aarsmøde, som holdtes straks efter Samfundets Aarsmøde ifjor i Willmar, Minn., 26de—30te Juni 1895, sees nogle af Samfundets Præster at have været virksomme Deltagere. Det eneste Tilskrang, som synes at have været forsøgt ved Mødet for at faa nogen Rede paa Overdragelsesspørgsmaalet, som ligger til Grund for den Strid, som har hersket Samfundet siden dets Tilblivelse, var Vedtagelsen af en Beslutning saalydende: „Da der hos mange baade Præster og Lægfolk er megen Misforstaaelse og Uklarhed med Hensyn til Overdragelsen af Augsburg Seminar; og da det har stor Betydning for vort Arbeides Fremgang blandt vort Folk, at disse Ting bliver forklaret og forstaaet, saa henstilles til Board of Trustees for Augsburg Seminar snarest muligt at udarbeide en Redegjørelse for Augsburgs Venners Standpunkt i Overdragelsessagen." (Beretning 1895, Side 47, 10.)

Det ikke lidet vanskelige Hverv, som denne Beslutning paalægger Augsburgboardet, er vistnok af let forklarlige Grunde neppe udført endnu, da der — saavidt vides — ikke fra Boardets Haand er udkommet nogen saadan „Redegjørelse for Augsburgs Venners Standpunkt i Overdragelsesspørgsmaalet". Hvad imidlertid „Augs-

burgs Venners" Standpunkt end kan være i dette Spørgsmaal, saa har ialfald Augsburgboardets Standpunkt i dette Spørgsmaal hidtil været, at hindre Den Forenede Kirke fra at komme i Besiddelse af den Eiendom, hvortil Den Forenede Kirke ved Konferentiens Beslutninger har havt og har moralsk og juridisk Ret. Der er Grund til at antage, at en større Del af „Augsburgs Venner" ikke deler Standpunkt med Augsburgs Board i dette Spørgsmaal.

Augsburgboardet har — saavidt vides — ikke taget noget Skridt til en fredelig Løsning af Eiendomsspørgsmaalet ved en ubetinget Overdragelse, og der er liden Haab om, at Boardet selvmindst vil gjøre det i den nærmeste Fremtid.

Den Forenede Kirke har nu i samfulde seks Aar ventet paa, at Augsburgboardet skulde opfylde den Pligt, som var det paalagt af Konferentien. Den har troligt søgt ved alle fredelige Midler, som stod til dens Raadighed, at bevæge Boardet at efterkomme denne Pligt. Den har til alle Tider og paa alle Maader, som ikke direkte kunde skade dens legale Ret til Eiendommen, søgt at ordne Forholdet saa, at den uden Rettens Mellemkomst kunde komme i ubetinget og uindskrænket Besiddelse af sin Skoleeiendom, men alt og alle Ting har været forgjæves indtil denne Dag. Augsburgboardet har ikke villet gaa ind paa nogen af de af Den Forenede Kirke anviste fuldtud lovlige Maader at ordne Eiendomsforholdet paa. Augsburgboardet har ikke overdraget ved Skjøde — som Foreningsartiklerne paa et Sted antyder; det har ikke villet gaa ind paa den bekjendte Pattee og Bacon Plan, hvis praktiske Gjennemførelse og legale Gyldighed Boardet ikke har kunnet benegte, ligesaalidt som det har villet efterkomme Konferentiens tidlige Be-

slutning om at amendere Augsburgs Inkorporationsartikler saaledes, at Den Forenede Kirke kunde vælge Boardet, ligesom Konferentsen før havde gjort. Augsburgboardet har i Konferentsens Tid flere Gange efter Konferentsens Bemyndigelse amenderet Augsburgs Inkorporationsartikler, og efter Foreningen i 1890 har Boardet selvbestaltet og egenraadigt flere Gange amenderet nævnte Inkorporationsartikler, men det Amendement af Inkorporationsartiklerne, som Konferentsens sidste Beslutning paalægger det, har Boardet hidtil ikke efterkommet.

Omendskjønt Den Forenede Kirke ikke var pligtig dertil, saa har den dog for at afværge Mistillid, tilfredsstille udtalte Ønsker, rydde af Veien Hindringer og for saavidt muligt at imødekomme enhver for Freds Skyld mange Gange og paa mange Maader indgaaet paa sterke Forpligtelser med Hensyn til Augsburgs Vedligeholdelse og Drift og dets Professorfonds rette Anvendelse, men alt og alle Ting har været forgjæves. Boardet og dets Tilhængere har kun taget Anledning af sin Stilling til at gribe forstyrrende ind i Den Forenede Kirkes Arbeide i Præsteskolen, Præsteordinationen, Indremissionen, Hedningemissionen og i Menighederne.

Hvorlænge Den Forenede Kirke skal taale en saadan Indgriben i Eiendomsret og Arbeidsret uden at gribe til kraftigere Forholdsregler for at standse den, er et Spørgsmaal, som uafviseligt kræver sin Besvarelse ved dette Møde.

I Henseende til Eiendomsretten har der været kun en Mening inden Samfundet. Bortseet fra en Del inden den saakaldte Minoritet har ingen næret nogen Tvil i saa Henseende. Men med Hensyn til de Midler, som skulde bringes i Anvendelse og den Maade, hvorpaa man

skulde gaa frem for at komme i fuld, ubetinget og uforstyrret Udøvelse af denne Ret, har noget forskjellige Meninger villet gjøre sig gjældende. En Del har ment, at den korteste og sikreste Vei til Opnaaelsen af fuld og uindskrænket Kontrol over Augsburg Seminar vilde være at indanke Sagen for den verdslige Domstol. Den større Del derimod har haandhævet den Anskuelse, at Forholdet burde søges ordnet paa mindelig Maade uden Rettens Mellemkomst, og at der ialfald ikke burde gribes til kraftigere Forholdsregler, førend al mulig Imødekommenhed, Formaning og kristelig Tugt viste sig frugtesløs. Vel har førstnævnte Opfatning fra Tid til anden ytret sig med stedse stigende Kraft, men sidstnævnte har dog hidtil været den raadende.

Grundet paa et utilstrækkeligt Kjendskab til Overdragelsesspørgsmaalets juridiske Side har der tildels især i Begyndelsen været bibragt enkelte den feilagtige Forstaaelse, at Augsburgboardet kunde hindre Den Forenede Kirke fra at udøve sin Ret, saafremt det vilde benytte sig af mulige Lovkneb. Dels som Følge af denne Forstaaelse, og dels fordi man af et prisværdigt Hensyn til de svagere i det længste har kviet sig for at søge Domstolenes Kjendelse, har der ogsaa været dem, som for Freds Skyld har været tilbøielige til at give Afkald paa Eiendommen, saafremt Augsburgboardet ikke godvilligt vilde indrømme Den Forenede Kirke fuld og ubetinget Kontrol over samme. Mod denne, som det synes, mere kristelige Betragtningsmaade er det med ikke liden Ret gjort gjældende, at en saadan godvillig Opgivelse af en Den Forenede Kirke hjemlet Ret til fuld Besiddelse af Eiendommen saa langt fra vilde sikre Samfundet den attraaede Fred, at den netop derved vilde endnu mer forstyres, at en saadan Overgivelse paa Naade og Unaade vilde

være Utroskab mod Konferentsen, som har betroet Den Forenede Kirke denne Eiendom til Forvaltning, samt at en saadan blodagtig Eftergivenhed, hvor det gjælder Ret og Sandhed, fremfor alt vilde være Utroskab mod Kirkens Herre, som i dette Tilfælde har sat Den Forenede Kirke til Husholder over disse jordiske Midler, forat de kan anvendes i hans Tjeneste til hans Kirkes Vel og Velsignelse. At komme Marken og lade de Midler, som Gud ved Konferentsen har givet Den Forenede Kirke til helligt Brug, falde som Bytte i Hænderne paa dem, som ingen Ret har til at besidde dem, uden endnu at gjøre et Forsøg paa at redde, værge og værne om dem, vil nedre tilfredsstille den kristelige Pligtfølelse inden Den Forenede Kirke.

Det er selvsagt, at Opmærksomheden allerede er henledet paa en fornylig i „Lutheraneren" i norsk Oversættelse offentliggjort juridisk Betænkning, givet af Advokaterne A. Ueland og E. Coven af Minneapolis angaaende Den Forenede Kirkes Ret til at kontrollere Augsburg Seminarium.

Ifølge offentliggjort Rapport er Betænkningen indhentet og bragt til Publikums Kundskab ved en Komite, der i sin Tid har været udnævnt af enkelte Mænd i Den Forenede Kirke. Som saadan er Betænkningens Tilblivelse forsaavidt en Privatsag. Men som et i Den Forenede Kirkes Interesser offentliggjort Dokument kan Betænkningen paa flere Maader komme Samfundet tilgode, hvorfor de samfundsinteresserede Mænd, der med ikke lidet Arbeide og Udlæg har indhentet den, har gjort sig fortjent til Samfundets Tak.

Som et Resultat af to dygtige og vaalidelige Advokaters grundige Undersøgelser af et vigtigt og længe omstridt Spørgsmaal, vil denne Betænkning altid være af

blivende Værd for Den Forenede Kirke. Paa en klar og grei Maade stiller Betænkningen Eiendomsspørgsmaalet i den rette historiske Belysning, og fremgaar det heraf, at Konferentsen havde uindskrænket Eiendomsret til Augsburgs Seminariums Bygninger, Grundeiendom og Fond; at den som saadan uhindret udøvede sin Ret ved en fuld, ubetinget og uhindret Kontrol; at den hvert Aar valgte sine Trustees ifølge de i Augsburgs Inkorporationsartikler hjemlede Rettigheder, og at de saaledes valgte Trustees til alle Tider og i alle Maader styredes i sin Forvaltning af de dem betroede Midler af Konferentsens Beslutninger, saaledes som de i Medfør af Statens Love var pligtige til at gjøre, og at de som Trustees efterkom Konferentsens Beslutninger i alt og alle Ting, undtagen Konferentsens sidste Beslutning, som bestemmer, at Boardet skulde amendere Inkorporationsartiklerne saaledes, at Den Forenede Kirke skulde vælge Trustees for Augsburg paa samme Maade som Konferentsen havde valgt Trustees for Augsburg Seminarium. Endvidere paaviser Betænkningen, at Den Forenede Kirke ved Foreningen i 1890 ifølge Konferentsens ofte gjentagne Beslutninger iklædtes de samme Rettigheder, som Konferentsen op til den Tid havde havt i Henseende til al Konferentsens Eiendom; at Den Forenede Kirke som en Følge heraf fra den Tid af har været og er berettiget til fuld og uindskrænket Eiendomsret til Augsburg Seminarium og fuld Kontrol over samme, samt at Augsburgs Trustees ikke har nogensomhelst Ret til at stille Betingelser for Overdragelsen af Eiendommen til Den Forenede Kirke, ligesaalidt som Den Forenede Kirke er pligtig til, for at komme i Besiddelse af Eiendommen at indgaa paa nogensomhelst Forpligtelser lige overfor Augsburg Seminariums Trustees.

Betænkningen bekræfter saaledes, hvad Den Forenede Kirke som saadan altid har fastholdt, og hvad den i alle sine Beslutninger har haandhævet, at den har Ret til uindskrænket og ubetinget Kontrol over Augsburg Seminarium med Bygninger, Grundeiendom og Fond paa samme Maade som Konferentsen, og at Augsburgboardet ikke har Ret til at stille Betingelser for Overdragelsen af Eiendommen. Den Forenede Kirke har derfor aldrig villet indgaa paa nogen saadan Betingelse, omend den paa anden Maade har søgt at imødekomme Boardet, saa langt den har kunnet, for om muligt at opnaa en fredelig Løsning af Eiendomsspørgsmaalet.

Hvorvidt Den Forenede Kirke vil befølge den i Betænkningen udstukne Vei, vil dette Aarsmøde overveie og bestemme. Sagens Vigtighed kræver imidlertid, at der tages tilbørlig Hensyn til saavel Eiendomsrettens Bevarelse som til de Følger, som en paagaaende Fremgangsmaade muligens kunde fremkalde saavel for Samfundet som for de enkelte inden Samfundets Menigheder.

Med Hensyn til „Augsburgs Venner" ialmindelighed bortseet fra Eiendomsspørgsmaalet vil Aarsmødet have at træffe Bestemmelser sigtende til en Ordning af Forholdet mellem dem og Den Forenede Kirke, saavidt dette lader sig gjøre. Hidindtil har Samfundet saavel som „Augsburgs Venner" havt lidet Udbytte af de Tilnærmelser, som maatte have været gjort, og der har ikke manglet paa dem, som altid var rede til at give Samfundet al Skyld for, at der ikke straks blev Fred og god Forstaaelse. De fleste inden Samfundet har dog forstaaet; men andre har ikke villet eller kunnet forstaa, at Stridens Aarsag er Augsburgboardets synd ige Forhold i Eiendomsspørgsmaalet, og at gjensidige Forhandlinger ikke kunde føre til noget heldigt Resultat, saalænge

„Augsburgs Venner" i den Hensigt at støtte Augsburgboardet gjorde Krav paa Anerkjendelse, dels som Konferentsen, dels som Part i Foreningsfagen og dels som Eiere af Augsburg Seminar med Krav paa Betingelser for Overdragelse af Eiendommen. Den Forenede Kirke har ikke kunnet indrømme dem en saadan Anerkjendelse. „Augsburgs Venner" er ikke Konferentsen. „Augsburgs Venner" er ikke en af de kontraherende Parter i Foreningsfagen. „Augsburgs Venner" er ikke Eier af Augsburg Seminar og har ingensomhelst Ret til at stille Betingelser for Overdragelse af en Eiendom, som ubetinget tilhører Den Forenede Kirke. Det kunde forventes, at de havde villet vide, at Den Forenede Kirke ikke kunde indrømme dem den attraaede Anerkjendelse uden at gjøre sig skyldig i Usandhed og tilføie sig selv og sin Sag ubodelig Skade. Alligevel har Samfundet maattet høre ondt, fordi det ikke kunde indlade sig i Forhandlinger paa saadant Grundlag.

Skulde der imidlertid endnu findes nogen rimelig, retfærdig og fuldtud betryggende Maade, hvorpaa et sidste Forsøg paa Opgjør og Fred kunde foretages, saa vilde det være ønskeligt og ret at gjøre, hvad gjøres kunde, for at gjenoprette Broderforholdet.

Fra Formanden for en af „Augsburgs Venner" valgt Fredskomite er modtaget en Skrivelse med Begjæring om, „at Aarsmødet tilsætter en lignende Komite, saa broderlige Forhandlinger sigtende til endeligt Opgjør af forhaandenværende Forviklinger kunde paabegyndes snareft muligt."

Den Forenede Kirke har ikke stiftet Ufred, og den vil holde Fred med alle Mennesker, saavidt det staar til den, og, forsaavidt som Eiendomsspørgsmaalet sættes ud af Betragtning, og en fuldt betryggende Forhandlingsgrund

kan findes, saa er det tilraadeligt, at Samfundet træder i Underhandlinger med den af „Augsburgs Venner" tilsatte Fredskomite. Antagelig kunde dette bedst ske paa den Maade, at Aarsmødet, saafremt Board of Trustees for Augsburg Seminarium vælges, tilsætter en Fredskomite, som bliver staaende hele Aaret.

Saafremt Augsburgboardet overgiver Eiendommen godvilligt og uden Rettens Mellemkomst til det af Den Forenede Kirke valgte Board of Trustees for Augsburg Seminarium, saa bør denne Komite være bemyndiget til at træde i Underhandlinger med „Augsburgs Venners" Fredskomite til Opgjør af alt, hvad der endnu maatte befindes at staa Den Forenede Kirke og „Augsburgs Venner" imellem, og bør Komiteen raportere desangaaende til næste Aarsmøde, som da paa Grundlag af denne Raport fatter afgjørende Beslutninger angaaende Opgjør af alt Mellemvær og Udjævning af alle Forviklinger.

Forrige Aarsmøde besluttede at sætte 12 Menigheder under Tiltale for usandfærdige Beskyldninger mod Samfundet, Brud paa dets Konstitution og syndig Meddelagtighed i Augsburgboardets Handling i Overdragelsessagen.

Officielt Svar paa sidste Henvendelse er, med Undtagelse af et ugunstigt Svar fra en Menighed, til Dags Dato ikke indløbet. Det vil derfor blive dette Aarsmødets Pligt at handle i denne Sag med hver Menighed i Overensstemmelse med forrige Aarsmødets Beslutning, dog saaledes, at der ved Beslutning af Aarsmødet gives angjældende Menigheders lovligt valgte og af Aarsmødet anerkjendte Repræsentanter en vis fastsat Tid til at føre sine respektive Menigheders Forsvar for Aarsmødet, inden Sagen endelig afgjøres.

Saa tungt som det kan være for Samfundet at løse

kirkelig Forbindelse med nogen Menighed, saa kan det dog i dette Tilfælde ikke undgaaes, saafremt der ikke gives Erklæring om, at paaankede Menighedsbeslutning er tilbagekaldt. Den Forenede Kirkes Aarsmøde kan ikke være tilfreds med noget mindre end en fuld, ubetinget Tilbagekaldelse, da omhandlede Menighedsbeslutning stiller Sagen saaledes, at enten maa Menigheden ubetinget tilbagekalde samme, eller saa maa Den Forenede Kirke paatage sig og godkjende Beskyldningen for at have brudt Foreningsartiklerne, sanktionere Menigheders Konstitutionsbrud og finde sig i, at Menigheder i Samfundet gjør Fællessag med dem, som vitterlig skade Den Forenede Kirke baade med Hensyn til dens Eiendom og dens Arbeide.

Tilbørligt Hensyn til gavnlig Tugt og Orden inden Samfundet saavelsom Agtelse for Samfundet kræver af dette Aarsmøde en fast og bestemt Optræden i denne Sag.

I denne Forbindelse gjøres opmerksom paa det ønskelige i, at Forslag til Amendement til Den Forenede Kirkes Konstitution Art. III, § 3 til nærmere Bestemmelse af Fremgangsmaaden i disciplinariske Tilfælde antages ved dette Aarsmøde som hvilende Forslag til næste Aarsmøde.

I den Hensigt saa vidt muligt at afværge mulige Tilfælde af Samfundstugt, turde det under forhaandenværende Forholde være nødvendigt og paakrævet, at dette Aarsmøde vedtager Beslutninger, der kunde tjene til betimelig Advarsel for Medlemmer af Samfundet i Hensseende til Deltagelse i Oppositionsarbeide mod Samfundet.

Det tør forudsættes mindre kjendt inden Samfundet endnu, at en Del Præster, Professorer og andre Medlem-

mer af Den Forenede Kirke har sluttet sig sammen til en Konferents, som skal kjendes under Navnet: „The English Conference of The United Norwegian Lutheran Church of America." Denne Konferents, der bestaar af Medlemmer, der i alle Henseender vil søge Samfundets bedste, har sat sig til Opgave at fremme det engelsklutherske Arbeide inden Samfundet og i det heletaget at vaage over Samfundets Interesser under den nu indbrydende sproglige Overgangstid.

Tilsidst et Par Ord til Afsked. Min Embedstid er slut. Det har været mig forundt at faa tjene Den Forenede Kirke som dens Formand siden dens Stiftelse i 1890. Det har været 6 tunge Tjenesteaar. De var saa meget tyngre for mig disse Aar, fordi Striden kom saa snart og gjorde alt vanskeligere, og jeg var ikke øvet i Strid; og saa var der saameget Arbeide at udføre i det store Samfund, og jeg magtede saa lidet. Jeg kjendte, jeg manglede Betingelserne for den vigtige Gjerning, som var mig betroet, og derfor blev det saa tungt mangen Gang. Og saa var det Skuffelserne — de bitre Skuffelser — som kom saa ofte og saa mange og saa forskjellige, og jeg havde for lidet Tro og Haab, og saa blev det tungt for mig, hvad der kunde været let for en anden. Men jeg var ikke alene, som havde det tungt. Alle, som mente det ærligt og vel med Foreningen og Den Forenede Kirke, bar trolig Byrderne med, og deri var der Trøst og Hjælpelse. Ak, hvor lidet anede vi ikke — vi glade Kirkens Børn at Trængslerne skulde komme saa snart, saa mange og saa skarpe. Vel maa den arge Samfundsfiende have havt meget imod Foreningen i 1890, siden han har raset saa ganske grusomt imod Den Forenede Kirke paa alle Maader siden dens Tilblivelse. Vi ved, han er imod al Forening paa Sandhedens

Grund. Bedre synes han om Partier og Splittelser. Og saa kan det vel være, at hvert af de forenede Samfund har baaret med sig nogen usonet Samfundssynd ind i Foreningen, og da var det ikke at undres over, at Lutringens Smerter kom. Maaske var det ogsaa fælles for os alle i vor barnlige Glæde over Foreningen, at vi fristedes til nu og da at huse en Stormandstanke med Lyst til at tælle Folkene. Dette kunde staa i Veien for Fremskridtene af Sandhedsvirket og den inderlige Forening med Gud, og derfor maatte det bort paa en saadan Maade, at vi alle kunde ydmyges, blive ædruelige og smelte mere sammen med Gud og med hverandre. Derfor kom det tunge og trængselsfulde. Gud havde en Simei, som bandede hans Tjener. Han havde ogsaa nu dem, som fik det lidet misundelsesværdige Hverv at bande Den Forenede Kirke, medens den græd, spottet og haanet og værst forfulgt af sine egne.

Men Gud var ataat. Han overgav os ikke i Fiendehaand og lod ikke Spotterhæren nyde ublandet Skadefryd. Herren havde Behag i Kirkefreden, som stiftedes i 1890. Det har han hele Tiden vist ved at hjælpe os frem, naar der ingen var, som vidste Raad eller Hjælp. Hidindtil har Herren hjulpet. Ogsaa mig, det ringe Redskab, har han bevist megen Naade. Hans Navn være priset! Menigheder, Præster og Lærere, blandt hvilke jeg har færdes i disse 6 Aar, bringer jeg idag min hjertelige Tak. Vi har delt mange Kirkeglæder og Kirkesorger sammen, og dette har bundet os til hinanden, saa nu er det tungt at skilles. Men det maa ske. Det er nødvendigt for mig. Jeg er træt, og min Helbred har lidt meget i disse Aar. Og saa føler jeg, at jeg ikke kan gjøre Arbeidet, som jeg vilde, det skulde gjøres i Den Forenede Kirke. Samfundet trænger en Mand med

Aand og Kraft, megen Visdom, megen Kjærlighed og megen Taalmod og Udholdenhed. Dette Aarsmøde faar derfor se sig om blandt sine Mænd efter en saadan. Det skal ikke behøve at lede længe. Herren har selv udseet sig en Mand til at tjene i denne Gjerning.

Samfundet vil vist tilgive mig alle mine Feil og Skrøbeligheder i Gjerningen. Viljen havde jeg til at gjøre alt ret og godt; men Evnen fattedes mig. Jeg rak ikke længere frem. Det holdes mig tilgode. Og saa endelig en hjertelig Tak til Brødrene, som trofast stod mig bi med Raad og Daad i Forbøn og megen Kjærlighed. Gud signe eder alle! Tak, ogsaa I, som slog mig. I har været mig til megen Velsignelse, som Riset i en kjærlig Faders Haand. Give det Gud, at Riset ikke paa vanlig Vis maatte brydes, naar det er brugt.

Den Forenede Kirke vil ved Guds Hjælp naa saalangt frem ved dette Møde, at den i Ydmyghed og fuld Selvagtelse kan begynde at arbeide friere og kraftigere i Herrens store Kirke. Den har været og er indtil denne Dag et Modsigelsens Tegn. Denne Stilling foragte den ikke. Den har' faaet den af ham, som selv er en Anstødssten og en Forargelseklippe. Som saadan staar Den Forenede Kirke midt inde i den hedeste Kamp. Maatte den altid staa der. Midt imellem Bogstavens aandløse Væsen paa den ene og Svermeraandens formløse Væsen paa den anden Side, rettende sine Vaaben til Forsvar for ortodoks Pietisme mod begge Sider, altid rede til at forsvare den gamle Tro, som er af Gud fostret af Aanden i Kristus Jesus ved Ord og Sakrament. Saaledes bygge den ved Aandens Kraft Kristi sande Kirke, og saaledes væbnet værge den Kirken, indtil Herrens Dag kommer med Seier og evig Kirkefred.

Eau Claire, Wis., den 1ste Juni 1896.

Til Aarsmødet 1897.

Til Aarsmødet for Den forenede norsk lutherske Kirke i Amerika!

Naade og Fred!

Den forenede Kirke er et Samfund af Menigheder. Disse Menigheder har af indre Trang og i kristelig Frihed sluttet sig sammen og dannet Samfund, fordi de bekjende den samme Tro, det samme Haab, og har den samme Opgave.

Deres fælles Formaal er ifølge Samfundets Konstitution „at arbeide til Guds Riges Udbredelse og Befæstelse blandt vore Landsmænd i Amerika ved at samle og ordne lutherske Menigheder, hjælpe disse til at faa Prester og Lærere, fremelske den kristelige Lægmandsvirksomhed samt drage Omsorg for Guds Ords rigelige Udbredelse ogsaa blandt Jøder og Hedninger, ved en kraftig Deltagelse i det af Gud befalede Missionsarbeide.

Til disse Formaals Opnaaelse forpligter Samfundets Medlemmer sig til at bistaa hverandre efter bedste Evne med Raad og Daad."

Alle Sager vedkommende dette Arbeide og de dermed forbundne Forpligtelser afgjøres af Menighederne i Fællesskab.

Det er for at raadslaa om og afgjøre saadanne Fællessager, at Menighederne gjennem sine Repræsentanter kommer sammen til Aarsmøde.

Til et saadant Møde er vi da ved Guds Naade atter samlet. Det er min Pligt som dette Samfunds Tjener at forelægge Mødet de Fællessager, der henhører til det Omraade, som det er givet mig at føre Tilsyn med.

Den første og største Sag er Sjælenes Frelse. For

den har Gud givet sin Søn og Menneskens Søn sit Liv. For denne Sags Fremme arbeider Aanden ved Ord og Daab i Menighederne. For den Sag virker hver Menighed for sig og alle Menighederne i Fællesskab.

Hvor mange Sjæle, der er frelst inden vort Samfunds Menigheder iaar, ved vi ikke; Gud ved det. Men vi ved, at Evangeliet er en Guds Kraft til Salighed for hver den, som tror. Og vi ved, at Evangeliet har været forkyndt. I nogle Menigheder sparsomt, men i de fleste rigelig. Derfor ved vi ogsaa, at mange Sjæle er frelst iaar.

Der har været Vækkelse i mange Menigheder. I saadanne Menigheder er mange Sjæle frelste. Men ikke bare der. Ogsaa i de Menigheder, hvor der kanske har været liden opsigtsvækkende Bevægelse, er Sjæle blevne frelste. Det Liv, som er skjult med Kristo i Gud, tændes ofte saa stille og uformerkt i Hjerterne, at hverken Presten eller Menigheden kan holde Regning med det. Gud være lovet, fordi det er saa! Derfor bør ingen knurre og tænke, at Arbeidet er frugtesløst, fordi om han ikke altid faar se Ildtungerne dale ned. I alle Menigheder, hvor Guds Ord læres purt og rent og Sakramenterne rettelig forvaltes, der frelses Sjæle. Derfor vover vi at sige det til Guds Ære og alle rette Arbeidere til Opmuntring, at mange Sjæle er frelst inden vore Menigheder iaar. Var de samlet med os alle de, som iaar har fundet Livet i Gud, saa skulde vi ikke finde Lokale stort nok for vort Møde.

Arbeidet for Sjæles Frelse koster Menighederne og Samfundet megen Anstrengelse og mange Penge, men Arbeidet lønner sig. Det har svaret sig godt iaar, takket være Gud.

Der er nogle Mænd, der er udgangne fra os, som

siger om vore Menigheder, at de er døde Menigheder. De tar Munden for fuld og beskjemme Guds Navn. Gud har da faat udrette noget ved sit Ord i alle disse Naadens Aar. Men det er sandt, det staar ikke saa godt til hos os i aandelig Henseende, som det skulde. Vi har intet at rose af. Af Naade er vi det, vi er, og Guds Naade mod os har ikke været forgjæves. Det kunde vel været bedre hos os, hvis vi havde arbeidet bedre og mer, end vi har gjort. Vi for vor Del vil bede Gud om Tilgivelse og saa give os til at arbeide ivrigere. Men vi vil ikke finde paa noget nyt. De gamle Midler — Ord og Sakrament — og den gamle Kirkeorden er god nok. Der er endnu ikke opreist nogen Profet iblandt os norske Lutheranere, som kan give os bedre Midler og bedre Orden. Det er bare vi, som er for sløve. Vi maa vnges op igjen af Herrens Aand. Maatte det ske! Saa fortsætte vi i Aandens Kraft og ædruelig Iver at prædike Guds Ord — Lov og Evangelium — i Overensstemmelse med vor lutherske Bekjendelse og forvalte Daab og Nadverd efter Kristi Indstiftelse og vor lutherske Kirkes Skik og Orden. Saa ved vi, at Sjæle frelses og Guds Navn æres. Da skabes nye, sunde, velskabte Mennesker, som er duelige til al god Gjerning i Menigheden. Da vinder Menigheden sin rette Skikkelse, saa at den holder Tugt og Orden og løber ikke efter Mennesker, der farer med Nyhedskram, men lever i stille aandelig Blufærdighed, som det sømmer sig Kristi Brud.

Nei, vi trænge ikke andre Midler og anden Arbeidsmaade end vore troende Fædre. Men Gud give os mer af den Aandens Kraft, de havde. Derfor passer det sig bedst for os at bede:

„O Helligaand, for dig, vor Skat,
Vi græde Dag og Nat.
Kom, giv os samme Lys og Kraft,
Vor' Formænd før har havt,
Da Kristendommen stod
Som Træ med sterkest Rod
Og Krone fuld af Frugters Sne
Og Purpur! Lad det ske!"

Der er megen Trang til at høre Ordet i vore Menigheder. Præsterne siger i sine Indberetninger, at Søgningen til Guds Hus er meget god for det meste. Heri er Haab om bedre Tider.

De fleste Præster sørger over, at der er saa liden Nadverdgang i deres Menigheder. Dette er en gammel Præstesorg, og det vel med Rette, for det er et betænkeligt Tegn, men netop et Dødstegn er det da vel hellerikke i alle Tilfælde. Tegn paa Vanekristendom er det ialfald ikke. Hvor Vanekristendommen er rigtig sterk, pleier gjerne Nadverdsøgningen ogsaa være sterk. Aarsagen er vel dels ligefrem Ligegyldighed, dels uberettiget Frygt for Nadverdnydelsen. Med de første blir det ikke bedre, før de komme i Syndenød, de andre trænger evangelisk Undervisning og vedblivende Indbydelse og Opmuntring til at komme til Guds Bord.

Med Børnenes Undervisning i Guds Ord bærer det fremover lidt. Aarsmødets Paamindelser, Præsters og Læreres Formaninger, Skolelærerseminariet og Lærermøderne har vakt Forældre og Menigheder til Eftertanke. De begynder at faa Forstand paa, at Børnene trænger til Kundskab i Guds Ord — mer end til Mad og Drikke og Klæder og engelsk.

Der er ikke mange Menigheder, hvor de er saa ligegyldige, at de hverken har Søndagsskole eller Hverdagsskole. Der burde ikke findes nogen slig Menighed. No-

gen Skole for Børnene burde der være i enhver Menighed, om det var aldrig saa lidet til at begynde med.

I mange Menigheder er der baade Søndagsskole og Hverdagsskole, saa meget man af Tid og Penge har Raad til, og det har de stor Velsignelse af, for Frelseren siger, at „saa meget, som I har gjort mod en af disse mindste, som tror paa mig, det har I gjort mod mig". Dette er greie og gode Ord, som baade Forældre og Menigheder bør lægge sig paa Sinde.

Arbeidet for Sjælenes Frelse beror ikke saa lidet paa Forholdet mellem Menigheden og Presten. Er det godt, saa fremmes Arbeidet, er det daarligt, saa hemmes det. Ialmindelighed er det nokſaa godt i Menighederne i denne Henseende, undtagen hvor Menigheden og Presten staar imod hinanden i Samfundssager. Der er Forholdet saa daarligt, som det kan være. Heldigvis er det ikke mange saadanne Tilfælde nu. Nogle Menigheder har maattet tage kraftigt i for at redde sig selv fra Undergang. Det er at haabe, at alt jesuitisk Arbeide snart er slut i vore Menigheder. Det hører ikke hjemme i den lutherske Kirke.

Fortegnelsen over Samfundets Præster trænger en gjennemgaaende og forsigtig Revision. Til at udføre dette Arbeide vil det være nødvendigt at vælge en Komite til Eks. af tre Medlemmer, der er bedst kjendt med Præsternes Forhold og Stilling i Samfundet. Denne Komite burde bemyndiges til at handle paa Samfundets Vegne i Overensstemmelse med Aarsmødets Beslutning i den Sag.

Antydningsvis kan anføres, at følgende burde strykes:

1. Præster, der har nedlagt Embedet og er indtraadt i en anden Livsstilling.

2. Præster for Menigheder, der er udtraadt af Samfundet.

3. Præster, med hvem Menighed, der staar i Samfundet, har hævet sin Forbindelse.

4. Præster, der betjener Menighed, der er opstaaet ved Splittelse af nogen Menighed, der staar i Samfundsforbindelse med Den Forenede Kirke.

5. Præster, der betjener Menighed, som er organiseret inden en Samfundsmenigheds lokale Grænser.

6. Præster, der bevisligt har overtraadt Samfundets Konstitution uden efter Formaning af Samfundsbrødre at ville erkjende sin Feil og rette paa sit Forhold.

Til vor dybe Bedrøvelse fortsætter de hidtil saakaldte „Augsburgs Venner" sin Kamp mod Den Forenede Kirke. Det gamle Augsburgboard, der vitterligt er Ophavet og Drivkraften i den fiendtlige Bevægelse mod Samfundet, holder fremdeles krampagtigt fast paa Samfundets Eiendom og vil ikke overgive den.

Det af Samfundet valgte Board of Trustees for Augsburg Seminarium henvendte sig i betimelig Tid til det fungerende Board med Anmodning om at overgive Eiendommen i Mindelighed. Sidstnævnte Board kunde afværget Rettergang og svaret vort Kirkefolk for en fortsat Strid om Eiendommen. Men vort Boards Henvendelse blev modt paa samme Maade, som alle tidligere Henvendelser i den Sag. Dermed var det sidste Haab om godvillig Overdragelse af Eiendommen for bestandig udslukt. Der var ingen anden Udvei til at søge Eiendommen reddet for Samfundet, end ved at overgive Sagen i Rettens Hænder. Der hviler den nu, indtil Dom falder. Det er smerteligt, at det er kommet dertil, men saa vidtrækkende, som det er at maatte paakalde Øvrighedens Hjælp til at skifte Ret mellem os, saa har begge Parter

ialfald den Tilfredsstillelse, at Sagen dermed faar sin endelige Afgjørelse, saa at Strid om Eiendommen kan ophøre.

Udfaldet faar da blive, som det vil. Samfundets Ret til Eiendommen er ikke tvilsom, og vor Tillid til en retfærdig Dommers Anerkjendelse af denne Ret giver os det bedste Haab om, at Ret og Retfærdighed tilslut skal seire ogsaa i denne bedrøvelige Sag.

De Menigheder, som var tiltalt for at have forsyndet sig mod Samfundet, og som efter gjentagne forgjæves Formaninger ved forrige Aarsmøde atter blev givet en forlænget Betænkningstid indtil den 1ste Januar d. A., har ogsaa forøget Samfundets Smerte ved at skuffe dets Forventninger om at rette paa sit Forhold og blive staaende i Samfundet.

Ifølge Beslutning fra ifjor er disse Menigheders formelle Forbindelse med Den Forenede Kirke hævet fra nævnte Datum at regne.

Foruden disse Menigheder har det lykkedes Lederne ved en fortsat Agitation at formaa nogle flere til at udtræde af Samfundet. Talt er der indsendt omtrent tyve Udmeldelser.

Saa nedslaaende, som det er at modtage disse Udmeldelser, saa er de dog ikke uventet. Kun Antallet er uventet — lidet. Samfundet bør imidlertid gjøre sig fortrolig med, at flere Udmeldelser vil paafølge. Men Samfundet kan ogsaa i Tillid til kristne Menigheders Selvstændighedsfølelse være forvisset om, at Antalelt af de Menigheder, der blindt lader sig lede „Veien ud" paa en saadan Skraaplan, altid ved Guds Naade vil blive uventet — lidet. Saa langt er ialfald de fleste Menigheder naaet frem i kirkelig Udvikling og Fasthed, at de ikke for

nogle Personers og lidt Trængsels Skyld lader sig flytte ind og ud af et Kirkesamfund eftersom Veiret veksler.

Imidlertid har Udviklingen ført frem til fuld Klarhed over Stillingen. Kampen mellem Majoritet og Minoritet angaaende Eiendomsoverdragelsen er faktisk udkjæmpet. „Augsburgs Venner" er i disse Dage traadt frem i Lyset i Navnet „Frikirken". „Frikirken" er ifølge de Regler, den har villet give sig, ikke et Kirkesamfund, men en „Forening". Det er dog Meningen, at den skal træde i Stedet for et Kirkesamfund og udfylde et Kirkesamfunds Plads. Men et saadant Samfund har „Augsburgs Venner" været, siden de organiserede sig i 1893. De er, hvad de har været siden den Tid, og de har været, hvad de er: et Samfund for sig selv — omend ikke et kirkeligt Samfund.

Ved Antagelsen af disse Regler er der ikke indtraadt nogen væsentlig Forandring i organisatorisk eller praktisk Henseende. „Augsburgs Venner" har handlet paa samme Maade, som Reglerne foreskriver, siden de organiserede sig. Forskjellen er kun, at de hidtil har havt Reglerne som en uskreven Lov, nu har de sat dem paa Papiret.

Men dermed er det ogsaa godtgjort, at vort Samfund faktisk har været splittet siden 1893, og at Augsburgerne — ialfald Lederne — bærer Skylden for Splittelsen. Der er mange, maaske de fleste af dem, der sympatiserer med Augsburgerne, som paa ingen Maade vilde sluttet sig til denne Bevægelse, dersom de havde forstaaet, at Organisationen i 1893 var Oprettelsen af et i alle Henseender nyt Samfund og en Splittelse af Den Forenede Kirke. Nu kan ialfald ingen længer være i Tvil. „Frikirkens" Regler og Augsburgs Venners Organisations tidligere Praksis stemmer ganske overens. Hvad de har

været, er de, og hvad de er, agter de altsaa at være — en religiøs kirkepolitisk Forening under det tillokkende Navn „Frikirken".

„Frikirkens" Regler bestemmer ingen ordnet Repræsentation for Menighederne og giver dem som saadanne ingen betryggende Indflydelse paa Fællessagers Afgjørelse. Præsteskolens Eiendomsret og Bestyrelsesret ligger udelukkende i et Board of Trustees. Menighederne faar skaffe tilveie Midlerne, men ikke eie dem eller bestemme angaaende deres Anvendelse. Boardet afgjør saaledes, hvad der skal læres ved Præsteskolen. Fra denne gaar Indflydelsen i Trossager ud blandt Folket gjennem de Lærere, der udsendes derfra.

Boardet raader for, hvordan Eiendommen skal anvendes, og hvad der skal troes og læres. Det har den afgjørende Myndighed i alle timelige og aandelige Sager.

Men det er Tyranni, Faamandsvælde og Pavedømme under Navnet „Frikirken".

„Frikirken" har sat sig til Formaal at „levendegjøre" og „frigjøre„ „alle" lutherske Menigheder. Den mener sig altsaa i sit Board at sidde inde med Livet og Friheden i den Grad, at den dermed kan gjennemtrænge „alle" lutherske Menigheder. For at øve denne Indflydelse over „alle" lutherske Menigheder, maa „Frikirken" trænge sig ind i Menighederne. For en saadan Indtrængen er der sørget i Reglerne, der bestemmer „Afholdelse af større og mindre Møder, Udbredelse af tjenlig Literatur, Organisation af frikirkelige Komiteer og Foreninger og ved andre Midler, som fra Tid til anden maatte vise sig hensigtsmæssige". (Punkt 3). Men en saadan Indtrængen gjennem planmæssig Agitation kan kun have Menighedernes Sønderrivelse tilfølge. Dette er Levendegjørelsen. Frigjørelsen sker, naar nogen udsplittet Fylking

med Høvding under Navn af Forening eller Menighed forlader en lutherſk Menighed og et Samfund af lutherſke Menigheder og ſlutter ſig til „Frikirken".

Den uundgaaelige Slutning, man kommer til ved at gjennemtænke „Frikirkens" Regler, er, at man vil „levendegjøre" ved at ſønderrive og „frigjøre" ved at tyranniſere „alle" lutherſke Menigheder.

Men ſaa er da dette forhaabenlig Toppunktet af al kirkepolitiſk Udvikling i det godtroende, ofte bedragne norſk lutherſke Kirkefolk i Amerika. Høiere kan man vel ikke vente at naa i denne Henſeende. Dette er dog vel Bygmeſterens Forſøg paa at lægge Kranſen om Taarnſpiret.

Det er paa høi Tid, at hver lutherſk kriſten og hver lutherſk Menighed ſtanſer og ſpørger, hvor langt man er kommen.

Den Forenede Kirke gar ikke paa Akkord med ſaadant hverken for Fiendſkabs eller Venſkabs Skyld. Den ſtaar faſt paa Guds Ords og den lutherſke Bekjendelſes Grund og toner rent Flag. Den gamle lutherſke Lære og den anerkjendte Kirkeorden vil den trolig værne om. Sund Vækkelſe og et varmt Kriſtenliv vil den flittig fremelſke under Bøn til Gud ved de Midler, Gud gav. Men al falſk Lære vil den bekjæmpe, enten den kommer fra den døde Orthodoksismes Leir under Navn af „ren Lære" eller den ſmugles ind med tomme Fraſer om Aandelighed fra Subjektivismens og den falſke Pietismes Drivhus.

Den Forenede Kirke har ſat ſom Motto paa ſit Segl og officielle Organ: „Sandheden tro i Kjærlighed." Dette Skjoldmerke holde den rent! Det betyder, hvad vor Ypperſtepreſt i ſin Bøn har bedet, og hvad han har lært os at bede: „Helliget vorde dit Navn!" Det er: „Guds Navn er vel i ſig ſelv aldeles helligt, men vi beder

i denne Bøn, at det ogsaa maa helliges hos os. Dette sker, naar Guds Ord læres purt og rent, og naar vi, som det sømmer sig Guds Børn, lever efter Ordet i et helligt Levnet." Dertil hjælp os, kjære Fader i Himlen!

De, som ikke lærer andre Guds Ord purt og rent og ikke lever efter dette Ord, de vanhelliger Guds Navn iblandt os: derfra bevar os, o himmelske Fader! Amen.

Eau Claire, Wis., den 14de Juni 1897.

Til Aarsmødet 1898.

Til Aarsmødet!

Da Menneskens Søn havde sonet for Verdens Synd ved at lide og dø, opreiste Gud ham fra det døde og gav ham al Magt baade i Himlen og paa Jorden.

Da han besteg Almagtens Trone, befalede han sine Disciple, at de skulde gaa hen og gjøre alle Folk til Disciple ved at døbe dem og lære dem.

Udrustet med den Helligaand og Kraft gik Disciplene ud for at gjøre, hvad Mesteren havde befalet dem.

Som Frugt af deres Virke fremstod Menigheder rundt omkring i videre og videre Kreds.

Hver Kristi Discipel og hver Menighed af Disciple var lydig mod den himmelfarne Konge og fortsatte Gjerningen.

Den arbeidende Discipelmenighed er en ubrudt Kjæde fra den første Pinsedag indtil nu.

Vore Menigheder og vort Samfund er et Led i denne Kjæde.

Vi har den samme Frelserkonge, den samme Opgave og de samme Midler som hine første Disciple og alle Her-

rens Disciplemenigheder indtil denne Dag. Derfor har vi ogsaa den samme Forjættelse som hine, at Kristus vil være med os.

Han har været med os. Han er med os. Han vil være med os.

Vort Arbeide som et Samfund af kristne Menigheder har i det forløbne Aar været det samme som tidligere — at døbe og at lære. Herren har været med i dette Arbeide. Han har vedkjendt sig det — og velsignet det.

Hvor mange døbte, der har været lærvillige Disciple, ved Gud alene, men Samlingen om Ordets Forkyndelse har ialfald været upaaklagelig i de fleste Menigheder. Ordets Kraft har allevegne været kjendt og stadfæstet, og i mange Menigheder har kraftige Vækkelser fundet Sted.

Nadversøgningen er ikke, som den burde være, men den øges efter hvert, som Naadehungeren fremkaldes.

Der er Fremgang i Arbeidet for Børnenes Kristendomsundervisning.

Det er at haabe, at Lærerforeningerne, Religionsskoleforeningerne og Presterne fremdeles vil vedblive at fremholde Religionsskolens Nødvendighed og Velsignelse for vore Menigheder. Deres Bestræbelser har allerede baaret megen Frugt. For at understøtte og paaskynde Arbeidet i Skolesagen antages det, at det vilde være til Gavn og Velsignelse, om Kredsmøderne optog til Behandling saadanne Emner, som kunde være skikket til at vække Menighederne og Forældrene til dybere Erkjendelse af Religionsskolens Nødvendighed — til Eks. „Religionsundervisningens Betydning for Kirkens Fremtid" — „Menighedens Pligt mod Menighedens Børn" — eller lignende.

Vore Menigheder er ikke naaet frem til den Grad af Renhed og Kraft i Liv og Virke, som ønskeligt kunde

være. Men der spores hos dem alle en dybere Erkjendelse af Skrøbelighed og en alvorlig Stræben hen imod en større Fuldkommenhed. I denne Forbindelse tør Pauli Ord være anvendelig ogsaa paa Menigheden: „Ikke at jeg allerede har grebet det eller allerede er fuldkommen, men jeg jager derefter, om jeg og kan gribe det, efterdom jeg og er grebet af Kristo“ (Fil. 3, 12).

Den tunge Dom, som endel Svermeraander flot fælder over vore Menigheder, at de er døde Menigheder, er uretfærdig og bespottelig, fordi den er ikke sand, og fordi den er en Underkjendelse af Guds Aands Arbeide og Frugt i Menigheden.

Menighedernes og deres Presters redelige Bestræbelser for at efterkomme Kristi Befaling vidner dog om, at Kristi Kjærlighed har grebet Hjerterne, og at Kristi Sandhedskraft er kjendt, omend den ikke fuldtud har trængt igjennem til alle Hjerter inden Menigheden.

Ligesaa ubeføiet som hin skjødesløse Dom over Menighedernes aandelige Tilstand er ogsaa den vanemæssige Skjælden paa Menighederne for Mangel paa Offervillighed for Guds Riges Sag.

Lad være, at der endnu er en og anden Menighed, som ikke helt er vaagnet til Erkjendelse af sin Opgave og sin Pligt, og at der er en og anden inden Menighederne, som forsigtigt kryber ind i Egennyttens Skal, naar Offersalmen synges eller Subskriptionslisten nærmer sig; deres Antal formindskes fra Aar til Aar.

Forholdet mellem Den Forenede Kirke og „Frikirken“ er omtrent det samme som før, med den Undtagelse, at Adskillelsen lidt efter hvert træder skarpere frem, baade hvad Menighedernes lokale Grænser saavelsom den kirkelige Praksis i det hele taget angaar.

Det gamle Augsburgboard vil ikke give slip paa Den Forenede Kirkes Eiendom.

Man kunde ventet, at Boardet forleden Høst, da Distriktsretten afgav sin Dom i Favør af Den Forenede Kirke, vilde forhindret Processens Forlængelse ved at underkaste sig den affagte Dom, saa meget mere, som Medlemmer af dette Board gjentagende har erklæret, at det er syndigt at føre Proces; men imod Forventning og tiltrods for sine egne Erklæringer om det syndige i at føre Proces sørgede Boardet for at forlænge Processen ved at indgaa til Højesteret med Appel om fornyet Proces i Underretten.

Udfaldet af denne Appel er endnu ukjendt, men vil forhaabentlig ganske snart blive vedkommende Parter i Sagen meddelt.

Udsendinger fra „Frikirken" har søgt at trænge ind i vore Menigheder under Foregivende af at ville og kunne fremkalde Vækkelse og aandeligt Liv.

Hvor deres Forsøg lykkedes, har det desværre vist sig, at Splid og Splittelse paafulgte. Menighederne faar mer og mer Øinene op for den Kjendsgjerning, at den „nye Kirkeorden" ikke er at foretrække for den gamle. — Det er isandhed smerteligt, at Mænd, der tidligere stod længst fremme i Kampen mod svermerisk Uvæsen i Menigheden og Samfundet, nu anvender sin Evne og Kraft til at rive ned, hvad de tidligere saa mesterligt forstod at bygge op.

Herren vende endnu deres Sind til Fred og deres Fødder til Retfærds og Sandheds Stier!

Stillingen inden den norsk lutherske Kirke, navnlig med Hensyn til de herværende Samfunds indbyrdes Forhold, har, som bekjendt, i de senere Aar været noget nær uforandret.

Efterat Frikonferenserne og Underhandlingerne Samfundene imellem havde baaret sin Frugt i Foreningen mellem Antimissourierne, Augustanasynoden og Konferentsen ved Organisation af Den Forenede Kirke, indtraadte der en Standsning i det kirkelige Foreningsarbeide. — De indre Forviklinger, som opkom inden Den Forenede Kirke, blev en væsentlig Hindring for et fortsat Foreningsarbeide for dette Samfunds vedkommende, og de andre norsk lutherske Samfund, navnlig den norske Synode og Hauges Synode, fandt muligens i de inden Den Forenede Kirke stedfindende Vanskeligheder nogen Grund til at betragte dette Samfund som et mislykket Foreningseksperiment, der kun kunde tjene til Advarsel mod kirkelig Forening, hvorfor der heller ikke fra disse Samfunds Side blev noget gjort for at fremme Foreningssagen, og de kirkelige Foreningsbestræbelser ophørte.

I det forløbne Aar er der dog indtraadt en Forandring i denne Henseende.

Den Forenede Kirke blev ved Guds naadige Hjælp og Bistand forskaanet fra den Ulykke, som mindre velvillige Modstandere spaaede den, og den har indtaget sin Plads blandt Kirkesamfundene som et — som vi haaber og tror — levedygtigt Samfund. Den Forenede Kirke er — takket være Herren — i alle Henseender sterkere og fastere idag end nogensinde før, trods al den bitre Modstand, den har havt fra — snart sagt — alle Hold i disse henrundne Prøvelsens Aar, og den vil ved Guds Hjælp fremdeles blive staaende som et varigt og velsignet Eksempel paa, at kirkelig Enighed og Samhold mellem forenede norsk lutherske Kirkeafdelinger ikke alene er en Mulighed, men en Kilde til Velsignelse.

Den Forenede Kirke er, Gud være priset — nu kom-

men saa langt i Ordningen af sine indre Anliggender, at den med nogenlunde frie Hænder kan optage Arbeidet for kirkelig Forening paa Sandhedens Grund mellem norsk lutherske Samfund i dette Land.

Indledende Skridt i denne Retning er allerede taget, idet at Aarsmødet ifjor besluttede at indgaa til Hauges Synodes Aarsmøde med følgende Henvendelse:

„Den Forenede Kirkes Aarsmøde henstiller i Ærbødighed til Hauges Synodes næste Aarsmøde at nedsætte en Komite af fem til at møde med en lignende Komite af fem fra Den Forenede Kirke, som vælges ved dens Aarsmøde i 1898, til at tage de indledende Skridt til en mulig Forening af de to Samfund." (Aarsb. 1897, S. 227).

Denne Henvendelse blev i Skrivelse af 9de Mai sidstleden skriftlig meddelt Hauges Synodes Formand, Pastor Ustheim.

Hans velvillige Svarskrivelse saavelsom det venskabelige Forhold, hvori disse Samfund især i den senere Tid har staaet til hinanden, lader formode, at Hauges Synodes Aarsmøde nedsætter en saadan Komite, og er det selvsagt, at dette Aarsmøde i Overensstemmelse med anførte Henstilling vælger en lignende Komite.

Maatte dette indledende Skridt føre videre til et for begge Samfund godt og velsignet Resultat!

Foruden denne Tilnærmelse til fortsat Foreningsbestræbelser mellem Hauges Synode og Den Forenede Kirke er der i dette Aar ogsaa indledet Forhandlinger ved Frikonference, særlig med Den norske Synode.

Et Frikonferencemøde blev holdt forleden Høst i Lanesboro, Minn., 15de til 22de September. Ifølge et udførligt stenografisk Referat af dette Møde, som nu foreligger Offentligheden, har Mødet været omfattet med

ikke liden Interesse, saavel hvad Fremmøde som Deltagelse i Forhandlingerne angaar.

Om Udbyttet af denne Frikonference i Henseende til kirkelig Tilnærmelse mellem de konfererende Medlemmer af de forskjellige Samfund, er det vanskeligt og for tidligt at danne sig nogen velgrundet Formening, men i Mødets Beslutning om Tilsættelse af en Komite til Ordningen af et lignende Frikonferensmøde, som bliver at afholde indeværende Aar, kan vi dog spore en gjensidig Trang til en bedre Forstaaelse saavelsom en Tilknytning for Haabet om en endelig Sammenslutning af de norsk lutherske Kirkesamfund, der ialfald hvad kirkelig Bekjendelse angaar, ikke burde staa saa langt fra hinanden og endnu mindre staa hinanden imod.

Herren give, at de Foreningsbestræbelser, som atter er begyndt, maatte som tidligere Bestræbelser af samme Art lede til — en forenet norsk lutherske Kirke i Amerika!

Opmerksomheden henledes paa en Henvendelse fra en den 17de Februar sidstleden afholdt Afholdskongres, tilstillet de respektive norsk lutherske Kirkesamfund med Begjæring om, „at 4de Søndag i November anvendes til Afholdssagens Drøftelse i de respektive Menigheder inden Samfundet".

Dette Aarsmøde kan selvfølgelig ikke bestemme, hvad den enkelte Menighed skal gjøre i saa Henseende, men i Betragtning af det Standpunkt, som dette Samfund ved gjentagende Beslutninger har indtaget i Henseende til Arbeidet mod Drukkenskab og Saloonvæsen, kan Aarsmødet ialfald henstille til Menighederne, at Drukkenskab og Saloonvæsen gjøres til Gjenstand for særskilt Behandling i Guds Ords Lys paa nævnte Dag. Som saadan anbefales Sagen til Aarsmødets Overveielse.

Til Slutning et par Ord af mer personlig Art. —

Med Aarsmødets Tilladelse foretog jeg forrige Aar en Reise til Europa. I mit Fraværr fungerede Viceformand T. H. Dahl i mit Sted. Reisen var velgjørende, og min noget nær nedbrudte Kraft blev delvis restaureret. Det være mig tilladt herved at bringe Samfundet saavelsom Viceformand Dahl og andre velvillige Brødre min hjertelige Tak.

Med fornyet Mod og Kraft tog jeg efter fire Maaneders Hvile atter fat paa den Gjerning, Samfundet i disse Aar har betroet mig. Jeg finder dog, at Arbeidet overstiger min Evne og min Kraft. Det værste er, at jeg af Hensyn til Arbeidets Rækkevidde ikke formaar at udføre det saaledes, som dets Vigtighed kræver. Især er dette Tilfældet med en fast uoverkommelig Korrespondance, som paa Grund af min næsten uafbrudte Fraværelse paa Reiser i Samfundets Interesser ikke bliver levnet den tilbørlige Tid og Opmerksomhed. At fortsætte paa denne Maade vil kun være at udsætte sig selv for Tab af Helbred og tillige for en mere eller mindre berettiget Kritik for Uefterretteligheb, og Samfundets Arbeide for mulig Skade. Kun Overbærenhed fra Samfundets Side saavelsom Opmuntring og Forbøn af Venner kan næst den naadige Guds trofaste Hjælp opholde Mod og Kraft og gjøre det muligt at fortsætte endnu nogen Tid — om saa skal være.

Gud give saa dette Aarsmøde Visdoms, Sindigheds, Raads og Styrkes Aand til at raadslaa og bestemme angaaende alle de Sager, som herved er og herefter maatte blive det forelagt!

Eau Claire, Wis., den 4de Juni 1898.

Til Aarsmødet 1899.

Menighedsrepræsentanter, Præster og Professorer!

Med Glæde og Tak til Gud ser jeg mig istand til, efter det Kjendskab til Samfundet, som min Stilling som dets Formand giver mig, at bringe eder, Brødre, Budskab om en almindeligt god Samfundstilstand, om Velsignelse og Fremgang og et godt Udbytte af Fællesarbeidet paa alle Arbeidsfelter.

Striden

med Augsburgboardet angaaende Eiendomsoverdragelsen har iaar fundet sin Afslutning ved et mindeligt Opgjør mellem nævnte Board og Den Forenede Kirke gjennem dens Repræsentanter, D'Hrr. Brun, Clausen og Veblen og dens Board of Trustees.

Samfundet kom derved i Besiddelse af Kontanter, Notes og andre Værdipapirer henhørende til Augsburg Seminariums Professorfond, samt endel af Seminariets Bogsamling, medens Augsburgboardet beholdt Augsburg Seminariums Grundeiendom og Bygninger.

Uagtet den Overbevisning fremdeles staar fast, at Augsburg Seminariums Eiendom ifølge Sandhed og Ret og i Kraft af den i Foreningsartiklerne grundede Overenskomst helt og udelt tilkom Den Forenede Kirke som dens retmæssige Eiendom, saa er der Grund til at antage, at nævnte Opgjør, navnlig af Hensyn til, at en langvarig og ubyggelig Strid derved er tilendebragt, har vakt almindelig Tilfredshed i Samfundet, hvorfor det ogsaa tør forventes, at dette Aarsmøde med fuld Anerkjendelse af vel udført Arbeide og Tak til de Mænd, der med megen Opofrelse og Dygtighed har udført sam-

me, vil modtage og godkjende vedkommende Komites Raport, som i sin Tid vil blive Aarsmødet forelagt.

Menighederne.

Under Striden angaaende Eiendomsoverdragelsen lod endel Menigheder sig forlede til at hæve sin Forbindelse med Samfundet.

Tabet af de udtraadte Menigheder er bleven rigelig erstattet, dels ved Tilslutning af udenforstaende og Oprettelse af nye Menigheder, dels ved Gjenoptagelse af tidligere udtraadte Menigheder.

Samfundet har saaledes i numerisk Henseende havt en ganske betydelig Tilvekst siden dets Organisation i 1890.

Hvad der imidlertid er af ikke mindre Værd for Samfundet som saadan, er den Sammensmeltning, som har fundet Sted Menighederne imellem, og som har baaret Frugt i større Enhed og Samhold, en forøget Samfundssans og en varmere Interesse for Samfundets Opgave og Gjøremaal.

Med Undtagelse af nogle faa Menigheder, der endnu delvis lider af Stridens Efterveer, staar alle Samfundets Menigheder helt og udelt i et loyalt Forhold til Samfundet.

Som Bevis paa Menighedernes Loyalitet og varme Samfundsinteresse vil Aarsregnskabets financielle Status udvise, at Samfundets Indtægtskilder i Menighederne har afgivet de nødvendige Pengemidler til Arbeidets Drift, saa at Samfundet med mulig Undtagelse af en mindre Underbalance i Indremissionskassen befinder sig aldeles frit for Gjæld.

Et større Antal Menigheder har indsendt Andragende om Optagelse i Samfundet. Blandt disse befinder sig

specielt en Menighed, der i sin Tid i god Tro udtraadte af Samfundet. Efter at have lidt meget og tappert værget sig mod Indførelse af det nye, vender den nu tilbage til Samfundet med Bøn om fornyet Indlemmelse blandt Søstermenigheder, der har tilfælles med den det gamle Guds Ord, den gamle Bekjendelse, den gamle Barnelærdom og „den gamle Kirkeorden".

Ifølge indsendte Beretninger er Trangen til Guds Ords Hørelse inden Menighederne ialmindelighed iøinefaldende stor og i Stigende.

Nadverføgningen derimod er mindre god i et større Antal Menigheder.

Sansen for Børnenes Undervisning i Kristendomskundskab synes være i Tilvekst. Det staar dog endnu meget tilbage at ønske i denne Henseende. Arbeidet for at vække og nære Erkjendelsen af Religionsundervisningens Nødvendighed maa derfor skjænkes al mulig Opmerksomhed, saa at om muligt hver Menighed kan naa saa langt frem i denne Henseende, at det kan siges om den, hvad en af Samfundets Prester med Glæde kan vidne om sin Menighed: „Religionsskolen er denne Menigheds Øiesten."

Presterne.

Foruden det nidkjære Arbeide for Sjæles Frelse, som Menighedernes Prester med Troskab udfører inden sine respektive Menigheder, tager alle — paa faa Undtagelser nær — en virksom og ledende Andel i Forfremmelsen af Samfundets forskjellige Gjøremaal.

Saalænge Samfundet kan glæde sig over en saa forstaaelsesfuld og varmt interesseret Præstestand som hidtil, vil der ikke mangle kraftige Talsmænd for en virksom Deltagelse i Guds Riges Arbeide.

Næst Gud og Menighederne skylder Samfundet sine

tro og hengivne Præster Tak for den glædelige Fremgang, som det har havt og har paa alle Arbeidsfelter.

Revision.

Aarsmødet ifjor fattede med Hensyn til Revision af Samfundets Præsteliste følgende Beslutning:

„Præster, som uden at gjøre Indsigelse bliver staaende opførte i „Frikirkens" Aarsberetning som Medlem af „Frikirkens" Aarsmøde, betragtes som Medlemmer af „Frikirken" og som udtraadte af Den Forenede Kirke."

I Henhold til nævnte Beslutning har vedkommende Komite henvendt sig skriftlig til saadanne af Samfundets Præster, hvis Navne fandtes opførte i „Frikirkens" Aarsberetninger som Medlemmer af „Frikirkens" Aarsmøde.

Et større Antal har forholdt sig taus. Andre har svaret paa en saadan Maade, at Komiteen ikke længer kan være i Tvil med Hensyn til deres kirkelige Standpunkt.

Atter andre har udtalt, at de ikke ønsker at betragtes som Medlemmer af „Frikirken", men begjærer at faa blive staaende som Medlemmer af Den Forenede Kirke.

Komiteen anbefaler, at sidstnævntes Begjæring med Glæde indvilges, medens de andre ifølge ovenanførte Beslutning betragtes som udtraadte af Den Forenede Kirke.

Understøttelseskassen

for trængende Præster og Præsteenker har saavidt kunnet klare sine Udgifter. Komiteens Kasserer klager over, at kun et forsvindende lidet Antal af Samfundets Præster og Menigheder har ydet til denne Kasse og spørger, hvad der kan gjøres, forat Deltagelsen kan blive mer almindelig.

Aarsmødet vil uden Tvil skjænke denne de fattiges,

Enkers og faderløses Sag sin Opmerksomhed og anbefale den saaledes til Præster og Menigheder, at et rigeligere Bidrag kan tilflyde Understøttelseskassen i Fremtiden.

Skolesagen.

Foranlediget ved et Forslag til Ordning af det høiere Skolevæsen inden Samfundet optog forrige Aarsmøde Skolesagen til Behandling paa Grundlag af nævnte Forslag.

Efter nogen Diskussion vedtog Aarsmødet følgende Beslutning:

„Dette Aarsmøde tilsætter en Komite af syv Medlemmer til at tage den hele Skolesag under Overveielse og raportere til næste Aarsmøde. Den fra Prof. Mohn og flere indleverede Skrivelse overgives til den Komite, som maatte blive valgt. Denne Komite offentliggjør sin Indstilling i Samfundets Organ inden dette Aars Udgang, saa at de enkelte Menigheder kan faa Anledning til at overveie den inden næste Aarsmøde."

I Overensstemmelse med anførte Beslutning traadte den ved forrige Aarsmøde valgte Komite sammen til Møde i Minneapolis den 25de Oktober sidstleden. — Efter flere Dages Forhandling i dette Møde samt i to lignende Møder, hvoraf et i Chicago den 22de November og et igjen i Minneapolis den 28de December f. A. offentliggjorde Komiteen sin Indstilling den 30te December 1898 som Supplement til „Lutheraneren".

Indstillingen har saaledes i flere Maaneders Tid foreligget Offentligheden, og tør det forudsættes, at dette Mødes Medlemmer har gjort sig vel kjendt med dens Indhold.

Komiteen opnaaede ikke, hvad den lige indtil heniued

Slutningen af det sidste Møde bestræbte sig paa, at levere en i alle Henseender enstemmig Indstilling.

Saafremt Aarsmødet — i Betragtning af de med den behandlede Sag forbundne Omstændigheder — vil skjænke Indstillingen en skaansom Bedømmelse og en velvillig Opmærksomhed, saa tør Komiteen med al tilbørlig Hensyntagen til en mindre hensynsfuld offentlig Kritik dog nære det Haab, at dette Resultat af Komiteens møisommelige Arbeide ikke vil vise sig skjæbnesvangert eller ganske værdiløst for Samfundet.

Det vil fremgaa af Indstillingen, at Komiteen som saadan er væsentlig enig i alt betræffende Skoleordningen med Undtagelse af Spørgsmaalet om, hvor Præsteskolen skal lokaliseres.

Komiteens Majoritet ønsker Præsteskolen henlagt til Northfield. Minoriteten foretrækker Minneapolis eller et Sted i Nærheden af denne By.

Hertil kommer ogsaa, at Minoriteten med Hensyn til Præsteskolens Ordning opstiller et Alternativ, der gaar ud paa, at Collegiet og det teologiske Seminar danner særskilte og selvstændige Institutioner, men lægges paa samme Grund.

Det er ikke usandsynligt, at Stillingen inden Komiteen er et nogenlunde korrekt Udtryk for Stillingen inden Samfundet i Almindelighed, hvad denne Sag angaar.

Isaafald er Stillingen i Korthed saaledes:

1. En Del ønsker, at Samfundet skal have et teologisk Seminar — og som en integrerende Del af Seminariet et College, og at dette Seminar henlægges til Northfield — saaledes som foreslaaet af Komiteens Majoritet.

2. En Del ønsker, at Samfundet skal have et teologisk Seminar — og som en integrerende Del af Seminariet et College, og at dette Seminar bliver i eller i Nærhe-

den af Minneapolis — saaledes som foreslaaet af Komiteens Minoritet.

3. En Del ønsker, at Præsteskolen deles saaledes, at Seminar og College bliver særskilte og selvstændige Institutioner, og at College og Seminar saaledes adskilt bygges paa samme Grund i eller i Nærheden af Minneapolis — saaledes som foreslaaet i Minoritetens Alternativ.

Hertil kommer antagelig:

4. En Del, der i Overensstemmelse med Minoritetens Alternativforslag ønsker, at Præsteskolen deles saa, at College og Seminar bliver særskilte og selvstændige Institutioner, men at Seminariet bliver i Minneapolis og Colleget henlægges til en mindre By, helst Northfield.

I Henseende til disse forskjellige Opfatninger og Ønsker vil Komiteens Indstilling, saavidt som den er Udtryk for samme, danne et nogenlunde hensigtssvarende Udgangspunkt og Grundlag for Sagens Behandling.

Saafremt Skolesagen skal finde sin Afgjørelse ved dette Møde, hvilket et tilbørligt Hensyn til Præsteskolens Tarv og Trang med Nødvendighed kræver, saa bliver det i høieste Grad magtpaaliggende i Betragtning af Sagens indgribende Betydning og den paapegede Meningsforskjel, som kan antages at ville gjøre sig gjældende, at Sagens Behandling føres med den størst mulige Forsigtighed i Visdoms, Sindigheds og broderlig Forbragelighedς Aand.

Og paa samme Tid, som det er paakrævet, nødvendigt og godt, at der gives fuld og aaben Anledning til en saavidt mulig alsidig Meningsudveksling, saa at de forskjellige Opfatninger kan komme tilorde, saa vil Aarsmødets Medlemmer hver for sig, saavelsom dets Ordførere, og Aarsmødet som saadan med Opmerksomhed vaage over

og have Tilsyn med, at forudfattede Meninger og mulige Partihensyn ikke faar gjøre sig gjældende paa en saadan Maade, at Brødre krænkes, Sagens Behandling forkvakles og Samfundets dyreste og helligste Interesser sættes paa Spil.

Skolesagen er ikke og bør ikke af noget Medlem af Mødet paa nogensomhelst Maade gjøres til en Partisag.

Skolesagen er en Samfundssag i aller egentligste Forstand og bør behandles som saadan, og det er under dette Mødes saavelsom dets enkelte Medlemmers Værdighed, at dens Behandling giver Plads for en hensynsløs Partikamp.

En saadan Betragtningsmaade af Sagen kræver, at Samfundets Vel og Velsignelse bliver det Maal, som det samlede Møde og dets enkelte Medlemmer stræber efter at naa.

Men Samfundets Vel og Velsignelse er betinget af broderlig Endrægtighed og Samhold. Skolesagen maa derfor saaledes behandles og saaledes afgjøres, at den størst muligt Endrægtighed i Afgjørelsen af samme kan finde Sted.

Dette Samfunds bitre Erfaringer paa, hvad Uenighed og Strid fører med sig, og hvor megen Jammer og Elendighed endog nogle faa Mænd med udsøgt Evne ved Hjælp af en oprøsk Minoritet kan afstedkomme, vil forhaabentlig komme dette Samfund tilgode og bidrage sit til, at dette og fremtidige Aarsmøder med Agtpaagivenhed og Flid vil vogte sig for ved nogen Sags Behandling og Afgjørelse at saa Sæd til fremtidig Strid og Uenighed, ligesom de indvundne Erfaringer uden Tvil tillige vil bidrage til, at den mulige Minoritet, som maatte fremkomme ved denne Sags Afgjørelse, vil vel

vogte sig for i mindste Maade at spille hin selvtugtsløse og navnkundige Minoritets fatale Rolle.

Saafremt det skulde vise sig, at Skolesagen ikke paa dens nuværende Stadium og i dette Aarsmøde kan afgjøres med nogenlunde betryggende Endrægtighed, saa er det at anbefale, at Afgjørelsen hellere udsættes, indtil saadan Enighed kan opnaaes, end at den skal drives frem med en kneben Majoritet.

Vistnok vilde Samfundets Præsteskole ved en saadan Udsættelse hemmes i sit Arbeide og sin Udvikling, men Præsteskolen er bedre tjent med tarveligt Lokale omgiven af et enigt Samfund, end med kostbare Bygninger, som er bygget under Strid, beheftet med Gjæld og omgivet af sønderrevne Menigheder og saarede Hjerter.

Men med den Forberedelse og Overveielse, som Skolesagen har faaet; med den Samfundskjærlighed, Sindighed og Visdom, som de kaarne Mænd i dette Aarsmøde er besjælet af; med Blikket stadigt henvendt paa Enighed og Samhold som det første og største, og med Bevidstheden om, „at Gud er staat", er der ingensomhelst Grund til at befrygte, at Stillingen skulde vise sig at være saadan i dette Møde, at en ubroderlig, ensidig og partisk Behandling og en fremtvungen, forhastet og skjæbnesvanger Afgjørelse af Sagen skulde finde Sted — eller at en Udsættelse af den Afgjørelse skulde anses fornøden af Hensyn til faretruende Resultater.

Hvad der paa et tidligere Stade syntes at frembyde den sterkeste Grund til Frygt, var den principielle Uoverensstemmelse, som ved denne Sags Afgjørelse kunde antages at ville gjøre sig gjældende, fornemmelig med Hensyn til Præsteskolens Ordning, da det vel kunde forudsættes, at de Parter, som ved Foreningen dannede Samfundet, under alle Omstændigheder vilde kjæmpe for

Gjennemførelsen af den Skoleordning, som hver for sig var vant til, bedst kjendt med og ansaa mest fordelagtig for Samfundet.

Den Drøftelse og Udredning, som det saakaldte Skoleprincip imidlertid har faaet under den begyndende Strid med Augsburgboardet og senere under Skolesagens Behandling saavel i mundtlig Debat som i offentlig Skriftveksel, lader dog formode, at Sagen for mangfes vedkommende er bleven klarere og Opfatningerne desangaaende betydeligt modificerede.

Forsaavidt som Komiteens Indstilling ogsaa paa dette Punkt maatte antages at være noget Udtryk for Stemningen i Almindelighed, saa fremgaar det ialfald af den, at fremragende Mænd af den Part, der kunde antages at ville kræve Adskillelse mellem Seminar og College, har foreslaaet at ordne Præsteskolen saaledes, at Collegiet bliver en integrerende Del af det teologiske Seminar, medens atpar Mænd af den Part, der kunde antages at ville stille sig bestemt imod en Adskillelse af College og Seminar, har i Minoritetens Alternativ netop foreslaaet en saadan Ordning.

Det tør ialfald med nogen Grad af Sikkerhed antages og forudsættes, at alle Parter af Hensyn til ønskelig Enighed og for Freds Skyld er villig til at gaa med paa og finde sig i en saadan Ordning af Præsteskolen, som maatte vise sig at være mest fordelagtig, og som samler om sig en fuldstgjørende Majoritet af Mødets Medlemmer.

I saa Tilfælde vilde det kun staa tilbage at afgjøre Lokalitetsspørgsmaalet, og dette vilde antagelig igjen indskrænke sig til Valget mellem Northfield og Minneapolis eller St. Paul.

Vistnok maa det indrømmes, at Spørgsmaalets Løs-

ning selv i denne indskrænkede Form frembyder ikke saa Vanskeligheder, da der vist med rette kan anføres meget og mangt baade for og imod ethvert af de nævnte Steder, naar Talen er om fremtidigt Hjem for Præsteskolen i sin Helhed eller en Del af samme, og det ene Sted kan være af ulige meget større Værd som Centrum for Samfundets Skolevæsen og dermed ogsaa for Samfundet i sin Helhed — end det andet, men disse Vanskeligheder er neppe større end, at de kan ryddes bort eller overkommes, og Fordelene ved det ene Sted fremfor det andet er ikke saa overveiende, at Samfundets Eksistense skulde være afhængigt af det endelige Valg af det ene eller det andet af disse Steder.

Ogsaa paa dette Punkt, saavidt Lokalitetsspørgsmaalet angaar, maa Hensynet til den størst mulige Enighed i Afgjørelsen træde i Forgrunden.

Med en nys overstaaet Strid om en Skoleeiendom i friskt Minde forventer Menighederne af dette Aarsmøde, at det ikke kaster Samfundet ind i en ny og skjæbnesvanger Strid om en Skoleeiendoms Lokalitet.

Hin Strid kunde ikke undgaaes, fordi den blev Samfundet paaført ved Forsøg paa en Uredelighed, mod hvilken Samfundet maatte vidne og værge sig til det sidste; men i denne Sag gjælder det kun itide at vidne og værge sig mod en mulig Strid, som kan afværges og undgaaes ved hensynsfuld Forsigtighed og gjensidig, kristbroderlig Imødekommenhed mellem Samfundsbrødre, der alle har godt sinde.

Det er ikke Tid og Sted her at paapege, hvilket Sted, der bør vrages eller vælges, naar kun det Sted, som vælges, kan erhverves paa en værdig og redelig og for Samfundet fuldt betryggende Maade; men saameget turde uden Anstød kunne siges — og lad saa ethvert Medlem af

Aarsmødet gjøre det til sit Valgsprog og sin Ledetraad under denne Sags Behandling og Afgjørelse: det Sted, der ikke ved endelig Afstemning samler om sig over to Tredjedels Majoritet af Mødets Stemmer, er ikke under nogen Omstændighed Stedet for Den Forenede Kirkes Præsteskole, hvadenten det er Northfield, Minneapolis eller St. Paul. Og det Medlem af dette Aarsmøde, der ikke vil finde sig i og med redeligt Sind selv rette sig efter og opmuntre andre Samfundsbrødre til at rette sig efter en moden, sindig, vel overveiet og med overveiende Majoritet paa lovlig Maade vedtagen Beslutning i Aarsmødet, mangler en ganske væsentlig Betingelse for Medlemskab i Den Forenede norsk lutherske Kirke i Amerika.

Hermed være i Jesu Navn ogsaa denne vigtige Sag anbefalet Gud og Aarsmødet.

Foreningssagen.

Det var en ikke liden Skuffelse, som ogsaa Samfundets forrige Aarsmøde beklagede, at Hauges Synode ikke imødekom Anmodningen om at tilsætte en Komite for sammen med en lignende Komite fra Den Forenede Kirke — at indlede Forhandlinger angaaende Forening mellem de to Samfund.

Forat Samfundets velmente Bestræbelser for at komme til en bedre Forstaaelse og et kristbroderligt Samarbeide saavel med nævnte Samfund som med den norske Synode alligevel ikke skulde ganske ophøre, saa opmuntrede Aarsmødet til, at der fortsættes med Frikonferentser mellem de forskjellige norsk lutherske Samfund.

Dette var alt, hvad der under de daværende Omstændigheder kunde gjøres.

Et Frikonferentsemøde blev ogsaa afholdt i Austin, Minn., 18—25 Januar sidstleden.

Fra Den Forenede Kirke fremmødte et ikke lidet Antal Deltagere, men fra den norske Synode og Hauges Synode indfandt sig kun ganske faa.

Saadanne Foreteelser, som de ovenfor paapegede, tyder paa, at Den Forenede Kirke for nærværende er det eneste af disse Samfund, der i god Tro og uden Frygt for Resultaterne er villig til at drøfte mellemliggende Spørgsmaal og forhandle om Sammenslutning og kristbroderligt Samarbeide.

Tiltrods for, at dette Samfunds Tilnærmelser og velmente Forsøg paa Opgjør er bleven mødt med saa paafaldende liden Opmuntring fra de andre Samfunds Side, saa bør Den Forenede Kirke i Betragtning af Sagens Vigtighed ikke derfor nedlægge sit Arbeide for Foreningssagens Fremme.

Ved Guds naadige Hjælp vil den Dag atter oprinde, da det sønderrevne Folk vil reise sig og samle sig til Enighed og Samhold i en norsk lutherske Kirke.

Fra nævnte Frikonferentsmøde i Austin er gjennem dets Sekretær, Pastor Skaret, modtaget en Henvendelse, i hvilket Mødet henstiller til Samfundets Aarsmøder at tage sig af Frikonferentsesagens Fremme.

Idet jeg nu aftræder som dette Samfunds Formand, beder jeg Aarsmødet modtage min dybtfølte Tak for den Kjærlighed, Tillid og Agtelse, som dette Samfund har skjænket mig under min niaarige Tjenestetid.

Brødre! Næst hint mindeværdige og velsignelsesrige Foreningsmøde er dette Aarsmøde det mest betydningsfulde Møde, som dette Samfund har holdt. De allervigtigste Sager kræver eders Overveielse og Afgjørelse. Menighederne venter med Frygt og Bæven paa Udfaldet af dette Mødes Forhandlinger.

Det har været spaaet eder ilde. Men —

„Vor Gud han er saa fast en Borg,
Han er vort Skjold og Værge,
Han frier os af Nød og Sorg
Og ved os vel at berge."

Eau Claire, Wis., den 19de Juni 1899.

Til Aarsmødet 1900.

Brødre, Menighedsrepræsentanter, Præster og Professorer!

Idag, den 13de Juni, er det ti Aar, siden dette Samfund blev organiseret.

Hin 13de Juni stod vi forenet — vi, som før havde staaet adskilte — og vi sang og bad og bekjendte vor Tro.

Vi saa Fremtiden imøde med Glæde, i Tro og Haab.

Vel vidste vi, at vi vilde faa Trængsel og Arbeide. Men Trængslen blev vel større og Arbeidet tyngre, end vi ventet.

Herren har dog hjulpet os gjennem altsammen. Hans Navn være priset!

Syv Aar siden holdt vi Møde i denne By. Det var i Trængslens værste Tid. Meget ondt fik vi døie efter den Tid.

Men Herren har hjulpet os gjennem altsammen. Hans Navn være priset!

Nu samles vi igjen til Møde i denne By, som gjemmer Minderne om vore største Glæder og vore største Sorger.

Meget har vi mistet, og meget har vi faat, siden sidst vi var her.

Herren være priset for alt!

Det sidst forløbne Aar har været et Arbeidsaar. Foruden de almindelige Gjøremaal har vi iaar havt et stort Indsamlingsarbeide, som snart er udført.

Men dette Aar har ogsaa været et Fredens Aar. De Stridigheder, som tidligere lagde Beslag paa Tid og Kraft, har iaar ikke hindret os. Derfor kunde vi arbeide saa meget bedre.

Presterne har ialmindelighed arbeidet med vanlig Troskab i sit Kald, og Menighederne har gaaet frem i Erkjendelse og Kraft.

De gudstjenstlige Sammenkomster er i Regelen vel besøgt, og Hungeren efter Herrens Ord er i Tiltagende.

Søgningen til Herrens Nadverd synes at øges paa mange Steder. Og Religionsundervisningen har ogsaa vundet lidt frem.

Med det aandelige Livs Fremvekst gaar det vel som vanligt sent og smaat. Men Sæden, som saaes, kommer ikke bort. Den gror saa smaat og modner. Paa mangt et Sted faar Herren rigere Høst, end vi tror. For vi tror forlidet paa hans Ords Kraft.

I det aandelige har vi intet at rose os af. Men vi er heller ikke haabløs. Vi vil ikke tage fra Herren den Ros, som tilkommer ham. Han har været med os og været os naadig. Og det er mer, end vi har fortjent.

Samfundet vinder mer og mer Tillid blandt vort Folk — baade dem, som staar i Samfundet, og dem, som staar udenfor. Vore Arbeidere modtages med Velvilje blandt Indflytterfolket baade i By og paa Land. Og vore Menigheder har vist i Indsamlingsarbeidet, at de har Tillid. Og et godt Tegn paa Tillid er det vel ogsaa, at et sjelden stort Antal Menigheder ansøger om Indlemmelse i Samfundet. Blandt disse er der ogsaa iaar saadanne, som i Stridens Tid stod mer imod end med.

Den mindre gode Omtale, Samfundet fik, fordi det vilde holde sig til den „gamle Kirkeorden", har gavnet os meget. Mangen Menighed, som lod sig forlede til at forlade den „gamle Kirkeorden", er vendt tilbage til den, fordi de fandt, at den er et Værn mod den kirkelige Uorden, som holdt paa at ta Livet af dem.

Det samlede Antal studerende ved de Skoler, som staar i nogen Forbindelse med Samfundet, har iaar været 1147.

Dette Antal viser, at der er Trang til Skoleuddannelse blandt den Ungdom, som vokser op i vore Menigheder. Denne Trang vil uden Tvil stige fra Aar til Aar. Og skal denne stigende Trang imødekommes, som den bør, saa er det paa høi Tid, at Samfundet bygger sine Skoler og ordner sit Skolevæsen saaledes, at Ungdomsskaren kan faa den Uddannelse, den søger. Faar de den ikke i sit eget Kirkehjem, saa søger de den paa andre Steder, og det er Ungdommen, Forældrene og Samfundet ikke tjent med.

Vistnok vil der kræves mange Midler til saadanne Skolers Underhold. Men vort Folk er ved Guds Hjælp for en stor Del kommen sig op af Fattigdommen, saa de har Raad til at give sine Børn en god Almendannelse, og de har vist, at de har baade Viljen og Evnen til at oprette, bygge og underholde Skoler.

En forsigtig og fremadskridende Udvikling af vort Skolevæsen vil ikke mangle den aandelige og materielle Støtte, som det trænger og fortjener.

Den Komite, som ved forrige Aarsmøde blev valgt til at finde en passende Byggetomt for Samfundets Seminar, har med meget Arbeide udført det den paalagte Hverv, saavidt den har magtet det. Af Hensyn til Aarsmødets Beslutning saavelsom paa Grund af Omstændig-

hederne kom den endelige Afgjørelse med Hensyn til Valget af Tomt for Seminariet saavelsom de formelle Transaktioner desangaaende væsentlig til at paahvile Trusteesboardet, som derfor vil afgive Raport i den Sag.

I Forbindelse med det, som allerede er anført med Hensyn til Nødvendigheden af, at Seminarbygningen opføres og istandsættes hurtigst muligt, finder jeg det at være min Pligt at henlede Aarsmødets Opmerksomhed paa Nødvendigheden af, at noget blir gjort allerede iaar for at lette de altfor tunge Byrder, som paahviler Seminariets Bestyrer, Prof. Bøckman. Omend han i kristelig Selvopofrelse tier og taaler, saa varsler dog de synlige Merker paa Overanstrengelse om, at det er paa høi Tid — om det ikke allerede er forsent — at hans alt for tunge Arbeide gjøres lettere. Gjøres ikke dette snart, saa udsætter Samfundet sig for at miste en Naadegave, som det ikke uden ubodelig Skade kan undvære.

Ifølge Beslutning fra ifjor skal dette Aarsmøde foretage Valg paa en fjerde Professor i Teologi. Dette Valg bør af Hensyn til det paapegede Krav paa nogen Lettelse i Seminarbestyrerens møiefulde Arbeide saavelsom af Hensyn til Seminariets Arbeide i Almindelighed ikke udsættes.

Har Gud givet Samfundet de nødvendige Midler til en fjerde Professors Aflønning samt de nødvendige Naadegaver, blandt hvilke det trygt kan vælge, og Arbeidet kræver det, saa er det vist ogsaa hans Vilje, at Valget sker jo før jo heller.

Den Komite, som paa forrige Aarsmøde blev nedsat for at arbeide for Frikonferentser, raporterer, at den „desværre intet har kunnet gjøre, da saavel den norske Synode som Hauges Synode paa sine Møder undlod at fatte nogen Beslutning til Sagens Fremme".

Den Forenede Kirke har altsaa ogsaa dette Aar staaet færdig til Forhandling med den norske Synode og Hauges Synode, uden at de nævnte Samfund har taget noget Hensyn dertil.

Det kunde jo blive et Spørgsmaal, hvorlænge dette Samfund skal vedblive paa denne Maade, da der viser sig saa liden Imødekommenhed fra de andre Samfund, der vist i mange Henseender kan trænge til en kirkelig Sammenslutning ligesaa meget om ikke mer end Den Forenede Kirke. Men Hensynet til Foreningssagens store Betydning for vort Folk og vor Kirke kræver dog, at dette Samfund vedbliver som hidtil at gjøre, hvad der staar i dets Magt, for at fremme denne Sag. Den Dag kommer nok, da Kristenfolket vil reise sig og kræve af dem, som sted uvirksomme, hvad denne Sag betræffer, at de skal arbeide for Guds Riges Fremme ogsaa i denne Henseende, medens det endnu er Dag.

Efter Forlydende er der noget Tegn til, at ialfald den norske Synode ikke længer kan staa ganske uvirksom i denne Sag. Paa sit Møde i Østlige Distrikt skal den have „foreslaaet, at de nævnte Samfunds" (den norske Synode, Hauges Synode og Den Forenede Kirke) „Formænd og teologiske Fakulteter til en Begyndelse møder sammen og grundig forhandler Lærediffernentserne".

Uagtet ingen officiel Meddelelse er indløbet, tør anførte ialfald tjene som foreløbigt Fingerpeg i denne Sag.

Principielt saavelsom praktisk seet vilde det vist været bedre, om Foreningsbestræbelserne kunde lægges paa et bredere og mere aabent Grundlag end det, som antydes i nævnte Forslag, der ialfald „til en Begyndelse" stænger Menighederne som saadan og deres Præster Adgangen til Deltagelse i et Arbeide, som vedkommer dem ligesaa me-

get som Samfundenes Formænd og de teologiske Fakulteter.

Den Forenede Kirke ialfald er beredt til at møde til offentlig Forhandling om alt, som staar disse Samfund imellem, og vil give Præster og Menigheder al mulig Indflydelse paa Sagernes Afgjørelse.

For den vigtige Sags Skyld vil dog dette Samfund imødekomme de andre Samfund, saalangt det kan — uden at gjøre Brud paa sine kirkelige Principer — og tilsætter vel nu som før saadanne Komiteer, som maatte anses nødvendig til Foreningssagens Fremme.

Gud lade i Naade den Sag lykkes for Jesu Skyld og for hans sønderrevne Kirkes Skyld!

Med Hensyn til min Virksomhed som Formand i det forløbne Aar skylder jeg at oplyse, at jeg paa Grund af mit Arbeide som Indsamlingskomite ikke har kunnet reise saa meget i Samfundets Interesser som tidligere.

Efter Overenskomst med Board of Trustees, hvorved Kapellanhjælp blev tilstaaet Viceformanden, har sidstnævnte fungeret nogle Maaneder i mit Sted.

Hermed være de foreliggende Samfundssagers Behandling dette Møde anbefalet — i Jesu Navn.

Eau Claire, Wis., den 11te Juni 1900.

Til Aarsmødet 1901.

> Det Folk, jeg har dannet mig, de skulle fortælle min Pris (Es. 43, 21).

Blandt alle Jordens Folk har Herren dannet sig et Folk, som er anderledes end andre Folk. Dette Folk er Israel. Israel i den gamle Pakt — og Israel i den

nye Pakt. Dette Folk skal fortælle Herrens Pris. Til dette Folk tør ogsaa vi regne os. — Hvilken Ære at være et Skud paa det gamle Stamtræ — en Del af det Underfolk, som kjender Abraham som sin Fader, og Abrahams, Isaks og Jakobs Gud som sin Gud! Vel er vi kun en liden Del af dette Folk. For det har jo Løfte om, at bli saa talrig som Havets Sand —ogsom Himlens Stjerner. Men det lille Sandkorn regnes ogsaa med. Og den ene Stjerne er dog sat til at lyse blandt de mange.

Men tykkes det os ærefuldt at høre med til det navnjetne Folk, saa være det os ogsaa en Ære at fortælle vore Fædres Guds Pris. Dertil har han udvalgt os — født os — døbt os — og dannet os. Derfor lod han sit Lys komme til vore Fædre i Hedenold, der de vandrede paa Hedningernes Veie. Og derfor har han ladet deres Børn vandre i sit Lys. Vil vi befæste vort Kald og vor Udvælgelse, saa blir det vor Opgave og vort Maal — at fortælle Herrens, vor Guds, Pris. Enkeltvis magter vi lidet at lyse denne Opgave og naa dette Maal. Derfor slutter vi os sammen og danner Menigheder. Og Menighederne slutter sig sammen og danner Samfund, forat de i Fællesskab desbedre kan gjøre sin Gjerning. Det blir derfor Samfundets saavelsom det til hver Tid er de enkelte kristnes og de enkelte Menigheders Opgave og Maal at gjøre sit til, at Guds Ord kan bli rigelig forkyndt og rettelig forkyndt og rettelig efterlevet. For naar det sker, da ophøies, æres og prises Guds Navn.

I Erkjendelsen af denne Opgave og med dette Maal for Øie arbeider vi baade enkeltvis og i Fællesskab. Gjennem Aaret virker vi hver paa vort Sted, hvor vi er sat, saa godt vi kan. Ofte røiner det paa Modet og Kraften. Især naar Arbeidet tykkes for stort og for tungt. Eller

det gaar smaat fra Haand. Men Forvisningen om, at Arbeidet drives til Herrens Pris, og Følelsen af, at Gjerningen gjøres i Fællesskab med andre Samfundsbrødre, det kveiker Kraften og høiner igjen det minkende Mod.

Og ret som det er, saa kommer Vaaren igjen med Sol og Sommer og Liv og Løvspræt. Landmandens Ager og Eng klær sig i grønt. Fuglene synger. Og al Naturen priser Gud. Saa vaagner Længselen efter Møde med Samfundsbrødre. Saa kommer Aarsmødet.

Menighedsrepræsentanter, Præster, Professorer, Lærere og andre Medarbeidere, Mænd og Kvinder, kommer fra nær og fjern til Møde og Fest. Hver bringer sit Budskab om det, som er gjort. Og tilsammen raadslaar de om det, som kan gjøres det kommende Samfundsaar, til Herrens Pris.

Brødre! Til saadant Møde er vi samlet nu. Og velkommen skal I være allesammen i vor Herres og Frelsers Jesu Kristi Navn.

Til Guds Pris være det sagt, at vi har havt et godt Samfundsaar. Saavidt som Tilstanden kan bedømmes efter Præsternes Indberetninger, Visitatsraporter og egne personlige Besøg i de forskjellige Dele af Samfundet, saa har Arbeidet i Menighederne ialmindelighed været drevet i sindig Nidkjærhed, i Visdom og med Kraft efter den Evne og Naadegave, hver har havt. Præsterne har bestræbt sig paa at lære ret og leve ret. Og deres Arbeidsomhed og Flid kan ikke noksom roses. Mange arbeider mer, end Kraft og Evne i Længden kan taale. Især de, som arbeider paa Missionsmarken. Var det ikke, fordi de er sig bevidst, at de er kaldt til at fortælle Herrens Pris for sit Folk, saa maatte vel Fristelsen til at søge en lettere Livsstilling bli dem for sterk. Men Bevidstheden om dette sit Kald og en daglig Naade fra Gud styrker til

nye Strabadser og til Ydelsen af dagligt nye Offere. Derfor høres kun sjelden Klage og aldrig Knur. Gud give de Rydningsmænd og Sædemænd i vor Kirke Naade til Frimodighed under Arbeidet og Trængslerne!

Guds Ord er i Forhold til Arbeidskraft og lokale Forhold nogenlunde rigelig forkyndt i vore Menigheder. Der gives dog endel, især ældre Prestekald, hvor Kaldets Menigheder vel kunde trænge mer Guds Ords Forkyndelse og mer Tilsyn af Sjæleførgeren, end de nu kan ha af Hensyn til Menighedernes Størrelse og Kaldets Udstrækning. Det er en glædelig Foreteelse, at Trangen til Deling af saadanne Prestekald i den senere Tid paa flere Steder har ført til en forbedret Ordning i denne Henseende. Hvor saadan Deling har fundet Sted, har det vist sig at være saavel til Menighedernes som til Prestens Gavn. Lydigheden mod Guds Befaling: Lader Guds Ord bo rigelig iblandt eder i al Visdom — bringer vist sin Belønning i rigeligere Velsignelse til Guds Ære og Pris. Hvor en rigeligere Forkyndelse trænges, og de nødvendige timelige Midler ikke mangler, er det daarlig Økonomi at knappe af paa Ordets Forkyndelse for at spare paa Midlerne.

Ifølge Indberetningerne er der i Menighederne en stigende Trang til at høre Guds Ord, og den viser sig i en jevnt tiltagende Søgning til de gudstjenstlige Sammenkomster. For slige aandelige Vaartegn skal vi takke Gud og saa arbeide desto flittigere for at tilfredsstille denne Trang ved en rigeligere Forkyndelse. Hvor dette sker, bringer Ordets Sæd en rig Høst. For Guds Ord kommer ikke tomt tilbage. Det udretter det, Herren har sendt det til.

Der klages endnu ganske almindeligt over, at Nadverføgningen ikke staar i ønskeligt Forhold til Kirkeføgnin-

gen. Men saa spores ogsaa opmuntrende Tegn til Forbedring i denne Henseende. Og saalænge vi kan glæde os over en stadig imødekommet Trang til Guds Ords Hørelse, tør vi ogsaa forudsætte og vente en stigende Trang til Nadvernydelse. Meget beror paa Forkyndelsen. En Forkyndelse, der under snart sagt alle Omstændigheder forudsætter vanemæssig Søgning til Nadveren, vil lidet tjene til at ophjælpe og fremelske Nadversøgningen i Menigheden, for den er stadig paa Post mod mulig Misbrug, men tar lidet eller intet Hensyn til dem, der trænger til at lokkes og nødes til Guds Bord. Liden Grund til Klage over liden Nadversøgning har den, som mener, at det er ret Tegn paa Nidkjærhed i Tjenesten, at han bruger Prædikestolen for at advare mod Alteret. Og liden eller ingen Nadversøgning fortjener og faar den Præst, der af hver en Skriftetale twinder sig en Svøbe af Snorer for at holde Vanekristendommens formastelige Trælle fra Bordsætningen. For lidet eller intet skræmmer en slig misforstaaet Nidkjærhed de vanekristne, der endnu aldrig har ladet sig skræmme, hverken af Gud eller Præst; men hellere skræmmes de, som er nok skræmt før. Vist er der vanekristne i vore Menigheder, men de nærmer sig sjelden Nadverbordet. Derpaa leverer netop en uforholdsmæssig liden Nadversøgning i vore Menigheder det bedste Bevis. Den vanemæssige Kristendom hos os ytrer sig ialmindelighed allermindst i vanemæssig Nadversøgning. Gjorde den det, saa er den vel endnu baade saa mangfoldig og saa sterk, at den kunde trænge sig frem til Alteret ligesaavel som til Prædikestolen, og da vilde der vist bli liden Anledning til Klage over liden Søgning til Nadveren. Men naar den nu ikke gjør det, saa er det ikke, fordi den har ophørt at være Vanekristendom, men fordi den har faaet et Knæk og har ophørt at

være fræk. Den undser sig for at træde ind i det allerhelligste. Den gyser ved Tanken paa Herrens Herlighed, som derinde straaler over Cherubim. Og derfor er der Haab — velgrundet Haab · — om, at vi ved en fortsat, levende Forkyndelse af Lov og Evangelium kan faa Bugt med den gamle, seiglivede Katolik, som endnu gaar igjen i vore lutherske Menigheder. Lader os forfølge ham, indtil han beder om Naade og lover Bedring, eller dør. Men lader os ogsaa se vel til, at vi ikke i vor Forkyndelse søger saa ihærdigt at undgaa Charybdis, at vi strander paa Scylla. Lad os ikke af Frygt for vanemæssig Nadverspgning anlægge vor Forkyndelse saa, at vi skræmmer bort fra Nadverbordet saadanne, som bedst trænger det, men letteſt lar sig skræmme. Af saadanne gives der ikke saa faa, takket være Gud og den varme Forkyndelse, som lyder i vore Menigheder. Og der er fler, end mange vil tro — eller vover at tro. Disse forskræmte, syge, saarede Sjæle maa vi ta os af. Paa dem — og slet ikke mindst paa dem — maa Forkyndelsen ta Sigte. De maa lokkes, ledes, trøstes, nødes og bæres frem ved en varm, fuldtonende Evangelieforkyndelse, disse trætte Sjæle. For saadanne bange og forsagte Sjæle har Synderes og Tolderes Ven engang for alle dækket sit Bord. Tager saa Forkyndelsen mer Hensyn til saadanne, saa skal vist dette i ikke ringe Mon gjøre Smerteklagen over liden Nadverspgning mindre og mindre nødvendig. En fortsat Behandling i Møder og paa Prædikestolen af saadanne Emner, som tjener til Veiledning med Hensyn til Nadveren og Nadvernydelsen, vil uden Tvil bære sin Frugt i et klaret Syn og en flittigere, velsignet Brug af dette Naademiddel.

Præsternes Indberetninger bærer Vidnesbyrd om, at Religionsskolesagen vinder mer og mer Opmerksomhed.

Præsterne er i Regelen varmt interesseret for Sagens Fremme. Og det er lykkedes mange af dem at faa aabnet Forældres og Menighedslemmers Øine for denne Sags store Betydning. Derfor kan de ogsaa berette om Fremgang i denne Henseende. Det er rørende at iagttage, med hvilken Glæde mange af dem fortæller om smaa Fremskridt i denne Sag. Der er dog endnu endel, der bærer denne Sag ligesaa varmt paa Hjerte og arbeider ligesaa ihærdig for dens Fremme, som med bitter Smerte maa klage over liden Interesse og Opofrelse i deres Menigheder for Børnenes Religionsundervisning.

Brødre! Lader os glæde os med de glade. Men lader os ogsaa komme de bedrøvede tilhjælp ialfald med vore Opmuntringer. Denne Sag er ikke blot deres, men ogsaa vor. Religionsskolesagen er en Fællessag for det Folk, som har som Opgave og Maal at fortælle Guds Pris. Og den er ikke blot en Fællessag blandt andre Fællessager, men den er — en fælles Hovedsag. Herren har selv gjort den til en fælles Hovedsag for sin Menighed, naar han har knyttet Undervisningen til selve Daaben. Han har ikke blot sagt: Gaar hen og gjører alle Folk til Disciple, idet I døber dem i Faderens, Sønnens og den Helligaands Navn — men han har ogsaa sagt i samme Aandedræt: Og lære dem at holde alt det, jeg har befalet eder. Og paa den Betingelse, at der baade døbes og læres i Menigheden, har han lovet at være med den alle Dage indtil Verdens Ende. Det Samfund eller den Menighed, der døber Børn, men lidet eller intet gjør for at lære Børnene at holde Kristi Befalinger, har ingen Ret til at tilegne sig denne Forjættelse. Gjør den det alligevel, saa gjør den sig skyldig i Kirkeran og Helligbrøde. Kristi Aand og Kraft viger fra en saadan Menighed eller et saadant Samfund af Menigheder. De

har sveget Pakten med Gud og beflitter sig paa Uret. Luther sa i Kirkens Forfaldstid, da Børnenes Undervisning og alt andet sandt Guds Riges Arbeide var forsømt: „Skal Kristendommen igjen hjælpes paafode, saa maa vi sandelig begynde med Børnene." Men vi har ligesaa god Grund til at sige: „Skal Kristendommen bevares iblandt os, saa maa vi sandelig baade begynde og fortsætte med Børnene." Forsømmes Børnenes Undervisning i Guds Ord, saa er Kirkens Forfald ikke langt borte. Snart staar Afguden, der Korset stod.

Børnenes Undervisning i Guds Ord er i Forbindelse med Daaben Grundlaget for vort Tempelbygge. Forsømmes Religionsundervisningen i vore Hjem, vore Menigheder, vore høiere Skoler, vort Samfund og vor Kirke, saa arbeider Bygningsmændene forgjæves, og saa vaager Vægterne forgjæves.

Dette faar de vel engang sande, de saakaldte Kirkesamfund, der forsømmer at gi den opvoksende Ungdom Undervisning i Kristendomskundskab. Forsent blir de var, at de har været daarlige Bygningsmænd. Lad dem tale i Tide og Utide om Vækkelse, Liv, Lægmandsvirksomhed og Barmhjertighedsgjerninger. Lad dem holde sine „Revivalmeetings" og fremkalde ved Blanding af Svovlsyre og Letsindsbrus Følelsesrus og Letsindsomvendelser. Lad dem længe nok pege paa sine aandelige Drivhusplanter og paa de „døde lutherske Menigheder" og sende sine Missionærer ind i de lutherske Lande og de lutherske Menigheder, fordi de betragter det lutherske Kirkefolk jevngodt med Hedninger. Forsømmer de sine Børn og giver dem liden eller ingen Undervisning i Guds Ord — eller i det høieste kun en usystematisk, forvirret og forvirrende Undervisning, saa forvandles snart de alterløse Kirker til Forelæsningssale og Varietetsteatre

og den aandelige Overspændthed til Udrugningsapparat for rationalistiske Spottegaukkyllinger. De vakte sover ud Følelsesrusen. Drivhusplanterne falmer og dør. Men de forsømte Børn dør af Mangel paa aandelig Røgt og Næring. Og Rachel græder for sine ihjelslagne Børn som hist i Betlehem efter Barnemordet.

Brødre! Lad os se vel til, at dette ikke blir vor Kirkes Skjæbne, som det saa let og snart kan bli, om vi forsømmer ret og vel at undervise vore Børn i Guds Ord. Gud give vor Kirke Mænd og Mødre, Præster og Lærere og Menigheder, som foruden levende Interesse for andre Kirkens Gjøremaal ogsaa har et varmt Hjerte for Religionsundervisningens store, fælles Hovedsag, saa faar Herrens smaa sin Plads og sin Ret i vor Kirke. Da blir den velsignet af Gud, for da har den Kristus med sig alle Dage. Da er dens Fremtid sikret indtil Verdens Ende. Og saa gaar den ind i Faderhuset, hvor alle er Børn — glade, salige Børn, som priser sin Gud og Fader gjennem alle Evigheder.

Men, Brødre, er vi et Herrens Folk, som skal fortælle Herrens Pris, saa er det os ikke nok, at hans Pris blir fortalt i vore Menigheder og i vort Samfund for gammel og ung. Vor Opgave er ikke løst og vort Maal ikke naaet med det.

Der er Tusender af vore Landsmænd spredt viden om i By og paa Land — i syd og nord og øst og vest. De holder paa at glemme sin Gud, sin Daab, sin Bordbøn, sin Katekismus, sin Konfirmation, sin Bibel og Salmebog, sin Kirke og sit Folk, sit Fædrenehjem og sin Himmel. De er vore Brødre og Søstre — mange endog vore egne Børn. Skal vi la dem fare dybere ind i Gudsforglemmelsen? Skal vi la vor egen Slegt ende i Hedenskab? Nei! Herren har sat os til at opsøge dem i deres nye Hjem

og fortælle Herrens Pris for dem og deres Børn. Vi skal bringe dem Herrens Ord og Herrens Sakrament og bli ved at virke blandt dem med disse Naadens Midler, til de vækkes af Dvale og selv staar op for at forkynde vor Guds Pris. Dette er vor Indremission.

Der er Tusender af Jøder — Judas Hus' Børn — slagne med Blindhed og spredte som Avner til Verdens fire Hjørner uden Hjem, uden Frelse, foragtet — spottet og mishandlet. Er disse ikke vore Brødre, omend de har solgt Josef og kjender nu ikke mer hverken ham eller Slegten? Skal ikke Judas Hus endnu forsones og forenes med Israels Hus? Og skal de ikke begge vende tilbage til Sion og hylde som fælles Konge ham, som snart kommer for at oprette Riget igjen i Israel? — Jo! Saa siger Herren. Og vi, vi er Israel, som skal fortælle Herrens Pris for Judas Hus, saa at ogsaa de kan prise Gud tilligemed os paa den store Gjenforeningens Dag, naar han kommer, som skal komme. Dette er Jødemission.

Der er endnu Millioner Hedninger paa Madagaskar, i Kina og paa Øerne. Hvem skal fortælle dem Herrens Pris? Mon ikke det Folk, Herren har dannet sig? Og er vi ikke en Del af dette Folk — dette Guds Israel? — Jo! Derfor har vi begyndt at arbeide blandt Hedningerne paa Madagaskar. Gudfrygtige Mænd og Kvinder af vor egen Ætt er gangne derud for at forkynde Herrens Pris for disse Hedninger paa vore Vegne og i vort Sted. Og i denne Forsamling har vi Mænd og Kvinder, som er traadt i vor Tjeneste og staar færdig til at reise ud og hjælpe de Brødre og Søstre, vi alt har derude. De venter bare paa Indvielsen og Velsignelsen. Hvem skal underholde disse Herrens Tjenere og Tjenerinder, baade de, som er gangne ud, og de, som nu vil gaa for os? Hvem

skal bede for dem og sende dem lidt Opmuntring nu og da? Hvem skal sende dem flere tilhjælp, for det trænges saa saare — saa saare? Hvem skal ta imod dem og gi dem lidt Hvile og Hygge, naar de kommer hjem syg og slidt og træt, for de kunde ikke staa i det længer uden Hvile? Og af dem har vi nogen hos os nu. Brødre! Vi! Vi! Vi har kaldt disse kristne Mænd og Kvinder og sendt dem til at forkynde vor Guds Pris for Hedningerne, for vi kunde ikke gaa. Vi er ansvarlig for dem og deres Arbeide. Vi skal bære dem og Arbeidet med vore Bønner, vore Opmuntringer og vore Gaver — vi — alle vi i Fællesskab som enkelte kristne — enkelte Menigheder og som Samfund. Dette er vor Mission — vort Samfunds Mission — vor Hedningemission. Gud velsigne den! —

I den aller nærmeste Forbindelse med Ordets Forkyndelse, Sakramenternes Forvaltning, Børnenes Religionsundervisning og Missionen staar Oprettelsen og Vedligeholdelsen af Læreanstalter. Skal Guds Ord forkyndes og Sakramenterne forvaltes i Menigheden, saa kræves duelige Mænd, som Menighederne kan kalde til Embedets Forvaltning. Skal Religionsundervisningen drives med Held, saa kræves duelige Lærere, som Menigheden kan ansætte til Udøvelsen af denne Gjerning. Skal Menighederne i Fællesskab drive Mission, saa kræves dertil velskikkede Mænd, der er villig til at udføre Missionsgjerningen paa Menighedernes Vegne. Men skal Menighederne hver for sig faa saadanne Mænd til Præster og Lærere, og skal Menighederne i Fællesskab faa saadanne Missionærer, saa maa Menighederne i Fællesskab som Samfund sørge for Præsters, Lærerers og Missionærers Uddannelse. Hertil trænges Læreanstalter. Og disse maa være saaledes udrustet med Husbekvemmeligheder, Lærere, Undervisning og Undervisningsredska-

ber, at de svarer til det Krav, som Forholdene i Kirken, Skolen og Missionen maatte stille til dem. Disse Læreanstalter maa Menighederne i Fællesskab oprette og vedligeholde. Herpaa beror for en stor Del Menighedernes egen Eksistense og deres Arbeide i Missionen. Men saa kræves der baade Mænd og Midler, og begge Dele maa Menighederne tilveiebringe. Bygninger maa bygges og vedligeholdes. Lærere maa ansættes og lønnes fra Aar til Aar. Vil Menighederne ha vel uddannet, duelige og alvorlige Mænd til Præster, Lærere og Missionærer, saa maa der ansættes vel uddannet, duelige og alvorlige Lærere. Og kræver Arbeidet i Menighederne og paa Missionsmarken et større Antal Præster, Lærere og Missionærer, saa trænges der saa meget større Skolebygninger og desto flere Lærere, og dette kræver igjen saa meegt større Udlæg fra Menighedernes Side.

Vore Menigheder har i Erkjendelsen af sin Opgave og sit Maal til nogen Grad allerede sørget for Oprettelsen af saadanne Læreanstalter og deres Vedligeholdelse. Vi har St. Olaf College i Northfield, det teologiske Seminarium i Minneapolis og Lærerseminariet i Madison, Minn. Ved alle disse Anstalter er ansat de bedste Lærerkræfter, som det var os muligt at faa. Vi ventede derfor mange Elever til disse Skoler, og vi blev ikke skuffet. Antallet oversteg vore Forventninger. Med saadanne Lærerkræfter ventede vi, at Arbeide skulde bli gjort paa bedste Maade, og vi blev ikke skuffet. Alt har svaret til vore dristigste Forventninger. Samfundets Menigheder har Grund til at være tilfreds og taknemmelig. Og det er de vist. Ingen Klage høres fra noget Hold. Der er saavidt vides en almindelig Tilfredshed med alt og alle Ting, saalangt vi nu er kommen. Og Menighederne vil faa mangedobbelt igjen for sit Stræv og sit Udlæg. Ikke

i Penge, for det venter de ikke. Men i aandeligt Udbytte, som de kan udnytte i sin Gjerning i Menigheden og i Missionen. Dermed er de Menigheder og Samfund tilfreds og kan prise Gud, som lod Gjerningen lykkes.

Menighedernes Repræsentation forsamlet i Aarsmøde ifjor, fandt, at St. Olaf trængte flere Bygninger, og at Seminariet endelig efter saa lang Venten maatte faa sig eget Hjem, og de besluttede at bygge det nødvendige, saalangt Pengene rak. Byggekomiteen har dygtig og tro udført sit Hverv og vil kunne gjøre rede for sig under dette Møde.

Det var ikke frit for, at nogen hver syntes, vi havde lagt ivei med for stor Bygning for Colleget. Men det var ikke saa. Bygningen var ikke før færdig, før den var fuld. Sandsynligvis maa der inden ret mange Aar opføres en saadan Bygning til. Ja, for Ungdommen kommer — kommer i hundredevis. Og vi? Vi vil selvfølgelig takke og ta imod; for det er saa, vi vil ha det.

Der har været dem, der har sagt, at Seminarbygningen ialfald blir altfor stor — unødigt stor. Det kan findes dem, der har troet denne løse Paastand. Som Grund har man anført, at Seminarbygningen vist er større, end den trænges for et Antal Studenter saa stort som det, vi nu har. Og fler trænges ikke. Nei, ikke saa mange heller, for nu uddanner Samfundet flere Kandidater, end det kan skaffe Kald til. Paa denne sidstnævnte Paastand er Bedømmelsen af Seminarbygningens Størrelse formentlig baseret. Men som Paastanden er usand, saa er og Bedømmelsen ugrundet og falsk. Det er simpelthen ikke sandt, at Samfundet uddanner flere Kandidater, end det kan skaffe Kald til. Forholdet er netop det stik modsatte! Der er for nærværende mer end dobbelt saa mange ledige Kald, som der er teologiske Kandidater. For at

tilfredsstille det stigende Krav, maa der hvert Aar herefter dimitteres et langt større Antal Kandidater fra vort teologiske Seminar end tidligere. Det vil uden Tvil vise sig, at Seminarbygningen ligesaalidt som Collegets Dormitorbygning er for stor. Begge disse Bygninger vil hver paa sit Sted saa nogenlunde tilfredsstille nærværende Behov, men heller ikke mer.

Seminarbygningen er desværre ikke endnu i brugbar Stand. Komiteen har bragt den saa langt, den havde Lov til af forrige Aarsmøde. Og det er vel saa langt, Pengene strak. Men dermed er vi ikke hjulpne. Seminariet trænger sit Hus og bør faa det jo før jo heller. Istandsættelsen vil vel for endel bero paa, hvorvidt Udbyttet af dette Aars Pengeindsamling strækker til eller ei. Skulde det imidlertid vise sig efter Indsamlingskomiteens Raport ved dette Møde, at det indsamlede Beløb ikke fuldt ud strækker til, saa er det alligevel neppe tilraadeligt at udsætte med Istandbringelsen af Bygningen, da den, som sagt, høilig tiltrænges.

Oprettelsen og Vedligeholdelsen af Samfundets Skoler — Opførelsen af de nødvendige Bygninger og disses Vedligeholdelse samt Ansættelsen af de nødvendige Lærerkræfter og disses Aflønning fra Aar til Aar — har krævet og vil fremdeles kræve et ganske betydeligt Udlæg af Pengemidler. Og da disse Midler under vore frikirkelige Forholde maa komme direkte fra Menighederne, saa udkræves der et stadigt fortsat Arbeide og en tilsvarende Offervillighed saavel fra Præsternes som fra Menighedernes Side for at holde Fællesarbeidet ved disse Skoler gaaende. Men vil Gud i Naade for Jesu Skyld staa os bi og velsigne Arbeidet saavel i de enkelte Menigheder som i Samfundet, saaledes som han har gjort indtil denne Dag, saa kan vi være vis paa, at vi skal faa alt, vi træn-

ger, baade til Skolerne og andet Arbeide. Saavist som Gud i Naade faar bringe os enkeltvis og i Fællesskab til en dybere Erkjendelse af vort Kald og vor Opgave som et Herrens Folk, der er sat til at forkynde hans Pris i Menigheden, Barneskolen, de høiere Skoler og paa Missionsmarken hjemme og ude, saavist vil han og for Kristi Skyld velsigne os og den Gjerning, vi er kaldt til at gjøre i hans Navn og til hans Pris. Vort Kald er fra ham og ved ham. Og Arbeidet, han har sat os til at gjøre, er hans eget Arbeide. Derfor tør vi ogsaa i Kraft af hans Løfte gjøre Regning paa hans Nærværelse, hans Hjælp og hans Velsignelse. Af os kræves det, at vi villigt og lydigt gjør hans Vilje, som vi har den udtalt i hans Ord — og at vi er tro. Tykkes det os somme Tider, at Arbeidet er tungt og Udlægget stort, saa lad os mindes, hvad Gud har gjort og endnu gjør for os. Og lad os heller ikke glemme, at de timelige Midler, som maatte trænges til Herrens Gjerning, har han selv givet os. Vi burde ialfald ikke kvie os for at yde ham Renterne af de Midler, han har betroet os. Betaler vi Renterne — om ikke mer, saa skal vist Guds Riges Arbeide faa en langt rigeligere Driftskapital, end det hidtil har havt. Alt dette og meget mer burde vi gjøre, saameget mer, som al Herrens Gjerning iblandt os og ved os har til Hensigt at gjøre os til et lykkeligt Folk, som finder sin største Lykke og sin rigelige Belønning i at forkynde Herrens Pris. —

Det vil vist være en Glæde for dette Mødes Medlemmer og andre Venner fra nær og fjern at faa Anledning til at ta sit Byggearbeide i Tiesyn, og i den Forbindelse at faa høitideligholde Indvielsen af den ene Bygning og Grundstenslægningen ved den anden. Uagtet der ikke paa Forhaand var eller kunde være nogen Beslutning

fattet desangaaende, saa er der dog ved betimelige Forberedelser sørget for, at Indvielsen af St. Olafs nye Bygning kan finde Sted førstkommende Lørdag Eftermiddag og Grundstenslægningen i Seminariet Søndag Eftermiddag. Det tør forudsættes, at Aarsmødet billiger nævnte Arrangement samt beslutter at afsætte den nødvendige Tid til Indvielsens og Grundstenslægningens Udførelse. Gud lægge sin Velsignelse til den forventede Festglæde! Og han hjælpe os ved sin Naade, at vi ogsaa ved denne Anledning kan fortælle hans Pris!

Hermed være alle Fællessager Mødet anbefalet. Gud give os et velsignet Møde!

Eau Claire, Wis., den 10de Juni 1901.

Hilsen til Aarsmødet 1902.

Dyrebare Brødre i Kristo, Naade og Fred!

Jeg anser det for en Lykke og Glæde atter en Gang at faa sende der et Budskab — denne Gang fra mit Smertesleie — med Tak og en sidste Hilsen.

Det er sterke Baand, som binder os sammen, Brødre. Det er ikke blot Kjendskabets og Venskabets Baand — af mere personlig Art. Men især er det Kristi Kjærligheds sterke Baand, den fælles Kjærlighed til Kirken og vort aarelange Samarbeide under fælles Glæder og Sorger, mange Lidelser og stor Guds Velsignelse. Og naar Gud nu løser disse Baand, saa er det mig en Trang at sende eder en Tak fra Dybet af mit Hjerte: **Tak for Samvær og Samarbeide!**

Om mit Arbeide, hvis Skrøbelighed baade I og særlig Gud kjender, vil jeg blot sige: **Jeg elskede Den Forenede Kirke.**

Men at det lille, jeg fik Naade til at udrette, lykkedes saa vel, det har jeg — næst Gud — eder at takke for. Thi eders redebonne Kjærlighed, eders overbærende Velvilje, eders trofaste Medarbeide svigtede aldrig.

Jeg elsker Den Forenede Kirke. Derfor tager I mig det vist ikke ilde op, kjære Brødre, om jeg vedføier et par Opmuntringer i Afskedens Time.

Indvier Helofferet og læg det paa Herrens Alter! Intet er for godt for Kristus og hans Kirke. Spar intet for Kirken. Eders Kjærlighed og eders Kraft yde I den!

Bed, arbeid og lid for levende Kristendom i Menighederne! Byg grundig og sundt, idet I lægger Vegt paa Børneskolen og Ungdommens Undervisning og Opdragelse i Guds Ord.

Brug vel den nu saa beleilige Tid til et kraftigt Indremissionsarbeide! Og glem ikke Hedningerne og Jøderne!

Hold ubrødelig sammen i endrægtig Kjærlighed og Samarbeide!

Og husk Foreningssagen, Brødre! Bliv aldrig træt af at bede og haabe, at Gud atter vil bøie sammen vort kjære, oprevne Kirkefolk til enigt og kraftigt Samarbeide paa Sandhedens Grund!

Og nu Farvel, Brødre! Farvel i Jesu Navn! Vel mødt hos Gud i den triumferende Kirke!

„Og nu, Brødre, anbefaler jeg eder til Gud og hans Naades Ord, som er mægtigt til at opbygge eder og give eder Arv blandt alle de helligede."

Eders i Kristo ærbødigst **hengivne**

G. Hoyme.

Eau Claire, Wis., den 30te Mai 1902.

Breve.

Eau Claire 4de April 1898.

Hr. ——

Naade og Fred!

Efterat have læst Deres Artikel i „Lutheraneren" Nr. 13 — betitlet: „Forholdet mellem Menighed og Samfund", føler jeg Trang til at bevidne Dem min hjerteligø Tak for samme. —

Vi leve i en Opløsningens og Adskillelsens Tid. Individualismen trænger frem, og Samfundstanken kues og tilbagetrænges. Det er Dødens Kniv, som skjærer Baand og sondrer. Netop derfor gjælder det destomer for dem, der har Samfund med Faderen og hans Søn formedelst Aanden at bære Vidnesbyrd om dette Aandens Samfund — Samfund med Gud og Samfund med Brødrene. I ganske nøie Forbindelse hermed staar ogsaa den Samfundstanke, De har fremholdt i Deres Artikel — Samfundet mellem kristne Menigheder. Gud har forenet sig med Slegten ved Sønnens Kjødspaatagelse. „Ordet blev Kjød". Dette er Gudfrygtighedens Hemmelighed: „Gud aabenbaret i Kjød". Mennesket forenes med Gud i Kristo Jesu ved den nye Fødsel, naar Guds Aand giver Liv af Døde. Dette er Livets og Lysets Børn. „Men dersom vi vandre i Lyset, ligesom han er i Lyset, have vi Samfund med hverandre, og Jesu Kristi hans Søns Blod renser os fra al Synd". Dette er Menigheden, „i hvilken vi, som Luther siger, har en daglig fuld Syndsforladelse". — Ligesom de enkelte forene sig

om Guds Ord og Sakrament, saaat der bliver „en Here, en Tro, en Daab, en Gud og alles Fader", saa ligger det i Sagens Natur — ja, ogsaa i de troendes nye aandelige Natur og Væsen — at Lokalmenigheder søge Forening med hinanden ogsaa i det ydre ved at danne Samfund, som foruden den indre aandelige Forbindelse mellem dem, intet andet er end en gjensidig Overenskomst om at støtte og hjælpe hinanden i Arbeidet for Guds Riges — det store Broderskabs — Fremvekst og Velsignelse. I alt dette er det Kjærligheden, som er Foreningsbaandet og Drivkraften. Kjærligheden fra Gud har givet os Kristus. „Saa har Gud elsket Verden, at han gav sin Søn" osv. Guds Kjærlighed aabenbaret i Kristo og forklaret ved Aanden i Menneskets Hjerte, knytter det gjenfødte Menneske til Gud. (Joh. 1, 4. 9. 10). Kjærligheden forener Brødrene til Samfund med hinanden. (Joh. 4, 11). De forener sig med hverandre om Kristus Jesus, hans Ord og Sakrament, og Foreningsbaandet er Fuldkommenhedens Baand — Kjærligheden. Den fælles Kjærlighed til Kristus og Brødrene er det ogsaa, som forener Menigheder til Samfund. Og da det er et Kjærlighedens Samfund mellem Brødre og Søstre forenede som Menigheder til et Samfund med en fælles Opgave — den kristelige Kjærligheds Udøvelse i alle dens forskjellige Grene — saa bør der hellerikke mellem dem øves nogen anden Trang end den, som Apostelen taler om, naar han siger: „Kristi Kjærlighed t v i n g e r mig". Men Kristi Kjærlighed kræver Underkastelse under Guds Ord og den medfører ogsaa Brodertugt og al anden Hjælp indbyrdes. —

Som De har fremstillet det i Deres Artikel, saa har vort Samfund søgt at handle i disse Ting. Men vi beklager, at den sande Broderkjærlighed var altfor liden

hos os. Derfor har vi feilet paa mange Maader og saare ofte. Men vort Maal skal være ved Guds Naade at skride frem til større Klarhed i Erkjendelsen og mer Forsigtighed. Gud hjælpe os dertil for Jesu Kristi Skyld! —

Deres Artikel har gjort mit Hjerte godt — og det er Tilfældet med andre, med hvem jeg har talt om den Sag. Det vilde være godt, om vort mere oplyste og kristelige Lægfolk oftere vilde tage Ordet i vort Samfunds Organ til Veiledning og Opmuntring i vort Samfunds Arbeide for Guds Riges Fremme, og er det mit Haab, at De oftere vil lade høre fra Dem i „Lutheraneren" angaaende fælles Anliggender i Samfundet.

Det var ikke min Hensigt at bemøie Dem med saa langt Brev. Jeg ser, det er blevet alt for langt, men De faar undskylde dette.

Tør jeg ogsaa bede Dem erindre mig i Deres Bønner — jeg trænger det saa saare.

Broderligst

G. Hoyme.

Eau Claire, Wis., 24de Mai 1897.

Kjære ——

Det er isandhed forfærdeligt, hvorledes Satan stormer ind paa os fra alle Kanter, mest med Falskhed, Bedrageri, Løgn og Bagtalelser. Samfund, Menighed, Præst, Lærer og Lægmand maa tjene som Skydeskive for hans giftige Pile. Saaledes har han nu raset imod os baade hemmelige og aabenbare fornemmelig i de sidste 7 Aar, siden Den Forenede Kirke blev stiftet. Det forekommer mig, at det er den, han vil tillivs gjennem os.

Han blev forbitret, da Folk begyndte at forene sig. Han svor Hævn. Mange af os har været personlig Gjenstand for hans Raseri. Nu er da ogsaa Turen kommen til Dem, kjære Broder. Jeg mener at kunne sympatisere med Dem, da jeg Gang paa Gang i disse 7 tunge Trængselsaar har været angreben. Men kan vi andet vente? Vi staar jo slagfærdige under Kristi Riges blodstænkte Fane — færdige til at staa Satan imod og ødelægge hans Rige. Kan vi vente andet end at han skyder sine Pile og hidser sine Blodhunde paa os? — Nei, naar vi ret betænke os, saa er det et stort Guds Under, at vi endnu ikke er tilintetgjorte. En Discipel er jo ikke større end Mesteren. Har de handlet saa med det grønne Træ, hvad skal de ikke da gjøre med det tørre? Lad os mindes vor Mester, Jesus Kristus: Han var en Fraadser og en Vindranker, Tolders og Synderes Ven — sagde man.

Falske Tungers Slangebrodde
Hemmelig paa hannem stak,
Og ved Løgn ham undertraadde.
Det blev al hans Gjernings Tak.
De beløi ham mæer og meer,
Som saa tidt i Verden sker:
Herrens Lov og Tempels Ære
Skalkeskjul maa ofte være.

(Landstad 155, 3).

Ak ja, man kan ofte blive mismodig og træt af denne uendelige Strid imod Satan, Synden, Verden, Kjødet og Døden og alt ondt. Men — saa ved vi, hvad Jesus vor Frelser har sagt: „I Verden skulle I have Trængsler, men værer frimodige; jeg har overvundet Verden".

„Og om alt Satans Rige
Vil stride Gud imod,
Han kan dog ikke vige,
Han staar dog der, han stod;

Hvad han vil os til fromme,
Naar vi kun give taal,
Det skal tilsidst dog komme
Og naa sit Endemaal.

Haab da, min Sjæl, i Faren
Vær ingenlunde træd;
Gud frir dig ud af Snaren,
Hvor ilde du er stedt;
Det er et lidet Stykke,
Saa lysner Himlens Grund,
Saa rinder af din Lykke
Og liflig Glædes Stund."

(Landstad, 186, 5. 6).

Modtag disse Ord, kjære Broder, fra en lidende Kampfælle, som vil stride med, bede med og sammen med Dem takke Gud for hver en Seir; thi vi skal mer end seire ved ham, som gav sig selv hen for os — Jesus **Kristus. Vær frimodig!**

Broderligst

Hoyme.

Eau Claire, Wis., den 7de Mai 1900.

Hr. ——

Deres ærede af 28de April 1900 er modtaget. I samme stiller De følgende Spørgsmaal til Veivarelse:

„Vil og kan Den Forenede Kirke som Samfund træde ind og tage eller tilvende sig Menighedens Eiendom, om Splittelse skulde opstaa i den samme Menighed?"

Hertil kan svares: **Nei!** Den Forenede Kirke hverken „**vil eller kan**" „tage eller tilvende" sig nogen Eiendom, som ikke med lovlig Ret tilhører den, og Den Forenede Kirke gjør ikke Fordring paa at have og har hellerikke nogensomhelst Eiendomsret til nogen Menig-

heds Eiendom løs eller fast, enten Menigheden er inkorporeret eller uinkorporeret, enten den er lokaliseret i den ene eller den anden Stat i Unionen, enten Menigheden staar i Forbindelse med Samfundet eller uden for Samfundet.

Den Menighed der er inkorporeret under den Stats Love, i hvilken den befinder sig, har og holder ved sine lovligt valgte Trustees al den Eiendom, som den paa lovlig Maade er kommen i Besiddelse af, og besidder Eiendomsret og Dispositionsret med Hensyn til al sin Eiendom aldeles uafhængig af Samfundet.

Den Forenede Kirke skrider ikke ind og indblander sig ikke i en Menigheds indre Anliggender, hverken med Hensyn til Eiendom eller Bestyrelse, selv om vedkommende Menighed er Medlem af Samfundet, med mindre Menigheden forlanger Samfundets Bistand, og da optræder Samfundet gjennem sine Embedsmænd kun som raadgivende med Guds Ord som Regel.

Den Forenede Kirke er et Samfund af frie Menigheder og forsøger ikke at øve noget Samfundstyrani, hverken i den ene eller den anden Henseende.

Skulde nogen Menighed, som staar i Forbindelse med Samfundet, befindes at fare vild fra Sandheden, saa vil Samfundet i et saadant Tilfælde, som Ret er, formane og tilrettevise en saadan i Kjærlighed med Guds Ord. Retter den paa sit Forhold, er alt vel som før. Fremturer den trods Formaning i det, som er afvigende fra Guds Ord og vor Kirkes Bekjendelse, kan den udelukkes af Samfundet, men hellerikke en saadan Udelukkelse vil øve nogensomhelst Indflydelse paa Menighedens Eiendomsforhold.

Den Forenede Kirke forventer af de Menigheder, som slutter sig til den, at de i frivillig Kjærlighed efter Evne

og Leilighed vil være behjælpelig med det Arbeide, som Samfundet driver til Guds Riges Fremme baade blandt vort eget Folk og blandt Hedninger og Jøder, men den øver ingen Tvang uden den, som burde være afgjørende for alle kristne og som er udtalt i disse Apostelens Ord: „Kristi Kjærlighed tvinger mig!"

Til videre Betryggelse med Hensyn til Den Forenede Kirkes Forhold til den enkelte Menigheds Eiendom skal jeg anføre følgende af Den Forenede Kirkes Inkorporationsartikler, Sec. 2:

"The congregations belonging to this corporation shall in no case be individually liable for debts incurred by this corporation, nor shall the corporation have the power to make any assessments against any congregation belonging thereto."

I Haab om, at ovenstaaende vil være et nogenlunde fyldestgjørende Svar paa Deres Spørgsmaal forbliver jeg

Deres meget forb.

G. Hoyme.

Eau Claire, Wis., den 18de Apr. 1901.

Kjære Hr. ——

Det er nu nogen Tid, siden jeg modtog Deres venlige Skrivelse samt medfølgende Afhandling. Jeg har med megen Interesse gjennemlæst samme og siger Dem Tak, fordi De har vist mig den Tillid at forelægge mig Deres Tanker angaaende omskrevne Sag. Uagtet jeg ikke i alt kan dele Deres Anskuelse, saa er jeg mig vel bevidst, at der er ogsaa dem, som er af samme Mening som De, hvad Fondssagen betræffer. Jeg kan godt erindre, at der hævet sig ikke faa Røster imod Indsamling af Fond, dengang vi først begyndte med det i Konferentsen. Det

var ialfald i Begyndelsen af Fondsindsamlingen ikke faa, som mente, at det vilde været langt bedre og mer i Overensstemmelse med det kristne Kirkesamfunds Væsen, om vore Professorer blev lønnet paa samme Maade som Præsterne ved aarlig, frivillig Subskription i Menighederne. Det var ikke frit for, at jeg for min Del ogsaa hældede til den samme Mening i Førstningen. Men vore daværende Professorer især formaaet med gode og gyldige Grunde at overbevise baade mig og de fleste andre i vort Samfund, Konferentsen, at det ikke alene lod sig forene med kristelige og kirkelige Principer for et Kirkesamfund at samle, eie og bestyre et Fond, af hvis Renter Professorerne kunde lønnes, men at det under vore kirkelige Samfundsforholde endog var uundgaaelig nødvendigt, om Samfundets Præsteskole fra Aar til Aar under stadigt vekslende aandelige og materielle Forholde skulde kunne sikres en fast Eksistence. Saavidt jeg ved, saa var det denne Indsamling af Professorfond i Konferentsen, som gav Stødet til, at andre norsk lutherske Samfund herover har søgt at betrygge sine Skoler finansielt ved Hjælp af saadanne Fond. Ialfald var det det i Konferentsen eksisterende Professorfond, som gav Anledning til, at der i Foreningens Dage blev samlet Fond baade af Augustanasynoden og Antimissourierne. Og jeg tror, at Erfaringen har vist, at denne Fremgangsmaade i mer end en Henseende har været gavnlig. Principielt seet kan det vel neppe med Rette siges, at det er mod Guds Ord at en enkelt kristen i Forvaltningen af de jordiske Midler, Gud har givet ham, modtager Rente af en udlaant Kapital. Jeg erindrer rigtignok, at den norske Synode i gamle Dage skal have paastaaet, at det er Synd at tage Rente for udlaante Penge, men jeg tror neppe, at denne Paastand har vundet Hævd i den kristelige Bevidsthed, hverken

i Synoden eller inden andre kristne Samfund. Men lader det sig forene med en klaret kristelig Bevidsthed i den enkelte kristen at modtage en rimelig Rentepenge, saa kan det vel hellerikke stode den kristelige Bevidsthedsfølelse, at et Samfund af kristne modtager Rentepenge for en fælles udlaant Kapital, der er sat tilside til Guds Riges Fremme. Hvad der ikke er imod Kristentroen i den ene Henseende, er det vist hellerikke i den anden Henseende, da vi jo ikke har en Samfundskristendom og en Privatkristendom, som i sig skulde være forskjellig den ene fra den anden. Saavel den enkeltes Kristendom og Handlinger som Samfundets Tro og Lære og Handlinger maa maales med samme Maal. — Og Maalet, Prøvestenen, Rettesnoren er i begge Tilfælde Guds Ord. Nu maa det vel indrømmes, at den enkelte kristen kan lade sig forlede af Egennyttigheds Hensyn til at benytte sig af sin Næstes timelige Nød til at tage en ublu Rente for Penge, han i saadanne Tilfælde udlaaner. Dette dømmer Guds Ord som Synd. Og en kristen, som merker, at han har gaaet for langt i et saadant Tilfælde vil vist ikke længe holde det gaaende paa den Maade, saasandt han staar under Aandens Tugt, men han vil bekjende sin Synd for Gud, bede om Forladelse og rette paa sit Forhold. Gjør han ikke det, saa er det jo snart forbi med Kristenlivet. Derfor gjælder det for en enkelt kristen at tage sig vare, at han ikke i denne Henseende forsynder sig mod Gud og Næsten.

Saaledes maa ogsaa et Samfund, der har saadanne jordiske Midler — til Eks. et Fond — at forvalte — tage sig vel vare, at det ikke i denne Henseende lader sig forlede til Synd ved at tage ublu Renter osv. Jeg tror dog ikke, at hverken Konferentsen eller Den Forenede Kirke har været uagtsomgivende i denne Henseende. Men — som sagt — det gjælder for den enkelte som for Sam-

fundet at være paa Vagt. De jordiske Midler har en forfærdelig Magt over det arme Menneskehjerte og Menneskesamfundet i Almindelighed. Gud hjælpe os til aarvaagen Forsigtighed og Troskab i alt og alle Ting — i Jesu Navn — og for Jesu Skyld! — Undskyld Hast! Jeg vilde gjerne skrevet mer om denne Sag, da De var saa venlig at ofre saamegen Tid paa mig, men desværre har jeg for nærværende liden Tid til mere. Guds Fred!

Venligst

G. Hoyme.

Eau Claire, Wis., 6te Jan. 1897.

Mrs. ——

Naade og Fred!

Det er nu længe siden jeg modtog Deres kjære Brev, for hvilket jeg hjertelig takker Dem. De bedes venligst undskylde, at jeg ikke har kunnet besvare samme før. Aarsagen hertil er fornemmelig den, at jeg har været ude paa Reiser lige ind til Juleaften. Efter min Hjemkomst har jeg følt mig saa træt og svag, at jeg lidet har kunnet udrette. Nu begynder Hjemmets Fred og Hvile at have sin velgjørende Virkning. Mod og Kraft til Arbeide vender tilbage. Og saa faar jeg vel ud igjen. Men saa vilde jeg sende Dem nogle Ord desforinden. Ret mange blir de nok ikke, hvilket jeg haaber, De ogsaa vil undskylde.

For det første vil jeg atter udtale min Glæde over Herrens store Naade imod Dem; thi hvilken usigelig stor Naade er ikke det, at en Synder kommer til Troen. Sandelig det er intet Menneskeverk, men idel Guds uforskyldte Godhed og Barmhjertighed fra først til sidst. En saadan Naade, Godhed og Barmhjertighed har nu Gud

vist imod Dem. De kan nu sige med Apostelen: „Mig er Barmhjertighed vederfaren". Thi den, som med Sandhed kan sige: „Jeg tror Syndernes Forladelse" — den har faaet Barmhjertighed — den er tagen til Naade af Gud og er et Guds Barn ved Troen paa Jesus Kristus ved den Helligaand. Her er sandelig Grund til Glæde. Nu kan De forstaa noget af det Evangelium, som atter har lydt i Herrens Hus i Julen: „Se, jeg forkynder eder en stor Glæde, som skal vederfares alt Folket. Eder er idag en Frelser født, som er den Herre Kristus i Davids Stad". — Se, dette var Hensigten med Frelserens Komme til Verden, at han vilde frelse Dem. Derfor sang Engelen, at De skulde faa smage noget af denne store Glæde. Derfor prædikede han og sagde: Eder er idag en Frelser født, paa det at ogsaa De skulde vide, at De er indbefattet og indesluttet i dette Ord: „Eder", og paa det at De skulde tro, at Frelseren er født Dem. Ja, ligesaavist som det lille Barn, som De som Moder fødte til Verden var født og givet Dem som Deres Barn, ligesaavist og endnu vissere er Jesus født i Bethlehem for Dem og forat være Deres Frelser fra Synd og Død og Satans Rige.

Og naar De tillige paa Nytaarsdag atter har hørt i Herrens Hus, at det lille Jesusbarn med Smerte har underkastet sig Guds Lovs strenge Fordringer, da kan De nu deraf vide, at dette er skeet forat han kunde frikjøbe Dem, som var under Loven, saaat De ikke skal frygte for Lovens truende Vrede og Dom, men være frimodig i Troen — forvisset om at Lovens Forbandelse har rammet ham, der han blev en Forbandelse for Dem, saaat Lovens Forbandelse nu ganske er borttagen og idel Velsignelse er kommet istedet over alle dem, som tro paa og holde sig til Jesus Kristus. — Over Indgangen til det nye Aar

har den naadige Gud ladet skrive Navnet: Jesus. Se, det betyder: En Frelser. Hvor herligt at kunne faa omgive sig med og vandre i dette skjønne Frelsernavn, ligesom man er omgiven af Luft og Solskin i Naturen.

Den, som vandrer i Troen, er altid og allevegne i Jesu Samfund, og saalænge en er i Troen, saa er en aldrig udenfor Jesus, men altid hos ham, med ham og i ham. Dette er sandelig herligt. Er en saaledes i Jesu Samfund, saa har en ogsaa Faderen og den Helligaand og Guds hellige Engle med og hos sig altid og allevegne. Nogen større Lykke og Herlighed kan ikke findes. Derfor burde de, som tror paa Jesus, være de gladeste Mennesker i den ganske Verden. Derfor burde da ogsaa De være glad, da De dog siger, at De tror paa Jesus. Ja, tak ham, som har frelst Dem og vær glad. „Glæder eder i Herren altid. Atter siger jeg glæder eder"! — Saaledes skriver Apostelen dreven af Guds Aand. Og paa et andet Sted i Herrens Ord heder det: „Glæde i Herren skal være eders Styrke". — Tænk, deri bestaar altsaa en kristens Styrke, at han er glad i Herren. Sandheden af dette faar en kristen erfare. Kan han glæde sig i Gud, saa er han frimodig i Striden og taalmodig i alle Trængsler, er han derimod tung om Hjertet, saaat han ikke ret kan glæde sig i Herrens Frelse, saa er han heller ikke saa udholdende i Kamp og Trængsel. Han gaar da lettelig træt og vil heller sidde ved Veikanten og græde end han vil vandre fremover. Aarsagen til saadan Vankelmodighed er vist intet andet end Vantroen, som atter har faaet Raaderum. Men der, hvor denne faar Overtaget er allerede Svagheden indtraadt. Thi Vantro er intet andet end Mistillid til Gud. Men Mistillid til Gud er en af de største — ja, den største — af alle Synder. Derfor svækker og bedrøver

den og fører saa let hen i „Mishaab og andre Laster". — Troen derimod, den fører Glæde og Frimodighed med sig, hvorfor den styrker og gjør dygtig til al god Gjerning. Derfor staar der atter skrevet: „Vor Tro er den Seier, som har overvundet Verden". — Derfor gjælder det til enhver Tid at øve os i Troen og sørge for, at den faar sin Næring. Thi da Troen er — som Luther siger — „*en levende og virksom Ting*", saa maa den ogsaa stadig næres som alt andet, der har Liv. Men Troen næres og styrkes ved Omgang med Gud i Bønnen og i Ordet. Maa jeg derfor faa Lov til at paaminde Dem om Nødvendigheden af idelig Bøn — *helst i Enrum* — samt flittig Brug af Guds Ord i Hjemmet og i Menighedens Forsamling. Hermed mener jeg ikke, at den *megen* Læsen skal til, men heller dette, at De tager et Guds Ord — helst da en Forjættelse — og bærer det i Hjertet og hviler deri — ligesom Maria, om hvem det heder, at „hun bevarede alle disse Ord i *sit Hjerte*". Forsøm hellerikke Herrens Hus — Gudstjenesten. Dertil maa De flittig bruge Herrens Nadverd; thi den er sandelig Mad og Drik for Troen — Guds Liv i Sjælen. Se, vel til, at dette Liv ikke dør af Mangel paa aandelig Næring. Men se ogsaa vel til, at den Næring, De tager ind i Sjælen, er *sund* aandelig Næring. Bedre lidet, naar det er sundt end meget *tvilsom* Kost. Vogt Dem for giftig Mad. Mange Sjæle er bleven dræbt af aandelig Gift, som blev given dem under Navn af aandelig Mad. Gud give Dem at prøve og at skjelne vel mellem Guds Ord og *aandelig Snak*. Guds Ord er Mad, som giver Sjælens Liv Kraft og Vekst, men „Snak" er Menneskeord uden Kraft til det Gode. Lev hellerikke paa *Følelser*, men paa det „*tørre*" Guds Ord. Undskyld, at jeg bruger

Udtrykket: det „tørre" Guds Ord. Thi jeg ved, at ret ofte forekommer Guds rene Ord os saare tørt. Men det er, fordi vi har saa liden Smag for den pure Sandhed. Byg ikke paa Sand, men paa Klippen, Kristus. Sæt ikke Deres Fortrøstning til Mennesker, men til Gud. Trøst Dem aldrig ved Deres egen gode Gjerning, men alene ved Kristi Gjerning. Naar De det gjør, saa faar De Lyst og Kraft ogsaa til at gjøre gode Gjerninger. Øv Dem flittig deri, men stol ikke paa disse. Lad dem være en Frugt af Aandens Drift i Hjertet i Guds Ords Erkjendelse. Hold et Øie rettet paa Kristus — og det andet paa Dem selv. Vaag over Deres eget onde Hjerte; thi endnu er der meget ondt igjen, som lettelig kan blive Dem en Snare. Bed Gud om mer Kjærlighed til ham og til Deres Medmennesker. Vogt Dem for ukjærlige Domme. Vent ikke, at alle Guds Børn skal være skaarne efter netop samme Mønster. Kom ihu, at „vort Liv er skjult med Kristo i Gud" — og at der vel kan være Liv i Gud ogsaa der, hvor De ikke synes, at der er noget, al den Stund, De ikke har tydelige Beviser paa det modsatte. Det er i det hele taget farligt at beskjæftige sig med andre, det bruger Satan som en Snare; thi han vil gjerne have os til at beskjæftige os med andre Mennesker, paa det at vi kunne glemme os selv — og glemme — Jesus.

Naar jeg ovenfor har talt meget om Glæden, saa mener jeg ikke, at en kristen altid kan føle sig glad; thi Erfaringen viser nok det modsatte, men om vi ikke altid kan have en følbar Glæde, saa bør vi dog eftertragte den stille Fred, som bringer Sjælen Ro og Hvile, og denne er dog ogsaa Glæde — ja, den varigste og sødeste Glæde i Heren.

Ja, nu har jeg skrevet langt mer, end jeg fra først

af havde tænkt. Jeg kunde dog endnu have meget mer at skrive om, men jeg faar afbryde. De undskylder mig nok for, at jeg har været saa ligefrem i mine Udtalelser. Jeg føler mig forvisset om, at De holder mig det til gode, da det er altsammen vel ment. Det er mig meget om at gjøre, at De, som nu har begyndt at leve med Kristus, maatte vokse en sund Vekst i Troen, saa at De kunde sige med Apostelen: **„At leve er mig Kristus".** Jeg har den Tro til Gud, at han vil „bevare Dem i Ordet og i Troen indtil De dør". — Hvor godt at kunne sige ved Livsvandringens Ende: „Jeg har stridt den gode Strid, fuldkommet Løbet — bevaret Troen, iøvrigt er Retfærdighedens Krone henlagt til mig". — Ja, Gud give os alle det for Jesu Skyld! — Kom mig ihu i Deres Bønner. Bring Deres Mand min Hilsen. Ligeledes vil jeg bede Dem hilse Pastor Svenøe og hans Familie og andre Venner.

Deres forb.

G. Hoyme.

Eau Claire, Wis., 1ste Septbr. 1886.

Kjære Past. ———!

Paa Grund af Reise i det sydlige Iowa har jeg ikke kunnet besvare Deres Brev før, hvilket bedes venligst undskyldt. Mange Tak for Brevet! Det er fuldt af Tillid og broderlig Aabenhed. Forsaavidt er jeg hjertelig glad i det. Men det bedrøver mig, at De er saa nedstemt og forsagt. Jeg tror, at jeg kan føle med Dem i dette, da jeg i de senere Aar har prøvet noget af det samme. Men jeg er alligevel en daarlig Trøster. Jeg vil derfor ikke forsøge at trøste Dem. Det kan alene Gud Fader. Han, han skal gjøre det. Jeg kan blot veksle nogle Ord med Dem

i al Korthed. Men dette kan vel ogsaa være til Nytte. I saadanne Tider er det godt for Hjertet at aabne sig selv for en skrøbelig Medarbeider. Tillad mig da først at udtale, at Deres nærværende Forsagthed for en Del skriver sig fra Nerveslappelse foraarsaget ved Overanstrengelse. De arbeider haardt — altfor haardt — og De under Dem liden eller ingen Hvile. I dette Stykke, tror jeg at kunne tale af Erfaring. Jeg ved, at naar Legem og Aand er overanstrengt af Arbeide, saa har Anfægtelserne lettere for at bryde ind over Sjælen. Jeg tænker ofte paa Jesu Fristelse i Ørken. Da han havde fastet, kom Fristeren. Lidt mindre Arbeide og mer Hvile vilde gjøre Dem godt. Ved at knappe af lidt her og lidt der, tror jeg, at det kunde lykkes Dem at indvinde lidt mer Hvile — endog uden at fratræde nogen Stilling, som De nu indehar. De kunde nok uden synderlig Skade for Arbeidet slaa af lidt i Regningen med Dem selv.

De siger, at De „gaar under stor Følelse af at være en unyttig Tjener". Denne Følelse skulde jeg ikke ønske at berøve Dem. Maatte De altid beholde den. „Vi er unyttige Tjenere; thi vi have gjort det, som vi vare skyldige at gjøre". Luk. 17, 10. Men naar De synes ville slutte Dem til, at De er en „unyttig Tjener", fordi der er liden eller ingen Vækkelse i en af Deres Menigheder, da kan jeg ikke være ganske enig med Dem.

En Guds Ords Tjener har ikke arbeidet forgjæves, fordi om Synden blir overflødig paa det Sted, han arbeider. Om end de fleste forhærdede sine Hjerter, saa var endda Gjerningen ikke forgjæves. Det er kun en anden Side af hans Gjerning. Men om Synden raser værre end før, saa er det ikke derfor sagt, at nu forhærder de sig. Det modsatte kan være Tilfældet. Det blir uroligt i Syndens Hvepsebol, naar Mose Stav kommer over det.

Synden blir overflødig. Den tar Anledning af Budet. Loven egger til Vrede. Sligt pleier gaa forud for Vækkelse og Omvendelse til Gud. Det burde ikke sættes som Tegn paa, at Arbeidet har været forgjæves. Var der stille Søvn i Synd blandt skikkelige Folk, saa kunde det se værre ud. Og hvad ved De, om der ikke er Vækkelse? Ikke meget. Det er ikke al Vækkelse, som med engang kommer tilsyne i det ydre. Det kan hænde, at der kan være en inderlig Søgen efter Naade under Vredesbølgen, hos mangen Sjæl, som raaber af det dybe.

De slaar med Mose Stav som faa. De kan ikke undres paa, om der blir Uro i Leiren. Lad kun ogsaa Evangeliet komme til i hele sin Fylde og Kraft, saa blir der nok Liv af Døde, og Syndens Raseri lægger sig lidt efter hvert. Men det maa ha sin Tid. — — — Om Dem ved jeg, at De prædiker baade Lov og Evangelium. Men Gud bevare baade Dem og mig fra at komme bort fra Evangeliets og den frie og uforskyldte Naades Forkyndelse. Det er min Overbevisning, at kun faare faa prædiker Evangeliet i hele sin Fylde, som det burde prædikes. Intet andet fremkalder Liv i døde Ben end Evangeliets Forkyndelse. Lader os bede Gud i Naade om at maatte faa skue dybere ind i Evangeliets Hemmelighed, at Evangeliets Aand maatte besjæle os — gjennemtrænge os — omgive os. Lad os saa prædike Lov til Død og Evangelium til Liv — og Herren skal lade Frugterne kjendes i sin Tid — til hans Navns Ære. Herren styrke Dem, kjære Broder! Vær ikke forsagt! Tro kun! Maatte det forundes Dem fremdeles at vie Herren de deilige Evner og Gaver, hvormed han saa rigelig har udrustet Dem, til at dræbe med Lov og levendegjøre med Evangeliet i Herrens Kraft!

— — — —

Ja, nu, kjære Broder, har jeg skrevet Dem et langt Brev; men det er i Hast, da jeg skal ud paa Reise igjen. De faar derfor undskylde dets Mangler.

Tilønskende Dem og Deres Herrens rige Naade, Velsignelse og Hjælp forbliver jeg

Deres forb.

G. Hoyme.

Kjære Pastor ——

Deres Skrivelse netop modtaget. Janledning samme skal jeg tillade mig at bemerke

1. Uagtet det vistnok er en almindelig Opfatning blandt den lutherske Kirkes Teologer, at Skilsmisse ifølge Guds Ord i visse Tilfælde, til Eks. for Hors Skyld, er berettiget, samt at det tillige efter Guds Ord er tilladeligt for den uskyldige fraskilte Part at indgaa ny egteskabelige Forbindelse, saa har jeg for min Del i min prestelige Virksomhed troet det retteste og mest betryggende for mig saavel af Hensyn til min Samvittighed ligeoverfor Guds Ord som af Hensyn til min Stilling som Præst under alle Omstændigheder og i alle Tilfælde at negte at forrette Vielse for saadanne, om hvem jeg har havt Vished for, at den ene eller begge Parter har været fraskilte — ialfald saalænge vedkommendes tidligere Egtefælle er i Live — og dette af følgende Grunde:

2 Uagtet jeg vel maa forstaa Guds Ord saaledes, at den forurettede Part er berettiget til at søge Skilsmisse for Hors Skyld, saa kan jeg dog ikke finde noget Guds Ord, der — saavidt jeg forstaar det, hjemler selv den forurettede og uskyldige Part Ret til at stifte ny egteskabelig Forbindelse, saalænge vedkommendes tidligere Egtefælle er ilive.

3. Selv om jeg kunde billige den Opfatning, at den

uskyldige Part har Ret efter Guds Ord til Gjenindtrædelse i Egteskabet — saa kan jeg ikke i et retsligt Skilsmissebrev finde et for min Samvittighed tilfredsstillende Bevis for, at den Part, som begjærer Vielse, er den forurettede og uskyldige Part, dels fordi jeg ved, at der her i Landet handles meget letsindigt og overfladisk i saadanne Retssager, og dels fordi selv den mest samvittighedsfulde Domstol i saadanne Sager kan føres bag Lyset.

4. Endelig finder jeg det rettest, at den Øvrighed, som paatager sig at opløse det egteskabelige Baand, ogsaa er den, der helst bør knytte Baandet igjen for saadanne, for hvem den har løst det, hvorfor jeg tror, at saadanne bør henvises til Øvrigheden — da Kirken som saadan og dens Tjenere ikke er pligtig til at lyse Kirkens Velsignelse over en Egtepakt, som ialfald er tvilsom — om ikke ifølge Guds Ord ganske uberettiget og utilladelig.

Da jeg ikke tør gjøre Fordring paa at ansees, hverken som Teolog — i videnskabelig Betydning — eller som Autoritet i saa vanskelige Sager, saa har jeg som ovenfor givet min personlige Opfatning og min derpaa grundede Praksis tilkjende, samt mine Grunde for saadan Opfatning og Praksis — og De, kjære Broder, faar ta mine Udtalelser for, hvad De selv faar tro, de er værd.

Angaaende Hr. „S.s" Udtalelser i det mig tilsendte Udklip skal jeg kun bemærke, at han vel har vist, at Skilsmisse ifølge Guds Ord er berettiget — for Hors Skyld — men han har ikke givet tilfredsstillende Grunde af Guds Ord for, at en fraskilt ka nindtræde i nyt Egteskab. Med kjærlige Hilsener Deres forb.

G. Hoyme.

Eau Claire, Wis., 21de Juli 1892.

Kjære Pastor ——

Træt, gjennemhedet, støvet, ussel og elendig paa alle Vis kom jeg inat tilbage fra Missionskomitemødet i Minneapolis. Søvnig, grætten og „ufjølg" — utilfreds med denne Verden — og mest med mig selv — og „Folkebladet", stod jeg op af „slum og laden Seng" og saa vist ud som en „Træl, der higer efter Skyggen" — uden at kunne naa den. Men saa kom Postbudet og bragte mig et Brev med mit Navn paa, hvoraf jeg sluttede, at jeg endnu maatte være til, og at jeg ialfald befandt mig i en Verden, hvor det var et — et Postvæsen blandt andre Væsener. Dette vakte mig op — og jeg kom til mig selv.

Det var Brev fra Hovedstaden! Trykt — trykt med Haandpresse! Læseligt! Alligevel fra en Præst! Men Indholdet var som et deiligt Evangelium. „Kom! her skal du finde Hvile! Hvile for Legem og for Aand! Ak, ja, hvem trængte et saadant Evangelium mer end jeg arme, der jeg sad — men — men — men. — Der har vi det! Altid skal der være et „Men", hvor der er et Evangelium — et: „Jeg har ikke Tid", hvor der er en Indbydelse.

Nu vel, Indbydelsen er dog kommen, og den var som et kjølende Vindpust paa en lummerhed Dag. Selve Indbydelsen bragte Hvile med sig — fordi den opmuntrede en træt Sjæl, og den opmuntrede, fordi Kjærligheden havde dikteret den — sendt den — baaret den, lige til mig, som lidet havde fortjent den, men alligevel fik den.

Kan jeg da end ikke modtage og nyde godt af Indbydelsen til at komme og hvile ud et Par Dage i det deilige — — i gjæstfrit Hus og opmuntrende Selskab,

saa kan jeg dog takke. Modtag da min hjertelige Tak for Indbydelsen! Endmere taknemmelig er jeg i mit Hjerte, end jeg her finder Udtryk for. — Jeg har desværre ikke Tid til at reise bort, da jeg ingen Hjælpepræst har faaet. Forleden sendte jeg min Resignation til Menigheden, men den vil ikke vide af den, og har tilbagekaldt de Beslutninger, som foranledigede den. Saa staar jeg da — jeg — knapt en halv Mand — i dobbelt Arbeide og dobbelt Ansvar — men jeg er endda glad — jeg har en naadig Gud — og Venner.

Se, det er Lykke — selv om vi synke under Byrden — fordi Kræfterne er smaa — at vi har Fiender — det burde dog ikke være noget Skaar i Lykken. Gudskelov, fordi vi har Fiender! —

Nu, kjære ——, har jeg skrevet meget — om mig selv. Undskyld det! De har selv forvoldt det for en Del, da De har havt saa megen kjærlig Omtanke for mig „selv". — En anden Gang faar jeg forsøge at bære frem en Tanke hentet fra en anden Verden udenfor den lille Verden „mig selv" — som jeg forgjæves holder paa at styre og regjere. —

Fra Fader Rasmussen og Lund er indløbet Telegram om, at Missionsmark er tilstaaet os. — Nu er de glade de to — vi med. Gud være lovet for hver en Gave! Den Forenede Kirke er Guds Yndling. Den faar Gaver, Arbeide, Ansvar og Velsignelser — og Kors og Fiender og alt det, som hører med til en ret Kristi Kirke!

Med mange venlige Hilsener,

Deres forb.

G. Hoyme.

Karlsbad, Østerrig, 31te Aug. 1897.

Kjære ——

Hvor fort Tiden gaar! Nu er det snart 2 Maaneder, siden vi forlod Eau Claire. Det er nok paa høi Tid, jeg „tager Pennen fat" for at skrive nogle Ord til en kjær Ven. Ja, det er ikke frit for, at jeg har lidt ondt i Samvittigheden, fordi jeg ikke har skrevet før. Men saa er da du den første, jeg skriver til, udenfor min egen Familie. En Undskyldning kunde det kanske være, at vi har været paa Reiser hele Tiden indtil nu. Jeg for min Del har levet som i en Drøm hele Tiden. Da jeg reiste, var jeg bange for, at jeg ikke skulde kunne faa Tankerne bort fra det dagligdagse Stræv derhjemme. Men den Frygt var ugrundet. Rigtignok har alt derhjemme været mig i Tankerne, men for Bekymringerne har jeg været ganske fri. Jeg er glad for det. Det var nok høist nødvendigt, at Tankemaskineriet fik lidt Hvile. Jeg var svagere, end jeg selv forstod, og skulde jeg endnu en Tid fortsat paa samme Maade og fremdeles slidt paa de samme Hjul, saa vilde jeg uden Tvil taget Skade maaske for bestandigt. Nu har jeg, som sagt — faat leve i alle Henseender i en anden Verden, og jeg er saa dristig at tro, at det har gjort mig godt. Bedst vil det vel vise sig, naar jeg atter skal optage min vanlige Bestjæftigelse. Imidlertid har jeg det bedste Haab og er mine dyrebare Venner derhjemme inderlig taknemmelig for Anledningen og Hjælpen, de gav mig, til at komme afsted — bort — bort fra alt en liden Tid. Herren belønne dem rigelig for Omsorgen, de har havt for mig og den Velvilje, de har vist mig. —

Nu lidt angaaende Reisen. Det meste faar staa igjen, indtil jeg, om Gud vil, kommer hjem. Afskeden i Hjem-

met var for min Del ganske kort. Reisen til New York var ganske behagelig. Vi overnattede hos Past. Hegge, der viste sig som en Broder og Ven. Om Samfundsanliggender blev der intet talt. Dertil var det for liden Tid, og begge vidste jo fra Aarsmødet, hvordan Sagerne stod. Reisen over „Atlanteren" var nu saa-saa. Det var godt Veir. Ingen Storm — så de søvante. Men jeg er ingen Søhelt. Min Hustru er saamen bedre end mig. Om jeg blev søsyg? — Aa, nei — men jeg mistede ganske snart Madlysten og „filte lidt ufjelg". Du skjønner det var ikke, som det „sko vara". Paa Søen maa man have en god Mave, om man skal staa sig godt, men min har paa mange — mange Aar ikke været god — og saa kom den lidet overens med Søluften.

Fra Southampton til London var en deilig Kjøretur med Jernbane — som gjennem en Have hele Tiden —, bare afbrudt af vakre Smaabyer. At sættes med en Gang med alt sit „Pargas" midt inde i London, er næsten nok til at gjøre en lidt „konfus". Man maa stanse og betænke sig, om man har Hode paa rette Enden, inden man kan begynde at orientere sig. Sligt et Mylder! Men har man først fundet sit Hoved mellem og over begge Skuldrene og gaar paa med Dødsforagt, saa finder man nok frem — endog om man er — „Alene i London". Det skal siges til Londonernes Ros, at de er meget velvillige mod fremmede. De giver Underretning om alt, hvad han spør om, og det paa en saa høflig og venlig Maade, at man straks føler sig hjemme iblandt dem, og ingen fremmed, som kan lidt engelsk, staar fast, men kan ved deres velvillige Hjælp finde frem overalt i den store By. Vi tog ind i Hotellet „The Golden Cross", som ligger ved Trafalgar Square. Vi var i Byens Centrum og havde nu den

bedste Anledning til at naa til alle dens Seværdigheder. Skade, at vi havde saa liden Tid. Paa et Døgn ser man ikke meget, hvor der er saa meget at se. Westminster, British Museum, St. Pauls Cathedral udvendig og indvendig og Paliamentsbygningen og andre berømmelige Bygninger udvendig. Men Tower, Kensington Musæum og andre deslige — ak, de saa vi ikke uden paa Afstand.

Det bar afsted igjen — over Nordsjøen. „Rollo" hed „Dampen". Det var lysteligt at seile, saa længe vi befandt os med „Rollo" i Thamsens Munding — men vi var ikke før ude i aaben Sjø, saa kom Taagen i tykke Lag og la sig udover os som et vaadt Dække. Saa begyndte Musiken — rigtignok kun enstemmig og ensformig — bare Tut. Hvert Minut maatte der tutes, og Tuting hørtes fra andre, der lig os var i Fare for at støde paa et eller andet Skib, eller selv bli stødt i Sænk. Tilslut maatte vi lægge os aldeles stille og bare tute. Jeg tænkte paa Steambaaden, som Lincoln fortalte om — hver Gang den skulde tute, stod den stille — den havde ikke Damp nok til at tute og paa samme Tid drive frem. Det holdt paa med denne Sjauen hele Natten. Det skulde være farligt, sa Sjømændene, meget farligere end Storm. Men vi havde ikke Sjømandsvet nok til at skjønne det. Vi sov. Men Kapteinen havde været paa Dæk hele Natten. Men næste Dag var Taagen forsvunden, men da røk det op med Storm — ialfald kalder jeg det Storm. Da var det vor Tur at være paa Dæk. Da sov Kapteinen — og Matroserne saa ud til at være vel fornøiet med den „frisk Bør". Bølgerne begyndte at gaa høie, og „Rollo" begyndte at rulle. Den svarede godt til Navnet. Udover Dagen blev der mere Vind og sværere Bølger, og da Natten kom, viste Nordsjøen sig i sit vrede Lune — og „Rollo" rullede og væltede — stod paa Ende og bar sig

ad, som om den paa en eller anden Maade vilde faa kastet os af Ryggen og i Sjøen. Men det var ikke saa let gjort. Vi hang fast, og Sjøguden fik kun sine sædvanlige Offere over Rælingen og fra Kahytten. Det var nok ikke mange, som negtede ham en Afgift af sit Livs Indhold. Men de fleste vilde nok negte for sine andre Medmennesker, at de havde ydet sin Tribut gjennem strakt Hals. Min Hustru? Vel, hun negter nok ikke — hun er en sandhedstro Sjæl, — men hun siger, at hun godt kunde ladet være — om hun havde villet, men hun vilde ikke — hun troede, det skulde lette under Brystet. Men jeg — jeg negter. Jeg har endnu ikke givet Hals — trods al Storm. **Jeg vilde ikke ofre til Havguden.** Men jeg spyttede bare hvidt Skum — det gjorde jeg, og om mine indre Følelser vil jeg intet sige. Det kommer saa ikke meget an paa Følelserne alligevel. Men jeg fattede det Forsæt, at paa Nordsjøen kommer jeg aldrig mer med min gode Vilje — ialfald ikke i „Rollo", som forøvrigt er en prægtig liden Baad. Naar man herefter taler til mig om Nordsjøen, saa kan jeg tale med — men noget saadant stygt som at have „kastet op", det negter jeg.

Det var en ganske behagelig Forandring, som var indtraadt, da „Rollo" sagte gled ind i Kristianssands Havn en stille Søndags Eftermiddag henimod Aften. Da var Nordsjøen bag os, og foran os Norges Kyst med en fredelig liden By lagt kjælent inde mellem Klipperne, hvor den har det saa lunt. Nu laa Søndagsfreden over den vakre lille „Bispeby". En Flok af søndagsklædte Folk mødte frem paa Bryggen. Past. Frannæs fik hilse paa sine Forældre, som bor her; men han fortsatte Reisen med os til Kristiania.

Seiladsen mellem Kristianssand og Kristiania var deilig. Vi forlod førstnævnte om Aftenen. Langt udover

den lyse Nat sad vi paa Dæk og saa Lysene glimte langs Kysten. Længst dvælede Øiet ved Blinkfyret, der betegner Stedet, hvor engang „Terje Viken" boede — ifølge Sagnet. Vi fik en god Nats Søvn. Tidlig den følgende Morgen var vi ved Indseilingen til Kristianiafjorden. Da maatte vi paa Dæk. Hvor det er deiligt, der indover til Kristiania! Amerikanere, Tyskere, Franskmænd og Engelskmænd, som var med os paa Skibet, var saa begeistrede over denne Naturskjønhed, at de neppe kunde finde Ord store nok og mange nok for sin Beundring.

Vi var i Kristiania nogle Dage og besaa den. Vi var paa Fæstningen, paa Slottet, i Oslo, paa den deilige Gravplads, ved gamle Aker, og udenfor paa Holmenkollen og Frognersæteren, paa Bygdø (Oscarshall, osv.), og paa Carl Johan maatte vi selvfølgelig gaa. Det er Kristianias Broadway, Fifth Avenue eller Washington Avenue — om du vil. Men der var meget igjen, da vi satte ud paa Langtur for at gjeste Norges Fjelde. Vi reiste først nedover til Haga Station paa Kongsvingerbanen, hvor min Hustru har Slegtninger. Derfra besøgte vi min gamle Lærer, Provst Weenaas, paa Romerike, Næs Prestegaard. Det blev bare et kort, men overmaade hyggeligt Besøg. O, hvor gamle Weenaas var glad! Det var mest om de kirkelige Forholde i Amerika, vi talte. Han følger troligt med og kjender vel til „Trublianernes" Vrangheder, men Den Forenede Kirke ønsker han alt godt. Han anser nok den for den egentlige Moderkirkedatter.

Fra Haga og Aarnes reiste vi tilbage til Lillestrømmen, hvor vi skiftede Tog, og saa opover til Hamar og videre over Østerdalen til Trondhjem. Vi blev ikke længe i Trondhjem. Bare to Dage. Men vi var flittige. Vi besaa Domkirken, Mariakirken, Kristianssten, var ude ved

Lerfossen, osv. Der var Fest, mens vi var der. Den egentlige Nihundredeaarsfest var allerede holdt. Den havde været storartet, med Kongebesøg, osv. Men Bjørnson vilde selvfølgelig ikke feire Fest sammen med Kongen. Naar de to er sammen, saa er B. B. mindst. Det kunde ikke gaa an. B. B. maa være størst, ellers er der ikke Fest. Og saa maatte Venstre holde sin egen Fest. De valgte St. Olafsdagen — straks efter. Tænk, saa spændt er Forholdet mellem Partierne, at selv en saadan Fest i Anledning Byen Trondhjems Grundlæggelse for ni hundrede Aar siden kunde de ikke feire tilsammen, men maatte have hver sin. Slig er det dog ikke mellem politiske Partier i Amerika. Venstrefesten var dog egentlig en politisk Agitationsfest, som skulde forberede til Valgene. Vi saa Folketoget, som satte sig i Bevægelse paa „Kalvskindet" og gik med Faner og Spil til Ilevolden, hvor Bjørnson skulde tale. Men da var vi uforskammet nok til at reise fra Trondhjem uden at høre Bjørnson. Ja, saa egensindig kan en være! Der var ikke saa Folk i Toget. Men det forekom mig, at der manglede noget paa Begeistring og Feststemning. De havde nok Følelsen af, at de kom atpaa.

Fra Trondhjem reiste vi tilbage til Hamar. Derfra skulde vi paa Fjeldtur. Vi gik med „Damp" paa Mjøsen til Gjøvik, og saa med Skyds til Odnes i Lands Prestegjeld gjennem Nordre Aurdal over Tonsaasen, Frydenlund til Vestre Slidre og over Øilo til Vang, og saa over Filefjeld til Maristuen, Borgund og Lærdalsøren. Derfra med Dampbaad over Sognefjorden til Gudvangen. Saa med Skyds over Stalheim og Vos til Vossevangen. Derfra over Vossebanen til Bergen. Derfra med „Damp" over Hardangerfjorden til Odde i Hardanger. Saa med Skyds over Røldalsfjeld og Haukelifjeldet til Telemarken

og ned igjennem til Dalen, hvorfra med Dampbaad til Skien og saa med Jernbane til Kristiania. Jeg tør ikke begynde paa Beskrivelser af det, vi saa, og Indtrykket, vi fik. Nei, det er formeget. Sligt har jeg aldrig set før — venter aldrig at faa se noget lignende herefter. Norges Fjeldnatur er eneståaende — overvældende. Det var en deilig Tur. Ønskede mangengang, du og den øvrige Missionskomite og andre Komiteer i Den Forenede Kirke havde været med. Jeg skal forsøge at fortælle lidt om Fjeldturen, naar jeg kommer hjem, saafremt jeg kan, men jeg er bange, jeg kan ikke sige meget om det. Indtrykket var for overvældende. Kun lidet kan gjengives med Ord.

I Kristiania søgte vi at indhente, hvad vi havde forsømt ved vort første Besøg, Universitetets Museum, osv. Efter nogle Dages Ophold fortsatte vi Reisen med Jernbane til Stockholm. Vi fandt et nokså godt Logis i Hotel du Svede. Vor første Udflugt gjaldt Udstillingen. Den var ikke saa lidet righoldig, men naar man engang — omend aldrig saa flygtigt — har seet en Verdensudstilling, t. Eks. den i Chicago, saa er man tilbøielig til at stille altfor store Fordringer til enhver Udstilling, og saa er man udsat for at blive skuffet. I en Henseende blev vi meget behageligt overraskede. Norges Udstilling oversteg vore Forventninger i høi Grad. Den var ganske anderledes end i Chicago. Havde Norge udstillet saaledes i Chicago som nu i Stockholm, saa vilde Nordmændene paa begge Sider af Havet havt Ære af det. Rusland og Danmark var ogsaa vel repræsenteret. Besøget var ikke saa talrigt som forventet — og det lod til at være næsten udelukkende svenske, som færdedes paa Udstillingsgrunden. Vi kom jo noget sent, saa det har muligens været noget anderledes før. Foruden Udstilingen besøgte vi Slottet, de kongelige var ikke hjemme, saa vi fik ikke hilse

paa dem. Men desto bedre Anledning havde vi til at beſe deres Værelſer. Beſøget paa Riddarholmen var kanſke det meſt intereſſante i Stockholm, iſær da Beſøget i Riddarholmens gamle Kirke, der er Svenſkernes Weſtminſter. Her ligger deres afdøde Kongefamilier og andre Rigets hiſtoriſke ſtore Mænd. Længſt dvælede vi ved Guſtav Adolfs „Sarkofag", hvor Minder fra Trediveaarskrigen ſamlede ſig. Over hans Kiſte ſyntes jeg endnu høre hans egen Salme, hvormed Slaget ved Lützen tog ſin Begyndelſe, og ſom blev den gudfrygtige Konges ſidſte Kamp: „Forfærdes ei, du lille Hob, trods Fi'ndeſkarens Larm og Raab paa alle Sider gjalde". Kongen ſover nu i Fred — trods Guds Riges Fienders Larm og Raab. Han fandt ſin Død paa Slagmarken under Slagtummelen — „den lille Hob" kjæmper endnu, men den er ikke beſeiret — den ſeirer — mer end ſeirer ved ham, ſom har ſagt: „Forfærdes ei, du lille Flok — det er eders Fader behageligt at give eder Riget." Det nordiſke Muſæum er meget rigt paa Oldſager. Nationalmuſæet mindre intereſſant med Undtagelſe af Maleriſamlingen. Den er jo ypperlig. Heller ikke paa Stockholm kunde vi ofre fornøden Tid. Det er en deilig By. Vi vilde gjerne gjort en Afſtikker til Upſala, men det maatte vi negte os, og ſaa fortſatte vi Reiſen fra Stockholm over Lund til Trelleborg ved Øſterſjøen. Det var fire Timers Reis med en liden Dampbaad over til Sartznits paa Tyſkeſiden. Øſterſjøen var ſandelig ikke ſtort bedre end Nordſjøen. Vi havde rykende Storm, og det var kun ſaare faa, ſom ikke maatte ydmyge ſig for Havguden. Men min Huſtru og jeg — vi holdt os kjæk — det er: vi ſprang ikke til Rælingen og ſkreg: „O, my!" Men det var en haard Dyſt. Fra Satznits til Berlin, hvor vi tilbragte to Nætter og en Dag. Paa den ene Dag ſaa vi ikke ſaa lidet af Keiſerſtaden. Men vi

forlod den med den Følelse, at vi burde være der mindst en Uge. Fra Berlin reiste vi med Jernbane over Dresden og Bodenbach til Carlsbad.

Ja, her er vi da nu. Vi har begge begyndt at drikke. Vi er ikke alene. Her er vel en tyve Tusen fremmede. Alle drikker — paa en Gang — fra 6 til 8 hver Morgen — hver tre til fire Glas. Resten af Dagen skal man spadsere i det frie. Det er efter Reglementet. Her er alle Slags Mennesker. Vi er her — som sagt — samt Kong Alexander af Servia og Prinsessen af Montenegro — og siden af mindre Folk, Hertuger, Grever, Hertuginder, Grevinder, Millionærer og Tiggere. Tyskere, Franskmænd, Englændere, Amerikanere, Russere, norske, svenske, danske, Indiere, Afrikanere, asiatiske og en utrolig Mængde Jøder i lange Kjoler og Krøller — en ved hvert Øre. Her er Dovendyr og Arbeidere, militære og civile, Aristokrater og Kryb — Hofsnoge og Spytslikkere — vakre Folk og stygge — hinkende Folk og springende Folk — sminkede Folk og ildgule Folk, som er bleven gule af Galdesyge — smaa Børn og Oldinger — og de lægende Kilder sprudler og Folkesværmen drikker — og Musiken spiller — og oppe i dette er vi — min stakkels lille Hustru og jeg. Men nu maa jeg slutte. Nu er du træt af mit Skribleri. Jeg har glemt at skrive. Kan du stave dig igjennem dette, saa er du go. Det skulde være rart at faa et par Ord fra dig. Skriver du straks — kan det hænde, jeg faar det, før vi reiser herfra. Du maa hilse alle Vennerne — og Modstanderne med — men især Missionskomiteen. Ja, i disse Dage kommer vel „Saken" op for Retten. Hvordan gaar det mon? Vel, vi skal ikke bekymre os. Herren styrer alt — endog „Sakens" Udfald. Jeg skulde gjerne villet ha Aarsberetningen, men det er neppe sandsynligt, at jeg kan faa den, før vi reiser

herfra. Muligens blir vi ikke her mer end en Maaned. Saa kommer vi hjem. Muligens besøger vi Wittenberg og Wartburg desforuden. Vær nu hjertelig hilset du og dine fra Din Hoyme.